

T.C.

AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MEDYA VE KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR ANA BİLİM DALI

İKİ NEVRUZ: 1992- 2013 NEVRUZ KUTLAMALARININ

TÜRKİYE MEDYASINDA YANSIMALARININ

KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra AYDIN

135120106

Danışman: Prof. Dr. Hasan AKBULUT

İSTANBUL, 2016

T.C.

AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MEDYA VE KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR ANA BİLİM DALI

**İKİ NEVRUZ: 1992- 2013 NEVRUZ
KUTLAMALARININ TÜRKİYE MEDYASINDA
YANSIMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra AYDIN

135120106

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “İki Nevruz: 1992-2013 Nevruz Kutlamalarının Türkiye Medyasında Yansımalarının Karşılaştırılması” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

29 Şubat 2016

Esra AYDIN

ONAY

Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

a). Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

29 Şubat 2016

Esra AYDIN

ÖZET

İKİ NEVRUZ: 1992- 2013 NEVRUZ KUTLAMALARININ TÜRKİYE MEDYASINDA YANSIMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

ESRA AYDIN

Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Danışman: Prof. Dr. Hasan AKBULUT

Mart 2016, 190 sayfa

Türkiye’de Nevruz/Newroz kutlamaları siyasi bir önem taşımaktadır. Özellikle 1990’lı yıllardan sonra Nevruz/Newroz, bahar bayramı olmasının yanı sıra Kürt halkının kimlik mücadelesi ve ulus inşa sürecinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Nevruz/Newroz bayramlarının ve bu bayramı kutlayanların farklı tarihsel dönemlerde ve farklı ideolojilere sahip medya organlarınınca temsilleri, farklılık göstermektedir. 1992 yılında meydana gelen Cizre Nevruz’u bazı medya organlarınınca medyada “ayaklanma” ve “bölücü terör eylemleri” olarak duyurulurken bazılarında “devlet terörü” olarak nitelenmiştir. Aynı medya organları 2013 yılında ise Nevruz /Newroz bayramını, “barış ve kardeşliğe” işaret eden yeni bir dönem olarak haberleştirmiştir. Farklı tarihsel dönemlerde Nevruz/Newroz kutlamalarının gazetelerde nasıl temsil edildiği sorusundan hareketle tezde temelde iki döneme odaklanılmıştır. Bu çerçevede 1992 Cizre ve 2013 Diyarbakır’da kutlanan Nevruz/Newroz kutlamalarının medyada nasıl temsil edildiği Hürriyet, Türkiye ve Yeni Ülke/ Özgür Gündem gazetelerinde Teu van Dijk’in söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir.

21 Mart 1992 Cizre Nevruz/Newroz’u ile 21 Mart 2013 Diyarbakır Nevruz/Newroz’unun, Hürriyet, Türkiye ve Yeni Ülke/ Özgür Gündem gazetelerinde 4 gün süre ile nasıl haberleştirildiği/ temsil edildiği söylem analizi ile incelenmiş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Hürriyet ve Türkiye Gazetelerinin haberlerinde resmi devlet söylemi etkili olmuştur.

2. Haberlerde Nevruz/Newroz gerek Türk, gerekse Kürt kimliğinin yeniden üretilmesinde referans olarak kullanılmıştır.

3. Hürriyet ve Türkiye Gazetelerinin haber söylemlerinde Nevruz/Newroz Türk milliyetçi bir çerçevede, Özgür Gündem (Yeni Ülke) gazetesi haber söylemlerinde ise Kürt milliyetçi bir çerçevede tanımlanmıştır.

4. Hürriyet ve Türkiye gazeteleri haber söylemlerinde biz/ öteki karşıtlığı kurularak, “biz” Türk'lere karşı Kürt kimliği “ötekileştirilmiştir”.

Bu inceleme çerçevesinde iki Nevruz/Newroz 'un temsilinde dönemin hükümetinin Kürt sorununa ilişkin yaklaşımlarındaki farklılık medya söylemlerinde de etkili olmuştur. Devletin/egemen ideolojinin belirleyicisi olduğu, medya kurumlarının, var olan “gerçeği” sahip oldukları ideolojilere göre yeniden kurdukları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medya, Haber, Nevruz/Newroz, Söylem, İdeoloji, Söylem Analizi.

ABSTRACT

TWO NAWROZ FESTIVALS: A COMPARATIVE STUDY OF THE REFLECTIONS OF NAWROZ CELEBRATIONS IN 1992 AND 2013 IN TURKISH MEDIA

ESRA AYDIN

Master's Thesis, Institute of Social Sciences

Advisor: Prof. Dr. Hasan AKBULUT

March 2016, 190 pages

Nawroz festivals are attributed political significance in Turkey. Especially since the beginnings of the 1990's, in addition to their being spring festivals Nawroz festivals have been evaluated as a symbol signifying the struggle given for their identity by Kurds as well as their nation building process. It is also important that either the presentation or representation of both those festivals and also the ones who celebrate them receive widespread and various media coverage. It means that different media channels, be they print or visual, have continuously approached the political meaning given to the festivals from their own ideological perspectives. Whereas the Nawroz festival held in Cizre in 1992 was broadcast by some of the media as an "uprising" and "terrorist acts aiming the unity of the Turkish Republic", some other presented it as "state terror". Interestingly, the same media organs reported the Nawroz Festival in 2013 as a new period signaling "peace and fraternity". This thesis, moving from the question how Nawroz festivals of different times were broadcast by print media, focuses on mainly two periods. In this regard, how both the Nawroz in Cizre in 1992 and the one in Diyarbakır in 2013 were presented in newspapers such as Hürriyet, Türkiye and Yeni Ülke/ Özgür Gündem is studied in this work by Teu van Dijk's discourse analysis method.

As stated above, how both the Nawroz in Cizre in 1992 and the one in Diyarbakır in 2013 were reported in newspapers such as Hürriyet, Türkiye and Yeni Ülke/ Özgür Gündem for four days is studied in this work, which has extracted the following findings;

1. Official discourse is observed effectively dominant in the news of Hürriyet and Türkiye,

2. Nawroz is used in the news as a reference to reproduce both Turkish and Kurdish identities,

3. In the news of Hürriyet and Türkiye, Nawroz is framed around Turkish nationalist discourse whereas in the news of Özgür Gündem (Yeni Ülke) Nawroz is interpreted within Kurdish nationalist discourse.

4. Hürriyet and Türkiye apply the dichotomy between we and other in the discourse of their news, which as a result paves the way for othering Kurdish identity as opposed to the identity of “we” Turks.

It is revealed in conclusion that despite the fact that their different approaches to the Kurdish Question of the governments in 1992 and 2013 are visible in their discourses as reflected in mass media, the hegemonic republican discourse in terms of the Kurdish Question is proven prevailing and decisive once again with reference to the reconstruction of the reality from the ideological perspectives of the aforementioned newspapers.

Key Words: Media, News, Nawroz, Discourse, Ideology, Discourse Analysis

ÖNSÖZ

Toplumsal algılarımızı şekillendiren önemli unsurlardan biri medyadır. Bu bağlamda medya, dünyada ve Türkiye’de olumlu ve yapıcı olabileceği gibi, aynı zamanda nefret söyleminin oluşmasında ve yaygınlaşmasında en etkili araçlardan biri olabilmektedir. Medyanın piyasa koşullarına tabi olması, izleyici kitlenin beklentileri, reklam veren kurumların baskısı, medya kurumu sahibinin ideolojisi gibi unsurlar medyanın yayın çizgisini belirlemektedir. Siyasi baskıcılar, sansür vb. olgular da medyanın söylemleri üzerinde etki yaratmaktadır. Bu çalışma da dördüncü kuvvet olarak bilinen medyanın toplum üzerindeki etkisi dikkate alınarak 1992 ve 2013 yıllarında Nevruz kutlamalarına yönelik gazetelerin (Türkiye,Hürriyet, Özgür Gündem (Yeni Ülke) haber söylemleri incelenmiştir.

Bu çalışmanın vücuda gelmesinde engin tecrübeleri ile bana yol gösteren ve destek olan tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Hasan Akbulut’a ve jüri heyetimde olmayı kabul ederek beni onure eden Prof. Dr. İdil Sayımer ve Yard. Doç Dr. Arzu Toğuşlu Kızbaz’a teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimim dahil bütün eğitim hayatım boyunca her zaman bana destek olan, anlayış gösteren ve sadece varlıklarıyla dahi beni motive eden sevgili aileme minnettarım.

Son olarak tezimi hazırlarken beni devamlı motive eden, destekleyen ve teşvik eden değerli arkadaşım Havva Köse’ye şükranlarımı sunarım.

İSTANBUL, 2016

Esra AYDIN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iii
ABSTRAC.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
TABLolar LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvi

BİRİNCİ BÖLÜM

MEDYA, İDEOLOJİ VE İKTİDAR

GİRİŞ.....	1
1.İDEOLOJİ	
1.1 İdeoloji Kavramına Tarihsel Süreç İçerisinde Bakış.....	5
1.1.1. İdeolojinin Medya İçeriği Üzerindeki Etkisi.....	10
2. SÖYLEM	12
2.1. Söylem Kavramının Tanımı	12
3. SÖYLEME İLİŞKİN TEORİK ÇERÇEVE.....	15
3.1 Yapısalcılık ve Söylem.....	15
3.1.1 Ferdinand de Saussure'ün Yapısalcı Dilbilim Teorisi....	17
3.1.2. Claude Levi – Strauss'un Antropolojik Çalışmaları.....	19
3.2 Post- Yapısalcılık ve Söylem.....	21
3.2.1 Michel Foucault ve Bilgi/Güç Söylemi.....	23
4. HABER SÖYLEMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	25
4.1 Medya- İktidar İlişkileri.....	25

4.2 İzleyici Kitle Faktörü.....	28
4.3 Haber Söylemini Etkileyen Ticari Faktörler.....	29
4.4 Haber Söylemini Etkileyen Siyasi Faktörler.....	31
5.SÖYLEM ANALİZİ YÖNTEMİ.....	33
5.1 Van Dijk Haber Söylem Analizi Yöntemi.....	37

İKİNCİ BÖLÜM

NEVRUZ/NEWROZ: BİR KUTLAMANIN TARİHSEL, KURAMSAL VE POLİTİK ÇERÇEVESİ

1.Nevruz/Newroz nedir?.....	42
1.1 Nevruz/Newroz bayramının tarihçesi.....	42
1.2 Nevruz/Newroz yoluyla kimlik inşası	48
2. Günümüzde Nevruz/Newroz Kutlamaları	51
2.1.1992/2013 Yıllarında Türkiye’de Nevruz/Newroz Kutlamalarının tarihsel arka planı.....	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULARIN ANALİZİ VE SONUÇ

1.1992 YILI TÜRKİYE GAZETESİNDE YER ALAN HABERLERİN ANALİZİ.....	57
1.1. Makro Yapılarına Yönelik Tematik Analiz.....	57
1.1.1. Başlıklar.....	58
1.1.2. Haber Girişleri.....	61
1.1.3. Fotoğraflar.....	63
1.2 MakroYapılarına Yönelik Şematik Analiz.....	66
1.2.1. Ana Olay ve Sunuş Biçimi.....	66

1.2.2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi.....	67
1.2.3. Haber Kaynakları	69
1.3. Mikro Yapılarına Yönelik Analiz Çalışması.....	70
1.3.1 Sentaktik Analiz.....	70
1.3.2. Sözcük Seçimleri.....	72
1.3.3. Haberlerin Retoriği.....	73
2.1992 YILI HÜRRİYET GAZETESİNDE YER ALAN HABERLERİN ANALİZİ.....	74
2.1. Makro Yapılarına Yönelik Tematik Analiz.....	74
2.1.1. Başlıklar.....	74
2.1.2. Haber Girişleri.....	79
2.1.3. Fotoğraflar.....	84
2.2 MakroYapılarına Yönelik Şematik Analiz.....	92
2.2.1. Ana Olay ve Sunuş Biçimi.....	92
2.2.2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi.....	92
2.2.3. Haber Kaynakları	94
2.3. Mikro Yapılarına Yönelik Analiz Çalışması.....	95
2.3.1 Sentaktik Analiz.....	95
2.3.2. Sözcük Seçimleri.....	97
2.3.3. Haberlerin Retoriği.....	97
3.1992 YILI YENİ ÜLKE GAZETESİNDE YER ALAN HABERLERİN ANALİZİ.....	99
3.1. Makro Yapılarına Yönelik Tematik Analiz.....	100
3.1.1. Başlıklar.....	100

3.1.2. Haber Girişleri.....	103
3.1.3. Fotoğraflar.....	106
3.2 Makro Yapılarına Yönelik Şematik Analiz.....	113
3.2.1. Ana Olay ve Sunuş Biçimi.....	113
3.2.2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi.....	114
3.2.3. Haber Kaynakları	115
3.3. Mikro Yapılarına Yönelik Analiz Çalışması.....	116
3.3.1 Sentaktik Analiz.....	116
3.3.2. Sözcük Seçimleri.....	117
3.3.3. Haberlerin Retoriği.....	118
4. 1992 YILI İNCELENEN GAZETELERDE (TÜRKİYE GAZETESİ, HÜRRİYET GAZETESİ, ÖZGÜR GÜNDEM (YENİ ÜLKE GAZETESİ) KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ.....	120
5. 2013 YILI TÜRKİYE GAZETESİNDE YER ALAN HABERLERİN ANALİZİ.....	122
5.1. Makro Yapılarına Yönelik Tematik Analiz.....	122
5.1.1. Başlıklar.....	122
5.1.2. Haber Girişleri.....	124
5.1.3. Fotoğraflar.....	126
5.2 Makro Yapılarına Yönelik Şematik Analiz.....	129
5.2.1. Ana Olay ve Sunuş Biçimi.....	129
5.2.2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi.....	130
5.2.3. Haber Kaynakları.....	131
5.3. Mikro Yapılarına Yönelik Analiz Çalışması.....	131
5.3.1 Sentaktik Analiz.....	131
5.3.2. Sözcük Seçimleri.....	132

5.3.3. Haberlerin Retoriği.....	133
6. 2013 YILI HÜRRİYET GAZETESİNDE YER ALAN HABERLERİN ANALİZİ.....	133
6.1. Makro Yapılarına Yönelik Tematik Analiz.....	133
6.1.1. Başlıklar.....	133
6.1.2. Haber Girişleri.....	136
6.1.3. Fotoğraflar.....	138
6.2 MakroYapılarına Yönelik Şematik Analiz.....	144
6.2.1. Ana Olay ve Sunuş Biçimi.....	144
6.2.2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi.....	145
6.2.3. Haber Kaynakları	147
6.3. Mikro Yapılarına Yönelik Analiz Çalışması.....	147
6.3.1 Sentaktik Analiz.....	148
6.3.2. Sözcük Seçimleri.....	148
6.3.3. Haberlerin Retoriği.....	149
7. 2013 YILI ÖZGÜR GÜNDEM GAZETESİNDE YER ALAN HABERLERİN ANALİZİ.....	149
7.1. Makro Yapılarına Yönelik Tematik Analiz.....	149
7.1.1. Başlıklar.....	149
7.1.2. Haber Girişleri.....	152
7.1.3. Fotoğraflar.....	156
7.2 MakroYapılarına Yönelik Şematik Analiz.....	162
7.2.1. Ana Olay ve Sunuş Biçimi.....	162
7.2.2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi.....	162

7.2.3. Haber Kaynakları	163
7.3. Mikro Yapılarına Yönelik Analiz Çalışması.....	164
7.3.1. Sentaktik Analiz.....	164
7.3.2. Sözcük Seçimleri.....	164
7.3.3. Haberlerin Retoriği.....	165
8. 2013 YILI İNCELENEN GAZETELERDE (TÜRKİYE GAZETESİ, HÜRRİYET GAZETESİ, ÖZGÜR GÜNDEM (YENİ ÜLKE) KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ.....	166
9. 1992 VE 2013 YILLARI GAZETELERİNDE YER ALAN HABERLERİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	169
9.1. Olaya ilişkin Türkiye Gazetesi 1992-2013 Yılları Karşılaştırmalı Analizi.....	169
9.2. Olaya ilişkin Hürriyet Gazetesi 1992-2013 Yılları Karşılaştırmalı Analizi.....	172
9.3. Olaya ilişkin Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi 1992-2013 Yılları Karşılaştırmalı Analizi.....	176
SONUÇ	179
KAYNAKÇA.....	182
ÖZGEÇMİŞ.....	190

KISALTMALAR

PKK:	Partiya Karkerên Kurdistanê- Kürdistan İşçi Partisi
TÜSES:	Türkiye Sosyal, Ekonomi, Siyasal Araştırmalar Vakfı
MİT:	Milli İstihbarat Teşkilatı
BDP:	Barış ve Demokrasi Partisi
HEP:	Halkın Emek Partisi
SHP:	Sosyal Demokrat Halkçı Parti
OHAL:	Olağanüstü Hâl Bölge Valiliği
s.:	Sayfa
THY:	Türk Havayolları
ANAP:	Anavatan Partisi
MÇP:	Milliyetçi Çalışma Partisi
RP:	Refah Partisi
DSP:	Demokratik Sol Parti
DP:	Demokrat Parti
ARGK:	Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu
TV:	Televizyon
T.C:	Türkiye Cumhuriyeti
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
AB:	Avrupa Birliği
MHP:	Milliyetçi Hareket Partisi
YJA:	Yekîneyên Jinên Azad- Özgür Kadınlar Birliği
DTK:	Demokratik Toplum Kongresi
KCK:	Koma Civakên Kurdistan- Kürdistan Topluluklar Birliği

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo1: 1992 yılı incelenen gazetelerde yer alan haber sayıları.....	120
Tablo2: 1992 yılı incelenen gazetelerde yer alan fotoğraf sayıları	121
Tablo3: 2013 yılı İncelenen gazetelerde yer alan haber sayıları	166
Tablo4: 2013 incelenen gazetelerde yer alan fotoğraf sayıları	167
Tablo5: Türkiye Gazetesi incelenen gazetelerde yer alan haber sayıları.....	169
Tablo6: Türkiye Gazetesi incelenen gazetelerde yer alan fotoğraf sayıları.....	169
Tablo7: Hürriyet Gazetesi incelenen gazetelerde yer alan haber sayıları.....	172
Tablo8: Hürriyet Gazetesi incelenen gazetelerde yer alan fotoğraf sayıları.....	173
Tablo9: Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetelerinde incelenen gazetelerde yer alan haber sayıları.....	176
Tablo10: Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetelerinde incelenen gazetelerde yer alan fotoğraf sayıları.....	176

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil.1: 21 Mart 1992 tarihli Türkiye Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	64
Şekil.2: 22 Mart 1992 tarihli Türkiye Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	64
Şekil.3: 24 Mart 1992 tarihli Türkiye Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	65
Şekil.4: 22 Mart 1992 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	84
Şekil.5: 22 Mart 1992 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	85
Şekil.6: 22 Mart 1992 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	85
Şekil.7: 23 Mart 1992 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	86
Şekil.8: 23 Mart 1992 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	87
Şekil.9: 23 Mart 1992 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	88
Şekil.10: 23 Mart 1992 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	88
Şekil.11: 24 Mart 1992 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	89
Şekil.12: 24 Mart 1992 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	90
Şekil.13: 24 Mart 1992 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	91
Şekil.14: 24 Mart 1992 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	91
Şekil.15: 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli Yeni Ülke Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	106
Şekil.16: 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli Yeni Ülke Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	107
Şekil.17: 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli Yeni Ülke Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	107
Şekil.18: 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli Yeni Ülke Gazetesinde yer alan fotoğra.....	108
Şekil.19: 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli Yeni Ülke Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	108
Şekil.20: 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli Yeni Ülke Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	109
Şekil.21: 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli Yeni Ülke Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	110
Şekil.22: 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli Yeni Ülke Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	111

Şekil.23: 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli Yeni Ülke Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	111
Şekil.24: 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli Yeni Ülke Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	111
Şekil.25: 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli Yeni Ülke Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	112
Şekil.26: 21 Mart 2013 tarihli Türkiye Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	126
Şekil.27: 22 Mart 2013 tarihli Türkiye Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	127
Şekil.28: 22 Mart 2013 tarihli Türkiye Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	127
Şekil.29: 23 Mart 2013 tarihli Türkiye Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	128
Şekil.30: 23 Mart 2013 tarihli Türkiye Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	128
Şekil.31: 22 Mart 2013 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	138
Şekil.32: 22 Mart 2013 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	139
Şekil.33: 22 Mart 2013 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	139
Şekil.34: 22 Mart 2013 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	140
Şekil.35: 22 Mart 2013 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	140
Şekil.36: 22 Mart 2013 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	141
Şekil.37: 23 Mart 2013 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	142
Şekil.38: 23 Mart 2013 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	143
Şekil.39: 23 Mart 2013 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	143
Şekil.40: 24 Mart 2013 tarihli Hürriyet Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	144
Şekil.41: 21 Mart 201 tarihli Özgür Gündem Gazetesinde yer alan fotoğraf.....	156
Şekil.42: 21 Mart 2013 tarihli Özgür Gündem Gazetesinde yer alan fotoğraf....	157
Şekil.43: 21 Mart 2013 tarihli Özgür Gündem Gazetesinde yer alan fotoğraf....	157
Şekil.44: 21 Mart 2013 tarihli Özgür Gündem Gazetesinde yer alan fotoğraf....	158
Şekil.45: 21 Mart 2013 tarihli Özgür Gündem Gazetesinde yer alan fotoğraf....	159
Şekil.46: 21 Mart 2013 tarihli Özgür Gündem Gazetesinde yer alan fotoğraf....	160
Şekil.47: 21 Mart 2013 tarihli Özgür Gündem Gazetesinde yer alan fotoğraf....	160
Şekil.48: 21 Mart 2013 tarihli Özgür Gündem Gazetesinde yer alan fotoğraf....	161

GİRİŞ

Toplumsal algılarımızı şekillendiren önemli unsurlardan biri medyadır. Bu bağlamda medya, dünyada ve Türkiye’de olumlu ve yapıcı olabileceği gibi, aynı zamanda nefret suçlarına yol açan ayrımcılığı oluşturan ve besleyen ön yargıların, kısaca nefret söyleminin oluşmasında ve yaygınlaşmasında en etkili araçlardan biri olabilmektedir.

Medyanın, haber ve yorumları kurarken kullandığı dil, bireylerin ve toplumların kimliklerini kurmada, olay ve olguları anlamlandırmada kullanılan şemaları üretmede ve yaymada, toplumların birlikte yaşamaları ve demokrasi kültürünün gelişmesinde oldukça önemlidir. Bu nedenle medyanın haberi üretirken kullandığı dil, yansıtmacı değil, inşacı bir temsili ele verir. Stuart Hall’un belirttiği gibi dünyayı dil yoluyla tanımlamak anlamına gelen temsilin üç türü vardır: Yansıtmacı, niyetçi ve inşacı. Yansıtmacı temsil kavrayışında dil, dünyayı olduğu gibi yansıtırken, niyetçi temsil biçiminde temsilin nedeni, o dili kullanan konuşucunun (haber örneğinde habercilerin, editörlerin) niyetiyle ilişkilendirilir. Oysa gerçeklik çok çeşitli ve parçalı olmasına karşın, genelde anaakım medyada onların temsilleri bir örnektir ve bütündür. Çünkü dil, gerçekliğe ait olanı, belli bir nedenle seçer, belirli biçimde bir araya getirir, yani kurar. Bu nedenle ister haber, ister film olsun, medya temsilleri, bir kurgudur, inşadır.

Bu inşada etkili olan dinamikleri anlamak ve ortaya koymak, yalnızca medyayı değil, aynı zamanda toplumu anlamaya da yarar ve yukarıda vurgulandığı gibi, ayrımcı olmayan, ötekileştirmeyen, tam tersine birleştiren, anlamaya çalışan, farklılıklarla birlikte yaşamayı öneren bir söylemi, barış ve demokrasi kültürünü yayma da dikkate değer bir katkıdır.

Bu tez çalışması ise, bu çerçevede Türkiye’de Nevruz/Newroz bayramlarının medyada nasıl temsil edildikleri üzerinden incelemeyi odaklanmıştır. Çalışma, 21 Mart 1992 Cizre Nevroz/Newroz’u ve 21 Mart 2013 Diyarbakır Nevruz/Newroz’unu merkeze almaktadır.

1992 Cizre Nevruz/Newroz'u ve 2013 Diyarbakır Nevruz/Newroz'unda kısaca neler yaşandığına bakacak olursak; 21 Mart 1992 yılında Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel 'in Nevruz/Newroz bayramını, isteyen herkesin özgürce kutlayacağını açıklamasının ardından, Şırnak'ın Cizre ilçesinde Nevruz/Newroz kutlamaları için sokağa çıkan grubun gösterilere izin verilmediği gerekçesiyle güvenlik güçlerinin ateş açması sonucu aralarında kadın ve çocuklarında bulunduğu resmi kayıtlara göre 57, Sivil Topluluk Kuruluşlarına göre 133 kişi hayatını kaybetmiştir. Nevruz/Newroz'u izlemek için bölgede bulunan 15 kişilik gazeteci grubunun üzerine açılan ateş sonucu Sabah muhabiri İzzet Kezer de öldürülmüştür. Karşılıklı çatışmaya dönüşen olaylar 23 Mart tarihine kadar sürmüştür. Devlet yetkilileri ise yaptıkları açıklamalarda, onlarca sivil insanın öldürülmesini "Ölenlerin çoğu PKK'lı, aralarında PKK'lılar vardı" şeklinde duyurmuştur.

21 Mart 2013 yılında Diyarbakır'da ise Nevruz/Newroz şenliklerinin en büyüğü ve kapsamlısı kutlandı. 2012'nin son günlerinde Öcalan ve MİT yetkililerinin İmralı'da yaptıkları görüşmeler neticesinde başlayan bu yeni süreç önemli bir adım atıldı. Başbakan başta olmak üzere siyasal iradenin açıktan sahip çıktığı bu sürecin en önemli özelliği, Kürt siyasetinin en etkili aktörü Abdullah Öcalan'ın doğrudan birincil aktör, Kürt seçmenle en yakın teması kuran ve demokratik meşruiyete sahip BDP'nin ise ikincil aktör olarak muhatap alınıp, onların üzerinden bir çözüm arayışına gidilmesi oluşturmaktadır. Diyarbakır siyasi nitelikli bir şehir olması nedeniyle Nevruz/Newroz kutlamaları sırasında Abdullah Öcalan'ın "sınır dışına çekilme" kararının açıkladığı mektupla önemli bir süreç girilmiş oldu.

Bu çalışmada 1992 "Kanlı Nevruz/Newroz" ve 2013 "Barış ve Demokrasi Nevruz/Newroz"u olarak gündeme gelen iki Nevruz/Newroz'un medyada nasıl temsil edildiğine dair karşılaştırmalı bir analiz yapmak amaçlanmıştır.

Bu genel amaç kapsamında tez çalışmasında şu sorulara yanıt aranacaktır?

1. 21 Mart 1992 Cizre Nevroz/Newroz'u ve 21 Mart 2013 Diyarbakır Nevruz/Newroz'u, Hürriyet (Merkez Sağ), Türkiye (Muhafazakar-Milliyetçi Medya) ve Yeni Ülke (Özgür Gündem) (Sol Muhalif Medya) gazetelerinde nasıl haberleştirilmiş/ temsil edilmiştir?
2. Hürriyet (Merkez Sağ), Türkiye (Muhafazakar-Milliyetçi Medya) ve Yeni Ülke (Özgür Gündem) (Sol Muhalif Medya) gazetelerinde iki Nevruz/Newroz'un temsilinde ne tür ortaklıklar ve farklılıklar söz konusudur? Bu ortaklıkların ve farklılıkların işaret ettiği anlamlar nelerdir?
3. İki Nevruz/Newroz'un temsilinde öne çıkan kavramlar, temalar nelerdir?
4. İki Nevruz/Newroz'un medyadaki temsili, nasıl bir söylem üretmektedir?
 - 1992 Cizre Nevruz/Newroz'u ve 2013 Diyarbakır Nevruz/Newroz'u temsilinde basat olan söylemler nelerdir, farklılıklar var mıdır?
5. İki dönem arasındaki siyasi atmosferde ne gibi farklılıklar vardır?

Bu sorulara yanıt bulmak için tez çalışmasında söylem analizi/ yöntemi ile, 3 farklı gazetelerde yer alan haberler incelenecektir. Çalışmada ele alınacak ulusal ve yerel gazetelerin çokluğu nedeniyle farklı ideolojilere sahip muhafazakar-milliyetçi medya, merkez sağ medya ve sol muhalif medya olmak üzere;

- Merkez Sağ Medya adına **Hürriyet Gazetesi**,
- Muhafazakar- Milliyetçi Medya adına **Türkiye Gazetesi**,

- Sol Muhalif Medya adına **Yeni Ülke (Özgür Gündem) Gazetesi** incelenecektir.

Tezde, nefret dili ve barış dili ayrımını ortaya koymak amacıyla Türkiye medyasında 1992 Cizre ve 2013 Diyarbakır'da kutlanan Nevruz/Newroz gösterilerinin medyada nasıl temsil edildiği incelenecektir. Van Dijk'ın haber söylem analizi üzerinden gerçekleştirilecek çalışma Nevruz/Newroz kutlamalarının yapıldığı günden itibaren dört günlük bir süreyi kapsayacaktır. Çalışmamızı dört gün ile sınırlandırmamızın nedeni her iki dönemde de haberler 24 Mart tarihinden sonra Nevruz/Newroz kutlamaları kapsamında çıkmakta ve "terörle mücadele" ve "çözüm süreci" kapsamında haberlerle devam etmektedir. Bu nedenle çalışmada 21-24 Mart tarihleri arasındaki haberler incelenecektir. 1992 yılında çıkarılan Yeni Ülke Gazetesi haftalık olarak yayın yaptığından dolayı inceleme Nevruz/Newroz olayları sonrasında çıkan sayı (29 Mart-4 Nisan) üzerinden yapılmıştır.

Söylem kavramı, esas itibarıyla toplumsal alanda süre giden iktidar ilişkilerini, dilin anlamlandırma mücadelesi üzerinden okumayı öneren ve böylece toplumsal gerçeklik tanımlarının bu anlamlandırma mücadelesi boyunca sürekli değiştiğini varsayan bir kuramsal yaklaşımın kilit kavramı olarak karşımıza çıkar. (Durna, 2010:48)

Bu bağlamda çalışmada medya, iktidar ve güç ilişkileri de değerlendirilecektir. Hükümetler kendi ideoloji ve politikalarını halka duyurmak için medyaya ihtiyaç duymaktadırlar. Aynı zamanda medya da kendine güç devşirebilmek ve varlığını sürdürebilmek için iktidara ihtiyaç duymaktadır. 1992 ve 2013 Nevruz/Newrozları karşılaştırıldığında her iki farklı dönemde iktidarda olan hükümetlerin siyaset biçimlerine göre medyanın taraflara yaklaşımının değişiklik gösterdiği görülmektedir. 1992 yılında iktidarda olan ulusalcı ağırlık nedeniyle medyanın farklı etnik gruba yönelik dilinin sert olması, daha sonra 2013 yılında Liberal ağırlıklı bir siyasi görüşün iktidara gelmesiyle medya dilinin liberalleşmesi araştırılacaktır.

Çalışmada Kürt kimliğinin ve Nevruz/Newroz kutlamalarının nasıl bağdaştırıldığını, aynı kimliklerin farklı dönemlerde medyada nasıl temsil edildiklerini ve medya iktidar ilişkilerinin doğurmuş olduğu sonuçlar iki farklı dönemde nasıl farklılık gösterdikleri ortaya konulmuş olacaktır.

Medyanın sıklıkla kullandığı ayrımcı dil sonucu, farklı gruplara yönelik düşmanca algı ve tutumların tezahür etmesi, Türkiye’de önemli ve giderek büyüyen bir soruna dönüşmüş durumdadır. Çalışmanın, nefret söyleminin yol açtığı toplumsal kutuplaşma, gerginlik, hoşgörüsüzlük, ayrımcılık ve benzeri suçların azaltılmasında bir farkındalık oluşturabileceği, bu konuda ki hukuki önlemlere, medya, eğitim, sivil toplum ve siyaset alanlarında yapılan çalışmalara katkıda bulunabileceği ön görülmektedir.

İdeolojik açıdan bakıldığında Nevruz/Newroz kavramının üzerindeki isimlendirme doğrudan bir taraflığa yol açmakta olduğundan çalışma da Nevruz/Newroz isimlendirmeleri bilimsel tarafsızlığı sağlamak adına birlikte kullanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MEDYA, İDEOLOJİ VE İKTİDAR

1. İdeoloji

1.1 İdeoloji Kavramına Tarihsel Süreç İçerisinde Bakış

İdeoloji kavramı günlük, politik, sosyal ve akademik hayatta çok farklı anlamlarda kullanılan bir kavramdır. Günümüzde ideoloji kavramı, genel anlamda politik ilgilerden meydana gelmiş dünya görüşlerini tanımlamada kullanılmaktadır. İdeoloji, “genel olarak bir siyasi partinin inançlarını, değerlerini, temel ilkelerini ifade eden bir politik ideolojide olduğu gibi, şu ya da bu ölçüde tutarlı inançlar kümesi; siyasi ve toplumsal eylemi yönlendiren düşünce, inanç ve görüşler sistemi; (...) bir toplumsal durumu yansıtan düşünceler dizgesi; insanların kendi

varoluş koşulları ve ilişkilerinden doğan yaşam tarzlarıyla ilgili tasarımların tümü” olarak tanımlanabilir (Cevizci, 2002: 533).

İdeoloji kavramını ilk olarak Destutt de Tracy 1796’ da verdiği bir konferansta kullanmıştır. De Tracy Condillac’ı ideoloji kavramının kurucusu ve J. Lock’u da onun öncülü olarak kabul eder. “İdeoloji, ilk olarak düşüncülerin bilimi şeklinde ifade edilmekteydi. ideolojinin anlam yapısına baktığımızda iki Latince sözcük olan idea (düşünce) ve logy (bilim) sözcüklerinin birleşiminden ortaya çıkan bir sözcüktür (idea-logy). De Tracy bu yeni bilimi biyoloji veya zooloji gibi diğer pozitif bilimler gibi kurumsallaştırmaya çalışırken, ideoloji biliminin bilinçli olarak üretilen düşünce ve fikirlerin kaynağının saptanmasında faydalı olacağını öne sürmüştür” (Kaya, 2004: 28).

Napolyon, ideolojinin tarihi açısından önemli bir isimdir, başlangıçta ideolojiyi savunurken, sonrasında görüşünü değiştirerek bu akımın düşmanı haline gelmiştir. Ona göre ideolojistler, iyi bir toplum modeli oluşturmak ve bunu insanlara kabul ettirmek adına spekülatif bilgilerle gerçeklikten uzaklaşmaktadır. Napolyon, ideolojistleri aynı zamanda “realiteden uzak hayalci” olarak suçlamaktadır (Toprakkaya, 2007).

“İdeoloji kavramına popülerlik kazandıran filozoflar K. Marx ve F. Engels Napolyon ve 1848 Devrimi çerçevesinde tartışılan ideoloji kavramından hareket ederler. İdeolojiyle ilgili tartışmalarda K. Marx’ın kavramsallaştırması ise son derece önemli bir yere sahiptir. Kavram, Marx’la birlikte yeni bir anlam kazanmıştır. Marx’ın kavramsallaştırması aynı zamanda ideolojinin ilk kullanım biçimlerinden radikal bir kopuşu da içerir” (Atılğan, 2001:1).

Marx ve Engels, ideolojinin çarpık veya bozulmuş düşüncelere yol açtığını vurgulamışlardır. Bunlar öncelikli olarak zihinde yer etmiş fikirlerin kaynağını insanlar arasındaki maddi ve somut nitelikli toplumsal ilişkilerde aranması gerektiğinde dikkati çekmektedir. “İdeolojiyi yanlış bilinç olarak tasarlayan görüşler çerçevesinde medya tamamen ekonomik düzeydeki (altyapısal) sınıfsal çıkarların ve sahiplik/mülkiyet ilişkilerinin üst yapıya taşındığı veya yansıtıldığı

böylece işçi sınıfının devrimci potansiyelinin yok edildiği ideolojik egemenliğin/ başatlığın bir kanalı olarak konumlanılmaktadır. Bu süreçte medya egemen sınıf veya sınıfların, kapitalist üretim ilişkilerinin sürdürülmesinden kaynaklanan çıkarlarının korunması için kitlelerin bilinçlerinin şekillendirilmesindeki etkin rolüyle ele alınmaktadır” (Dursun, 2001:26).

İdeoloji farklı toplum sınıflarında farklı anlaşılmakta ve yorumlanmaktadır. Bunun en önemli nedeni toplumsal farklılaşmayı doğuran kültürel, ekonomik ve değer farklılıklarıdır. Yani ideoloji kavramının yapısı sosyal sınıfın yapısına göre farklılık arz etmektedir (Kaygı, 2003:33–45). Marx’a göre; “18. yüzyıldan beri gittikçe etkisini artıran soyut düşüncelerin etkisi altındayız. Bir öncekinin yerine geçen her yeni sosyal sınıf, kendi ilgi ve isteklerini sanki bütün toplumun ilgi ve istekleriymiş gibi sunmaktadır. Başka bir deyişle, kendi düşüncelerine genellik kazandırıp sanki tek akli ve genel geçer düşünceymiş gibi topluma kabul ettirmeye çalışmaktadır” (Kaygı, 2003:47).

Althusser Marx’ın ideoloji kavramını önce ideolojik olarak daha sonra siyasal mücadele olarak tanımlamaktadır. Yani ideoloji öncelikle ideolojik sonrasında siyasal yani sınıf mücadelesinde yer alması gerektiğini vurgulamıştır. (Althusser, 2003:76) İdeoloji kavramını tanımlarken Marx’tan çok ta ayrılmayan Althusser, toplumsal formasyonu, ekonomik, politik ve ideolojik düzeylere ayırır. “Ekonomik düzeyde doğayla ilişkiyi, politik düzeyde toplumsal ilişkileri, ideolojik düzeyde ise insanın kendi hayatıyla kurduğu ilişkisini yansıtan tasarımların dönüştürüldüğünü ifade eder. Althusser üstyapıya görece bir özerklik tanır ve ‘ekonomizm’in indirgemeciliğine karşı çıkar. Toplumsal formasyonun her üç düzeyi, belirtilen dönüştürücü pratiklere bağlıdır. Bir üst yapı düzeyi olması dolayısıyla ideoloji, son tahlilde ekonomik pratiğin belirleyiciliğine tabi olan maddi bir pratiktir” (Güngör, 2001:228).

“Althusser, ideolojiyi zihnin ürünü tasarımlar olarak kabul ederken, belli aygıtlarda gerçekleştiğini söylemektedir. İdeolojinin belirlediği aygıtları devlet teorisi içinde; Devlet, Devlet İktidarı ve Devlet Aygıtı olarak iki ögeye ayırır.

Marksist gelenek, Devlet Aygıtını zor kullanan bir baskı aygıtı olarak tanımlarken Althusser, Devletin Baskı Aygıtı ve Devletin İdeolojik Aygıtları ayrımını yapar. Devletin baskı aygıtı, hükümet, ordu, yönetim, polis, mahkeme hapisane vs. kurumlardan oluşurken; Devletin ideolojik aygıtları, dini, öğretimsel, hukuki, siyasal, sendikal, kültürel, aile, haberleşme gibi aygıtlar dağınık görüntüsüne rağmen egemen ideoloji altında birleşirler” (Çoban ve Özarlan, 2003:31)

Eleştirel bakış kuramcılarında birisi olan Gramsci, Althusser ve Marx’tan çok ayrılmamakla birlikte toplumsal sınıfların çıkarlarının ideolojik temsilde mümkün olduğunu ve bunun da toplumsal sınıf çıkarlarının ideolojik yansımaları olduğunu savunur. Gramsci, ideolojiyi artık negatif değil, pozitif ya da nötr bir kavram, ‘toplumsal sınıfların dünya görüşü’ olarak ele almaktadır. “Gramsci’ye göre, İdeoloji temel toplumsal sınıfların çıkarlarını ifade ettikleri ve bu çıkarların dolayısıyla siyasal alanda kendilerini tanımladıkları bir temsiller düzeyine dönüşmüştür. Gramsci’nin ideoloji kuramında temel kavram, hegemonyadır. Gramsci hegemonyayı; kapitalist bir ekonomik sistemde temel bir sınıfın diğer müttefik sınıfları yanına alarak, karşıt ve tabi sınıf ya da sınıflarlar arasındaki mücadele pratiği içinde ulaşılan ve nihai olarak da sistemin bir bütün olarak yeniden üretimini olanaklı kılan bir ideolojik sentezdir olarak tanımlar. Hegemonyanın yaratılması, ortak iradeyi oluşturacak bir dünya görüşü yaratmak için ideolojik alanın dönüştürülmesidir. Gramsci, iktidar ilişkilerini irdelerken, egemen sınıfın iktidarını yürütüşünde ve toplumsal denetimi sürdürmesinde, biri güç (force), diğeri rıza elde etme (consent) olmak üzere iki yol izlediğini söylüyor” (Oskay, 1980:222).

İdeoloji, toplumsal düzenin içinde, egemen sınıfın (blokun) güç ve açık baskı kullanmaksızın rıza elde etmesine yarayan bir araç olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle de, “toplumsal bloku kendi iç tutunum ve birliğine kavuşturmakta; gündelik hayatta yaşayan bir olgu olmaktadır.” Başka bir deyişle, ideoloji, Gramsci’ye göre, canlı bir toplumsal güç, önemli bir toplumsal denetim biçimi olmaktadır. Bunu; yani, bunca işe yarayan ideoloji’yi oluşturma, üretme ve kurma işini ise aydınlar yüklenmektedir. Aydınlar, egemen bloka katılan kesimleri ile,

egemen blokun iktidarını ideolojik düzenlemelerle yürütmelerine yardımcı olmakta; toplumsal denetim kurmalarını sağlayacak hegemonik ideolojiyi onlar üretmektedir. Devrimci aydınlar ise işçi sınıfının karşı-ideolojisini üretmektedirler” (Oskay, 1980:222).

“Gramsci’ye göre egemen blokun ideolojisi, şeyleri toplumsal yaşamdaki varoluş durumları ile betimlemekte; bunun böyle kabullenilmesini sağlamakta; böylece, egemen blokun (topluluğun) ideolojisi hegemonik bir ideolojiye dönüşmektedir. İdeolojinin, hegemonik ideolojiye dönüşmesi, Gramsci’ye göre, şu işleri yapması ile olmaktadır:

a) Şeyleri oldukları durumları ile tanımlamak, bu tanımlamaların toplumda geniş bir kesimce benimsenmesini sağlamak;

b) Kişileri, varolan topluma, onun yaşam biçimine uymaya yöneltmek; bu yaşam biçimini doğal, güzel, onurlu saydırmak; varolan toplumu adaletli bir toplum saydırmak;

c) İnsanların gündelik yaşamdaki bilinçlerine, bu işleri görececek bir ideoloji olarak aktarılacak; böylece, toplum yapısının iç tutunumu (cohesiveness) ve dengesi için önemli bir güç olmak; bir ‘dolaylı hükmetme’ aracı olarak hizmet görececek duruma gelmek.” (Oskay, 1980:223) Burada anlatılan hegemonik ideolojinin, en önemli özelliği, toplumsal yaşamda olanları, oldukları gibi kabul ettirme, benimsetme özelliğidir.

Gramsci, İdeoloji kavramına Althusser ve Marks’a göre daha iyimser yaklaşmıştır. Gramsci’ye göre hegemonik ideoloji çoğunlukla esnektir ve değişime açıktır. Tarihsel koşullar değiştikçe kendini bunlara uyarlayabilmektedir. Her dönemde, karşı çıkan sınıf ve muhalefete karşı esnek bir tutuma sahip olmuştur. Bahsettiğimiz kuramcılar ideoloji kavramı önemli bir toplumsal denetim mekanizması olarak görmekte ve egemen gücün ideolojisini toplumun ideolojisi olarak algılanmakta olduğu şeklinde yorumlamışlardır.

1.1.1 İdeolojinin Medya İçeriği Üzerindeki Etkisi

Söylem ve ideoloji kopmaz bir bütündür. Dil kullanılarak söylem oluşturulur ve söylemin oluşturulmasındaki en büyük etken ideolojilerdir. Olay ve nesnelerin adlandırılmaları, ne şekilde sunuldukları, olumlu veya olumsuz aktarımları dilin ideolojik yansımalarıdır. Bu bölümde söylemlerin topluma aktarılmada önemli bir güce sahip olan medyanın içerik oluşturmasında ideolojilerin nasıl etkili olduğunu göreceğiz.

Stuart Hall'e göre medyanın en önemli işlevi, anlamın toplumsal inşasında üstlendiği ideolojik işlevdir. Bu ideolojik işlevi gözardı eden hiçbir araştırma medyanın toplumsal süreçte oynadığı rolü tam olarak ortaya koyamaz, İletişim sistemleri ile ilgili bir çalışmayı toplumsal temsil sistemlerinin konumlandığı toplumsal, teknolojik, ekonomik ve siyasal koşulları anlamadan geliştirmek mümkün değildir (İrvan, 1997:84).

Medya çalışmalarında durum tanımlamaları rızanın üretiminde önemli bir rol oynamaktadır. Gerçeklik belirli bir tarzda kurulmakta ve yeniden üretilmektedir. "Hall'e göre, 'gerçeklik tanımları, tüm dilsel pratikler yoluyla desteklenip üretiliyordu ve bu dilsel pratikler aracılığıyla 'gerçek'in seçilmiş tanımları temsil ediliyordu.' Bu çerçevede olayların medyada temsili, 'aktif bir seçme, sunma, yapılandırma ve biçimlendirme' işini ima etmektedir. Yani bir anlam üretimi söz konusudur" (Akça, 2007:12). Hall, temsil kavramından bahsederken "anlamı inşa eden ve ileten bir sürece, yani anlamlandırma sürecine" (Çelenk, 2005: 81) şeklinde ifade eder. Bu bağlamda temsil yalnızca, "sözlü, yazılı veya ikonik göstergeler kullanarak 'gerçek' maddi dünyada zaten mevcut olan şeyleri kodlayan ya da onları yansıtan bir süreç değil, tam da bu anlamlandırma sürecine anlam üreterek ve anlamların değişimine olanak sağlayarak katılan bir süreçtir" (Çelenk, 2005: 81).

Hall, temsille ilgili tartışmaları üç farklı yaklaşım etrafında gerçekleştiğini söylemiştir. Bunlar yansıtmacı, maksatlı ve inşacı yaklaşımlar olarak ifade edilmektedir:

a. “Yansıtmacı yaklaşım: Bu yaklaşımda anlamın gerçek dünyadaki nesne, kişi, fikir veya olaylarda bulunduğu ve dilin dünyada zaten var olan gerçek anlamı yansıtmak üzere bir ayna gibi işlev gösterdiği düşünülmektedir. Bu yaklaşım zaman zaman ‘mimetik’ yaklaşım olarak da adlandırılmaktadır.

b. Maksatlı yaklaşım: Bu yaklaşım anlamın oluşturucusuna odaklanmakta ve mevcut anlamların onu oluşturan kişilerin bilinçli yaratımları olduğunu düşünmektedir. Başka bir deyişle, resim ve kelimelerin ilettiği şey, aslında onların iletmesi istenen şeydir.

c. İnşacı yaklaşım: Bu yaklaşımın savunucularına göre, başkalarıyla anlamlı bir şekilde iletişim kurabilmek için farklı türde diller biçiminde örgütlenmiş işaretler kullanırız. Diller; ‘gerçek’ denilen dünyadaki nesne, insan ve olayları simgelemek, ifade etmek veya onlara gönderme yapmak üzere işaretler kullanır” (Varol, 2014:3).

Hall’un “inşacı temsil yaklaşımı” olarak adlandırdığı “dil, kültür ve temsil süreçleri arasındaki ilişkiyi açıklarken temsilin ortak bir tanımının, ‘dil’in dünya hakkında anlamlı bir şey söylemek veya dünyayı başkalarına manidar bir biçimde sunmak amacıyla kullanılması olduğunu belirterek, temsilin dil ve anlamı kültüre bağladığını ifade eder. Ona göre dil, bu anlamda bir anlamlandırma pratiğidir ve genel anlamda her temsil sisteminin dil aracılığıyla temsilin ilkelerine göre çalıştığı düşünülebilir. Futbol bile, bir ulusal kültüre aidiyet fikri ya da birinin kendi yerel cemaatiyle özdeşleşmesine anlam veren bir sembolik pratik olması nedeniyle ‘bir dil gibi’ değerlendirilebilir; çünkü o ulusal kimliğin, ulusal aidiyet söyleminin dilinin bir parçasıdır” (Çelenk, 2005: 81-82).

Çalışmamız kapsamında değinmemiz gereken bir önemli hususta Stuart Hall’un medya metinlerini analiz etmede kullandığı ‘Kodlama-kodaçımı’ olarak geliştirdiği kuramdır. “Kodlama medya tarafından verilen -ve alıcılar tarafından benimsenmesi istenilen- anlamı, kodaçımı ise alıcı kitle tarafından üretilen anlamı ifade etmektedir. Anlam üretme sürecinde alıcı kitle gönderilen iletileri 3 şekilde okuyabilmektedir: İletilerin ideolojik olarak kodlandığı gibi okunduğu egemen

okuma; gönderilen iletilerin doğrudan kabul edilmeyip sorgulandığı okuma ve iletilerin yüklendiği anlamı tümüyle reddeden muhalif okumadır” (Şeker ve Şimşek, 2012: 112).

Dilin ideolojik kalıplarla yeniden üretilmesi medyada haber söylemleriyle de karşımıza çıkmaktadır. “Farklı sosyal çevrelerce örgütlenen kitle iletişim araçlarının haber dilinde cümle yapıları ideolojik pozisyonun örtüsü altında açıklanabilecek niteliğe sahiptir. Dil, retorik, medya, içerik ve ideoloji gibi kavramlar artık birbirinden ayrı olarak ele alınamayacak olan ve biri diğerinin biçimlenmesini etkileyen kavramlardır. Eleştirel haber analizinde en güçlü anlam nosyonlarından biri ise imadır. Kelimeler ve cümleler ve diğer metinsel açıklamalar, bilginin haberdeki temellerini gösteren kavramları veya önermeleri ifade eder. İma ediş, ideolojik etki açısından oldukça önemlidir ve yoğun şekilde kullanılmaktadır” (Özerkan, 2001:121-125).

Bir olayın haber olarak aktarılmasındaki çeşitlilik anlamı yeniden üreten zihnin arka planı ile ilgilidir. “Üslup seçimleri sosyal ve ideolojik etkileri açığa çıkarır; haber aktörleri ve olaylar; sosyal, iletişimsel durumlar ve gazetecinin fikirleri hakkında bilgi verir. Cümlenin sentaksı da üslubun bir diğer görünüşüdür” (Sözen, 1999: 126-127). Dolayısıyla haber inşa sürecinde ideoloji etkili/belirleyici bir aktördür. Bu tezde, Nevruz/Newroz bayramının iki farklı tarihsel dönemde farklı ideolojik yelpazede yer alan gazetelerde haberleştirilmesinde etkili olan dinamikleri ve söylemleri ortaya koymak hedeflenmiştir.

2. SÖYLEM

2.1 Söylem Kavramının Tanımı

Günümüzde dilbilimcilerin, insanbilimcilerin, yazın kuramcılarının ve toplumbilimcilerinin sıklıkla başvurdukları bir kavram olan söylemin kökeninde, tartışma, konuşma ve koşuşturma anlamlarına gelen “discursus” sözcüğü bulunmaktadır (Kocaman, 2009: 1). Etimolojik olarak Latince “discurrere” (oraya buraya koşuşturma, gidiş gelişler) kelimesinden türeyen ve Ortaçağ Latincesinde

“discursus” (hararetli tartışma, karşılıklı iletişim, görüşme) olarak kullanılan söylem terimi, mecazi anlamda da “özne hakkında uzun uzadıya konuşma”, “bir şey hakkında iletişim” anlamlarında kullanılmaktadır (Sözen, 1999: 19).

Türk Dil Kurumu internet sitesinde söylem sözcüğünün anlamına ilişkin aşağıdaki bilgiler yer almaktadır (Türk Dil Kurumu [web], 2013):

- Güncel Türkçe Sözlük: 1. Söyleyiş, söyleniş, sesletim, telaffuz. 2. Kalıplaşmış, klişeleşmiş söz, ifade. 3. Bir veya birçok cümleden oluşan, başı ve sonu olan bildiri, tez.

- Türkiye Türkçesi Ağzıları Sözlüğü: Şive

- BSTS /Bilgisayar Terimleri Karşılıklar Kılavuzu: İng. statement

BSTS/Dilbilim Terimleri Sözlüğü 1949: Osm. ifade. Bir şey bildirirken konuşanın ağzından çıkan sözlerin bütünü.

- BSTS/Medeni Hukuk Terimleri Sözlüğü 1966: Lafız (İşkar, 2014).

Analiz, konuşma ve metin aracılığıyla oluşan anlam ürünleri olarak söylem, “ belirli bir zaman dilimi içinde belli insan grupları arasında olan ve diğer insan grupları ile ilişkili olarak geliştirilen fikirleri, ifadeleri ve bilgileri içerir. İktidarın uygulanması böyle bir bilginin kullanımına içkindir. Söylem, konuşma ve sohbede dahil olmak üzere tüm iletişim biçimlerini kapsar. Bununla birlikte sohbet ve konuşma özelolarak söze dökülen konuşmalarla sınırlı değildir, günlük uygulamalar içinde sosyal dünyayı görme, sınıflandırma ve ona tepki verme yollarını da içerir” (Çelik ve Ekşi, 2008:100).

Hüseyin Bal söylemi tanımlerken; söyleyen (kaynak), söylenen şeyi (mesaj) belli bir kanal ile alıcıya (veya alıcılara) ulaştırmak üzere kodlandığını ifade etmiştir. “Kodlama biçimi içinde yaşadığı kültüre,sosyalleştiği toplumsal gruplara, sınıf konumuna, eğitimine, mesleğine vb. bağlı olarak değişir. Bu

nedenle söylem bireysel değil, sosyaldır; söylem en az iki tarafı gerekli kıldığı için sosyal bir eylemdir. Söylemi algılayanlar (duyanlar veya okuyanlar) ister istemez bir tepki verirler. Bu tepki de bir tür söylemdir. Bir roman, şiir veya akademik bir metin söylem olarak diğer metinlerle şu ya da bu kadar ilişkilidir ve bundan sonra kendisinden sonraki metinlerle ilişkili olacaktır. Bu nedenle her metinsel söylem, metinler arası iletişimin bir parçasıdır. Yeryüzünde hiçbir şey tek başına değildir, bir söz, bir söylem de başka söz ve söylemlerle ilişkilidir” (Bal, 2012:159).

“Söylem kuramları esas olarak Saussure’un linguistik yaklaşımından ilham alır. Zira Saussure’un linguistik yaklaşımıyla birlikte dilin gerçek dünyayı yansıtan bir ayna olmadığı, aslında şeylerin anlamlarının kültür içinde ve toplumsal odaya sayesinde inşa edildiği anlaşılmıştır. Ona göre anlamların üretimi dile dayanır. Dil ise bir işaretler sistemi olarak işler. Saussure’un bu işaretler sisteminin unsurları olan gösteren ve gösterilen arasındaki ilişkinin keyfi doğasına vurgu yapması, temsili ve dilin anlam üretimini radikal bir biçimde tarihe ve değişime açar” (Durna, 2010: 48-49).

Tezcan Durna ‘*Medya’dan Söylemler*’ kitabında Laclau ve Mouffe’a göre toplumsal alandaki tüm politik mücadeleler, talepler, kimlikler kendilerini söylem dolayısıyla var ettiklerini ve bu var oluş biçiminin hiçbir zaman mutlak bir karakteristik kazanmadığını ifade etmiştir. “ Her türlü kimlik ve toplumsal talep, hegemonik performansını diğer kimliklerle ve taleplerle kurduğu eşdeğerlilik zincirine borçlu” olduğunu söyleyen Durna, bu anlamda Laclau ve Mouffe’un kuramında iktidar ve politika bir paranın iki yüzü gibi değerlendirmiş, “iktidar, toplum ve kimlik gibi şeylerin üretime gönderme yaparken, politika bu süreçlerin daima olumsal olarak sunulmasına göndermede bulunduğunu” (Durna, 2010:57) ifade etmiştir.

Hem Laclau ve Mouffe’un hem de Foucault’nun söylemi, toplumsal alanda olup biten çatışmaların, siyasal çekişmelerin, iktidar mücadelelerinin medya metinlerinde nasıl temsil edilmeleri yönünde bir uygulama alanı olduğunu

tartışmışlardır. Dil ve ideolojinin birleşmesi yoluyla üretilen söylem, medya metinlerinde topluma verilmek istenilen mesajı iletmek amacıyla kullanılmaktadır.

3. SÖYLEM KAVRAMINA İLİŞKİN TEORİK ÇERÇEVE

3.1 Yapısalcılık ve Söylem

Yapısalcılığın temel kavramları, “20. yüzyılın başında Ferdinand de Saussure’ün Genel Dilbilim Dersleri’nde dilsel olguların incelenmesi üzerine ortaya attığı düşüncelerden hareket alır. Bir kavram olarak yapısalcılığın kurumlaşması dilbilimciler ve yazın incelemecileri tarafından oluşturulan Prag Dilbilim Okulu’na rastlar. 20. yüzyılın ortasında Claude-Levi Strauss’un yapısalcılık yöntemini sosyal antropoloji alanındaki çalışmalarına uygulamasının da etkisiyle yüzyılın yarısında yapısalcılık, batı ülkelerinin hemen hepsinde tartışma gündemi yaratan bir akıma dönüşür” (Yüksel, 1995:30).

Yapısalcılık, özneyi sıfıra indirger ve özneyi yok sayar. Yapısalcılığın temelleri Saussure tarafından atılmıştır. “Saussure geleneksel dilbilim yaklaşımını yanlış bulur. O’na göre dilbilimin nesnesi, dilin sistemi, yapısıdır. Dili bilimsel olarak incelemek gerekir. Bu ise dili nesne durumuna getirmekle mümkündür. Dili anlamak demek, dilin öğeleri arasındaki o andaki bağıntıların oluşturduğu sistemi açıklamak demektir. Dil düşüncenin aracı değil, aksine düşünce dilin aracıdır. Dil gerçekliği yansıtmaz, gerçekliği üretir ve sözcüklerin anlamını nesnelere değil, dil belirler. Yapısalcılık dili tarihsel gelişiminden bağımsız kapalı bir sistem olarak ele alıp inceleyen bir dilbilim temeli yaratmıştır” (Orkunoglu’dan akt. Çelik ve Ekşi 2008: 4).

Yapısalcılıkta metnin kendine özgülüğü kaybolur ve artık metin bir bireyin değil, bir yapının fonksiyonu durumundadır. Dolayısıyla, “hem yazarı iptal ederek hem de “biz dili konuşuruz” yerine, “dil bizi konuşur” diyerek, metin, onu üreten güç yapısı ve çıkar ilişkilerinden soyutlanır. Böylece, örneğin insanları fiziksel olarak zehirleyen sigara endüstrileri ve bilişsel olarak zehirleyen medya ve moda endüstrileri sorumluluktan kurtarılır. Yapısalcılar için önemli olan, metnin nasıl

üretildiği ve tüketildiği değildir; onu belirleyen (dilsel) yapılarıdır” (Erdoğan ve Alemdar, 2010:324). Bu bağlamda metni ve söylemi oluşturan yapılar dil üzerinden şekillenmektedir.

“Yapısalcılığın sosyoloji üzerindeki etkisi, etnoloji ve antropoloji alanındaki çalışmaları ve kültürel fenomenlerin göstergebilimsel analizi ile Lev-Strauss, fikir tarihi üzerine çalışmaları ile Foucault, psikoloji alanında psişik nesnelere fiziksel nesnelere gibi bütünsel bir yapı arz ettiğini ve bu yapının kendini meydana getiren parçalardan farklı bir bağımsızlığı olduğunu iddiası ile Koffka ve Köhler, psikanaliz ile ilgili çalışmaları ile Lacan ve yapısal Marksizmi ile Althusser ilk akla gelen yapısalci isimlerdir” (Koyuncu, 2011: 254).

Yapısalcı dilbilimde toplumsal gerçeklik dil ile kurulur ve insanlar, doğrudan nesnelere ile değil, göstergeler ile irtibata geçer. “Yapısalcı kuramlara göre, insan etkinliği, eylemi ve toplumsal eylemin özneler arası anlamlarını anlamaktan ziyade; toplumsal görünümünün gerisindeki yapısal formları ortaya çıkarmak önemlidir. Yapısalcılık, ayrıcalıklı insan öznenin yerine merkezleştirilmiş bir özne anlayışını getirmiş olup “bireyler”, söylemler ve söylemler arasındaki ilişkilerin ürünü olarak ve parçalanmış kimlikler olarak kavramsallaştırılır” (Sezal, 2010: 38-40).

Yapısalcılık her bir anlatının “hikaye ve söylem olmak üzere iki parçası olduğunu öne sürer. Hikaye “anlatının bileşenlerinin ne olduğu”, söylem ise “bileşenlerin nasıl oluştuğu” sorusunu yanıtlar. Söylem anlatı metni, eylemler, karakterler, olaylar ve ortamlardan; hikaye ise olay ve varolanlardan oluşur. Hikaye kapsamı, söylem ise açıklamayı ifade eder (Sözen, 1999: 47-49). Böylelikle yapısalcilik kavramı üzerinden aktarılmak istenilenlerin dil bilimi ile üretilerek hikayleştirildiği ve söyleme dönüştürüldüğünü söyleyebiliriz. Söylem aktarılmak istenilen şeyin nasıl bir ideolojik dil kullanılarak oluşturulduğu konusunda bize bilgi verir.

3.2 Ferdinand de Saussure'ün Yapısalcı Dilbilim Teorisi

Yapısalcı dilbilim, Ferdinand de Saussure ile yirminci yüzyılın başlarında ortaya çıkmıştır. “Ölümünden sonra, 1916 yılında, ders notlarının ‘Genel Dilbilim Dersleri’ adı altında yayımlanması ile dilbilimde yeni bir çığır açıldı. O zamana kadar dilbilimciler için dil, birtakım dil olgularının toplamı idi ve bunlar ayrı ayrı öze sahipmiş gibi tek tek ele alınırdı. Dil çalışmaları, zaman içerisinde bir dilin geçirdiği değişiklikleri incelemek ve bunların kurallarını bulmaktı. Dilin zaman içerisindeki evrimlerine yönelmeye artzamanlı (diachronic) yaklaşım diyoruz. Saussure ise dili, belli bir zaman noktasında ele alarak eşzamanlı (synchronic), kendi kendine yeterli ve bağımsız bir sistem olarak incelemeyi önerdi” (Uysal, 2012).

Ferdinand de Saussure'ün ele aldığı konuların başında dil (langue) ve söz (parole) arasındaki ayırım gelmektedir. “Saussure’a göre dil, bir dil sistemine verilen addır. Yani Fransızca, İngilizce dilleri dediğimiz zaman dil’i bu anlamda kullanırız. Söz ise dilin somut kullanımı, yani dilin belirli bir konuşucu tarafından belirli bir andaki uygulanmasıdır. Bu sayısız sözler bir dil sistemine uyarlar. O halde somut ve bireysel olan söz’ün arkasında, onu belirleyen soyut ve toplumsal bir sistem (yapı), dil vardır” (Güngen, 2011). Dilbilimi bu yapıyı ortaya çıkarır ve bunu yapmak için söz’ü inceler.

Genel olarak Saussure’e göre dili sözden ayırmak demek:

1. Toplumsal bir olguyu bireysel olgudan;

2. Temel olguyu ikincil, az çok da rastlantısal nitelikli olgudan ayırmak demektir. Bu bağlamda Saussure dil ve söz arasında ayırım yapar ve dilin niteliklerini şöyle özetler:

“1. Çok karışık nitelikli dilyetisi olgularının oluşturduğu bütün içinde dil, kesin çizgilerle ayırt edilebilecek bir konudur. Bir duyma imgesinin çevrim içinde bir kavramla bulunduğu noktaya yerleştirebiliriz onu. Dilyetisinin birey dışında kalan toplumsal

bölümüdür, dil ve birey onu tek başına ne yaratabilir, ne de değiştirebilir. Dil varlığını yalnızca, topluluk üyeleri arasında yapılmış bir tür sözleşmeye borçludur. Öte yandan, işleyişini bilebilmek için bireyin dili öğrenmesi gerekir. Çocuk onu ancak yavaş yavaş edinir. Sözyitimine uğrayan bir kimse bile, duyduğu sesli göstergeleri anlamak koşuluyla dili yitirmez: Dil o denli apayrı bir şeydir.

2. Sözdən ayrı olan dil ondan bağımsız biçimde incelenebilecek bir konudur. Artık ölü dilleri konuşmuyoruz; ama onların dilsel düzenini pekala öğrenebiliriz.

3. Dilyetisinin ayrışık öğelerden oluşmasına karşın, böylece sınırlandırılan dil türdeşlik gösterir: O bir göstergeler dizgesidir. Bu dizgede önemli olan anlamla işitimi imgesinin birleşimidir ve göstergenin bu iki yanı dâ aynı oranda anlıksaldır.

4. Dil de söz gibi somut niteliklidir. Bu da incelemeye büyük bir kolaylık sağlar. Dilsel göstergeler temelde anlıksalsa da birer soyutlama değildir. Toplumun onayladığı ve tümü dili oluşturan birleştirmeler, özeği beyinde yer alan gerçekliklerdir. Üstelik, dil göstergelerini neredeyse elle tutabiliriz. Özde toplum içinde dil, her beyinde bulunan bir izler bütünü olarak yaşar ve bir bakıma birbirinin eşi tüm örnekleri bireylere dağıtılmış bir sözlüğü andırır. Görüldüğü üzere bu öyle bir şey ki, herkesin ortak malı ve kişisel istenç dışı olmakla birlikte, ayrı ayrı her bireyde de bulunur” (Güngen, 2011).

De Saussure yapısalci dil bilimin öncülüğünü üstlenir. De Saussure dil sistemindeki bütün ilişkilerin gösteren ve gösterilenlere bağlı olduğu tezini savunmaktadır. “Dili bir nesne olarak tanımlayan de Saussure, dilin kendine özgü göstergeler sistemi şeklinde bir takım yapıcı öğelerden oluştuğunu söyler. De Saussure dilin konuşma yığınları ve yazılı ifadelerle biçim veren ses ve anlamlarla homojen bir sistem olduğunu belirtir. Dil sistemi bütün ilişkileri hazırlayan gösteren ve gösterilenlerden oluşmakta olup göstereni konuşma sesleri, gösterileni ise kavramlar temsil etmektedir. Gösteren ve gösterilen terimleri hem kendi aralarında hem de bütünle kurdukları karşıtlığı belirtmede yararlı bir kullanıma sahiptir” (Sözen, 1999: 45-47). Günümüzde söylem teorileri, genel olarak Saussurecü dil sistemini kabul etmekle birlikte, bütün söylemlerin ardında tek ve genel bir sistem olduğu iddiasını reddederler (McDonnell’ den akt. Sözen, 1999: 48).

3.3 Claude Levi – Strauss’un Antropolojik Çalışmaları

Yapısalcı dilbilimin önemli isimlerinden bir diğeri de, de Saussure’cü dilbilim anlayışını model olarak almış ve bu anlayışı antropoloji alanında uygulamış olan Claude Levi-Strauss’dur (Sözen, 1999:43).

Levi-Strauss, toplumsal olguların yapısal bir özellik taşıdığına inanan bir fikir adamıdır. Yapısal yöntemi, etnolojik açıdan esas alarak, kesin bilimsel sonuçlara ulaşmayı hedeflemiştir. “Strauss, dilbilimin insan bilimlerinin tüm dallarına açık olduğu savından yola çıkarak yapısal antropolojiyi yapısalcı ilkeler üzerine temellendirir. Lévi-Strauss, toplumu ya da ekini değişik alanlardan ve değişik düzlemlerden birbirine karşılık veren bir dizgeleşmiş kurallar evreni olarak tanımlar. Çalışmalarında ilk ve temel karşıtlık olarak belirlediği ekin / doğa karşıtlığından başlayarak, yine ikili karşıtlıklara dayalı sınıflandırmalar ve bağıntısal ilişkiler üzerinde durur. Dolayısıyla karşıt, ancak birbirine bağımlılık ilişkisi içinde olan birimler ortaya çıkar” (Yüksel, 1995: 41).

Levi-Strauss’a göre çoğu zaman birbirlerine karıştırılan toplumsal yapı ile toplumsal ilişkiler kavramları arasındaki farklılık gözükmemektedir. “ Levi-Strauss’a göre yapı niteliğini kazanabilmek için modeller şu dört koşulu yerine getirmek zorundadırlar:

1-Yapı bir dizge niteliği sunar; bu nedenle herhangi bir öğesindeki değişiklik geri kalan bütün öğelerinde de değişikliklere yol açar;

2-Her model, her biri aynı diziden bir modelde karşılık bulan bir dönüşüm kümesine bağlıdır, böylece bu dönüşümlerin bütünü de bir model kümesi oluşturur;

3-Belirtilen bu özellikler, öğelerden birinde bir değişiklik olduğu zaman, modelin nasıl bir durum alacağını önceden kestirmemizi sağlar;

4-Model gözlemlenen bütün olguları kapsayacak biçimde kurulmuş olmalıdır ” (Güngen, 2011).

Sözen'e göre, Strauss'un yapısalcı antropolojik analizi, ilkel toplumlar hakkında doğruyu keşfetme teşebbüsü değil, söylemlerin bir söylemsel bağlamdan diğerine değişimini tecrübe etme girişimidir. "Toplumdaki sembolik sistemlerin ikili karşıtlıklar şeklinde kalıplaştığını ve söylemsel düşüncenin öğelerini kavramlar ile algılanan nesnelere arasında olduğunu belirtir. Yine toplumsal olarak, sosyal eylemlerin araçsal ve tesadüfi değil; açıklayıcı ve kültürel olduklarını ileri sürmüştür. Strauss'un akrabalık ilişkileri ve mitler hakkında yapmış olduğu çalışmada; bireylerin var olan bilgi sistemini paylaştıkları açıkça görülür. Mübadele edilen anlamlar, katılımcı bireylerin bir özelliği olmaktan veya onların niyetini yansıtmaktan ziyade, katılımcıların bağlı buldukları bilgi sisteminin özelliği durumundadırlar" (Sözen, 2014: 44).

Yücel'e göre, Strauss, söylenlerin öyküsünün altında gizli anlamlar aramayı yersiz bulur. Söylenlerin, altında yatan temel yapıyı bulmak için öyküden bağımsız olan mantıksal bağıntılar üzerinde durulması gerektiğini belirtmiştir. Bunun içinde bu yorumlamanın dilbilim üzerinde değil söylembilim üzerinden yapılacağına inanır. "Strauss *La structure des mythes* (Söylenlerin Yapısı; 1955) adlı yapıtında, eş zamanlı okuma adını verdiği bir yöntem kullanır. Bu yöntem, ayırma ve yeniden kurma olmak üzere iki çözümleme aşamasında gerçekleştirilen bir dizi işlemi kapsar. Levi-Strauss, bu yöntemin eksiksiz bir çözümlemeden çok, örnek ve öneri niteliğinde bir çözümleme taslağı olduğunu söyler. Söylenleri tek tek ele alıp açıklamaya çalışmak bir çıkar yol olmayıp, tersine, onları toplumsal ve kültürel bağlamları ve başka söylenlerle bağıntıları içinde değerlendirmek gerekir" (Yücel, 1999: 63).

"Yapısalcı araştırmacı bir anlatıyı incelerken, onun oluşumunu, içerdiği nesnelere tarihçesini veya öyküsünü betimlemek yerine, o yapıtın etkin öğelerini bularak hangi anlatımsal sözdizimi kurallarına uyduklarını, nasıl bir bileşim çizelgesi gösterdiklerini, yapısal özelliklerini ve bu yapısal düzenin anlama olan katkısını belirlemeye çalışır. Yapısalcı anlayış, dilin ardında her zaman bir yapı olduğu fikrini benimser" (Yüksel, 1995:52)

3.2 Postyapısalcılık ve Söylem

“Yapısalcılık ve post yapısalcılık arasındaki temel ilişki özne sorusunun anlamsal ekseninde ele almak gerekir. Yapısalcılık akımı Strauss, Barthes, Lacan gibi kuramcılarla özdeşleşmekle beraber; yapısalcılık kuramının temel noktası: Saussure’ün, dili bir göstergeler sistemi olarak ortaya koyan yapısal dilbilim yaklaşımıdır. Postyapısalcılık ise Jacques Derrida adının daha çok öne çıktığı, yapısalcılık üzerinden yapılan eleştiriler ile şekillenen bir yaklaşımdır” (Saygın, 2010: 10). Barthes yapısalcılıktan postyapısalcılığa geçiş yapmıştır. Yine ilk dönemlerde yapısalcılığı benimseyen Foucault, yapısalcı olduğunu reddetmiştir. Aynı şekilde özneye vurgu yapan Lacan, bu görüşü ile yapısalcılardan ayrılmış ve postyapısalcılara yaklaşmıştır.

Postyapısalcı yaklaşım metin merkezli bir yaklaşımdır. “Postyapısalcılık ve postmodernizm özne merkezli bir anlayışı reddeder. Her metnin arkasında bir yapının bulunduğunu iddia ederek okuyucunun önemini hiçe sayan yapısalcı görüşün aksine; postyapısalcı görüş okuyucuyu merkeze alır. Bu görüşe göre metnin anlamını yazar değil, okuyucu belirler. Birden çok okuyucu olduğu için, metnin birden çok anlamı vardır. Yazar artık modernitede olduğu gibi bir otorite kaynağı değildir. Yapısalcılık yazarı öldürürken; postyapısalcılık ise bu öldürme faaliyetini genişleterek hem yazarı öldürmüş hemde metni ve okuyucuyu ön plana çıkarmıştır” (Sözen, 2014: 52). Agger’re göre, Postyapısalcılığın en güçlü yanı şudur: “her okuma, aynı zamanda yazmadır” ve bu suretle okuyucu metne ilişkin yaptığı anlamsal değerlendirmelerini okuma faaliyeti ile sürdürür (Agger, 1992’den akt. Sözen, 2014: 52).

“Postyapısalcılık, başta özne ve akıl kavramları olmak üzere; Descartes’tan, Hegel’e kadar devam etmiş olan bilinç felsefesine veda etmişlerdir. Postyapısalcılığın, yapısalcılığa yönelttiği diğer bir eleştiride; yapısalcılıkta var olan bütünlük anlayışıdır. Postyapısalcılık bu bütünlük anlayışının, totaliter

düşüncenin ana kaynağını oluşturduğunu düşünmektedir. Postyapısalcılığı, yapısalcılıktan genel olarak ayıran temel farklar şunlardır:

- Her şey bir yapıdır ve yapının merkezi ve sınırı yoktur.
- Dil, kendi içinde kapalı bir sistem değil, aksine açık ve oynak bir sistemdir

Yapısalcılık, postyapısalcılık ve postmodernizm arasında bir geçiş dönemi olmuştur” (Orkunoğlu, 2007: 98). Postyapısalcı yaklaşım anlam sürecini yeniden yapılandırır. Ona göre; “dilin, dil kullanıcıları tarafından ne anlama geldiği asla mükemmel bir şekilde iletilemez” (Agger’den akt. Sözen, 2014: 54).

Postyapısalcı anlayış, dil ve bilgi arasındaki ilişkiyi temel olarak alan teorilere işaret eder. “Dil kullanıcılarının, anlam iletimi esnasında kelimeleri yerlerinden çıkarmadığı gibi; aksine onları nesnelere uygun hale getirerek iletimi veya iletişimi anlaşılır kıldıklarını kabul eder. Nasıl konuşuyor, yazıyor ve okuyor olursak olalım veya ifadeler ne şekilde başlıyor olursak olalım; kelimeler dile içkindir” (Sözen, 2014: 54).

“İnsan anlamasına önemli katkılarda bulunan postyapısalcı düşünce, aydınlanma felsefesini üç temel noktada eleştirir. Postyapısalcı anlayışın ilk eleştirisi, özne kavramına olup, öznenin ve nesnenin ayrımında oluşan kartezyen düşüncenin, öznesi birey fikrini eleştirir ve insanı yani özneyi spesifik bir kültür ve bilinçaltı yapılanması olarak görür. Postyapısalcılar, ikinci olarak, tarihi baştanbaşa kuşatan düzen fikri olan tarihsiciliğe (historicism) karşı çıkarlar ve tarihsel anlamda böyle bir düzen fikrini reddederler. Postyapısalcıların, üçüncü eleştirileri ise anlama yöneliktir. Saussure’da yer alan gösteren-gösterilen arasındaki dengeli ilişkinin sorgulanmasıyla anlam eleştirisi başlar” (Sözen, 2014: 52). Bu bölümde Michel Foucault’nun “Arkeolojik Yöntemi” ve “Söylem Teorisi” incelenecektir.

3.2.1 Michel Foucault ve Bilgi/Güç Söylemi

Yapısalcılık, etkili bir moda akımı olarak Foucault'nun ilk dönem eserleri üzerinde etkili olmuştur. Foucault, yapısalcılığın etkisinde olmakla beraber yapısalcılığa eleştirilerde yönelmiştir. Foucault “ *Sözcükler ve Şeyler* kitabında diyakronik olması yani tarihsel gelişmeye yönelik bir araştırma içermesi açısından; yapısalcı düşüncenin katı ve tarihsel gelişme karşıtı olduğunu belirtmiştir. Foucault'nun, *bilginin arkeolojisi* adlı kitabında, yapısalcılık ile kendi fikri üzerindeki ayrımı artık net olarak belirginleştirmiştir. Bu nedenle Foucault postyapısalcı bir tarihçi olarak nitelenir” (Orkunoğlu, 2007: 96).

Foucault, söylem sistemlerindeki değişimleri, onları toplumsal iktidar sistemlerinin diskürsif (dağınık/kopuk) olmayan yapılarına bağlayarak bir “soykütüğü” yöntemi geliştirir. Foucault bu dönemde özellikle iktidar biçimlerini konu alan soykütüklerini, bilgiyle iktidar arasındaki özsel ilişkiye vurgu yapar. (Cevizci, 2010:1253).

Foucault'un tarif ettiği beşeri bilgi, iktidar ve güç ile alakalı bilgidir. Batı'da sanayileşme ile akademik disiplinlerde, Aydınlanma düşüncesi ve reformistlerin katkılarıyla işlerlik kazanırken; insan davranışlarını kontrol ederken bu güçlerini de yaygınlaştırmışlardır. Böylece bilgi, dil yoluyla güce yani iktidara önderlik eder (Lamert & Gillan 1982'den akt. Sözen, 2014: 61).

Foucault'ya göre söylem, içinde birçok hiyerarşik yapıyı ve güç ilişkisini bulunduran bir yapıdır. “Söylem, dil aracılığıyla bilgi, güç/iktidar üretimi anlamına gelir, bir yandan ise söylem anlam üreten sosyal pratikler tarafından oluşturulur. Diğer bir anlamıyla söylemler, tüm sosyal pratiklerin içerisinde vardır ve her zaman iktidara işaret eder. Söylemler, sadece toplumsal pratikleri veya ilişkileri yansıtan, temsil eden pratikler değil, aynı zamanda, bunları anlam içerisinde kuran/inşa eden pratiklerdir. Diğer taraftan, söylemler, sadece toplumsal ilişkileri inşa etmekle kalmaz, aynı zamanda insanları toplumsal öznel olarak konumlandırırlar” (Foucault, 2006: 91).

Foucault söylemin günümüzde nasıl ele alınmasını şöyle tarif eder:

“Söylemlerin uyarlanması, yayılış, değer kazanış ve atıfta bulunuş tarzları hem kültürden kültüre hem de aynı kültürün içersinde çok farklıdır. Söylemlerin toplumsal ilişkilere göre asıl ifade edildikleri kanımca yazar-işlevi faaliyeti ve onun geçirdiği değişimler yoluyla, söylemlerin öne çıkardığı kavramlar ve konular yoluyla olduğundan daha iyi anlaşılır” (Foucault, 2006: 208).

Foucault’a göre, tarihsel söylem analizi, “her türlü belirleyici etkeni reddeden bir köken aramadır. Kökeni ararken de, söylemin her anı; oluştuğu an, tekrarlanmadığı an, bilindiği, unutulduğu, biçim değiştirdiği anlarda ki söylemin yok oluşunu algılamaya hazır olmak gerektiğini belirtir” (Sözen, 2014: 64–65). Foucault, Kant’ın kullandığı zaman dışı öncülleri yerine; kullandığı tarihsel öncüller, hem bu dönem düşüncesinin Kant’çı kaynaklarını hem de Heidegger’den kazanmış olduğu ve varoluşsal duyarlılığında etkisiyle, Kant’tan ayrıldığı ileri sürebiliriz (Cevizci, 2010: 1257).

Foucault, söyleme ve onun kökünde yatan bilgi ve düşünceye bakışta, çağdaşlarından farklı olarak ayrılır ve tarihsel, kültürel ve ideolojik bir tavır geliştirir (Doltaş, 2003: 49). Yine Foucault’a göre, “günümüzde bilginin kaynağı olarak tarihin anıt diye varsayılanları gözlemlemeye ve çözümlenmeye yönelmediğini; tersine kendi anıtlarını seçip, kendi yöntemini kurup, kendi tarihini oluşturduğunu öne sürer. Diğer bir şekliyle tarih ve bilgi artık tarihselleşmiştir. O’na göre, eskiden tarih ve bilgi, olgular ve kayıtları belli olaylar arasındaki ilişkileri tanımlamayı amaçlardı. Günümüzde ise tarih ve bilgi olgu ve olayları kendi oluşturdukları dizgelere koyup kendi tarihlerini kendileri yaratmaya çalışıyor diye ifade eder” (Foucault 1994’den akt. Doltaş, 2003: 50).

Foucault, söylemin oluşumunu ve yorumunu birbiriyle bağlantılı iki teknik olarak görmüş; söylemin oluşumu ile ilgilenirken yorumu kullanmamıştır. Oysa günümüzde birçok söylem analizcisi, söylemin yoruma muhtaç olduğunu

belirtmektedir. (Sözen, 1999: 72). Foucault, ortaya koyduğu söylem analizinde, kurumlar, teoriler veya ideolojileri değil, onları kavrayan pratikleri hedefler ve mevcut bir anda kabul edilebilir durumları toplamayı amaçlar. Pratikler, kurumların veya onları yöneten ideolojilerin, pragmatik şartların yönlendirdiği şekilde ele alınmamalıdır. Hapsetme uygulamalarında olduğu gibi, pratikler, kuralların baskısıyla, “ne yapıldığı” ve “ne söylendiği” ile ilgilidir (Sözen, 2014: 67).

4. HABER SÖYLEMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

4.1 Medya- İktidar İlişkileri

Medya- İktidar ilişkilerinde Althusser, medyayı ideolojik mücadele alanı olarak görmektedir. İdeolojik mücadeleyi ise baskı aygıtları ve ideolojik aygıtlar olmak üzere tanımlamaktadır. “Medya Althusser’e göre aile okul, kilise, sendikalar gibi ideolojik devlet aygıtlarından biridir. Birincisi baskı ile iktidarın egemenliğini saptarken, diğeri rıza ile bu egemenliği sürdürür. Althusser baskı aygıtının tümüyle kamusal alanda zor kullanarak işlediğini, ideolojik aygıtının ise, hem kamu hem özel alanda, ideolojiyi kullanarak işlev gördüğünü ifade eder. Althusser’in bir pratik olarak ideoloji kuramı, azınlığın çoğunluk üzerindeki iktidarının baskıcı olmayan araçlarla sürdürülmesinde ideolojinin rolünü vurgular” (İnceoğlu, 2006).

Hall, medyanın toplumdaki tahakküm ilişkileri içinde sürekli olarak inşa edilen ve tekrar tekrar üretilerek pazara sunulan temsil pratikleri ile iktidar ilişkilerini ve ürünlerini meşrulaştırdığını söyler (Hall’den akt. İnceoğlu, 2006). Aynı zamanda medya tarafından üretilen temsiller iktidarın meşruiyetini sağlamak amacıyla toplumda ikili karşıtlıklar oluşturur. “Zenginler ve fakirler, erkekler ve kadınlar, beyazlar ve siyahlar, yerliler ve yabancılar, yüksek eğitimliler ve oldukça az eğitim görmüş olanlar, heteroseksüeller ve homoseksüeller, inananlar ve inanmayanlar, ılımlılar ve radikaller, sağlıklı olanlar ve hastalığı olanlar, ünlüler

ve bilinmeyenler ve genel olarak Biz ve Onlar arasındaki iki karşıtlıkların oluşturduğu iktidar ilişkileri vardır. Onlar karşısında Bizi temsil eden gruplar iletişimin belirleyicileri olmaktadır. Biz kavramı ‘kendimize gösterdiğimiz saygının teminatı, kendi değerimizin, kendi konumumuzun, kendi haklarımızın dünya üzerine yansımış bir uzantısıdır. Elimizde tuttuğumuz konumumuzla kendimizi teminat altında ve emniyette hissediriz” (Oskay, 1992:315)

“Medya ötekinin sunumunu sistematik biçimde olumsuz nitelendirmelerle sunmaktadır. Bu olumsuz ötekileştirme söylemi ‘yadsımlar ve imtiyazlar (onlara karşı değilim, ama..., Onların arasında da iyi kimseler var ama...vb.), grup farklılıklarını ve rekabeti, genellikle biz/onlar karşıtlığını vurgulayan kıyaslamalar (Biz çok çalışıyoruz, ama onların yapacak hiçbir işi yok) ve aktarım (Benim için önemli değil, ama ülkedeki, kentteki, sokaktaki, ya da bölümdeki insanlar önemsiyor)’ gibi birçok yöntemle yapılmaktadır” (Küçük, 1999:356).

Dil kullanımındaki çeşitlilik ötekinin sunumunda etkili olmuştur. “Dilin çok vurgulu doğası, toplumsal alanda yer alan merkezi ve merkezkaç güçler arasında süregiden bir iktidar mücadelesinin varlığını beraberinde getirir. Merkezi güçler sürekli dil üzerinden kendi vurgularını baskı haline getirmeye çalışırken, merkezkaç güçler gerek gülmeceyle, gerekse de dildeki sözcükler kendi anlamlarını ve vurgularını vermeye çalışarak merkezi güçlerin vurgularını yerinden etmeye çalışır” (Durna, 2010:51).

Medya elindeki imkanlar nedeniyle hangi toplumsal grupların kamuya nasıl sunulacağını ve onlar hakkında ne söyleneceğine karar verir. Bu noktadan bakıldığında “medya iletilerinin ideolojik bir üretim olduğu kanısına varmaktayız. Bir başka deyişle, medya toplumsal iktidar yapısının kalıtsal bir parçasıdır. Ancak gerçek anlamda medya demokrasinin sağlanabilmesi için medyanın tartışma ve denetim mekanizmasını işletecek bir konuma gelmesi gereklidir” (Özgen, 2002:107).

Medyanın iktidar tarafından denetlenmesi çeşitli şekillerde olmaktadır. “Denetim; başlık seçiminden başlayıp toplumsal ve siyasal gerçeklerin iktidarlarca

yeniden inşaları yoluyla uygulanır. Böylesine bir denetim çeşitli iktidar gruplarının çıkarlarına hizmet eder. Bu denetim süreci seçkin aktörlerin, kişilerin, grupların, sınıfların, kurumların, ulusların ya da dünya bölgelerinin çıkarlarına ağırlık verilmesini destekleme eğiliminde olan iletilerin anlamının yüklemesine bu çıkar grupların ideolojileri tarafından yönetilmesi sırasında işlemektedir” (Küçük, 1999:342).

Medyanın ekonomik ya da siyasal iktidar gruplarının kendi çıkarları doğrultusunda baskı altında tutulması, demokratik bir kamusal alanın oluşmasını engellemektedir. “Bugünkü kamusal alan ‘Aristoteles’in bilgili, bilinçli ve özgür iradelere sahip bireylerin oydaşmasıyla meşruluk kazanan kamusal alan anlayışından oldukça uzaklaşmıştır. Meşruiyetin yeterli şartı, kendini kabul ettirmek olmuştur. Bu ise, yurttaşların bilgili ve bilinçli bireyler olarak siyasal süreçlerde etkin biçimde yer alması ile değil, reklamcılığın ön plana geçtiği tüketim ideolojisinden, siyasal propaganda etkinliklerine, bilinç endüstrisi olarak isimlendirilen medyadan, kitlesel gösterilere dek uzanan kitlesel yönlendirme odaklarının aracılığı ile gerçekleşmektedir” (Bektaş, 1996:253).

Türkiye’de medya, başından beri toplumun elitleri denilebilecek bir kesimi tarafından kurulmuş ve yönetilmiştir. İlk gazetelerin ortaya çıktığı dönemde yurt dışında eğitim almış yazarlar yoluyla gazeteler toplumu modern değerlere ayak uydurmaya ikna etme görevini üstlenmişler, bunu yayın hayatına başlarken de ifade etmişlerdir. (İnuğur, 1993:186) “Cumhuriyet’in kurulmasıyla birlikte ise gazetecilere uygulamaya konan yeni reformları topluma benimsetme görevi verilmiştir. “Ankara basını” olarak adlandırılan bazıları hem reformları hem de yeni kurulan hükümeti gönülden desteklemiş, eleştirel tutumu nedeniyle “İstanbul basını” zaman zaman cezalandırılmış, gazeteciler İstiklal Mahkemeleri’nde yargılanmış, kimi zaman sürgüne gönderilmiştir. Gazeteciliğin 1925 Takrir-i Sükûn Kanunu ve 1936 Basın Birliği Kanunu gibi yasal düzenlemelerle tamamıyla kontrol altına alındığı bu süreçte hükümeti destekleyenler kimi zaman milletvekilliği ile ödüllendirilmiş, sürgüne yollanan muhaliflerse aç kalmamaları için çeşitli memuriyetlere atanmışlardır” (Gürkan, 1998: 79-84).

Türkiye’de medya uzun yıllardır iktidarın baskısı ve medya sahipleri ile siyasetçiler arası yakın ilişkilerin etkisi altında faaliyet göstermektedir. Medya pazar koşulları, devletin ekonomik alandaki büyüklüğü medya patronlarına karşı kullanacağı araçların da etkili olmasına neden olmaktadır. “Medya patronlarının başka alanlardaki yatırımları nedeniyle hükümete yakın olma, eleştirel yayıncılıktan hatta habercilikten vazgeçer tutumları medyadaki otosansürün en önemli nedenlerinden biridir. Hükümeti destekleyen patronlar ihalelerle ödüllendirilirken, muhalif olanlar da cezalandırılmaktadır. Bu cezalar kimi zaman vergiler, kimi zaman ceza davaları kimi zaman da Radyo Televizyon Üst Kurulu’nun yaptırımları yoluyla uygulanmaktadır. RTÜK üyelerinin siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında belirlenmesi alınan kararların da siyasi olduğu, kurumun bağımsız bir şekilde görevini yerine getirmediği eleştirilerini de beraberinde getirmektedir” (Sözeri, 2015:6).

Bu durum “1990’larda ordu ve koalisyon hükümetleri arasında güç devşiren eski medya patronlarının yeni hükümetle aynı türden ilişkiler kuramaması, askeri vesayetin gerilemesi onları küçülmeye ya da hükümetle iyi ilişkiler kurmaya yönlendirmiştir. Örneğin Doğan Grubu elindeki gazeteleri ve diğer şirketlerini satarak küçülürken ikinci yolu seçen Doğu Grubu 2013 yılında Türkiye’nin en büyük turizm limanlarından birisi olan Karaköy’deki Galataport ihalesini kazanmıştır” (Sözeri, 2015:15).

İnceleme kapsamında 1992 yılı ile 2013 yılları Nevruz/Newroz kutlamalarında meydana gelen olayların medya yansımalarında medya patronlarının iktidarla olan ilişkilerinin nasıl yayın politikalarına yansıdığını görmeye çalışacağız.

4.2 İzleyici Kitle Faktörü

Medya, izleyicinin beklentilerini kontrolünde tutmak ister. “Gerek medya şirketleri gerekse reklamcılar ürün seçiminden içerik ve sunum biçimine kadar pek çok konuda karar alabilmek üzere izleyici tercihlerini öğrenmeye çalışmaktadır. Medya çıktısı bu amaçla yapılan araştırmalara bağlı olarak da belirli bir içerik ve

biçim kazanmakta, belirli konuların sunumunda izleyici beklentileri göz önünde bulundurulmaktadır. aynı zamanda medya içerikleri izleyicinin tercihlerine göre şekillenebildiği gibi zaman zaman medya içeriklerine göre de izleyicilerin tercihleri ve algıları şekillenebilir” (Adaklı, 2012:72).

Bu bağlamda gazeteci-izleyici ilişkisi hakkında araştırmalar yapan Herbert Gans’a göre, “haberciler zihinlerinde bir izleyici imajı yaratırlar ve bu imaj izleyicilerin özellikleri hakkında varsayımlar içerir. Gans’a göre gazeteciler, izleyici çekmek için öyküyle ‘özdeşleşmeyi’ sağlama yoluna giderler. İzleyici, kendini haber öyküsündeki karakterlerden biriyle özdeşleştirdiği zaman, haber gazeteciler açısından başarıya ulaşmış demektir. Bu özdeşleşme izleyicinin haber kahramanı kadar güçlü/ başarılı/ cesur/ kurban/ zayıf... hissetmesiyle gerçekleşir” (Bilgiç, 2008:44).

Bu durumda habercilerin zihinlerinde yarattıkları izleyici imajı doğrultusunda oluşturdukları söylem tezimizde incelediğimiz Nevruz/Newroz kutlamalarını PKK ve Öcalan ile sunularak izleyicilerin şehit aileleri ile özdeşleştirmeye itmektedir. Aynı zamanda haberlerde ulusal kimlik vurgusu yapılarak izleyicinin milliyetçi ideolojisine dokunulmak istenmektedir.

4.3 Haber Söylemini Etkileyen Ticari Faktörler

Haber söyleminin etkileyen çeşitli faktörlerden biri de ticari faktörlerdir. “1980’li yıllar, medya endüstrisinin stratejik sektörler arasına güçlü biçimde yerleştiği bir dönem olmuştur. Sosyalist rejimlerin 1989 yılından itibaren fiili olarak çökmeleriyle birlikte ABD’nin ekonomik ve politik hegemonyasını pekiştirdiği bu dönemin en karakteristik özelliklerinden biri gerek gelişmiş, gerekse azgelişmiş ülkelerde medya sektörüne yapılan yatırımlarda önemli ölçüde artıştır. Geleneksel medyalar (gazete, televizyon, radyo, sinema, vb.) bir yandan dev holding şirketlerinin birer parçası durumuna gelirken, yine bu çatı altında yeni medyalarla (internet vd.) buluşmuştur. Yeni süreçte geleneksel medya şirketleri yeni iletişim teknolojilerinin yarattığı yeni olanaklarla birlikte geniş bir iletişim

sektörünün içine gömülmüş, şirket birleşmeleri ve satın almalar önemli ölçüde yoğunlaşmıştır” (Adaklı, 2006:73).

Medya kurumlarının holdingleşmesi kapitalist ekonomik yapılanmanın hüküm sürdüğü toplumlarda bir iş ve yatırım alanı haline gelmiştir. Dolayısıyla “ticari şirket olarak örgütlenmiş medya kuruluşlarının birincil hedefi kazanç elde etmektir. Beklentiler diğer iş alanlarında olduğundan farklı olsa dahi iktisatçı Friedman’ın “şirketlerin kâr etmekten başka sosyal sorumlulukları yoktur” öngörüsü büyük ölçüde medya alanı için de geçerlidir” (Ünlüer, 2006:4).

Türkiye’de ticari yayıncılık anlayışı, 1990’lı yıllarla birlikte ortaya çıkmış ve habercilikte önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. “Haberlerin üretim yakasında bulunanlar artık neredeyse mesleki ilkelerden çok ticari ilkeler doğrultusunda düşünür ve üretir hale gelmişlerdir. Bu çerçevede, haber bültenlerini üretenler de, en fazla izleyiciyi çekecek, dolayısıyla en fazla kar getirecek konuları seçme eğilimindedirler. İzlenme ve okunma oranı kaygısı, habercileri ticari düşünmeyez zorlanmaktadır” (Bilgiç, 2008: 45-46).

Haberciler üzerindeki diğer bir ticari baskı, patron baskısıdır. Türkiye’de yayın yapmakta olan ulusal kanalların pek çoğu büyük holdinglerin bünyesinde yer almaktadır. “Holdinglerin bir parçası durumunda olan medya organları böyle bir yapı içerisinde birer endüstri kolu olarak işler hale gelmişlerdir. Basın sektörüne egemen olan holdingler, sahibi oldukları televizyonları, radyoları, gazeteleri, kamuoyunu bilgilendirme dışında, sahip oldukları yatırımları, iştirakleri, ürünleri tanıtma aracı olarakta kullanmaktadırlar. Üstelik bu durum sadece reklam kuşaklarıyla ya da programlarla sınırlı kalmamakta, haber bültenleri de birere tanıtım aracı haline getirilmektedir. Böylelikle söz konusu haber ne olursa olsun haberciler için patronların çıkarlarını korumak önemli işlevlerden biri sayılmaktadır” (Bilgiç, 2008: 47).

Türkiye’de medya ekonomi ilişkileri bağlamında ele alınabilecek bir boyut da medyaya verilen teşviklerdir. “Teşvikler, siyasal iktidarların medya ile ilişki kurma biçimini simgeleyen “havuç ve sopa” söyleminin havuç boyutunu

oluşturmaktadır. Zaman zaman dile getirilen; kârlı bir girişim olmadığı, hatta zararda olduğu söylemlerine karşılık medyanın devletten önemli ekonomik ayrıcalık ve çıkarlar sağladığı görülmektedir” (Ünlüer, 2006:5).

Dünya örneklerine bakacak olursak; “egemen güçlerin siyasi başarıları ya da işadamlarının başarılı girişim öykülerinde doğrudan medya gücünün görüldüğü tipik örneklerinden biri Silvio Berlusconi, diğeri ise Rupert Murdoch’tur. İtalya’da 1994’ten bu yana, 2007 hariç, bütün seçimlerden galip çıkan Silvio Berlusconi’nin başarısında; 3 analog televizyon kanalı, muhtelif dijital kanallar ve yüksek tirajlı basın organlarını içeren medya imparatorluğunun (İtalyan medya piyasasının neredeyse yarısı) payı olduğu rahatlıkla söylenebilir. Berlusconi gibi Murdoch da siyasetle ve çok farklı coğrafyalardaki siyasetçilerle kurduğu özel bağ sayesinde medya piyasasındaki yükselişi garanti altına almaktadır” (Adaklı, 2006:78-79).

4.4 Haber Söylemini Etkileyen Siyasi Faktörler

“Medya ve siyaset arasında var olan karşılıklı ilişkiler ağı 21. yüzyılda üzerinde en çok tartışılan konulardan birisi olmuştur. Gelişen teknoloji ile birlikte medyanın toplumsal yaşamı etkilemede ki gücünün artması, siyaset ve medya arasındaki ilişkiler ağının da karmaşık bir yapıya bürünmesine neden olmuştur. Medyanın kitleye dönük doğası siyaset kurumunun en çok önem verdiği konu olmuş, medya ve siyaset ilişkisinde siyasal mekanizmaların daha fazla sürece dâhil olmalarına neden olmuştur. Özellikle toplumsal destek arayışında olan siyasal örgütlenmeler ve gruplar, medya üzerinden kendi değer yargılarını ve fikirlerini topluma aktarmak için medyanın olanaklarını kullanmışlardır. Bu süreç medya ve siyaset ilişkisinde, medya içeriğinin siyasallaşmasına neden olurken; medya örgütlenmelerinin de siyasal pozisyonlar olarak, belirli siyasal kimliklere bürünmelerine sebep olmuştur” (Gölcü, 2009:82). Medya artık kamuoyunu güdümlleyen bir araç olmuş aynı zamanda medyadan kamuyu edilgin tüketiciler haline getiren bir aygıt olarak söz edilmeye başlanmıştır. (Tokgöz, 2008: 206).

Çok farklı disiplinleri içinde barındıran Kültürel çalışmalar Gramsci'nin (1986) ortaya attığı Hegomanya kavramına paralel olarak haber metinlerini incelemesi ve Althusser'in (2000) Devletin ideolojik Aygıtları çalışmasında medyanın ideolojik yeniden üretimde kritik bir rol oynadığı savını öne sürmesi, haber üzerinde yapılan eleştirel çalışmalara yeni bir ivme kazandırmıştır (İrvan, 1997: 77). Siyasal yapıya yönelik rıza ve bu rızanın oluşum sürecinde, Gramsci'nin terminolojisi ile yönetenlerin hegemonyalarını kurma sürecinde, medya metinlerinin ve özellikle haberciliğin önemi yadsınamaz (İnal, 1996: 93). Medyanın bu işleyiş düzenine göre çağdaş insanlar kendi doğrudan deneyim alanlarının dışında olan olayları, kendilerine medyanın yansıttığı biçimle yani medya tarafından yapılan gerçeklik tanımlamalarıyla kavrarlar (Kaya, 2009: 26).

Lippmann'dan akatran Gölcü, "ana akım çalışmalar tarafından haberin gerçeklik olarak kabul edilmesi sorunsallaştırılmış ve ilk olarak haber olgusunun sorunlu bir üretim sürecinden geçerek oluşturulduğunu öne sürmüştür. Lippmann'a göre basın ve bu araçlarının bir ürünü olan haber olgusu, yaşanan gerçeği farklı bir şekilde kurgulayıp aktarmaktır. Bu nedenle Lipman haber ile gerçeğin birbirinden ayrılması gerektiğini öne sürmüştür" (Gölcü, 2009:85).

Toplumsal algılarımızı şekillendiren önemli unsurlardan biri medyadır. Medya ülkemiz özelinde bir kaç medya patronunun elinde toplanmıştır. Medya kurumları ekonomik güç sağlayabilecekleri şirketler haline dönüşmüştür. Medya patronlarının iş dünyasında var olmaları, ilahe almaları vb. durumlarda iktidar ile olan ilişkileri büyük önem arz etmektedir. Siyasi unsurlar kendilerini eleştirmeyecek bir medyaya ihtiyaç duymaktadırlar ve medyayı denetim altına almak istemektedirler. Bu nedenle gücü elinde bulunduran iktidar medyayı yönlendirmekte ve bir takım yaptırımlar uygulayarak kendine bağlı kılmaya çalışmaktadır.

Bunlardan yola çıkarak, özellikle "haber alma/verme ve kamu denetçiliği görevi üstlenecek olan medyaya yönelik yapılan baskılar ve oluşturulan denetimler siyasi yapılanmalara göre çeşitlilik arz etmesine rağmen genel olarak sansür

uygulaması, kanunlarla denetim bu alanda en yaygın kullanılan tahakküm araçlarıdır. Türkiye’de ise kanun ve yönetmeliklere bakıldığında bu sürecin her dönem işlediği ve iktidarda bulunan güç odaklarına medyanın hizmet ettirilmeye zorlandığı görülmektedir. Bunları bir takım medya isteyerek yapar iken yani iktidarın sözcülüğüne soyunmuş iken bir takım medya ise, ya patronları aracılığıyla ya da editör ekibi tarafından susturulmuş, sindirilmiş ve seslerini duyuramaz olmuşlardır” (Akdağ, 2014:17).

5. SÖYLEM ANALİZİ YÖNTEMİ

“Post Modernizm’in bir ürünü olarak söylem analizi sosyopsikoloji ve “simge bilim” (semiotics) çerçevesinde ortaya çıkmıştır. Söylemanalizi yazılı ya da sözlü biçimde kullanılan dilin detaylı olarak analizedilmesidir. Söylem analizi çözümler sunmaz fakat problemi daha kavrayıcı bir şekilde anlama imkânı sunmaktadır. Söylem analizinin asıl odaklandığı nokta şahısların kendi dünyalarına anlam katabilmek için dili nasıl kullandıklarıdır. Söylem analizindeki amaç bir şeyin temelinde olan tutumları göstermek değildir. Söylemin kendisini, yapısını ve fonksiyonlarını incelemek ve farklı birey ve zamana göre sonuçlarını saptamaktır. Söylem analizinin ana kavramları anlambilimsellik (semantik), söz dizinsellik (sentaks) ve göstergebilim (semyoloji) dir. Söylem analizi ‘Kim neyi söylüyor’ sorusunu araştırmak değildir. Söylem analizi, söylenen cümlelerin anlamını bir başka deyişle gerçek değerini belirlemek ve anlatılmak isteneni ortaya koymaktır” (Baş 2008: 28).

Söylem analizinin kuramsal arka planında sosyal bilimlerdeki sosyoloji, psikoloji, dilbilim, medya, siyasal bilimler gibi pek çok farklı alan yer almaktadır. Bu alanların her biri söylem analizini kendi bakış açılarına ve bilimsel yöntemlerine dayalı olarak kullanır ve söylem analizine ilişkin kendi kurallarını oluşturur. “Söylem analizi metodolojik ve kavramsal unsurlardan meydana gelen sosyal hayata dair bir perspektif olup, söylem üzerine düşünme (teorik ve meta-teorik öğeler) ve söylemi dataleştirme yolu olarak karakterize edilir. Bu analiz

yöntemi sadece geleneksel metodolojilere bir alternatif olmayıp, aynı zamanda bu metodolojilerin içine sokulmuş bakış açılarına karşı bir alternatiftir. Bu nedenle söylem analizini tek bir başlık altında formüleştirmek ve standardizasyonunu yapmak kolay değildir. Söylem analizine ilişkin yaklaşımların çeşitliliğe rağmen, hepsinin dayandığı ortak kurallar bulunmaktadır” (Ekşi ve Çelik, 2008).

Dijk (1997), söylem analizinin gözden geçirilmiş ilkeleri şöyle sıralar;

- “Söylem analizi doğal olarak metin (yazılı) ve konuşma (sözel) halinde bulunan söylemler üzerinde odaklanır. Bu yazılı ve sözlü halde bulunan söylemler herhangi bir ekleme ya da sterilizasyondan geçmeyen, gerçekliğinden; doğallığından ve olduğu şekilden mümkün olduğunca kayıp vermeyen gerçek datalardır.
- Söylem, söylemin yerel ve genel bağlamı içinde incelenir. Bu bağlamı meydana getiren parçalar: söylemin geçtiği yer ve zaman, taraflar ve bu tarafların iletişimleri ve sosyal roller, konuyla ilişkili sosyal bilgiler, normlar ve değerler, kurumsal ve örgütsel yapılar olarak sıralanabilir.
- Söylem, sosyo-kültürel bağlam içinde sosyal uygulamanın doğal bir biçimi olarak meydana gelir. Dil kullanıcıları bireylerden soyutlanmaz, grupların, kurumların ya da kültürlerin bir üyesi olarak iletişim faaliyetlerinde birbirleriyle ilişkilidirler.
- Söylemin başarısı linear ve ardıldır. Yani, söylem birimleri birbiri ardına gelen birimlere (her birim bir önceki ya da sonraki birimle ilişkili olarak) bağlı olarak açıklanır. Ayrıca söylem dizisinde daha sonra yer alan unsurlar kendinden önce gelen unsurlara nazaran daha özel işlevlere sahip olabilme özelliğini de (ör: cevaplar soruları takip eder) taşıyabilirler.
- Söylem analizi, söylemin düzeyi ve katmanlarıyla ilgilenmenin yanı sıra bunlar arasındaki karşılıklı ilişki ile de ilgilenir. Söylem düzeyleri söylem bileşenlerinin (sesler, kelimeler, sözdizimsel biçimler) farklı türlerini betimlemekle beraber söylemin farklı boyutlarını da (dilsel eylemler, etkileşim biçimleri) gözler önüne serer.

- Dil kullanıcıları ve analistler “anlam” la ilgilenir ve özel iki soru türü üzerinde odaklanır: “bu durumda bunun anlamı ne”, “neden bunu söyledi ya da bu durumda aslında kastettiği şey ne?”

- Genelde dil, söylem ve iletişim kurallı, hüküm verici etkinliklerdir. Bunlar, hem katı/kuralcı “her şey ya da hiçbir şey” dilbilgisi kurallarından, hem de esnek tartışılabilir etkileşim ilkelerinden oluşmaktadır.

- Söylem analizi sadece katı kurallar ya da ilkeler üzerinde odaklanmaz, buna ek olarak söylem içinde bireylerin neleri ihlal ettikleri, görmezden geldikleri ve muallâkta kaldıkları üzerinde de durur” (Barker ve Galasinski, 2001’den akt.Ekşi ve Çelik,2008:108).

“Potter ve Wetherell (1994) daha özgül bir biçimde, söylem analizini özellikle nitel araştırmaya uygun hale getiren üç özelliğine işaret eder: (Punch 2005’ten akt. Ekşi-Çelik, 2008: 108),

1.Sosyal pratikler olarak konuşma ve metinler ile ilgilidir. Böyle olduğu için de geleneksel halinde, dilsel içerik –anımlar ve temalar- ve gramer ve uyum gibi dilsel biçim olarak sınıflandırılacak özelliklere özel bir dikkat sarf edilir.

2. Söylem analizinin eylem, inşa ve değişebilirlikle üç yönlü bir ilişkisi vardır. İnsanlar konuştukları ve yazdıkları aracılığıyla farklı türde eylemlerde bulunurlar ve bu eylemlerinin niteliklerini kısmen de olsa üslupların, dilsel kaynakların ve retorik araçların ötesinde söylemlerini inşa ederek tamamlarlar.

3. Söylem analizi konuşma ve metinlerin retorik olarak veya tartışmalı bir tarzda örgütlenmesi ile ilgilidir. Retorik çözümleme, söylemsel versiyonların gerçek veya olası seçeneklere karşı tasarlanma biçimine dikkat çekmek açısından özellikle yararlıdır. Diğer bir ifade ile analizin odağına, bir versiyonun varsayılan gerçeklikle nasıl ilişkili olduğunu

sormak yerine bu versiyonun bir seçenikle rekabete girmek üzere başarılı bir şekilde nasıl tasarlandığını sorgulamayı yerleştirir” (Punch, 2005’ten akt. Ekşi - Çelik s.109).

Faucault söylemi dil ve sosyal yapılar arasındaki ilişkiye atıfta bulunarak açıklar ve ona göre “söylem; a) sosyaldır, yani kelimeler ve kelimelerin anlamları nerede, kim tarafından, kimin için kullanıldığına bağlı olarak açıklanır. Sonuç olarak kelimelerin anlamları sosyal ve kurumsal ortamlara göre değişir bu nedenle evrensel söylem diye bir 106 şey yoktur, b) birbiri ile çatışan farklı söylemler olabilir, c) söylemler birbirleri ile çatışma halinde olabilecekleri gibi bir hiyerarşi içinde düzenlenmiş olarak ta görülebilir. Çatışma ve hiyerarşi iktidar kullanımı ile yakından bağlantılıdır. Söylemlerin üretilmesi ve iktidar kullanımı arasındaki bağ nedeniyle söylem analizi için iktidar kavramı büyük önem taşır” (Punch, 2005’ten aktaran Çelik-Ekşi, 2008:106).

“Tek bir söylem analizinden bahsetmenin mümkün olmadığı günümüzde yaygın olarak kullanılan bazı söylem analizi yöntemleri şunlardır: Yapısalcı Söylem Analizi Yöntemi, Van Dijk’in Söylem Analizi Yöntemi, Foucault’nun Söylem Analizi Yöntemi, Coulthard’ın Söylem Analizi Yöntemi (Birmingham Modeli), (Margaret) Wetherell ve (Jonathan) Potter’ın Söylem Analizi Yöntemi, (Michel) Pecheux’un Söylem Analizi Yöntemi, (Stuart) Hall’un Söylem Analizi Yöntemi, Norman Fairclough’un Söylem Analizi Yöntemi” (Sezer, 2011: 91).

Bu çalışmada Van Dijk’in Eleştirel Söylem Analizi Yöntemi kullanılarak 1992 ve 2013 yıllarında Nevruz bayramlarının yazılı basında ele alınış biçiminin söylem analizi yapılacaktır.

5.1 Van Dijk Haber Söylem Analizi Yöntemi

Van Dijk eleştirel söylem çözümlemesini, medya çalışmalarına uygulayan önemli bir isim olarak karşımıza çıkar. “1980’lerden itibaren eleştirel söylem çözümlemesi yaklaşımını medya metinlerine uygulamaya başlayan Van Dijk, Avrupa’daki etnik grupların ve azınlıkların medyada temsil edildiği haberlere odaklanarak etnik önyargıların ve ırkçılığın yeniden üretimini çözümlemiştir. Yazar esasen metinsel, üretim ve alımlama/yorumlama olmak üzere üç düzeyli bir çözümleme çerçevesi sunmaktadır” (Durna, 2010:67).

Van Dijk çözümlemelerini mikro ve makro yapılar olmak üzere iki düzeyde inceler. Mikro düzeyde sözcük seçimleri, cümle yapıları, cümleler arasında kurulan nedensellik ilişkileri retorik incelenir. Sözcük seçimleri ise ideolojik yapılanma bağlamında incelenir. “Örneğin bir kişinin “terörist” yada “özgürlük savaşçısı” olarak adlandırılması, gazetecinin/gazetenin ideolojik tercihini ortaya koyar. Makro yapılar ise, tematik ve şematik analiz olmak üzere iki boyuta sahiptir. Tematik analiz, haber başlıkları, alt başlıkları ile haber girişi ve sporlardan oluşur. Tematik yapı esas itibariyle bir haberin makro örgütlenmesini ifade eder. Bu anlamda haberin makro düzeyde içeriğinin resmi temsilleri olarak haberin anlamını karakterize eder” (Durna, 2010:68).

Van Dijk, haber söylemlerini veya haber metinlerini, “haber metni analizi”, “metinanalambilimi”, “yerel ve küresel bütünlük”, “etkiler”, “üst yapılar: haber şemaları”, “üslup ve retorik”, “sosyal kognisyon ve sosyo-kültürel bağlam”ları inceleyerek keşfeder. (Sözen, 2014: 125)

“Haber metni analizi: Dünya hakkında ne olup bittiğine dair sosyal ve politik inançların veya bilgilerin çoğu gündelik haberlerden gelir. Haberlere dayalı olarak sosyal ve politik konular hakkında konuşmamız, birer söylem pratiğidir.

Metin anlambilimi: Hem haberi yazan, hem haberi okuyan hem de söylem analizcisi, ilk olarak haberin anlamı ile ilgilidir. “Metin ne hakkındadır, ne demek istemektedir ve dil kullanıcıları için ne tür etkilere sahiptir?” bu tip soruların büyük bir kısmı metin anlambilimi içinde cevaplandırılmaktadır. Metin anlambilimi kelimeleri, cümleleri, paragrafları, veya söylemin bütününe yorumları kurallarını ortaya koyar. Diğer önemli bir işlevi de, metnin yerel tutarlılığın (local coherence) ve küresel tutarlılığının (global coherence) sağlamasıdır.

Yerel ve küresel tutarlılık: Van Dijk çalışması boyunca, haber metnine bir bütün olarak bakar. Bu önermelere dayalı bir yaklaşım tarzıdır. Bununla ilgili olarak van Dijk, temel önermelerin haber metnini nasıl kuşattığı sorusunu sorarak çeşitli açıklamalarda bulunur. Olayları belirleyen önermeler, metnin yerel tutarlılığın asıl durumlarından biridir; zaman, durum, sebep ve sonuç arasında bağlantılar kurulur (van Dijk 1993’den akt. Sözen, 1999:125). Önermeler kavramsal olarak da birbirleriyle bağlantılıdır. Sözün gelişi, “ölüm”, “düşman”, “bombalama”, vs. kavramları savaş haberlerinde birbirleriyle bağlantılı kavramlardır. Haber metninde bazı bilgilerin okuyucu tarafından bilindiği varsayılır ve bunlar metinde yer almaz. Bunlar metnin önermeleri ve kavramları arasında kaybolan halkalardır. Halkalar metnin yerel bütünlüğüne, dünya hakkındaki bilgi, inanç, ideoloji ve subjektif unsurların katılımını sağlar.

Haber metninin/söyleminin bir diğer unsuru küresel tutarlılığıdır. Metin bir anlam birliği (semantic unity) ne sahiptir. Küresel tutarlılık, konularda ve başlıklarla ilgili sezgisel olarak ne bildiğimizi ortaya koyar. Haber başlıkları metni özetler ve habere ilişkin en önemli malumatı verir. Teorik ifadeylebaşlıklar, anlama dayalı makro-önermeler tarzında tasvir edilir.

Üslup: Aynı olayın (haber) farklı kelimelerle ifadelendirilerek metne dönüştürülmesidir. Üslup seçimleri sosyal ve ideolojik etkileri açığa çıkarır, haber aktörleri ve olaylar; sosyal iletişimsel durumlar ve gazetecinin fikirleri hakkında bilgi verir.

Sosyal kognisyon ve kültürel bağlam: Söylem analizi metin yapılarını incelemekle sınırlı kalmaz. “Anlamlar”, “fikirler” ve “ideolojiler” de açığa çıkarılır. Kognitif yaklaşım, olay hakkında metnin sahip olmadığı fakat dil kullanıcılarının zihinsel sürecine ilişkin anlamları gösterir” (Sözen, 1999: 126,127).

“Dijk’in analiz yöntemi üç düzeyli bir çözümleme çerçevesi sunmaktadır.

1. Metinsel
2. Üretim
3. Alımlama/Yorumlama

Metin üzerinde yapılan çalışma **mikro** ve **makro** düzeylerde gerçekleşmektedir.

A. Mikro yapı

1. Sentaktik Çözümleme
 - a. Cümle yapılarının aktif ya da pasif olması
 - b. Cümle yapılarının basit ya da karmaşık olması
2. Bölgesel Uyum
 - a. Nedensel İlişki
 - b. İşlevsel İlişki
 - c. Referansal ilişki
3. Sözcük Seçimleri
4. Haber Retoriği
 - a. Fotoğraf
 - b. İnandırıcı bilgiler
 - c. Görgü tanıklarının ifadeleri

B. Makro Yapı

1. Tematik Yapı

a. Başlık/lar

b. Haber Girişi

1. Spotlar

2. Spotlar olmadığında haber metninin ilk paragrafı alınmalıdır.

Haber, tek paragraftan oluşuyorsa ilk cümle haber girişi olarak alınabilir.

c. Fotoğraf

2. Şematik Yapı

a. Durum

1. Ana Olayın Sunumu

2. Sonuçlar

3. Ardaan Bilgisi (Önceki olay da dahil)

4. Bağlam bilgisi

b. Yorum

1. Haber kaynakları

2. Olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlar” (Özer, 2011:85).

“Nitelik ve nicelik analizlerini birleştirerek Alman ve İngiliz basınında yer alan yüzlerce haberi inceleyen Van Dijk, günlük konuşmalarda açıklanan etnik önyargıların yanında, entelektüellerin de ırkçılık üretiminde etkin rol aldıklarını fark eder. Medyadan gelen mesajları birer konuşma ve metin tipi olarak analiz

etmeyen söylem analizi, sistematik ve aşık bir şekilde, kitle iletişim araçlarının yaydığı “mesajların yapılarını” anlatır. Söylem analizi mesaj yapılarını incelerken çeşitli bilişsel ve sosyo-kültürel bağlam özelliklerini kullanır. Van Dijk’in söylem analizi, “önermeye dayalı söylem analizi” şeklinde kabul edilebilir ve bu içerik analizine bir ilave ya da alternatif olarak düşünülebilir” (Sözen, 2014:124)

Durna’ya göre, ideolojiler toplumsal tutumları örgütleyen soyut zihinsel sistemleri şekillendirmektedir. “Dijk, iktidar sahibi kişilerin ve grupların medyaya erişim konusunda sıradan insanlara göre sahip oldukları avantajı, zihinlerin denetlenmesi noktasında da bir avantaja dönüştürdüklerini iddia etmektedir. Bir diğer deyişle iktidar sahipleri kendi çıkarları doğrultusunda kamusal söylemi yada medya söylemini denetleyerek alımlayıcıların zihinlerini de denetleyebilme imkanına kavuşmaktadır. Van Dijk, zihinsel temsillerin en çok “biz-onlar” karşıtlığı biçiminde eklemlendiğini ifade etmektedir. Bu karşıtlık “biz”e ilişkin eylemlere bir olumluluk atfederken, “onlar”ın eylemlerinin olumsuz biçimde sunulmasına ve bu yolla ön yargıların ve ırkçılığın yeniden üretilmesine neden olmaktadır” (Durna, 2010:70).

Van Dijk’in söylem anlayışında bir diğer önemli kavram: ideolojidir. İdeolojiler, söylemin oluşumunda ve yayılımında önemli referanslardır. Van Dijk’a göre, “söylemin hem üretilmesinde hemde anlaşılmasında, ideolojiler genellikle dolaylı olarak, yani başlangıçta özel toplumsal alanlarla ilgili(politika, eğitim ya da emek piyasası gibi) tutumlar ve grup bilgisi yoluyla işlemektedir. Grup üyelerinin bireysel söylemleri düzeyinde ise, üyelerin toplumsal olay ve durumlarla ilgili ideolojik olarak önyargılı zihinsel modelleri yoluyla işlev kazanır. Olayların bu kişisel temsilleri sonunda, katılanların dinamik olarak iletişimsel durumdanoluşturduğu (olasılıkla da ideolojik olarak önyargılı) bağlam modelleriyle etkileşirler ve her iki model de o zaman ideolojik metin ve konuşmanın devamlı üretimine yol açar” (Dijk, 2003:110).

İKİNCİ BÖLÜM

NEVRUZ: BİR KUTLAMANIN TARİHSEL, KURAMSAL VE POLİTİK ÇERÇEVESİ

1. NEVRUZ/NEWROZ

1.1 Nevruz/Newroz Bayramının Tarihçesi

Milletleri meydana getiren temel unsurlardan birisi de kültür dediğimiz maddi ve manevi değerlerdir. Bu değerler toplumun sosyal dokusunu meydana getirirler. Bayramlar her millette görülen ve toplumun bütün fertleri tarafından benimsenen, bütün halkın katıldığı ortak değerlerdendir. Bu bayramlardan biri olan Nevruz/Newroz, gece ile gündüzün eşit olduğu ilkbaharın başlangıcı olan 21 Mart günü kutlanmaktadır.

Nevruz/Newroz bayramı bazı yazarlara göre sadece Türk dünyasının kutladığı bir bayram olarak ele alınırken, bazı yazarlar tarafından Kürtlerin de büyük bir tarihi mitolojiye sahip olduğunu ve bu bayramın Kürt toplulukları tarafından kutlandığını belirtmişlerdir. Bu bölümde Nevruz/ Newroz bayramının tarihçesi Türk ve Kürt halkları tarafından nasıl hikaye edildikleri ve sürdürdükleri incelenecektir.

Nevruz/ Newroz Farsça bir kelimedir. Manası ise, “nev: yeni, ruz: gün, nevrüz: yeni gün demektir. Bugün güneşin koç burcuna girdiği vakit olup, Rumi takvimde Mart’ın dokuzuna, Miladi Takvimde ise, Mart’ın yirmibirine tekabül etmektedir (Gönüllü, 1998: 7).

Nevruz/ Newroz dünyadaki en eski bayramlardan biri olarak bilinmektedir. Çeşitli kaynaklarda 2500 yıllık bir geçmişe dayanan bir çok halkın kutladığı en görkemli bayram olarak geçmektedir. Seyidoğlu, *Nevruz* adlı kitabında Nevruz kutlamalarıyla alakalı “merasimlerin en eski şekli, ilkel zamanlarda düzenlenmiş olan kainatın yenilenmesi, dünyanın yerine oturması törenleri ve ilkel inanışta kutsal ve olağanüstü varlıkların yeryüzünde insanlarla birlikte buldukları bir

rüya zamanı” (1998: 11) olduğundan bahsetmektedir. “O zaman da herşeyin çok güzel ve mükemmel olması, o dönemde hayvanlar nasıl beslendiyse, bitkiler nasıl yetiştiyse, mahsulün bol ve bereketli olması için neler yapıldıysa aynısını yapmakla yine aynı bolluk, bereket ve zenginliğe kavuşulacağına inanılmaktadır” (Seyidoğlu, 1998:11-12).

Nevruz’un/ Newroz’un gazetelerde nasıl tesil edildiğine ilişkin bu tez kapsamında, Türk ve Kürt halklarının Nevruz/ Newroz bayramını nasıl tanımladıklarını ve hikâyeleştirdiklerini tartışmak oldukça yararlı olacaktır. Bazı kaynaklarda Nevruz/ Newroz, Türk ve Türk boylarının kutladıkları bir bayram olarak değerlendirilmiş ve Kürt halkın hiç bahsedilmemiştir. Bu kaynaklarda Nevruz bayramının, Türklerin Ergenekondan çıkışı olarak hikâye edildiği ve böylece Türk ulusu mitolojisi içinde tanımlandığı görülür.

“Türk destanlarında, Türklerin Ergenekon’dan çıkışlarını anlatan mitolojiye göre Kıyan ve Nergüş adlı iki Türk, düşmandan kurtularak eşleriyle birlikte güç kazanarak Ergenekon’dan çıkış yolu ararlar . Nihayet bir demir dağını eritip yol açmak suretiyle buradan çıkarak eski topraklarına egemen olurlar. Türkler ‘Ergenekondan çıkış günü’ olarak gördükleri 21 Mart tarihini, Ergenekon ya da Bozkurt günü olarak kutlamışlar, Türk hakanları bugünde, Ergenekon’da demirin eritilmesi anısına, günümüze kadar süregelen örs üzerinden demir dövme ritüelini yapmışlardır” (Çay, 1999:25-26).

“Türkler Orta Asya’dan Anadolu’ya göç ederken İran Kültürü ile karşılaşmış ve o topraklara egemen olmuşlardır. Karşılıklı iletişim ve etkileşim sonucu İran dili Farsçanın edebi güzelliğinin de etkisiyle Türkler önceden farklı adlarla (Ergenekon, ısıah bayramı, yeni gün) kutladıkları yeni yıl ve ilkbaharın gelişi bayramını Nevruz ismiyle kutlamaya başlamışlardır” (Köse, 2007: 15). “Türk Dünyasının Ansiklopedisi gibi görünen Nevruz Bayramı, mitik dönemlerden başlayarak günümüze gelinceye kadar getirilmiş bütün dini ve destani hayatımızın çeşitli unsurlarını içine alarak beslemiştir” (Seyidoğlu, 1998:15).

“Nevruz Türkiye’de 1991 yılında Türki Cumhuriyetlerle birlikte ortak bir milli gün olarak kabul edilmiş, resmi tatil olmaksızın bayram ilan edilmiştir. Türk dünyasında Azerbaycan olmak üzere Kırım Türkleri, Kafkasya Türkleri, Kazan Türkleri, Yugoslavya Türkleri, Bulgaristan Türkleri arasında Özbekistan’da, Kazakistan’da Kırgızistan’da, Türkmenistan’da, Tacikistan’da, Afganistan’da benzer adet ve törenlerle ve değişik adlar altında Nevruz törenleri asırlardır yapılmaktadır” (Köse, 2007:14). “Nevruz bayramının fonksiyonları, insanlar arasındaki karşılıklı sevgi ve saygıyı pekiştirme, insanlar arasındaki dargınlıkları unutturma; birlik ve beraberliğin, birlikte yaşama isteğinin güçlenmesi, dayanışmayı sağlama; geleneklerin, göreneklerin, inançların sergilendiği bir gelenek bayramı; bolluk ve bereketin simgesi; barış ortamının evrensel boyutta geliştirilmesi ve takvim ihtiyacı olarak tanımlanmıştır” (Karaman, 2014: 19).

Türkiye’de yaşayan Türkler için de Nevruz/Newroz törenlerinin tarih boyunca Türkler tarafından kutlanan bayramlar arasında yer aldığı görülmektedir. “Orta Asya döneminden beri kutlanan ve yenilenme, canlılık anlamı taşıyan bu bayram, Selçuklu ve Osmanlı Devleti döneminde de kutlanmış olup Cumhuriyet’in ilk yıllarına kadar devam etmiştir. Türklere ait olduğu bilinen ve Orta Asya’da yaşanmış olduğu öne sürülen Ergenekon Destanı’na dayandırılan bu bayram, binlerce yıldan beri kutlandığı için Türklerin ortak bir bayramı olarak gösterilmektedir. Yaşanan dönemlere bağlı olarak farklı anlamlar kazanan Nevruz törenlerine, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinden itibaren de farklı anlamlar yüklenmeye çalışılmıştır. Özellikle II. Meşrutiyet’in ilanı sonrasında Nevruz geleneği milli bir özellik halini almaya başlamıştır” (Çetin, 2009:63).

“Son 50-60 yıl içerisinde çeşitli sebeplerden dolayı ihmal edilen Nevruz kutlamaları, Türk halk kültürü araştırmacıları hariç, Türkiye’de ve Türk dünyasında pek gündeme de taşınmamıştır. Gündeme gelmemesi ve ihmal edilmesi sebebiyle aydınlar Nevruza ilgisiz kalmış, Nevruz, devlet töreni olarak kutlanmamaya başlanmıştır. Daha sonraları ise Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla bağımsızlığına kavuşan Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan Cumhuriyetleri’nde 21 Mart 1991 yılında itibaren Nevruz resmi bir

bayram olarak ilan edilmiş ve bayram kutlamaları devlet töreni haline getirilmiştir” (Demir, 2009).

Türkiye’de yaşayan Türkler için Nevruz/Newroz kutlamalarının ne anlam taşıdığına baktığımızda; Nevruz törenlerinin Türkler için tarih boyunca kutlanan bayramlar arasında yer aldığı görülmektedir. ‘Orta Asya döneminden beri kutlanan ve yenilenme, canlılık anlamı taşıyan bu bayram, Selçuklu ve Osmanlı Devleti döneminde de kutlanmış olup Cumhuriyet’in ilk yıllarına kadar devam etmiştir. Türklere ait olduğu bilinen ve Orta Asya’da yaşanmış olduğu öne sürülen Ergenekon Destanı’na dayandırılan bu bayram, binlerce yıldan beri kutlandığı için Türklerin ortak bir bayramı olarak gösterilmektedir. Yaşanan dönemlere bağlı olarak farklı anlamlar kazanan Nevruz törenleri Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinden itibaren de farklı anlamlar yüklenmeye çalışılmıştır. Özellikle II. Meşrutiyet’in ilanı sonrasında Nevruz geleneği milli bir özellik haline almaya başlamıştır.’ (Çetin, 2009:63)

Son 50-60 yıl içerisinde çeşitli sebeplerden dolayı ihmal edilen Nevruz kutlamaları, Türk halk kültürü araştırmacıları hariç, Türkiye’de ve Türk dünyasında pek gündeme de taşınmamıştır. Gündeme gelmemesi ve ihmal edilmesi sebebiyle aydınlar Nevruza ilgisiz kalmış, Nevruz, devlet töreni olarak kutlanmamaya başlanmıştır (Demir, 2009). Daha sonraları ise Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla bağımsızlığına kavuşan Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan Cumhuriyetlerinde 21 Mart 1991 yılında itibaren Nevruz resmi bir bayram olarak ilan edilmiş ve bayram kutlamaları devlet töreni haline getirilmiştir (Demir, 2009).

Aynı zamanda aynı coğrafyada yaşayan Kürtler tarafında da kutlanan Nevruz/Newroz bayramının iki ayrı yönü vardır. Bunlardan birine göre eski Kasid Kralı Cemşid, efsanevi kral olarak anılır. “M.Ö 1896’tan 1176’ya kadar egemenlik kurmuş olan Kasidli Kürtler egemenliklerinin ilk yıllarında Babil’e inerek bu kenti ikinci kez işgal etmişlerdir. Söylenceye göre Kral Şemşid, Kürt kenti Dema Demawend’den bir taht üstünde Babil’e götürüldü. Yüzü o kadar parlıyordu ki

halk onu güneşe benzetti ve ‘Gökte iki güneş görüldü dediler.’ ‘Bugün yeni bir gündür’ anlamına gelen Kürtçe ‘Newroz’ sözcüğünü kullandılar. Cemşid’in Babil’e girdiği tarih olan 21 Mart, her yıl bahar bayramı olarak kutlanmaya başlandı. Cemşid’den itibaren kutlanan Newroz törenlerinde Kürtlerin ateş kültürüne bağlı olmaları nedeniyle dağlarda, alanlarda ateşler yakılır, oyunlar oynanır ve çeşitli sportif gösteriler yapılırdı” (Bender, 2007: 275).

Bayramın Kürtler için bir diğer yönü ise Demirci Kawa destanıdır. Demirci Kawa Destanı’nı ve Nevruz/Newroz’un Kürtler için önemini Avarel Evren şu şekilde aktarmaktadır:

“Çok eski zamanlarda, daha yeryüzünde kimsenin olmadığı dönemlerde, yani Zervan isimli tanrının iki oğlu olur. Birinin adı Hürmüz’dür ve bereket ve ışık saçan anlamına gelmektedir. Diğerinki ise, Ehriman’dır. Kötülük ve kıtlık saçmaktır amacı. Hürmüz, dünyada kendisini temsil etmesi için Zerdüşt’ü gönderir ve onu sevgiyle ödüllendirir. Zerdüşt ise, buna karşılık oğullarını ve kızlarını Hürmüz’e hediye eder. Ehriman bu durumu kıskanır ve yüzyıllar boyunca iyiyile kötünün savaşını ilan eder. En sonunda da içindeki nefreti ve kötülüğü zalim Kral Dehak’ın beynine akıtır ve onu bir bela olarak Asur ve Med halkının üzerine salar.

Dehak hâkim olduğu coğrafyaya kötülük salmaktayken amansız bir hastalığa yakalanır. Bir ur, beynini kemirmektedir. Doktorlar son çare olarak genç ve çocuk beynini kafasında oluşan yaraya sürmeyi önerir. Bunun üzerine Kürt coğrafyasında büyük bir kıyım başlar. Gençler ve çocuklar ailelerinden koparılıp Dehak’ın hayatına kurban edilir. Demirci Kawa ise bu şekilde 17 oğlunu kaybetmiştir. Sıra en küçük oğluna geldiğinde, kendi elleriyle onu zalim kralın sarayına götürür. Ama oğlunu vermektense kralı elindeki çekiçle öldürmeyi seçer. Dehak’ı öldüren Demirci Kawa, Kürt halkının önderi olur. Büyük bir saldırıyla saray ateşe verilir. Böylelikle Kürtler özgürlüğüne kavuşmuştur.

Diğer versiyonda da Dehak, iki omzunda birer yılan olan zalim bir kraldır yine. Bu yılanları her gün iki gencin beyniyle beslemektedir Dehak. Böylelikle yılanlar kendisine zarar vermemektedir. Aynı zamanda bu zalim kral, ilkbaharın gelmesini de engellemektedir. En sonunda bu zulümden bıkan ve bir şeyler yapmak isteyen Armayel ve Garmayel adlı iki kişi, kralın sarayına açıcı olarak girmeyi başarırlar ve Kralın yılanlarını beslemek için beyinleri alınarak öldürülen çocuklardan sadece birini öldürüp, diğerinin

gizlice saraydan kaçmasına yardımcı olurlar. Böylece ellerindeki bir insan beyni ile kestikleri bir koyunun beynini karıştırarak yılanlara vererek her gün bir çocuğun kurtulmasını sağlamış olurlar. İşte bu kaçan kişilerin Kürtlerin ataları olduğuna inanılır. Zalimin elinden bu şekilde kurtulan çocuklar, gizlice Demirci Kawa önderliğinde eğitilerek bir ordu haline gelir ve 20 Mart günü saraya baskın düzenler. Bu baskından Demirci Kawa komutasındaki birlik zaferle çıkar. Zalimin zalimliği biter. Ve özlenen bahar da gelmiş olur. Demirci Kawa Kürt coğrafyasının Spartaküs'üdür bir anlamda" (Avarel Evren, 2015).

Kürt halkı kendi şiirleriyle, oyunları, sanatıyla destanlarıyla, gösterileriyle, dinsel ayinleriyle bu bayramları destekleyerek ve koruyarak günümüze kadar getirmiştir. Basıl Nikitin *Kürtler* adlı yapıtının I.cildinde Newroz bayramının köklü insanlık tarihinin eski yıllarına inip giden mitolojik bir kabuğun, somut tarihi olayları içine aldığı ve ona efsanevi bir yapı kazandırdığını belirtmektedir. Kendisinin bu gözlemlerini ortaya koyarken kaynaklarının az olması nedeniyle Firdevs'in *Şehnames*'inden Şerefhan'ın *Şerefnames*'inden yararlandığı görülür (Bender, 2007:182).

"Aynı coğrafi bölgede olmasına karşın Türkiye'de kutlanan Nevruz/ Newroz törenleri farklı anlamlar kazanmış olup, kökeni aynı tarihe dayanan, paralel iki kutlama haline gelmiş bulunmaktadır. Bu bakımdan Türkler ve Kürtler için Nevruz/ Newroz kutlamalarının taşıdığı anlama baktığımızda farklılıkların ötesinde bir rekabet gözlemlenmektedir. Başlangıçta dünyanın birçok bölgesinde yeni yılı karşılamak amacıyla kutlanan bahar bayramlarına, bazı milletlerin kendilerine ait düşünce, inanç ve kültürü katmasıyla milli bir kimlik kazandırılmak istenmektedir" (Çetin, 2009:71).

Nevruz/Newroz kutlamalarını Gülday Aksoy 'bir söylence' olarak tanımlamıştır. "Söylence, olağanüstü karakterlerin eylemleriyle, bunlara ilişkin olağanüstü olayları anlatan ve doğruluğuna genel olarak inanılan kutsal dokunulmaz öykülerdir. Bu bağlamda Nevruz söylencesi, haklara ve sınıflara göre değişen siyasal ve toplumsal anlamlar taşır ve öyle olmak durumundadırlar. Kaldı ki Nevruz, Kürtler için daha çok modern bir mittir ve modern mitlerde politik

propagandalarla manipüle edilebilirler. Böylece söylenceler, toplumsal düzeni meşrulaştırıcı bir düzene sahip olmalarının yanı sıra, yerine göre onu yıkma ve değiştirme hedefi de taşırlar. Kürtler açısından Nevruz da kendi hak mücadelelerinin bir aracı haline gelmiştir” (Aksoy, 1998:14).

1.2 Nevruz/Newroz yoluyla Kimlik İnşası

“Milli kimliğin oluşturulmasında ve sürdürülmesinde bayramların, törenlerin önemli bir yeri vardır. Her millet, milli varlığını korumak için çeşitli motifler, semboller ve kültürel unsurlar geliştirmektedir. Buna bağlı olarak da her millet, ulusal kimliklerini kültürel unsurlarla ortaya koymaya çalışmaktadır. Bütün milletlerin kültüründe görülen yeni yıl törenleri, yaşama biçimlerine, coğrafyalarına, ekonomik yapılarına, inanç yapılarına uygun koşullarda, uygun zamanlarda çeşitli pratiklerle kutlanmaktadır. Her toplumda farklı pratiklerle kutlanan bu yeni yıl kutlamaları, taşıdıkları anlamlar bakımından da her toplumda farklı algılanabilmektedir. Bazı toplumlarda mitolojik bir kaynağa dayandırılmaya çalışılan bu kutlamalar, bazı toplumlarda ise dini bir kaynağa oturtulmaya çalışılmıştır” (Artun, 2007). Anderson’un “Ulus’un hayal edilmiş bir siyasal topluluk olduğundan bahseder. Bu nedenle Nevruz/Newroz Bayramı, birbirinden haberi olmayan ve bunun yanında ortak pek çok şeye sahip olan “hayali bir cemaatin” oluşmasına katkıda bulunmuş (Anderson, 2014:20) ve Türkiye’de yaşayan toplumlar için milli kimliğin oluşturulmasında büyük öneme sahip olmuştur.

Stuart Hall’dan aktaran Akbulut, “kimlik konusunda en az iki düşünme biçimi olduğunu belirtir. Kimlik yüzeysel yada yapay olarak yüklenmiş “benliklerin” içinde saklı ortak tarih ve ataları olan insanların ortak noktası “benlikler” anlamında tanımlar. Kimlik, sabit değişmez bir “öz” ve bu “öz”ün yeniden keşfi olarak olarak tanımlanmış olur. Diğer düşünme biçimi ise, geçmişe kadar geleceğe de ait olan, sürekli dönüşüme maruz kalan, bizi konumlayan ve

kendimizi konumladığımız farklı durumlara verdiğimiz isimlerdir geçmişin öyküleridir” (Hall 1998’ten akt. Akbulut, 2007:223).

Nevruz’un bir kimlik inşası babında siyasal arenada boy göstermesi, Kürtler için ‘yeni’ olabilir; ama Nevruz, yaklaşık 2500 yıllık tarihinde aynı zamanda siyasal bir içerik de taşımıştır. “Nevruz yüzyıllar önce İran krallığının kuruluşunun mitiko-ritüeli durumundaydı. Dolayısıyla önceleri kurulu düzeni meşrulaştırma ve rasyonalize etme amacı güdüyordu. Onu bir halk şenliğine dönüştürenler, direniş gündönümü yapanlar Kürtlerdir. Ulusçuluk hareketlerinin Kürtleri de etkilemesi sonucu Nevruz söylencesi, Kürt aydınlar tarafından muhtemelen geçen yüzyılın sonlarına doğru ya da bu yılın ilk yarısında yeniden örgütlendi. Geçmişin mitik inşası, Mach’ın da belirttiği gibi, bir etnik grup ya da bir ulus kimliğinin temel unsurlarından biridir. Nevruz söylencesi de Kürtlere ‘kimlik inşası’ bağlamında böyle bir olanak sunmuştur” (Aksoy, 1998 :18).

“Kürt kimliği oluşturma sürecinde Newroz’un Kürtler tarafından önemli bir imkân olarak fark edilip ortaya çıkışı, Irak’ta 14 Haziran 1958 tarihinde yaşanan darbenin lideri General Kasım’ın Newroz’u bayram ilan etmesi ile hız kazanmıştır. Türkiye’de ise bu durum, 14 Aralık 1960’ta toplanan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda alınmış olan “Bütün halklar kendi kaderlerini tayin etme hakkına sahiptir” bildirisi ile çalışmalar doruk noktasına ulaşmıştır. Her milletin kendi bağımsızlığını kazanmasının kanuni hakkı olduğunu gösteren bu bildiri, resmi anlamda Kürtlerin bir kimlik kazanmasına yardımcı olacaktır. Resmi anlamda kazanılmak istenen bu durum, toplum bazında da yapılmaya çalışılmıştır. Buna bağlı olarak kimlik oluşturma aracı olan Newroz şenlikleri de daha çok önem kazanmıştır. Bunun yanında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 21 Mart tarihini ‘Uluslararası Irk Ayrımı ile Mücadele Günü’ olarak ilan etmesinden sonra da bu süreç daha da hız kazanmıştır” (Demirer, 2012).

“1970’lerin ortalarına gelindiğinde Kürtlerde tarih bilinci ve kimlik duygusu geliştirme yönünde yeni bir arayış ve biçimin, Newroz ile su yüzüne çıktığı görülmektedir. Devlet politikalarına bir yanıt olarak o sıralarda çoğunlukla

öğrenci ve genç aktivistelerden oluşan Kürt siyasi liderliği, Newroz'u bir Kürt etnik anlatısı olarak kullanmaya başlamış ve yaygınlaştırmıştır" (Demirer, 2012).

"1980'li yıllara gelindiğinde ise bu ayrım daha da belirgin hale gelmiş, Newroz kutlamaları da Kürtlerin Türk siyasal sistemine karşı kolektif yanıtını şekillendirmede önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Özellikle bu dönemden sonra Newroz, Kürt kimliğinin ana hatlarını gösteren, toplumsallaştıran ve yeniden üreten temel bir kültürel mecra konumunu almıştır. Hobsbawm, Newroz gibi icat edilmiş geleneklerin ulusla, milliyetçilikle ve ulus-devlet ile yakından ilintili olduğunu belirtmektedir. Bu açıdan olaya baktığımızda Türklerin 1990'lı yıllarda kutlamak için daha çok çaba gösterdiği Nevruz kutlamaları ile bir kimlik inşası ve birer tarih oluşturma aracı gören Kürtlerin Newroz kutlama çalışmalarının ulus ve ulus-devlet ile alakalı olduğu görülmektedir" (Hobsbawm'dan akt. Tayanç: 2015:2).

Siyaset bilimci Fuat Keyman, kimlik sorunlarını tanımlarken, kavramın ilişkili olduğu maddeleri şöyle ifade eder:

- "Kimlik sorunlarını ve taleplerinin kaynağında sömürü, eşitsizlik ve dışlanma süreçleri yatmaktadır.
- Kültürel kimlik talepleri reddedilerek, bastırılarak görmezden gelinerek çözümlenemez.
- Kimliğin siyasallaşma süreçleri hem çoğulculuk/ demokratikleşme ekseninde, hem de köktencilik, milliyetçilik ekseninde olabilmektedir. Bu nedenle kültürel kimliğin kendisine doğrudan olumlu ya da olumsuz anlam yüklenmesi de doğru değildir.
- Kültürel kimlik olgusuna, bir bütünsellik ve genelleme içinde değil, aksine farklılaşmış ve çok boyutlu bir kimlik tartışması ve çözümlemesi temelinde yaklaşılmalıdır. Bu, farklı kültürel kimlikleri, kimlik taleplerini ve çatışmalarını kendi

farklı bağlamları içinde anlama, tartışma ve çözüm arayışı içine girme anlamına gelmektedir” (Keyman: 2007:217).

Bu bağlamda Bender (1995:182), ‘Newroz’un insan haklarına ve bağımsızlığa yönelik bir başkaldırıyı sembolize etmesi açısından, insanlık tarihinde önemli bir yere sahip’ olduğunu dile getirmiştir. Laura Olson’a göre “tören ve simgeler, yalnızca katılımcıların kendilerini ve kollektif hedeflerini yansıtmakla kalmaz. Aynı zamanda kültürel kimliğin içinde hayata geçirileceği bir form da sunar. Bu bağlamda Newroz ‘biz’ ile ‘öteki’ ve ‘o zaman’ ile ‘şimdi’ arasındaki ayrımları netleştirerek ve bu yolla siyasal mobilizasyon sağlayarak etnik bilinci yükseltmiştir” (Olson 2004’ten akt. Demirer, 2012:78).

Özetleyecek olursak, Nevruz/ Newroz kutlamalarına ilişkin farklı tarihsel ve kültürel anlatıların, yalnızca basit, sıradan bir kutlama olmadığı, bundan daha fazla biçimde bir ulus, grup inşa etme aracı olarak işlev yüklediği görülmektedir. Günümüzde Nevruz/ Newroz kutlamaları daha çok Kürt coğrafyasında kutlanan ve siyasal bir önemi olan bayramlar haline gelmiştir.

2. Günümüzde Nevruz/Newroz Kutlamaları

2.1. 1992/2013 Yıllarında Türkiye’de Nevruz/Newroz Kutlamalarının tarihsel arka planı

Türkiye’de Nevruz/ Newroz kutlamaları, 1990 yıllardan sonra önemli siyasi olayların yaşandığı bir tarih olmaya başlamıştır. Çalışmamız kapsamında 1992 yılı Nevruz/ Newroz kutlamaları ve 2013 yılı Nevruz/ Newroz kutlamaları merkeze alınmıştır. 1992 Cizre Nevruz/ Newroz’u ve 2013 Diyarbakır Nevruz/ Newroz’unda birbirinden farklı olayların olduğu görülmektedir.

21 Mart 1992 yılında Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel’in Nevruz/ Newroz bayramını, isteyen herkesin özgürce kutlayacağını açıklamasının ardından Şırnak’ın Cizre ilçesinde Nevruz/ Newroz kutlamaları için sokağa çıkan gruba,

gösterilere izin verilmediği gerekçesiyle güvenlik güçlerinin ateş açması sonucu aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu, resmi kayıtlara göre 57, sivil topluluk kuruluşlarına göre 133 kişi hayatını kaybetmiştir. Nevruz/ Newroz'u izlemek için bölgede bulunan 15 kişilik gazeteci grubunun üzerine açılan ateş sonucu Sabah muhabiri İzzet Kezer de öldürülmüştür. Karşılıklı çatışmaya dönüşen olaylar, 23 Mart tarihine kadar sürmüştür. Devlet yetkilileri ise yaptıkları açıklamalarda, onlarca sivil insanın öldürülmesini “Ölenlerin çoğu PKK’lı, aralarında PKK’lılar vardı” şeklinde duyurmuştur.

21 Mart 2013 yılında Diyarbakır’da ise Nevruz/ Newroz şenliklerinin en büyüğü ve kapsamlısı kutlandı. 2012’nin son günlerinde Abdullah Öcalan ve MİT yetkililerinin İmralı’da yaptıkları görüşmeler neticesinde başlayan bu yeni süreçte önemli bir adım atıldı. Başbakan başta olmak üzere, siyasal iradenin açıktan sahip çıktığı bu sürecin en önemli özelliği, Kürt siyasetinin en etkili aktörü Abdullah Öcalan’ın doğrudan birincil aktör, Kürt seçmenle en yakın teması kuran ve demokratik meşruiyete sahip BDP’nin ise ikincil aktör olarak muhatap alınıp, onların üzerinden bir çözüm arayışına gidilmesi oluşturmaktadır. Kürt siyasi hareketinin önemli bir kenti olan Diyarbakır’daki Nevruz/ Newroz kutlamaları sırasında Abdullah Öcalan’ın “PKK’nın sınır dışına çekilme” kararını açıkladığı mektupla Kürt sorununda önemli bir sürece girilmiş oldu.

1992 yılı Cizre’de yaşanan ve adını ‘Kanlı Nevruz/ Newroz’ olarak duyuran olayların arka planına baktığımızda, Kürtlerin kimlik ve varoluş mücadelesinin sonucu oluşan bir durumdan söz etmek doğru olacaktır. 1990 sonrasında dünyada yaşanan siyasal, ekonomik ve kültürel gelişmelerin ortaya çıkardığı en önemli değişim noktalarından biri de, kültürel kimlik temelli talepler ve çatışmalar olmuştur.

Kürtlerin yaşadığı coğrafyalarda ulus devletlerin doğuşu ve bu ulus devletlerin ulus ve devlet inşasına yönelik politikaları, Kürt milliyetçiliğinin doğuşunu tetikleyen ve Kürt sorununa kaynaklık eden en önemli unsurlardan

biridir (Yıldız, 2009:557). Bu bağlamda, Baskın Oran milliyetçilik kavramını üç anlamda toplamıştır:

- 1- Kitleler arasında yaygın bir ‘biz’lik duygusu,
- 2- Egemen sınıf tarafından ortaya atılan bir tutumun ideolojisi,
- 3- Bu ideolojinin bu duyguyu, milleti (toplumsal birim) ve onun içinde örgütlendiği ulusal devleti (siyasal birim) yüce sadakat odağı olarak gösterecek biçimde yönlendirmeye başladığında ortaya çıkan bir toplumsal hareket (Oran, 2002: 871) olarak tanımlanmıştır.

“1990’larda Türkiye’deki nüfusun önemli bir oranı kendisini Kürt saymakta ve kendi kimliklerini ifade etme hakkının tanınmasını giderek daha fazla talep etmektedir. Hükümet Kürt realitesini tanımamasına ve Kürt sorununu açıkça tartışılmasına yavaş yavaş daha fazla izin vermesine karşın, sayıları gittikçe artan Kürdün, Kürtçe eğitim ve yayın talepleri henüz ciddi bir şekilde ele alınmamaktadır. 1990’ların ortasında, Türkiye’deki yaygın görüş, Kürtlere kültürel ödünler verilmesinin Türkiye’nin parçalanmasının ilk adımı olabileceği yönündedir” (Kirişçi ve Winrow, 1997:125).

“1980 ve 90’larda Kürt milliyetçiliğinin legal düzeyde gelişmesi, 1991 seçimlerinde olduğu gibi siyasi sistemle ayrı bir aktör olarak müzakereye girişmesi ve birçok Kürt kentinde mahalli iktidarı ele geçirmesinde yeterli olan, Türkiye düzeyinde yüzde beş oranında oy sahibi olması oldu” (Bozarıslan, 2002:866). Aktan’a göre “Kürt hareketinin siyasi ayağı 1990’ların başında SHP (Sosyal Demokrat Halkçı Parti) ile yaptıkları ittifakla parlamentoya girebilen HEP’li (Halkın Emek Partisi) milletvekilleri, Cumhuriyet tarihinde ilk kez aşiret ağalık bağları üzerinden değil, genel toplumsal destek üzerinden Ankara’ya giden Kürtler oldular. Ancak Kürt vekillerin, önce yemin krizi, ardından dokunulmazlıklarının kaldırılarak, kiminin hapse atılması, kiminin Avrupa’ya iltica etmesi nedeniyle Kürtler ancak 17 yıl sonra 2007’de yeniden benzer şekilde meclise girebildiler” (Aktan, 2012:77).

“Mart 1991’de Turgut Özal, Kuzey Irak’taki Kürt liderlerle görüşerek yeni bir teamül başlatmış ve Türkiye’de Kürt sorununu açıkça tartışılmasını teşvik etmişti. Nisan 1992’de Kürtçe radyo ve televizyon yayınına izin verilmesinin ve Kürtçenin okullarda ikinci dil olarak öğretilmesinin, hükümetin Kürt sorunuyla daha etkili başa çıkmasına yardımcı olabileceğini bile öne sürmüştür” (Kirişçi ve Winrow, 1997:141). Özal’ın bu çıkışından sonra 20 Ekim 1991 Genel seçimlerinden sonra yeni hükümetin programında Kürt sorunun çözümü açısından şu ifadeler yer almıştır:

- Ülkemizin tümünde, insan hakları ve temel özgürlüklere dayalı bir hukuk devleti mutlaka kurulacaktır. Bu hukuk devletinde yurttaşların kendilerine verilen hak ve özgürlükleri kullanmak ve geliştirmek de doğaldır.
- Ülkemizde uluslararası anlaşmalarla kabul edilen azınlıklar dışında hiçbir yurttaşımız azınlık değildir. Türkiye’de herkes eşittir ve birinci sınıf yurttaşdır. Herkesin kendi anadilini, kültürünü tarihini, folklorunu, dini inançlarını araştırması koruması ve geliştirmesi temel insan hak ve özgürlükleri kapsamı içindedir (Çandar, 1996:315).

Fakat bu gelişmeler olurken resmi söylemlerlerdeki tutarsızlıklar devam edegelmiştir. “Aralık 1991’de Demirel ve Erdal İnönü’nün Diyarbakır’a giderek ‘Kürt realitesini tanıyoruz’ demelerinden sonra Kürt ve Kürtçe kavramlarının inkârına, eskisi gibi devam edilmiştir. Nevruz/ Newroz yasaklanır, Kürtçe yasağı devam eder, Kürt Enstitüsü kurulmaz” (Oran, 2002:878). Tüm bunlar 1978’den beri faaliyet gösteren PKK’nın elini kuvvetlendirmiştir.

“PKK, Abdullah Öcalan etrafında 1974’te oluşan, 1978’te PKK (Partiya Karkeren Kurdistan- Kürdistan İşçileri Partisi) adı altında resmileşmiş bir yapıdır. PKK, kuruluşuyla birlikte silahlı mücadeleye başlama kararı almıştır. Kürt sorununu, Kürdistan’ın dört parçasının özgür ve birlikte olması sorunu olarak tanımlayan parti, Kürt halkının temel amacını ulusal kurtuluş olarak belirtmiştir” (Bozarslan, 2002:859). Öcalan’ın kurucusu olduğu ve baştan beri neredeyse mutlak bir nüfuzla yönettiği PKK, 1980’lere kadar Türkiye ve Ortadoğu’da

başgöstermiş ve kitlesel güce ulaşmış Kürt isyan ve siyasi hareketlerinden özellikle sosyo-politik niteliğiyle farklıdır. PKK, 1970’li yıllarda alt sınıflarda belirli bir taban bulabilmiş, çoğu hatta tümü sosyalist etiketli öteki Kürt örgütlerini hızla erozyona uğratarak 1980’lerin sonunda bu alanda neredeyse tek güç haline gelmiştir” (Laçiner, 2009: 608).

PKK ve devlet arasında özellikle 1990-1995 yılları arasına çatışmalar yoğunlaşmıştır. Devlet tarafından PKK ile mücadele kapsamında 1987 yılında Olağanüstü Hâl Bölge Valiliği (OHAL) kurulmuştur. Diyarbakır, Bingöl, Elazığ, Hakkâri, Mardin, Siirt, Tunceli ve Van illerini kapsayan OHAL rejimi, 2002 yılına kadar bazı bölgelerde devam etmiştir. Tüm bu yaşanan siyasi gerginlik, 21 Mart 1992 Nevruz/Newroz kutlamalarına yansımıştır. Merkez medyanın bize aktardığı bilgiler ışığında PKK terör örgütü Nevruz/Newroz gösterilerine bahane ederek ayaklanma çıkarmak istemiş ve bunu için halkı kullanmıştır. Kürt politikasına yakın olan gazetelerde ise, bunun tam tersi biçimde, devletin sivil Kürt halkına karşı bir savaş içinde olduğu belirtilmiştir.

Tezimizde işlemeye çalıştığımız medyanın toplum üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla 1993 yılında Türkiye Sosyal, Ekonomi, Siyasal Araştırmalar (TÜSES) Vakfı’nın, “Türkiye’de siyasi parti seçmenlerinin nitelikleri, kimlikleri ve eğilimleri” konulu anket çalışmasında “Türkiyenin en önemli sorunu nedir?” şeklinde sunulan soruya, Aralık 1993’te seçmenlerin en önemli gördükleri birinci sırayı alan sorun ‘yüzde 45.0 oranında ‘terör sorunu’ olarak görülmüştür. Türkiye’nin en önemli sorununu ‘demokrasi ve insan hakları’ olarak gören seçmenlerin oranı ise, Aralık 1993’te yüzde 1.1 dir (TÜSES,1996:54). TÜSES 1993 yılındaki aynı çalışmasında Kürt sorunu bağlamında katılımcıların ‘düşünce ve siyasi etkinlik özgürlüğü’nden yana olup olmadıklarına bakmıştır. Kürt sorununa atıfta bulunmadan, genel olarak düşünce ve siyasi etkinlik özgürlüğü söz konusu olduğunda, seçmen kitlesinin %42.6’sının bu özgürlüklerden yana tutum aldığı gözlenmektedir. Kürt sorunu söz konusu olduğunda özgürlükçü olan seçmenlerin oranı 4.5 puan azalarak %38.1 e düşmektedir (TÜSES,1996:57).

Buradan da anlaşılacağı üzere terör sorunu, halkın nezdinde demokratik ve insan hakları sorunun önüne geçmiştir. Milli kimlik sahibi kimseler, öteki ile ilgili değerlendirmelerini, ister istemez belirli bir paradigmanın sınırları içerisinde yaparlar; her olayı milli anlayışa uygun bir biçimde algılar ve böyle yorumlamaktadırlar. (Milas, 2002:194) Oran'a göre Doğu ve Güneydoğu'da yaşananları sadece bir terör sorunu olarak görmek, orada yaşayan Kürt halkına haksızlık olacaktır. Çözülmeyen, meşruiyeti, hatta varlığı bile inkâr edilmeye devam eden bu sorunun potansiyel olarak her zaman yeni bir şiddet ortamının tohumlarını içerdiğini söylemek mümkündür (Oran, 2002:867).

1990'ların ardından 2000'li yıllara gelindiğinde Kürt sorununu çözümünde farklı bir döneme girilmiştir. 1991 yılından sonra ilk defa 2007 seçimlerinde Demokratik Toplum Partisi (DTP) milletvekilleri, bağımsız olarak adaylıklarını koymuş ve 26 milletvekili meclise girmiştir. 2011 yılında yapılan genel seçimlerde Barış ve Demokrasi Partisi'nin (BDP) desteklediği 35 milletvekili meclise girmiştir. Bu yıllarda Kürt siyasilerin mecliste olmaları, Türkiye'nin Kürt sorunu ile ilgili önemli gelişmeler yaşamasına ön ayak olmuştur. AKP iktidarında 2012 yıllarının son günlerinde PKK lideri Öcalan-MİT yetkililerinin İmralı'da yaptıkları görüşmeler neticesinde başlayan bu yeni süreçte önemli bir adım atıldı. 'Çözüm Süreci' adı altında başlatılan süreçte BDP Milletvekilleri önemli bir aktör olmuştur. Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan başta olmak üzere siyasal iradenin açıktan sahip çıktığı bu sürecin en önemli özelliği, Kürt siyasetinin etkili aktörü Abdullah Öcalan'ın doğrudan birincil aktör, Kürt seçmenle en yakın teması kuran ve demokratik meşruiyete sahip BDP'nin ise ikincil aktör olarak muhatap alınıp, onların üzerinden bir çözüm arayışına gidilmesi oluşturmaktadır.

Bu gelişmeler ışığında 21 Mart 2013 günü Diyarbakır'da kutlanan Nevruz/Newroz bayramı siyasi bir önem taşımaktaydı. Çözüm süreci ile ilgili PKK tarafının ilk adım olarak atacağı 'Silahlı kuvvetlerin sınır dışına çekilme' süreci, Nevruz/ Newroz meydanında Abdullah Öcalan'dan gelen mesajın okunmasıyla kamuoyuna duyurulmuş oldu. Siyasilerin, aydınların ve halkın olumlu bir şekilde karşıladığı bu süreç, Türkiye'de yaşayan Kürtlerin tanınmasına ve Kürtlerin talep

ettikleri hak ve özgürlüklerin gündeme getirilip diğer kesimler tarafından kabul görmesine vesile olmuştur.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde Türkiye tarihinde yaşanan bu iki farklı süreçteki iki farklı Nevruz/ Newroz kutlamasının, gazetelerde nasıl yer bulduğu ve haber metinlerinde öne çıkan aktörlerin ve söylemlerin neler olduğu incelenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULARIN ANALİZİ VE SONUÇ

1.1992 YILI TÜRKİYE GAZETESİNDE YER ALAN HABERLERİN ANALİZİ

Türkiye Gazetesi; “Türkiye Gazetesi’nin, imtiyaz sahibi Enver Ören’dir. Türkiye Gazetesi, 22 Nisan 1970 tarihinde Hakikat Gazetesi adıyla yayımlanmaya başlayan günlük bir gazetedir. Türkiye gazetesi, İhlas Holding’in bir parçasıdır ve holdingin ilk kurumudur. 29 Mart 1972 tarihinde Türkiye Gazetesi adını almıştır. Türkiye gazetesi 1980’e kadar akşam gazetesi olarak yayımlanmış, daha sonraları sabah gazetesi olarak çıkmıştır. İhlas Haber Ajansı’nın (İHA) hizmet verdiği Türkiye gazetesi sağ kamuoyuna seslenen en etkili gazetelerden biridir” (Gazeteler.org, 2016)

1.1. Makro Yapılarına Yönelik Tematik Analiz

Van Dijk’in söylem analizi yöntemlerinden haber metninin makro yapısının çözümlenmesinde; başlıklar, haber girişleri, ana olay, haber kaynakları, aradalan ve bağlam bilgisi, olay taraflarının olayı değerlendirmesi gibi bilgiler yer almaktadır. Ayrıca fotoğraflarda tematik yapı unsuru olarak ele alınabilir. (Özer, 2011:83)

1.1.1. Başlıklar

Haberin başlığı (alt ve üst başlık), okuyucuyu verilen habere yöneltmekte önemli bir öğedir. Gazete haberlerinde okuyucunun ilgisini çekme, okuyucuyu yönlendirme ve hızlı bilgilendirme yöntemlerinden biri başlık kullanmaktır. Gazete okurları gazeteye göz gezdirirken en çok başlıklara, resim, karikatür ve fotoğraflara bakmaktadırlar. Başlıklarla okuyucunun alması istenen mesaj, ona az zaman harcatarak, kolaylıkla ve fazlaca okumaya ve dikkat sarfetmeye gerek bırakılmadan sunulmuş olunur ve etki kazanır. Yalnız başlık okunduğunda bile, okuyucu habere konu olan olayla ilgili olarak genel bir perspektif edinmiş olur. Başlıklar olayın genel çerçevesini belirler ve haber konusunun ana temasını oluşturur (Dağlı,1995).

Türkiye gazetesinde 21 Mart 1992 Nevruz/Newroz bayramında yaşanan olaylar 21-24 Mart 1992 tarihleri boyunca gazete haberleri incelenmiş ve hemen hemen her gün konu ile ilgili haber yapıldığı görülmüştür. Haber başlıkları incelendiğinde, gazetenin Cizre’de yaşanan olaylara yönelik ‘PKK terörü ile mücadele’ ana konusu altında haber sunduğu tespit edilmiştir. Cizre’de yaşanan olaylara yönelik Türkiye Gazetesi’nde tespit edilen konular ile ilgili olarak yapılan haber başlıkları aşağıda gösterilmektedir.

1. “Mardin ve Şırnak’ta karakollara ateş edildi, iki kişi öldürüldü ‘Nevruz Tahriki’” (21 Mart 1992, Manşet s.1).
2. “Ayaklanma Çağrısı’, Gösteriler’, ‘ Demirel ikaz etti” (21 Mart 1992 ara başlıklar s.1).
3. “Bugünkü Sohbet Köşesinde ‘Nevruz Kimin Bayramı?’” (21 Mart 1992 s. 11).
4. “Nevruz Tahriki” manşeti ara başlıklar: Çocukların Gösterisi, Öğretmen ve Öğrencilere Gözaltı, İstanbul’daki Gösteriler, Vali Kozakçıoğlu: ‘Endişeye Gerek Yok’, ‘Karakollara ateş

- açıldı: 2 kişi öldü,’ ‘Haburdan yapılan gıda ve ilaç ihracatına teşvik verilecek’’ (21 Mart 1992 s.13).
5. “Bölücüler bu sefer de Şırnak, Nusaybin ve Yüksekovayı karıştırdı ‘Tahrik dün yine kan döktü: 17 ölü’’ (22 Mart 1992 Manşet s.1).
 6. “‘Cizre’de taciz ateşi’, ‘Bayrağımızı indirdiler’, ‘Para karşılığında olay çıkardık’, ‘İnönü: Olaylarda PKK etkili oldu’, ‘Yurt dışında bölücü saldırıları’’ (22 Mart 1992 ara başlıklar s.1).
 7. “‘Demirel, Işıklar’ı kimi temsilen kabul etti?’’ (22 Mart 1992 s.13).
 8. “‘Hükümet terörü azdırıyor’ (22 Mart 1992 s.13).
 9. “‘Kanlı Bölücü eylemler halkın sabrını taşıyor ‘ARTIK YETER’’ (24 Mart 1992 Manşet s.1).
 10. “‘Terörün gıdası kan’, ‘Teslim ol çağrısı’’ (24 Mart 1992 ara başlıklar s.1).
 11. “‘Halk stadyuma toplandı, çatışmalar durdu ‘Şırnak’ta Büyük Temizlik’’(24 Mart 1992 s.1).
 12. “‘İç işleri bakanı Sezgin: Devlet Duruma Hakim’’ (24 Mart 1992 s.1).
 13. “‘Sabah muhabiri Cizre’de öldürüldü.’’ (24 Mart 1992 s.1).
 14. “‘Liderler Teröre karşı birleşti.’’ (24 Mart 1992 s.4).
 15. “‘Gazeteci İzzet Kezer Cizre’de Öldürüldü.’’ (24 Mart 1992 s.4).
 16. “‘Bölge silahtan arındırılmalı’’ (24 Mart 1992 s.13).

Türkiye Gazetesi, Cizre Nevruz/Newroz’unda yaşanan olayı terörle mücadele olarak değerlendirmiş ve haber başlıklarına o şekilde taşımıştır. 21 Mart Nevruz/Newroz günü ‘Nevruz Tahriki’ manşetiyle çıkan Türkiye Gazetesi, ‘bölücü terör örgütü PKK halkı kışkırtarak ayaklanma yapmak istiyor’ mesajını vermek istemiştir. 21 Mart (1992) günü kullanılan başlıklarında ‘Ayaklanma, gösteriler ve Demirel’in İkazı’ndan bahsederek, yaşanılacak ‘Nevruz Kutlamaları’nı olumsuz olarak yansıtmıştır. Aynı zamanda muhafazakâr bir gazete olan Türkiye Gazetesi ‘Bugünkü Sohbet Köşesi’ adlı islami bilgilerin paylaşıldığı bölümde 21 Mart (1992) günü ‘Nevruz Kimin Bayramı?’ başlığında bölüm yayınlayarak, Nevruz/Newroz Bayramının İslamı bir bayram olmadığını ve Müslümanların Nevruz/Newroz bayramını kutlamaması gerektiğini ifade etmiştir. Nevruz/Newroz bayramını Gayr-i İslami bir kutlama olarak tanımlamıştır.

22 Mart 1992 günü Nevruz/Newroz’dan bir gün sonra ‘Bölücüler bu sefer de Şırnak, Nusaybin ve Yüksekovayı karıştırdı ‘Tahrik dün yine kan döktü: 17 ölü’ başlığıyla çıkan Türkiye Gazetesi bir gün önce atmış olduğu ‘Nevruz Tahriki’ni desteklemiş ve kutlamaların bölücüler olarak tanımladığı PKK’nın tahrikleri sonucu bir çatışmaya dönüştüğünü yazmıştır. Aynı haberin içinde verilen ‘Cizre’de taciz ateşi’, ‘Bayrağımızı indirdiler’, ‘Para karşılığında olay çıkardık’, ‘İnönü: Olaylarda PKK etkili oldu, ve 24 Mart tarihli ‘Korkunun Tesiri’, ‘Orası Türkiye’nin’, ‘Densizlere İzin Yok’, şeklindeki ara başlıklarda Türk halkının milliyetçi duygularına yönelik bir söylem kullanılmıştır. ‘Bayrağımızı indirdiler’ başlığıyla kutsal değerlerin bir parçası olarak bayrak haberlerde kullanılmakta ve bayrak üzerinden ulusal birliğe ve mücadeleye seslenilmektedir. Bu haberlerde enformasyon eksiltimi ve genelleştirme söz konusudur. Şırnak’ta yaşayan olayların başlangıcının neden kaynaklandığı bilgisi verilmemektedir. Aynı zamanda haber, eyleme gelen bütün göstericilerin orada bölücü eylemler yapmak gibi bir niyetinin olduğunu iddia etmektedir ki, bu iddia da haberde genelleştirmeci bir dil kullandığını gösterir.

Haberin başlığı, söylemsel inşadaki bir çatlığa da işaret etmektedir. Buna göre haber inşasında egemen ideoloji tümüyle saf, bütünlük biçimde kurulamaz. Haber söylemi, kendi içerisinde dayandığı egemen ideolojiyle çelişkiye düşürecek, bütünde çatlaklar açacak tutarsızlıklar barındırabilir.

Aynı tarihte ve aynı sayfa da çıkan 24 Mart 1992 tarihli, ‘Kanlı Bölücü eylemler halkın sabrını taşıyor “ARTIK YETER” ve “Halk stadyuma toplandı, çatışmalar durdu” “Şırnak’ta Büyük Temizlik” şeklindeki ilgili iki haber başlığı, Türkiye Gazetesinin çelişkiye düştüğünü göstermektedir. Manşet başlığında kullanılan dil, halkın terörden rahatsız olduğunu ifade ederken, aynı sayfadaki bir alt başlıklı haberde halkın stadyuma toplanmasıyla çatışmaların durduğunu yazmış ve bunu “Şırnak’ta Büyük Temizlik” olarak sayfasına taşımıştır. Bu haberler ile okura hem bölgede yaşayan halkın bu eylemlerden rahatsız olduğu anlamı iletilmekte hem de aynı sayfadaki “Halk stadyuma toplandı, çatışmalar durdu” “Şırnak’ta Büyük Temizlik” başlıklı haberde rahatsızlığa konu olan eylemlerin, çatışmaların aynı halk nedeniyle yaşandığını ima etmektedir. Haber, eylemciler ve halk arasında bir ayırım yaparken, eylemcilerin eylemlerini gayrimeşru, sapkın; halkın eylemini ise, terörü bitirmeye dönük meşru bir destek olarak kodlamıştır.

1.1.2. Haber Girişleri

Türkiye Gazetesinin Nevruz/Newroz kutlamaları esnasında ve sonrasında yaşanan olaylar ile ilgili haber girişlerinde aktardığı bilgiler aşağıda gösterilmektedir.

1. “Nusaybin- Cizre arasındaki İpek yolu boyunca 50’şer metre aralıklarla dizilen ve yüzleri görülmeyen kişiler sık sık havaya ateş açtılar. Gazetecilerin kadılığı otel isabet edildi” (21 Mart 1992).
2. “Nevruz kutlamaları Güneydoğu’da olaylarla başladı. Bölücü örgüt halkı kışkırtmak için ayaklanma bildirisi dağıtıyor.

PKK'lılar çocukların ellerine örgüt bayrağı tutuşturarak güvenlik güçlerini taciz ediyor” (21 Mart 1992).

3. “Güneydoğu'daki bazı ilçelerde işyerleri açılmadı, araçlar kontak kapattı. Diyarbakır'da ateş yakıp halay çeken lise öğrencileri okulların camlarını kırıp, tiner dökerek yangın çıkardılar” (21 Mart 1992).

4. “Başbakan Süleyman Demirel, Nevruz'u kanuni sınırlar içerisinde kalara kutlayacak vatandaşları kutladığını belirterek, ‘Ancak, Nevruz'u bahane ederek kimse kanunsuzluğa kalkışmasın’ dedi” (21 Mart 1992).

5. “Nusaybin'deki olaylarda 10 kişi hayatını kaybetti..Yüksekova'daki çatışmada 5 kişi öldü, Şırnak'ta ise bir asker ile bir polis memuru şehit oldu” (22 Mart 1992).

6. “Hakkari'de izinsiz gösteriler yapmak isteyen bölücüler, Atatürk Anıtı'nın gönderindeki Türk bayrağını indirdiler, resmi binaların camlarını kırdılar” (22 Mart 1992).

7. “Yurt dışındaki Türk büyükelçilerine THY ve Türk turizm bürolarına bölücü saldırılar yapıldı” (22 Mart 1992).

8. “Demirel: “PKK elinden geleni ardına koymasın...” “Basalım derken, basıldılar” (24 Mart 1992).

9. “Nevruz'u bahane ederek Güneydoğu'yu adeta kan gölüne çeviren PKK'nın eylemleri vatandaşları çileden çıkardı” (24 Mart 1992).

10. “Şırnak'ta önceki akşamdan beri teröristler tarafından açılan taciz ateşi üzerine başlayan çatışma, güvenlik kuvvetlerinin vatandaşları futbol sahasında toplamasıyla durdu” (24 Mart 1992).

Türkiye Gazetesinin haber başlıklarında sunulan olayların değerlendirmesi, aynı mesajlarla haber girişlerinde de yer verilmiştir. Haber girişlerinde, 1992 yılında Cizre’de Nevruz/Newroz kutlamalarında yaşanan olayların PKK’nın ayaklanma girişimi ve Türkiye güvenlik kuvvetlerinin olağanüstü müdahalesiyle olayların kontrol altına alındığı bilgilerini içermektedir. Haber girişleri, “yıktilar, yaktılar, bayrak indirdiler” biçiminde manşete taşınarak biz ve onlar karşıtlığında “onlar”a karşılık gelen eylemcileri etiketlemeye, onların eylemlerini “yasadışı, bölücü” olarak göstermeye devam eder.

1.1.3. Fotoğraflar

John Berger, fotoğrafın okunmasına ilişkin olarak; görüntülerin çevresinde bulunan yazıların etkili olduğunu söylemektedir. Berger, sözün görüntüyü nasıl değiştirdiğini açıklamanın zor olduğunu, ancak fotoğrafa eklenen sözün, bir biçimde fotoğrafı değiştirdiğini belirtmektedir. Berger’e göre görüntü/fotoğraf, bazen eklenen sözü aydınlatırken, bazı durumlarda da fotoğrafa eklenen söz, okuyucunun o fotoğraf üzerinde nasıl düşünmesi gerektiğini gösterici bir işlevi yerine getirmektedir (Berger, 2002:10). Başlıklar gibi haber fotoğrafları da hem habere konu olan aktörlere hem de ana olaya dair yargıların oluşmasında yönlendirici bir rol oynayabilirler. Okurlar, çoğu zaman olaylar hakkındaki fikirlerini başlıklar ve fotoğraflara bakarak oluştururlar.

Şekil.1: Türkiye Gazetesi, 21 Mart 1992

İstanbul Üniversitesi'nde Nevruz kutlaması
İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi önünde otomobil lastiği yakarak Türkçe ve Kürtçe şarkı söyleyen bir grup, duvarları da Kürtçe pankartlar astı. Topuluk Nevruz için oyun da oynadı.

Türkiye Gazetesi 21 Mart 1992 tarihli "Nevruz Tahriki" başlıklı haberde İstanbul Üniversitesi'nde bir araya gelip kutlama yapan topluluğun fotoğrafı verilmiştir. Fotoğrafta halay çeken grubun arkasında bulunan duvarda asılı afişlerde 'Biji Newroz, Biji Kürdistan, Biji Sosyalizm' sloganları gösterilmiştir. Fotoğrafta gösterilen grup bir Nevruz geleneği olan ateş yakıp etrafında şarkı söyleme oyun oynama geleneğinin gerçekleştirmektedir.

Şekil.2: Türkiye Gazetesi, 22 Mart 1992

Bayraklar, pankartlar, insanlar
İstanbul'da Nevruz kutlamaları önce ateşler yakılıp, halayların çekilmesi ile başladı. Daha sonra yaşlısı genci, elinde sarı-yeşil-kırmızıdan oluşan bayraklar ve Kürtçe sloganlı pankartlar olduğu halde sokaklara döküldü. Kaşıkof silahlardan çıkan kurşunlar, ilçenin semalarında yankılandı.

Türkiye Gazetesi 22 Mart 1992 tarihli ‘ Bölücüler bu sefer de Şırnak, Nusaybin ve Yükseköyü karıştırdı. Tahrik yine kan döktü: 17 ölü’ başlıklı haberinde ellerinde sarı, kırmızı, yeşil renklerin bulunduğu bayraklar olan kalabalık bir grubun fotoğrafı verilmiştir. Türkiye gazetesinin kurgulamış olduğu ‘bölücü eylemler’ söylemini destekleyen fotoğraflar kadın, erkek yaşlı ve gençlerden oluşmaktadır. Bu fotoğraf ve başlıkla Türkiye gazetesi Nevruz’u kutlayan topluluğu olumsuzlaştırarak haberleştirmiştir.

Şekil.3: Türkiye Gazetesi, 24 Mart 1992

Türkiye Gazetesi, 24 Mart 1992 tarihli “Kanlı Bölücü eylemler halkın sabrını taşıyor, Artık Yeteri” başlıklı haberinde, kalabalık bir grubun içine tanklarla girmiş, eli silahlı güvenlik güçlerinin fotoğrafı verilmiştir. Fotoğrafın alt başlığında “Çatışmalarda ağır silahlar kullanıldı” başlığı (demirleme) verilerek bölücü militanların ağır silahlarla güvenlik güçlerine saldırdığı ifade edilmiştir. Fakat servis edilen fotoğrafta halkın içine tanklarla girmiş, eli silahlı güvenlik güçleri vardır. Bu fotoğrafta yer alan askeri bir araç olarak tank ve içindeki silahlı askerler, teröre karşı hükümetin/ Türkiye'nin gücünü göstermekte ve olayların kontrol altına alındığı mesajını iletmektedir.

1.2 MakroYapılarına Yönelik Şematik Analiz

1.2.1. Ana Olay ve Sunuş Biçimi

Ana olay zaman zaman direk manşetten, zaman zaman ise haberin giriş kısımlarında okuyucuya aktarılmaktadır. İnceleme kapsamında ele alınan Türkiye Gazetesi'nin 21 Mart- 24 Mart 1992 tarihleri arasındaki haberlerinde yer alan ana olay, Şırnak'ın Cizre ilçesinde 21 Mart günü Nevruz kutlamaları için bir araya gelen "halkın, PKK terör örgütünün kışkırtması ve ayaklanma yapmak istemesi" şeklinde haberlere taşınmıştır. Türkiye Gazetesine göre halkın izinsiz yürüyüş yapması, yasaklı poster taşınması ve bölücü sloganlar atması sonucu güvenlik güçleri ve eyleme katılanlar arasında çatışmalar yaşanmıştır. Daha sonra bu çatışmalar, PKK terör örgütü ve güvenlik güçleri arasında şiddetini arttırarak devam etmiştir.

Haberlerde genellikle çatışmanın temel sebebi, PKK terör örgütünün bölücülük yapmak istemesi ve bu nedenle çeşitli yerlere saldırılar düzenlemesi olarak sunulmuştur. Söylem analizi çerçevesinde ana olay ve sunuş biçiminde, haberde yer alan "aktörler" ile olayın "ne zaman" gerçekleştiğine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Türkiye Gazetesi'ndeki haberlerde konu olan aktörler, PKK, Güneydoğu halkı ve güvenlik güçleri üçgeninde birleşmektedir. Haberlerde aktörler, "Nevruz bayramı öncesi PKK Güneydoğu'da örgüt propagandası amacıyla halk ve çocuklara bildiri, Abdullah Öcalan posterleri ve yasaklı flamalar dağıtmış ve uluslararası arenada Türkiye'yi zor duruma sokacak bir görüntü oluşturmak istemiştir" şeklinde verilmiştir. Haber söyleminde yaşanan olayların nedeni, yakmak, yıkmak, saldırmak fiillerini gerçekleştiren olumsuz bir aktör olan PKK olarak gösterilmektedir. Güneydoğuda yaşayan halk ise, bu söylemde kimileyin PKK'nin eylemlerine maruz kalan "masum, bıkkın" bir kitle, kimileyin de yasadışı eylemler yaparak devleti bölmeye çalışan bölücüler olarak çizilmiştir. Güvenlik güçleri ise, normalden sapan bu durumu düzeltene dengeleyici, koruyucu meşru güç olarak sunulmuştur.

Haber söyleminde Nevruz/Newroz kutlamaları ve beraberinde gerçekleşen olaylar, “yasadışı”, “bölücü” olarak tanımlanmış; kutlamalara katılanlar “eylemci” olarak olumsuz biçimde kurulmuştur. Bu eylemlerin PKK’nın Güneydoğu Anadolu’yu almak istemesi nedeniyle kasıtlı olarak kışkırttığı ve bu nedenle güvenlik güçleri ile çatıştığı biçiminde haberleştirilmiştir. Devlet büyüklerinin, yöneticilerin yaptıkları açıklamalar ise, “Orası Bizimdir, Türkiye’nindir” biçimindeki başlıklarla, egemen milliyetçi söylem yeniden üretilmiştir.

1.2.2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Van Dijk’a göre ardalan bilgisi, olayların sosyal ve politik yönüdür, yapısal ve tarihseldir (Özer, 20011: 122). Türkiye Gazetesi’nin haberlerine bakıldığında ardalan ve bağlam bilgisi bağlamında olayların tek bir nedene bağlandığı görülmüştür. Türkiye Gazetesi 21 Mart 1992 tarihli haber metinlerinde, Doğu ve Güneydoğu’da şiddet olaylarının artması ve kamu düzenin ciddi şekilde bozulması sebepleri ile 10 ilde “Olağanüstü Hal” uygulandığını; bu uygulamanın 19 Mart Nevruz kutlamalarından 2 gün önce, 6 ay daha uzatıldığı haberini vererek, o döneme ait tarihsel ve politik atmosferi okura iletmiştir.

Türkiye Gazetesinin 21 Mart 1992 tarihli birinci sayfa haberinde “Mardin ve Şırnak’ta karakollara ateş edildi, iki kişi öldürüldü. Nevruz Tahriki” başlığıyla PKK’nın şiddet olaylarını tırmandırdığı ve Nevruz/Newroz için büyük bir hazırlık içinde olduğunu vurgulamaktadır. Yine birinci sayfa haberinde “İşte bölücü vahşeti” başlığıyla “Beytüşşübab’ta koruculuk yapan Hasan Acar’ın alışveriş için geldiği Cizre’de bölücülerin insanlık dışı işkencesiyle elektrik direğine asılarak hayatını kaybettiği” haberi verilmiştir. Haberin ardalan bilgisinde PKK’nın olaylar yaşanmadan şiddet olaylarını tırmandırdığını ve koruyucu infazlarında bulunduğu belirtmiştir. Bu haberler, PKK’yı bir kez daha “terörist”, “cani” olarak etiketlemektedir.

Türkiye Gazetesi 22 Mart 1992 tarihli “Tahrik dün yine kan döktü: 17 ölü” başlıklı haber metninde, Nevruz/Newroz’da meydana gelen olayların PKK provakasyonu sonucu meydana geldiğini SHP Genel Başkanı Erdal İnönü’nün

ifadelerine dayanarak yer vermiştir. Haberde Erdal İnönü'nün ifadelerine başvurulması, PKK ile ilişkilendirilen HEP'in (Halkın Emek Partisi), 1991 genel seçimlerinde SHP ile ittifak yaparak TBMM'ye girmesi nedeniyle önemlidir. "Onlar"ın meclise girmesinde sorumluluğu olan bir söylem seçkini olarak İnönü'nün açıklaması, yalnızca PKK'yı suçlamakla kalmaz, aynı zamanda okur, SHP'nin seçim ittifakının da bir eleştirisi olarak okunmaya da çağırır. Bununla birlikte aynı sayfada devam eden haberde "Yurt dışında bölücü saldırılar" başlığında Nevruz olayları yaşanmadan önceki iki gün, yurt dışındaki Türk Büyükelçiliklerine, THY ve Türk turizm bürolarına bölücü saldırılar yapıldığına dair haberlere yer verilmiştir. Haberin ardalan bilgisinde Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelik yurt içi ve yurt dışı terör ve bölücü eylemlerin gerçekleştiği ve bunun yurt dışında Türkiye'ye bağlı büyükelçiler, hükümete yakın kurumlar ve özel şirketlere yönelik olduğu vurgulanmıştır.

Türkiye Gazetesi 24 Mart 1992 tarihli "Liderler teröre karşı birleşti" başlıklı haberinde, bazı siyasi liderlerin görüşlerine yer vermiştir. Haber metninde Nevruz/Newroz'da meydana gelen olaylar, bayram kutlamaları bahane edilerek bir ayaklanma başlatılmak istendiği ve Nevruz/Newroz ateşi adı altında bir iç savaş ateşi yakıldığı yorumlarıyla sunulmuştur. Elbette burada sözü edilen "olumsuz ve yıkıcı" eylemleri isteyen, buna kışkırtan örgütün PKK'dır. Türkiye Gazetesi 24 Mart 1992 tarihli "Kanlı bölücü eylemler halkın sabrının taşıyor, Artık Yeter" başlıklı haber metninde, Başbakan Süleyman Demirel'in gazetecilere yaptığı, "geçen 7-8 yıldır Türkiye'nin terör sorunu olduğunu ve hangi tedbirleri almış olurlarsa olsunlar bu sorunun üstesinden gelemediklerini" ifade eden açıklamalarına yer verilmiştir. Bu metinlerde ardalan bilgisinde, Türkiye'nin 21 Mart Nevruz/Newroz kutlamaları öncesinde de terör sorunu olduğu ve gelinen noktada terörün tırmandığı vurgulanmıştır.

24 Mart 1992 tarihli "Halk stadyuma topladı, çatışmalar durdu" başlıklı haber metninde, "güvenlik kuvvetlerince hoparlörlerle anons yapılarak vatandaşlardan, teröristlerin oyununa gelmemeleri ve evlerini terk ederek stadyuma toplanmaları istendi. Stadyuma toplanan Şırnaklılara Olağanüstü Hal

Bölge Valisi konuşma yaptı ve vatandaşların ellerindeki silahları teslim etmelerini istedi. Konuşmalardan sonra Şırnaklılar görevlilere 4 adet kalaşnikof marka silah ve bol miktarda mermi teslim etti” ifadelerine yer verilmiştir. Haberin ardalan bilgisinde, 21 Mart 1992 tarihinden itibaren güvenlik güçleri ve teröristler arasında çatışmaların olduğu ve teröristlerin Şırnak’taki evlere dağıldığı yazılmıştır. Devletin güvenliği sağlamak için olağanüstü önlemler aldığı ve bu alınan önlemlerden bir tanesinin de halkı stadyuma toplayarak teröre destek vermemeleri ve ellerinde bulunan silahları teslim etmeleri yönündeki açıklamaları haberlere konu edilmiştir.

Türkiye gazetesinde 21-24 Mart 1992 tarihleri arasında gazetesine taşımış olduğu olaylar şiddet ve terör eylemleri üzerine kurgulamıştır. Ardalan bağlam ilişkilerinde yeterince bilgi verilmemiştir. Dönemin siyasi atmosferinden ve Güneydoğu politikalarından bahsedilmemiş, incelenen döneme ait meydana gelen olaylar, enformasyon eksikliği ve genellemeler ile okuyucuya aktarılmıştır.

1.2.3. Haber Kaynakları

Türkiye Gazetesinde incelenen haberlerde, haber kaynağı olarak çoğunlukla muhabirin gözlemleri aktarılmış, yani birinci el kaynak kullanılmıştır. Bir diğer haber kaynağı olarak hükümet ve hükümet görevlisi kişilerin, yani iktidar seçkinlerinin açıklama ve görüşlerine yer verilmiştir. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin açıklamalarından doğrudan alıntılar yapılmıştır. 22 Mart 1992 tarihli haber metinlerinde, Sezgin’in “Şu anda şehirde elektrik yok. Çatışmalar devam ediyor. Teröristler havan ve roketatarlarla güvenlik güçlerine ateş açıyorlar. Bölgeye takviye güvenlik güçleri sevk edildi” açıklamalarına yer verilmiştir. Aynı zamanda SHP Genel Başkanı Erdal İnönü’nün açıklamaalrından doğrudan alıntılar verilmiştir. İnönü, “Vatandaşlarımızın sağduyusuna bırakıyoruz. Böyle kargaşa çıkarılarak, devlete karşı gelinerek tahriklerle bir yere varılamaz. Olaylarda PKK etkisi olduğunu maskeleye çalışan gayretler var. Vatandaş Nevruz’u kutlasın diye hükümet kolaylık gösterdi, ama bu yapılamadı. Bunun yapılamamsının sebebi, PKK örgütünden başka bir şey değildir” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 1992).

Olayın yaşanmasından sonraki günlerde gazete manşetleri, dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in açıklamalarından yapılan alıntılar ile oluşturulmuştur. "Demirel: PKK elinden geleni ardına koymasın.. Basalım derken, basıldılar" (Türkiye Gazetesi, 24 Mart 1992); biçimindeki hükümet sözcüleri tarafından yapılan açıklamalardan alınan doğrudan alıntılar, haber başlığı, girişi ve içeriği ile doğrudan orantılıdır. Türkiye Gazetesi haberlerinde vermek istediği mesajı, iktidar seçkinlerinden yaptığı alıntılarla desteklemiş, haber söylemine meşruiyet aramıştır.

Türkiye Gazetesi 24 Mart 1992 tarihli "Liderler Teröre karşı birleşti" başlığıyla dönemin siyasetçilerinin görüşlerine yer vermiştir. Cumhurbaşkanı sözcüsü Kaya Toperi, SHP lideri Erdal İnönü, ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, MÇP Genel Başkanı Alparslan Türkeş ve DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in yaşanan olaylara ilişkin açıklamalarına yer verilirken, HEP'in mecliste olması eleştirilmiştir. Bahsi geçen ve mecliste bulunan Halkın Emek Partisi'nden (HEP) hiç bir siyasetçiden görüşe yer verilmemesi, gazetenin haber söylemindeki egemen ideolojiye bağlılığını ortaya koymaktadır

1.3. Mikro Yapılarına Yönelik Analiz Çalışması

Van Dijk'ın söylem analizi yöntemlerinden haber metninin mikro yapısının çözümlenmesinde; sentaktik çözümlenme, bölgesel uyum, sözcük seçimleri ve retorik çözümlenmeleri yapılmaktadır. (Özer, 2011:83)

1.3.1 Sentaktik Analiz

Sentaktik çözümlenme de cümlelerin kullanım yapılarına bakılmaktadır. Cümlelere yüklenen anlamlar etken veya edilgen durumlarına göre incelenir. Türkiye Gazetesi'nin 21-24 Mart 1992 tarihli haber başlıklarına baktığımızda haberlerin etken yapıyla verildiği görülmüştür. Gazetenin belirlediğimiz zaman sınırları içerisinde sunmuş olduğu haber başlıklarında edilgen cümle yapısının çok az kullandığı görülmektedir.

Etken cümle yapısına göre oluşturulan başlıklar;

- “Bölücüler bu sefer de Şırnak, Nusaybin ve Yüksekovayı karıştırdı”. “Tahrir dün yine kan döktü: 17 ölü” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 1992).
- “Bayrağımızı indirdiler” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 1992).
- “İnönü: Olaylarda PKK etkili oldu” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 1992).
- “Kanlı Bölücü eylemler halkın sabrını taşıyor”, “ARTIK YETER” (Türkiye Gazetesi, 24 Mart 1992).

Haber metinlerinde kullanılan etken yapı, habere konu olan özneyi vurgulayarak ön plana çıkarmıştır. Türkiye Gazetesi'nin etken cümle yapısında yukarıda örneklerini verdiğimiz başlıklarda “Bölücüler” ifadesi, etken cümlenin öznesi olarak ön plana çıkarılmış ve olumsuzlaştırılarak sunulmuştur. Bu etken yapı, habere konu olan yıkıcı, bölücü eylemleri planlayıp uygulayan olumsuz ötekiyi tartışılmaz biçimde kurar.

Edilgen cümle yapısına göre oluşturulan başlıklar;

- “Mardin ve Şırnak'ta karakollara ateş edildi, iki kişi öldürüldü”, “Nevruz Tahriki” (Türkiye Gazetesi, 21 Mart 1992).
- “Sabah muhabiri Cizre'de öldürüldü” (Türkiye Gazetesi, 24 Mart 1992).

Haber metinlerinde kullanılan edilgen cümle yapısında yukarıda verilen örneklerde eylemin kim tarafından yapıldığı bilinmekle birlikte özne belirtilmemiştir. Bu edilgen dil, belirgin biçimde öldürülen gazeteci İzzet Kezer'in failini gizlerken, Mardin ve Şırnak'ta karakollara ateş eden, iki kişiyi öldüren faili ise, ismini anmasa da PKK olarak okurun zihninde tesis etmektedir. Gazeteciyi öldüren öznenin tanımlanmaması, bir maskeleye pratiği olarak da işlev görerek, soru sormayı engeller.

1.3.2. Sözcük Seçimleri

Sözcük seçimleri ideolojik yapılanma açısından oldukça önemlidir. Haberin sunumunda aynı insanın terörist ya da özgürlük savaşçısı olarak tanımlanabilmesi, muhabirin ve gazetenin ideolojisini ve de bağlı oldukları ideolojik atmosferi göstermektedir. Aynı zamanda sözcük seçimlerinde sosyal aktörler ve sosyal katılımcılar hakkındaki temel inanç ve ideolojiler ortaya konulabilir. (Özer, 2011:84)

Türkiye Gazetesinde haber metinlerin tamamında olayları başlatanlar “Bölücü örgüt, PKKlı, PKK militanları, izinsiz yürüyüş yapanlar” olarak tanımlanmış ve böylece sapkın olarak kodlanmıştır.

21 Mart 1992 tarihli ‘Bölücü Vahşeti’ başlığında çıkan haberde “Korucu ‘infaz’ edildi” şeklinde vermiştir. Haberde “Korucu öldürüldü yerine “Korucu infaz edildi” ifadesinin kullanılması, habere konu olan olayı, okurun gözünde daha da sertleştirmeye, vahşileştirmeye hizmet eder.

Nevruz/Newroz kutlamalarında bir araya gelenlerin “Vur gerilla vur, Kürdistan’ı kur”, “Kürdistan Faşizme mezar olacak” biçimindeki bölücü sloganları’ attığı ve parkartlarda yazan “Biji Nevruz, Biji Kürdistan, Biji Sosyalizm” ifadeleri tırnak içinde habere aktarılmıştır.

21 Mart tarihinde gerçekleşen Nevruz/Newroz kutlamalarını “Kanlı Nevruz” olarak adlandıran Türkiye Gazetesi, eylemlere katılanları “izinsiz yürüyüş yapanlar” olarak nitelendirmiştir. Nevruz/Newroz öncesinde yaşanan olayları “tahrik ve provakasyon” olarak haberlere taşımıştır. 21 Mart tarihinden sonra yaşanan olayları “kanlı olaylar”, “kanlı bölücü eylemler” olarak tanımlamıştır.

1.3.3. Haberlerin Retoriği

Haberin retoriğinde ikna edici ve inandırıcı veriler kullanılmaktadır. Haberin ikna edici ve inandırıcı olması için görgü tanıklarından alıntılar yapılır. Fotoğraflar da ikna edici ve inandırıcı özelliğe sahiptir. (Özer, 2011:84)

Türkiye Gazetesi'nin 21-24 Mart 1992 tarihli Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik haberlerinde toplamda sekiz fotoğraf kullanılmıştır. Haber retoriği olarak görgü tanıklarının görüşlerine yer vermeyip muhabir izlenimleri ve hükümet sözcülerinin açıklamaları kullanılmıştır. Medya profesyonellerinin ve iktidar seçimlerinin bakış açısıyla üretilen haberler, böylece olaya ilişkin resmi devlet söylemini yeniden üreten bir retoriğe dayanır.

Kullanılan fotoğraflar başlıklar ile birbirini tamamlayan niteliktedir. Fotoğraflarda eylemciler halay çekerken, sarı, kırmızı ve yeşil renklerde kıyafetlerle gösteri yaparken gösterilmiştir. Güvenlik güçlerinin gösteri ve eylemlere müdahale haberleri, tank ile gösteri alanına girmiş silahlı güvenlik güçlerini ve örgüte mensup kişilerin didik didik arandığı haberinde yine güvenlik güçlerinin arama fotoğrafları gazetede sunulmuştur.

Haber metinlerinde inandırıcılığı artırmak için sayısal verilere de başvurulmuştur. Türkiye Gazetesinde sayısal veriler aşağıdaki örneklerde görüldüğü şekilde verilmiştir.

- “Nusaybin- Cizre arasındaki İpek yolu boyunca 50’şer metre aralıklarla dizilen ve yüzleri görülmeyen kişiler sık sık havaya ateş açtılar” (Türkiye Gazetesi, 21 Mart 1992).
- “Tahrik dün yine kan döktü: 17 ölü. Nusaybin’de ki olaylarda 10 kişi hayatını kaybetti. Yüksekovadaki çatışmada 5 kişi öldü. Şırnak’ta ise 1 asker, 1 polis memuru şehit oldu” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 1992).
- “Güvenlik kuvvetlerimizin 2 şehit verdiği dünkü çatışmalarda, 13 terörist öldürüldü” (Türkiye Gazetesi, 24 Mart 1992).

Türkiye Gazetesinin Nevruz/Newroz olayları üzerine verdiği haberlerde sayı kullanımı, genel olarak çatışma sonrası yaralı ve ölü sayıları üzerine yapmış olduğu açıklamardan oluşmaktadır. Sayısallaştırma/ rakamsallaştırma, haber metnine konu olan olayları, eylemleri dramatikleştirir, olağandışı kılar ve sansasyonelleştirir.

2.1992 YILI HÜRRIYET GAZETESİNDE YER ALAN HABERLERİN ANALİZİ

Hürriyet Gazetesi; “1 Mayıs 1948’de yayınlanmaya başlayan Hürriyet Gazetesinin imtiyaz sahibi Sedat Simavi’dir. Gazetenin ilk sayısının sağ sütunlarında İnönü’nün bir yazısı ve resmi vardır sol sütunlarında da Celal Bayar’ın bir yazısı ve bir resmi bulunmaktadır. Parti tartışmalarının en ateşli olduğu bir dönemde Hürriyet tarafsızlık ev bağımsızlık ilkesiyle çıkmıştır. DP’yi iktidara getiren 1950 seçimlerinden önce Hürriyet coşkuyla DP’yi destekliyordu. Sedat Simavi ölümden sonra yerini oğlu Erol Simaviye bıraktı” (Topuz, 2003:186-214). 1994 yılında Hürriyet gazetesi Aydın Doğan’a satılarak Holdingleştirildi. Hürriyet Gazetesi halen Aydın Doğan’ın bünyesinde dir.

2.1. Makro Yapılarına Yönelik Tematik Analiz

2.1.1. Başlıklar

Hürriyet gazetesinde 21 Mart Nevruz/Newroz bayramında yaşanan olaylardan sonra bir hafta boyunca gazete haberleri incelenmiş ve hemen hemen her gün konu ile ilgili haber yapıldığı görülmüştür. Haber başlıkları incelendiğinde, gazetenin Cizre’de yaşanan olaylara yönelik “PKK terörü ile mücadele” ve “Almanya’nın olaylara yaklaşımı” bağlamında iki ana konu altında haber sunduğu tespit edilmiştir. Cizre’de yaşanan olaylara yönelik Hürriyet Gazetesi’nde tespit edilen konular ile ilgili olarak yapılan haber başlıkları aşağıda gösterilmektedir.

Türkiye'nin PKK ile mücadele etmesine yönelik yapılan haberler:

1. “Demirel: Kimsenin canı yanmasın” (21 Mart 1992, s.1).
2. “Nevruz'da ilk kan” (21 Mart 1992 s.1).
3. “Nevruz timi yakalandı” (21 Mart 1992 s.24).
4. “ İzmir'de 2 polis şehit” (21 Mart 1992 s.24).
5. “ İstanbul'da Nevruz önlemleri” (21 Mart 1992 s.24).
6. “ HEP ve SP liderleri Nevruz'a 'kefil' oldu” (21 Mart 1992 s.24).
7. “ Kanlı Nevruz'un bilançosu 31 ölü. Bayram mı isyan mı?” (22 Mart 1992 s.1).
8. “Hükümetten son uyarı!” (22 Mart 1992 s.1).
9. “Öcalan: ‘Çok kan döküyoruz’” (22 Mart 1992 s.24).
10. “ Ayaklanma başladı” (22 Mart 1992 s.24).
11. “Dış basın: ‘En ciddi çatışma’” (22 Mart 1992 s.24).
12. “ Nevruz, Türklerin Ergenekon'dan çıkışıdır” (22 Mart 1992 s.24).
13. “ Büyük kentlerde de eylemler sürdü” (22 Mart 1992 s.25).
14. “ Mahmut Alınak: ‘Ölü sayısı 47’” (22 Mart 1992 s.25).
15. “Oslo'da Elçiliğimize baskın” (22 Mart 1992 s.25).
16. “Dün de Nusaybin ve Yüksekova'da...2 günlük bilanço: 49 ölü Bu böyle gitmez!..” (23 Mart 1992 s.1).
17. “PKK, halkı kullanıyor” (23 Mart 1992 s.1).
18. “SHP'de dananın kuyruğu kopuyor...” (23 Mart 1992 s.21).

19. “Şırnak’ta roketli havan toplu çatışma” (23 Mart 1992 s.24).
20. “PKK terörü, bayrama kan bulaştırdı” (23 Mart 1992 s. 24).
21. “İstanbul’da korsan gösteriler, bombalar” (23 Mart 1992 s. 24).
22. “Yabancı Gazeteciler olayları değerlendirdi” (23 Mart 1992 s. 24).
23. “Saddam Nevruz’da bomba yağdırdı” (23 Mart 1992 s. 24).
24. “Demirel: ‘PKK amacına ulaşamadı’” (23 Mart 1992 s. 25).
25. “Reşşan Nevruz kurbanı mı?” (23 Mart 1992 s. 25).
26. “Büyükelçiliklerimize saldırı” (23 Mart 1992 s. 25).
27. “İki terörist sünnetsiz çıktı” (23 Mart 1992 s. 25).
28. “Çatışmada basın şehit verdi” (24 Mart 1992 s.1).
29. “Gerilla temizleniyor” (24 Mart 1992 s.1).
30. “Sonu hüsrana olacak” (24 Mart 1992 s.1).
31. “PKK, Türkiye’ye savaş ilan etti” (24 Mart 1992 s.1).
32. “Çatışma bölgesindeki Hürriyet muhabirlerinden naklen izlenimler” (24 Mart 1992 s.1).
33. “İnönü: Ayaklanma girişimi var” (24 Mart 1992 s.23).
34. “SHP’de Nevruz Kavgası” (24 Mart 1992 s.23).
35. “Başbakan Demirel’den Apo’ya: ‘Elinden geleni ardına koyma’” (24 Mart 1992 s.23).
36. “İstanbul ve İzmir’de Nevruz operasyonları” (24 Mart 1992 s.24).
37. “Polise Saldırdılar” (24 Mart 1992 s.24).

38. “Sezgin: PKK ile oyunu, kurallarına göre oynayacağız” (24 Mart 1992 s.24).
39. “Olaylar yurtdışına sıçradı” (24 Mart 1992 s.24).

Almanya’nın olaylara yaklaşımı:

1. “Almanya’da bölücüye tazikli su” (22 Mart 1992 s.25).
2. “Almanya’ya sert uyarı” (23 Mart 1992 s.1).
3. “Olaylı Bölgede bir Alman” (23 Mart 1992 s.21).
4. “Almanya: ‘PKK’nın şiddet eylemlerini kınıyoruz” (24 Mart 1992 s.24).

Hürriyet Gazetesi haber başlıklarında PKK’yı “terörist” kimliği ve “şiddet” yönüyle tanımlayarak, okur için olumsuz olarak etiketler. Genel olarak haber başlıklarında, PKK terör örgütünün Türkiye Cumhuriyeti’ne savaş açtığına yönelik ifadeler yer verilmiştir. Nevruz/Newroz kutlamalarından bir gün sonra 22 Mart 1992 tarihinde “Kanlı Nevruz’un bilançosu: 31 ölü Bayram mı isyan mı?” başlıklı haberinde, bayram kutlamalarını bahane ederek PKK terör örgütünün isyan çıkardığı ve ölümlere neden olduğu belirtilmiştir. Bu haberlerde PKK’nın halkı kullanarak ayaklanmaya dahil ettiği vurgulanır. Bu haberlerde enformasyon eksiltimi ve genelleştirme söz konusudur, çünkü Şırnak’ta yaşanan olayların başlangıcının neden kaynaklandığı bilgisi verilmemektedir. Aynı zamanda haber, eyleme gelen bütün göstericilerin, orada “bölücü eylemler yapmak” gibi bir niyetinin olduğunu iddia etmektedir ki, bu iddia da haberlerde “genelleştirmeci” bir dil kullandığını gösterir.

Hürriyet Gazetesi 22 Mart 1992 tarihli “Nevruz, Türklerin Ergenekon’dan çıkışıdır” başlıklı haberiyle, Nevruz/Newroz bayramını Türk mitolojisi içinde konumlandırarak, milliyetçi bir bakış açısını sergiler. Kürtlerin kutladığı ve kutlamalar sırasında güvenlik güçleri ile çatışmaların yaşandığı bir olaydan sonra Nevruz/Newroz’un bir Türk bayramı olduğu ifade edilmeye çalışılmıştır. Burada

“biz” ve “onlar” karşıtlığı oluşturarak gazete, Nevruz’u“biz” Türklerin bayramı olarak sabitler.

Hürriyet gazetesi olaylarla ilgili Almanya’nın yaklaşımına ilişkin vermiş olduğu haberlerde çeşitli haber kaynaklarını başlıklarına taşımıştır. Almanya ile ilgili haberlerde hükümet sözcülerinin demeçlerine yer verilirken, Almanya-Türkiye ilişkilerini “olumsuz” olarak yansıtmış ve Almanya’yı “terör destekçisi” olarak göstermiştir. Hürriyet Gazetesi bir başka tarihli haberinde, Almanya hükümeti tarafından yapılan açıklamaya “Almanya: ‘PKK’nın şiddet eylemlerini kınıyoruz”” başlığıyla haberlerine taşıyarak, bu kez de Almanya’yı Türkiye destekçisi olarak göstermiştir. İki haber dili ve söylemi arasında keskin çelişki olsa da, “PKK’nın eylemlerini “şiddet” olarak niteleyen ikinci haber, böylece Türkiye’nin kutlamalar sırasında yaşanan olaylara ilişkin tavrını da haklılaştırmaya/ meşrulaştırmaya hizmet eder.

Hürriyet Gazetesi Almanya’ya dair yaptığı ilk haberlerinde, sadece Türkiye’nin resmi devlet söylemini haberlerine taşıyarak karşılaştırmalı okumayı nötralize etmiştir. Gazete sonraki günlerde ise, habercilik pratiğinin gereği olarak farklı kaynaklara atıflarda bulunmuş, haber kaynaklarını genişletmesinden kaynaklanan bilgileri değerlendirmiştir. Farklı kaynaklardan edinilen haberler, konunun tek boyutlu olmadığı, tek bir tarafın ifade ettiği gibi tanımlanmadığını ortaya koyabilecekken, iki farklı kaynağa dayalı haberin, aynı gazetenin farklı günlerinde ve sayfalarında ayrı ayrı ifade ediliyor olması, eleştirel kavrayıştan yoksundur ve okuru bütünlüklü bir incelemeden yoksun bırakmaktadır. Böylece gazete resmi devlet söylemi meşrulaştırılmakta, diğer yandan da rutin haber üretim işlevini yerine getirmektedir.

2.1.2. Haber Girişleri

Hürriyet Gazetesinin Nevruz/Newroz kutlamaları esnasında ve sonrasında yaşanan olaylar ile ilgili haber girişlerinde aktardığı bilgiler aşağıda gösterilmektedir.

1. “Başbakan Demirel, Nevruz nedeniyle yaptığı uyarıda, ‘Toplanmak isteyen toplansın, şenlik yapmak isteyen yapsın; kırmak yok, dökmek yok, burun kanatmak yok’ dedi...” (Hürriyet Gazetesi, 21 Mart 1992).

2. “Başbakan’ın Nevruz’da ‘kimsenin canı yanmasın uyarılarında bulunduğu günün akşamı Gerçüş’te toplanan 200 kişilik topluluk, güvenlik güçlerine taş ve sopalarla saldırdı” (Hürriyet Gazetesi, 21 Mart 1992).

3. “Nevruz nedeniyle eylemler yapmak üzere İstanbul’a geldikleri belirtilen 16 PKK militanı, Terörle mücadele şubesinin operasyonları sonucu yakalandı” (Hürriyet Gazetesi, 21 Mart 1992).

4. “Nevruz öncesinde olağanüstü güvenlik önlemlerinin alındığı İzmir’de terör bir anda vurdu” (Hürriyet Gazetesi, 21 Mart 1992).

5. “İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu, isteyen herkesin halkın huzur ve güvenin, bozmadan, vatandaşın özgürlüğünü engellemeden Nevruz’u kutlayabileceğini belirterek, “Bu konuda güvenlik kuvvetleri kendilerine yardımcı olacaktır’ dedi” (Hürriyet Gazetesi, 21 Mart 1992).

6. “SP Genel Başkanı Doğu Perinçek ve HEP Genel Başkanı Feridun Yazar, bugün partilileri tarafından düzenlenecek kutlamalara kefil oldular” (Hürriyet Gazetesi, 21 Mart 1992).

7. “Günlerdir endişe ile beklenen Nevruz’da korkulan oldu. Tahrikçiler muratlarına erdi. Cizre ve Şırnak kana boyandı; biri polis 31 kişi öldü. Van, Cizre ve Şırnak’ta sokağa çıkma yasağı ilan edildi” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 1992).

8. “Kanlı Nevruz kutlamalarından sonra iki saatlik bir toplantı yapan Bakanlar Kurulu, olaylarla ilgili olarak yayınladığı bildiriye, ‘Güvenlik güçleri, devletin varlığının, görevlerinin gereklerini yerine getirme sorumluluğu ile karşı karşıya bırakıldı.’ denildi” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 1992).

9. “Şırnak’ın ilçesinde, Nevruz nedeniyle, 4 sayfalık imzalı bildirimleri dağıtılan PKK lideri Abdullah Öcalan, bu yıl ulusal meclislerini toplayacaklarının ileri sürerek..” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 1992).

10. “PKK lideri Abdullah Öcalan, Güneydoğu’da meydana gelen olayları ‘ayakalanma’ olarak niteledi ve 21 Mart’ı ‘ayaklanma günü’, 1992’yi de ‘zafer yılı’ ilan etti.” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 1992).

11. “Nevruz kutlamalarında meydana gelen olaylar yabancı ajansların çünkü haber servislerinde sık sık ‘urgent’ (acil) duyurusuyla yer aldı” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 1992).

12. “Nevruz nedeniyle korsan gösteri yapan gruplara polis müdahale etti. Kutlamalar İstanbul’da da olaylı geçti” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 1992).

13. “SHP Grup Başkanvekili HEP kökenli Mahmut Alınak İçişleri Bakanı İsmet Sezgin’in Cizre’de 23, Şırnak’ta ise 24 kişinin öldüğünü söylediğini belirterek ölü sayısının 47 olduğunu ileri sürdü” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 1992).

14. “Kanlı Nevruz olayları dün de sürdü. Mardin’in Nusaybin ilçesinde çıkan olaylarda 10, Hakkari’nin Yüksekova ilçesindeki çatışmalarda 3 kişi öldü” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992).

15. “Hükümetin etkili bir üyesi, konuyla ilgili olarak, ‘Apo, ardında halk desteğinin olmadığını hissetmeye başladığı andan itibaren saldırgan olmaya başladı” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992).

16. “Kanlı Nevruz olaylarından sonra, Alman radyo ve televizyonlarına demeç veren İçişleri Bakanı Sezgin, ‘Almanya, PKK’ya nasıl müsaade eder?’ dedi” (Hürriyet, 23 Mart 1992).

17. “Nevruz olaylarının hemen ertesinde, SHP parçalanma noktasına geldi” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992).

18. “İnsan Hakları Derneği’nin Nevruz kutlamaları nedeniyle bölgeye davet ettiği Alman Yeşiller Partisi Bremen Eyaleti Milletvekili Uwe Helmke ‘PKK, terrorist örgüt değildir. PKK’nın halkı temsil ettiği artık kabul edilmelidir’ dedi” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992).

19. “Kanlı Nevruz’dan sonra sokağa çıkma yasağını sürdürdüğü Şırnak il merkezi ile Cizre İlçesinde güvenlik kuvvetleriyle PKK’lılar arasında dün gece de çatışma çıktı” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992).

20. “Nevruz kutlamalarını kana bulayan PKK terörü, arkasına 50’ye yakın ölü, çok sayıda yaralı bıraktı” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992).

21. “Silahlı militanlar, Nevruz olaylarını protesto etmek için Kartal ve Kirazlı’da korsan gösteriler düzenledi” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992).

22. “Nevruz kutlamaları sırasında Cizre’de meydana gelen olayları izleyen yabancı gazeteciler, uluslararası basın kurallarına uymayan davranışlar sergileyerek, olaylarla çelişen yorumlar yaptılar” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992).

23. “Irak’ta ki Nevruz kutlamaları sırasında da kan döküldüğü, Saddam’a bağlı birliklerin havadan bombalama operasyonuna giriştiği öne sürüldü” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992).

24. “Nevruz olayları nedeniyle önceki akşam olağanüstü toplanan Bakanlar Kurulutoplantısından sonra yayınlanan hükümet bildirisinde, demokratik hukuk devletinin, halkın vatanperverliğine bağlı olduğu kaydedildi” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992).

25. “İzmir’de 18 yaşındaki Reşşan Demirel’in yanmış cesedi, Nevruz şenlikleri yapılan Kadifekale surları içinde bulundu” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992).

26. “Türkiye’nin Oslo ve Stockholm büyükelçilik binaları, önceki gün Nevruz kutlamaları sırasında meydana gelen olayları protesto eden bölücülerin saldırısına uğradı” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992).

27. “Nevruz olayları sırasında Van’da ve Adana’da ölen teröristlerden ikisinin sünnetsiz olduğu ortaya çıktı” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992).

28. “Şırnak ve Cizre önceki gece sabaha kadar ve dün gün boyunca cehennemi yaşadı. PKK’nın bölgede binlerce silahtan oluşan cephanelikleri ele geçirilirken, ev ev terörist avı yapıldı” (Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 1992).

29. “Yasadışı bölücü PKK örgütünün Avrupa Sözcüsü Akif Hasan, dün Londra’da düzenlediği basın toplantısında, Nevruz olaylarından sonra Türkiye’ye karşı topyekün bir savaş başlattıklarını söyledi” (Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 1992).

30. “Başbakan, ‘bundan sonra her gün Nevruz.. 100 bin kişi ölse ne olur’ diyen PKK lideri Abdullah Öcalan’a, Türkiye Cumhuriyeti devleti ile uğraşmaya kalkanın sonu hüsrandır’ dedi” (Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 1992).

31. “İstanbul’da biri Suriyeli 18 militan, İzmir’de 6’sı kadın 30 kişi yakalandı” (Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 1992).

32. “Nevruz nedeniyle çıkan olaylar çeşitli illerde dün de sürdü” (Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 1992).

33. “Nevruz kutlamalarını bahane ederek 1984’ten bu yana en büyük gücünü Şırnak’a yönelten PKK gerillalarının önceki akşam başlattıkları saldırı, 19 saat sonra püskürtüldü” (Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 1992).

34. “İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, ‘Bundan sonra PKK ile oyunu kurallarına göre oynayacağız’ dedi” (Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 1992).

35. “Federal Almanya Dışişleri Bakanlığı sözcüsü ‘Terörist bir organizasyon olarak gördüğümüz PKK’nın tüm şidde eylemlerini kınıyoruz’” (Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 1992).

Hürriyet Gazetesinin haber girişlerinde, 21 Mart 1992 Nevruz/Newroz kutlamaları ve sonrasında yaşanan olayları, Abdullah Öcalan’ın açıklamalarına yer vererek PKK terör örgütünün “ayaklanması” olarak başlıklarına taşımıştır.

Hürriyet Gazetesi Nevruz/Newroz kutlamaları öncesine 21 Mart 1992 tarihli gazetede “Başbakan Demirel, Nevruz nedeniyle yaptığı uyarıda, “Toplanmak isteyen toplansın, şenlik yapmak isteyen yapsın; kırmak yok, dökmek yok, burun kanatmak yok’ dedi”...(Hürriyet Gazetesi, 21 Mart 1992), “Başbakan’ın Nevruz’da kimsenin canı yanmasın uyarılarında bulunduğu günün akşamı Gerçüş’te toplanan 200 kişilik topluluk, güvenlik güçlerine taş ve sopalarla saldırdı” (Hürriyet Gazetesi, 21 Mart 1992), “Nevruz nedeniyle eylemler yapmak üzere İstanbul’a geldikleri belirtilen 16 PKK militanı, Terörle mücadele şubesinin operasyonları sonucu yakalandı” (Hürriyet Gazetesi, 21 Mart 1992), “Nevruz öncesinde olağanüstü güvenlik önlemlerinin alındığı İzmir’de terör bir anda vurdu” (Hürriyet Gazetesi, 21 Mart 1992) başlıklı haberlere yer vererek, Nevruz/Newroz kutlamalarının felaket haberciliğini yapmıştır. Nevruz/Newroz kutlamalarını “öcüleştirmiş” ve “terörle bağlantılı bir eylem” olarak sunmuştur.

Olaylara ilişkin haberlerde aktörler “silahlı militanlar”, “Nevruzu kana bulayan PKK terör örgütü”, “yasa dışı bölücü örgüt” olarak tanımlanmış ve PKK terör örgütünün Türkiye Cumhuriyetine savaş açtığına dair ifadeler kullanarak bir “savaş çığırtganlığında” bulunulmuştur. Hürriyet Gazetesi 22 Mart 1992 tarihli haberinde, “Nevruz kutlamalarında meydana gelen olaylar, yabancı ajansların çünkü haber servislerinde sık sık ‘urgent’ (acil) duyurusuyla yer aldı” şeklindeki ifadelerinde “urgent (acil)” sözcüğünü kullanarak yaşanan olayların önemini ve ciddiyetini ortaya koymak istemiştir.

Hürriyet Gazetesinin 23 Mart 1992 tarihli haberinde “Irak’taki Nevruz kutlamaları sırasında da kan döküldüğü, Saddam’a bağlı birliklerin havadan bombalama operasyonuna giriştiği” şeklinde bilgilere vermiştir. Bu haberlerle okur, sınır ötesindeki bir başka ülkenin kutlamalara karşı sergilediği tavrı Türkiye’nin tavrı ile karşılaştırmaya yöneltilmiş, hükümet tarafından yapılan silahlı müdahale meşrulaştırılmak istenmiştir.

2.1.3. Fotoğraflar

Hürriyet Gazetesinde 21-24 Mart 1992 tarihleri arasında hemen hemen her haberde fotoğraf kullanılmıştır.

Şekil.4: Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 1992

Hürriyet Gazetesi 22 Mart 1992 tarihli “Bayram mı isyan mı” başlıklı haberde elleri silahlı yüzleri örtülü kişilerin fotoğraflarını kullanmıştır. Bu fotoğrafta “isyan” eden “elleri silahlı teröristler” resmedilmiştir. Fotoğrafta Nevruz/Newroz bayramını kutlamak için bir araya gelen kesim, tamamen “düşman” olarak ötekileştirilmiş ve okuyucuya “elleri silahlı tehlikeli teröristler” olarak aktarılmıştır. Kutlamaya ilişkin kapsayıcı, kuşatıcı, genelleştirici bir anlamı sabitleyen fotoğrafın siyah-beyaz tonu ile fotoğraf üzerine kırmızı renkle yazılmış yazılar, belirgin bir kontrast oluşturarak, okurdan “saat 15.30’da, yani gündüz kaydedilen bu görüntüyü şaşkınlıkla ve tepkiyle karşılamayı talep etmektedir.

Şekil.5: Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 1992

Hürriyet Gazetesi 22 Mart 1992 tarihli "Kanlı Nevruz'un bilançosu: 31 ölü" başlıklı haberde, halkın içine tanklarla giren silahlı güvenlik güçlerini ve bu duruma tepki gösteren halkı fotoğraflamıştır. Bu fotoğrafta yer alan askeri bir araç olarak tank ve içindeki silahlı askerler, teröre karşı hükümetin/ Türkiye'nin gücünü göstermektedir. Fotoğraf halkın bulunduğu cepheden çekilmiş ve durumu halkın gözüyle resmetmiştir. Bu yönüyle fotoğrafın, farklı okumalara olanak verdiği de iddia edilebilir.

Şekil.6: Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 1992

Hürriyet Gazetesi 22 Mart 1992 tarihli “Kanlı Nevruz böyle başladı” başlıklı haberde, yüzleri örtülü, elleri silahlı eylemciler ve yanlarında küçük çocukların bulunduğu bir fotoğraf kullanılmıştır. Burada okuyucu aktarılmak istenen mesaj, eylemcilerin/ “teröristlerin” halkı kışkırttığına, kullandığına yöneliktir. “Kanlı Nevruz böyle başladı” başlığıyla verilen haberde kullanılan fotoğrafın da büyük bir yönlendirmesiyle, olayların başlama gerekçesi bir “ayaklanma”, “silahla şiddet kullanma” ve “terör faaliyeti” olarak verilmiş ve egemen devlet söylemi meşrulaştırılmıştır.

Şekil.7: Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992

Hürriyet Gazetesi 23 Mart 1992 tarihli “Bu böyle gitmez. Kaçak benzin tanklarıyla barikat?” başlıklı haberde eylemciler ile güvenlik güçleri arasındaki çatışma fotoğrafı verilmiştir. Eylemcilerin bulunduğu taraftan çekildiği anlaşılan fotoğrafta barikatlar arkasından olay yeri resmedilmiştir. Bu fotoğrafta genç, yaşlı ve çocuk fark etmeden eylemlerin içinde bulunması, halkın müdahalelere tepkisini ortaya koymaktadır. Ancak fotoğrafın “Böyle gitmez” üstyazısı, olayların PKK’nın halkı kışkırtması nedeniyle yaşandığına ilişkin tezleri güçlendiren ve devletin güvenlik güçlerinin yaptığı/ yapacağı her türlü operasyonu haklılaştıran bir söylem üretmektedir.

Şekil.8: Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992

Hürriyet Gazetesi 23 Mart 1992 tarihli “PKK halkı kullanıyor” başlıklı haberinde, bir araya gelmiş kalabalık bir topluluğun ellerinde taşıdıkları bayrakları işaretleyerek, eylemin yasadışılığını vurgular. Fotoğraf altı haberde bayrakların renkleri ve anlamları hakkında bilgiler verilmiştir. “Nevruz kutlamalarında Kürt bayraklarının her cinsi açıldı.” ifadelerinin ardından bayrakların aidiyetlerinden bahsederken, “PKK’nın siyasal kolu ARGK bayrağı”, “PKK bayrağı” gibi ifadeler kullanılmıştır. Burada Erol Mutlu’nun birbirinden farklı yerel sorunların ve olayların, iletişim araçları tarafından çok daha yaygın ve ciddi bir toplumsal sorunun varlığını öne çıkaracak şekilde bağlamlandırılması (Mutlu, 2012:27) olarak tanımladığı “Anlamlandırma Sarmalı” kavramının açıklayıcı olduğu görülür. Zira bu kavrayış, PKK ve Kürt halkının bir haber öyküsü çerçevesinde bir araya getirildiği görülmektedir. Burada bir daha “biz ve onlar” karşıtlığı oluşturulmuş ve Kürtler ve PKK “düşman” olarak ifade edilerek genelleştirici bir söylem kullanılmıştır.

Şekil.9: Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992

Hürriyet Gazetesi 23 Mart 1992 tarihli “Çatışmadan hemen önce” başlıklı haberde duvarın arkasında siper almış güvenlik güçlerinin karşılarında bulunan topluluğa gaz bombaları ile müdahale ettiklerini gösteren bir fotoğrafa yer vermiştir. “Çatışma’dan hemen önce” başlığıyla verilen haber fotoğrafı, çatışılan grubun eylemlere katılan halk olduğunu görme olanağı verir. Haberlerde söylenenlerin aksine çatışmanın PKK ile değil halk ile olduğu ortaya çıkmaktadır.

Şekil.10: Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992

Hürriyet Gazetesi 23 Mart 1992 tarihli “PKK terörü bayrama kan bulaştırdı” başlıklı haberde üç fotoğrafı birlikte servis etmiştir. İlk fotoğrafta müdahale ile dağıtılan ve ellerinde pankartlar bulunan grubu göstermiştir. Fotoğraf, güvenlik güçlerinin bulunduğu taraftan kadraja alınmıştır. Fotoğrafta genç, çocuk, yaşlı ve kadınların bulunduğu görülmektedir. İkinci fotoğrafta iki gencin omuzlarına aldığı, iki eliyle zafer işareti yapan yaşlı bir adam görülür. Üçüncüsünde ise çatışma için konumlanmış güvenlik güçlerinin arkalarından çekilmiş bir fotoğraf kullanılmıştır. Bu haber başlığında “PKK’nın teröre kan bulaştırdığı” ifade edilmiş fakat, fotoğraflarda halk ile güvenlik güçlerinin karşılaştığı görüntüler kullanılmıştır. Burada da bir kez daha PKK ve Kürt halkı bütünleştirilmiş ve okuyucuya olumsuzlaştırılarak sunulmuştur. Yukarıda belirttiğimiz üzere, Hürriyet gazetesinin halk ve PKK arasında ayırım yapmaya çalışan tavrı, bu örnekte olduğu gibi artık geçersiz hale gelir.

Şekil.11: Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 1992

Hürriyet Gazetesi 24 Mart 1992 tarihli “Gerilla Temizleniyor?” başlıklı haberde silahlı güvenlik kuvvetlerinin fotoğrafı verilmiştir. Bu fotoğrafta güvenlik güçlerinin olağanüstü çalışmaları ve gayretleri aktarılacak istenmiştir. Fotoğrafın alt başlığında “sokak aralarına mevzilenen PKK militanlarının güvenlik güçleri tarafından kuşatıldığı ve ev ev arama yapılarak çok sayıda gerillanın silahları ile

birlikte ele geçirildiği” ifade edilmiş, “teröristlere” karşı en ufak bir ihmalkârlığın olmadığı aktarılmıştır. Fotoğraf, devlete karşı isyan edenlerin, yine karşılarında devleti, onun silahlı kuvvetlerini bulacağı mesajını vermektedir.

Şekil.12: Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 1992

Hürriyet Gazetesi 24 Mart 1992 tarihli “Sonu hüsrân olacak?” başlıklı haberin fotoğrafında yakalanmış halde bekleyen “suçluların” ve suç aletlerinin de bulunduğu bir görüntüye yer vermiştir. Bu fotoğrafta Hürriyet Gazetesi, fotoğraf altında yer alan suçluları suç aletleriyle birlikte teşhir ederek, onları bir kez daha “suçlu” olarak kurmakta, aynı zamanda onların yakalanmasında güvenlik güçlerinin başarısına vurgu yapmaktadır.

Şekil.13: Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 1992

Hürriyet Gazetesi 24 Mart 1992 tarihli “Gerilla Direniyor?” başlıklı haberde yüzleri puşiler ile kapalı zafer işareti yapan insanların bulunduğu bir fotoğraf kullanmıştır. Özgürlük ve zafer işareti olarak simgeleşen “V işareti”, işaret parmağı ve orta parmağın açık, diğer parmakların ise kapalı olarak tutularak ileriye doğru uzatılarak yapılmaktadır. İngilizce “victory” kelimesinin baş harfi olan “v” harfinin elle gösterilmesinden oluşur. Genellikle toplum algısında zafer işareti PKK’lıların eylemleri sırasında kullandıkları bir işarettir.

Şekil.14: Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 1992

Hürriyet Gazetesi 24 Mart 1992 tarihli “Kurşun yağmurundan kaçış?” başlıklı haberde, askeri aracı arkalarında bırakmış, yolun karşına doğru koşan gazetecilerin fotoğrafı kullanılmıştır. Gazeteci İzzet Kezer’in vurulma haberini verirken servis edilen fotoğraf, olay yerinden çekilmiş olması bakımından haberin inandırıcılığını arttırmaktadır.

2.2 MakroYapılarına Yönelik Şematik Analiz

2.2.1. Ana Olay ve Sunuş Biçimi

İnceleme kapsamında ele alınan Hürriyet Gazetesi’nin 21 Mart- 24 Mart 1992 tarihleri arasındaki haberlerinde yer alan ana olay, 21 Mart 1992 Nevruz/Newroz kutlamaları PKK terör örgütünün “ayaklanma günü” olarak nitelendirilmiştir. Olaylar Nevruz kutlamalarını ayaklanma girişimine dönüştüren grupla, güvenlik güçleri arasında çıkan çatışmalar ve bu çatışmaların büyümesi şeklinde haberlere taşınmıştır.

Haberlerde genellikle çatışmanın temel sebebi, PKK terör örgütünün halkı kışkırtmasıyla çeşitli yerlere saldırılar düzenlemesi olarak sunulmuştur. Haber söyleminde Nevruz/Newroz kutlamaları ve beraberinde gerçekleşen olaylar, “yasadışı”, “bölücü” olarak tanımlanmış; kutlamalara katılanlar “eylemci” olarak olumsuz biçimde kurulmuştur. Bu eylemler, PKK’nın Türkiye’den bağımsız bir Kürt devleti kurmak istemesi nedeniyle halkı kasıtlı olarak kışkırttığı ve bu nedenle güvenlik güçleri ile çatıştığı biçiminde haberleştirilmiştir.

2.2.2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Hürriyet Gazetesinin 21-24 Mart 1992 tarihli haberlerinde ardalan ve bağlam bilgisi incelenmiştir. Haberlerde ardalan bilgisi veren bazı haberler aşağıda örneklendirilmiştir.

Hürriyet Gazetesi 22 Mart 1992 tarihli “Günlerdir endişe ile beklenen Nevruz’da korkulan oldu, Tahrikçiler muratlarına erdi, Cizre ve Şırnak kana boyandı; biri polis 31 kişi öldü. Van, Cizre ve Şırnak’ta sokağa çıkma yasağı ilan edildi” içerikli haberinde Nevruz/Newroz kutlamalarının olacağı günü endişe ile beklediklerini, endişelerinde haklı çıktıklarını ifade etmişlerdir. Haberde PKK’nın Nevruz/Newroz kutlamalarını bahane ederek olay çıkartacaklarının daha önceden belli olduğunu ve bunu için Güneydoğu’nun tüm illerinde olağanüstü önlemler alındığı belirtilmiştir. Bu haberin ardalan bilgisinde, PKK terör örgütünün olaylar yaşanmadan şiddet olaylarını tırmandırdığını ve büyük bir ayaklanma yapma girişiminde olduğu bilgisi verilmiştir. PKK bu haberlerle bir kez daha “terörist” ve “bölücü” olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca haberin söylemsel analizi, Nevruz/Newroz kutlamasının sıradan bir kutlama olmadığı, zararlı, riskli bir eylem olarak tanımlandığını, bu yönüyle en iyi tabirle olumsuzlaştırıldığını açığa çıkarır.

Hürriyet Gazetesi 22 Mart 1992 tarihli “Kanlı Nevruz kutlamalarından sonra iki saatlik bir toplantı yapan Bakanlar Kurulu, olaylarla ilgili olarak yayınladığı bildiriye, ‘Güvenlik güçleri, devletin varlığının, görevlerinin gereklerini yerine getirme sorumluluğu ile karışı karşıya bırakıldı.’” şeklindeki haberinin ardalan bilgisinde; güvenlik güçlerinin eylemlere müdahale ettiği bilgisi verilmiştir. Haberde müdahalenin şiddet boyutundan bahsedilmezken, devletin bölünmez bütünlüğü adına hizmet ettikleri vurgusu okuyucuya aktarılmıştır.

Hürriyet Gazetesinin 24 Mart 1992 tarihli “Nevruz kutlamalarını bahane ederek 1984’ten bu yana en büyük gücünü Şırnak’a yönelten PKK gerillalarının önceki akşam başlattıkları saldırı, 19 saat sonra püskürtüldü” şeklindeki haberin ardalan bilgisinde; PKK terör örgütünü Türkiye’de 1984’ten beri faaliyet gösterdiği ve ciddi bir tehdit unsuru oluşturduğu belirtilmiştir. Haberde PKK’nın bu zamana kadar yapılan eylemlerden en büyüğünü ve en kapsamlısını Şırnak’a karşı yaptıkları ifade edilmiştir. PKK haberlerde “düşman”, “terörist” “tehdit” unsuru olarak betimlenmiştir. Bununla birlikte haber dilinde PKK üyelerinden, zaman zaman “gerilla” olarak söz edilmesi, gazetenin azami ölçülerde objektif habercilik anlayışının bir izi olarak açığa çıkmaktadır. Resmi devlet söyleminde ve

anaakım medyada “terörist” olarak etiketlenen PKK’nın, kendisini “parti” ve üyelerini “gerilla” olarak tanımladığı, bu tanımlamanın muhalif basında benimsendiği bilinmektedir. Hürriyet gazetesinde PKK’nın “gerilla” olarak tanımlanması, yer yer resmi devlet söyleminin uzağında kalınmaya çalışıldığını ima etmektedir.

Genel olarak haberlerde Türkiye’nin uzun yıllardır terör sorunu olduğu, bir çok kez Türk Silahlı Kuvvetleri ile çatıştığı, PKK’nın Doğu ve Güneydoğu’dan beslendiğini, özellikle 21 Mart Cizre Nevruz/Newroz’unda halkın desteğini alarak büyük bir ayaklanma yapmak istediği işlenmiştir.

2.2.3. Haber Kaynakları

Hürriyet Gazetesinde incelenen haberlerde kaynaklar çeşitlilik göstermektedir. Genellikle haberlerde Ankara merkezli bir yapı söz konusudur ve özellikle hükümet sözcülerinin demeçlerine yer verilmiştir. Bölge ile ilgili olan haberlerde muhabirin izlenimleri ve farklı haber ajanslarından alınan haberler kullanılmıştır. Hükümet sözcülerinin açıklama ve görüşlerine yer verirken, aynı zamanda olayın diğer aktörü olan PKK lideri Abdullah Öcalan’ın açıklamalarına da haberlerde yer verilmiştir. Hürriyet gazetesi eleştirmek için dahi olsa, farklı kaynaklardan uluslararası gazetelerin haberlerini sayfasına taşımıştır.

Haberlerde siyasilerin ve diğer aktörlerin açıklamalarından doğrudan alıntılar yapılmış ve çoğu zaman haber başlığı olarak okuyucuya sunulmuştur. Alıntılardan bazı örnekler aşağıdaki gibidir;

“Demirel: Kimsenin canı yanmasın”, “Mahmut Alınak: Ölü sayısı 472”, “Demirel: ‘PKK amacına ulaşamdı’”, “İnönü: Ayaklanma girişimi var” “Başbakan Demirel’den Apo’ya: ‘Elinden geleni ardına koyma’”, “Almanya: ‘PKK’nın şiddet eylemlerini kınıyoruz’”, “İçişleri Bakanı Sezgin, ‘Almanya, PKK’ya nasıl müsaade eder?’”, “Başbakan, ‘bundan sonra her gün Nevruz. 100 bin kişi ölse ne olur’ diyen PKK lideri Abdullah Öcalan’ı Türkiye Cumhuriyeti devleti ile uğraşmaya kalkanın sonu hüsrandır’ dedi”, “İçişleri Bakanı İsmet Sezgin ‘Bundan

sonra PKK ile oyunu kurallarına göre oynayacağız””. Bu başlıklarla basit ve yalın bir dil kullanarak doğrudan okura devlet söylemiyle hitap edildiği görülmektedir.

Olayların karşı aktörü olarak Öcalan’ın açıklamaları da haberlerde doğrudan alıntı olarak kullanılmıştır. “Öcalan: Çok kan döküyoruz”, “Bundan sonra her gün Nevruz.. 100 bin kişi ölse ne olur”, “PKK lideri Abdullah Öcalan, Güneydoğu’da meydana gelen olayları ‘ayaklanma’ olarak niteledi” ve 21 Mart’ı ‘ayaklanma günü’, 1992’yi de ‘zafer yılı’ ilan etti”” başlıklarıyla Abdullah Öcalan “düşman”, “anarşist”, “devletin bölünmez bütünlüğünü tehdit eden” bir unsur olarak okuyucuya sunulmuştur.

Hürriyet Gazetesi yabancı kaynaklardan edindikleri haberlere de yer vermiştir. Gazete, Amerikan Associated Press (AP), İngiliz Reuter ajansları, Fransız Haber Ajansı (AFP)’nin bölgedeki muhabirlerinin izlenimlerine haberlerinde yer vermiştir. Aynı zamanda yurt dışında gerçekleşen eylemlere yönelik haberlerin aktarımında o ülkedeki Türk haber ajanslarından faydalanılmıştır. Örneğin, Almanya’da Türkiye’yi protesto amacıyla Nevruz/Newroz yürüşüne dair “Almanya’dan bölücüye tazikli su” başlığını Frankfurt Anadolu Ajansı’ndan almıştır.

2.3. Mikro Yapılarına Yönelik Analiz Çalışması

2.3.1 Sentaktik Analiz

Hürriyet Gazetesinin 21-24 Mart 1992 tarihli haberleri incelendiğinde çoğunlukla etken yapıları cümleler kullanıldığı görülmüştür. Haber başlıklarında nadir de olsa edilgen yapıları cümlelere yer verilmiştir. Hürriyet gazetesinin kullandığı etken ve edilgen yapıları cümlelerden bazı örnekler aşağıda değerlendirilmiştir:

Etken cümle yapısına göre oluşturulan başlıklar:

1. “İzmir’de 2 polis şehit” (21 Mart 1992 s.24).

2. “Kanlı Nevruz’un bilançosu 31 ölü Bayram mı isyan mı?” (22 Mart 1992 s.1).
3. “Öcalan: Çok kan döküyoruz” (22 Mart 1992 s.24).
4. “PKK, halkı kullanıyor” (23 Mart 1992 s.1).
5. “PKK terörü, bayrama kan bulaştırdı” (23 Mart 1992 s. 24).
6. “Saddam Nevruz’da bomba yağdırdı” (23 Mart 1992 s. 24).
7. “Demirel: ‘PKK amacına ulaşamadı’” (23 Mart 1992 s. 25).
8. “PKK, Türkiye’ye savaş ilan etti” (24 Mart 1992 s.1).
9. “Polise Saldırdılar” (24 Mart 1992 s.24).

Hürriyet Gazetesi’nin etken cümle yapısında yukarıda örneklerini verdiğimiz başlıklarda “PKK terörü” ifadesi, etken cümlenin öznesi olarak ön plana çıkarılmış ve olumsuzlaştırılarak sunulmuştur. Bu etken yapı, habere konu olan yıkıcı, bölücü eylemleri planlayıp uygulayan olumsuz öteki’yi PKK üzerinden okuyucuya aktarmıştır. Böylece olumsuz olaylara ilişkin etken haber dili, olumsuz özneyi açık biçimde tanımlamaktadır.

Edilgen cümle yapısına göre oluşturulan başlıklar:

1. “Nevruz timi yakalandı” (21 Mart 1992 s.24).
2. “Ayaklanma başladı” (22 Mart 1992 s.24).
3. “Gerilla temizleniyor” (24 Mart 1992 s.1).

Haber metinlerinde kullanılan edilgen cümle yapısında yukarıda verilen örneklerde “Nevruz timi yakalandı” ve “Gerilla temizleniyor” şeklindeki iki haber başlığında güvenlik kuvvetlerinin PKK’ya yönelik yapmış olduğu müdahaleler edilgen cümle yapısı ile verilmiştir. Öznenin net olarak ortaya konmadığı, fakat

okuyucuya eylemi yapanın kim olduğu konusunda fikir veren cümle yapıları kullanılmıştır. “Gerilla temizleniyor” başlığında kim tarafından temizlediği okurun zihninde güvenlik güçleri ve devlet olarak tesis edilmektedir. “Ayaklanma başladı” başlığıyla kurulan edilgen cümlede ayaklanmanın kim tarafından başladığı veya başlatıldığı, okuyucu zihninde “onlar”, “bölücüler”, “isyan çıkaranlar” şeklinde kurulmak istenmiştir.

2.3.2. Sözcük Seçimleri

Hürriyet Gazetesinde haber metinlerin çoğunda olayları başlatanlar “PKK militanı, silahlı militanlar, gerilla,” olarak tanımlanmış ve böylece “düşman” olarak kodlanmıştır. 21 Mart 1992 tarihinde meydana gelen olayları “ayaklanma” olarak nitelendirmiş ve okuru “biz ve onlar” şeklinde bir kutuplaşmaya yönlendirmektedir. Onlar ayaklanma yapan “düşman” olarak okuyucuya aktarılmıştır.

Aynı zamanda Hürriyet Gazetesinin olaylara yönelik PKK terörünün Kanlı Nevruz’u gerçekleştirmesi ve “bölücü eylemler”de bulunarak “ayaklanma” yapmak istemesi şeklindeki söylemi, okura “anlamın toplumsal ilişkilerle işlenip geliştirilmesi, okurların metne dahil olmaları, gerçekliği, sözde deneyimlemeleri, söylemsel arzuyu idare edişleri ve kendilerini anlık da olsa güç sahibi hissetmeleri, onların anlamlarının ve hazlarının toplumla ilişkiler aracılığıyla müzakere edildiğini ortaya koyar” (Mutlu, 2012:26). Bu da medya tarafından oluşturulan düşmana karşı toplumun kendini vatansever ve güç sahibi hissetmesine yol açar.

2.3.3. Haberlerin Retoriği

Hürriyet Gazetesinde 21-24 Mart 1992 tarihli haberlerinde haber kaynağının güvenilirliğini ortaya koyan fotoğraf kullanma, doğrudan alıntı yapma, sayısal verileri sunma gibi retoriksel stratejilerin kullanıldığı görülmektedir. Hürriyet Gazetesi Nevru/Newroz kutlamalarına yönelik haberlerinde toplam 14 fotoğraf kullanmıştır. Kullanılan fotoğraflar başlıklar ile birbirini tamamlayan

niteliktedir. Haberlerde genellikle olay anında çekilmiş fotoğraflara yer verilmiştir. Bu da okuyucuya haberin inandırıcılığını attırmaktadır.

Haber retoriği olarak görgü tanıklarının görüşlerine, birincil kaynak olan muhabir izlenimlerine, hükümet sözcülerinin açıklamalarına ve olayların karşı aktörü olan PKK lideri Abdullah Öcalan'ın açıklamalarına yer verilmiştir. Açıklamalardan doğrudan alıntılar yapılarak söylemler haber başlığına taşınmıştır. Genel olarak hükümet sözcülerinin ifadeleri kullanılırken Öcalan'ın açıklamaları olumsuzlaştırılarak okuyucuya aktarılmıştır. Stuart Hall'ın metin içeriği okuma tekniklerinden baskın okumaya yönelik kurgulanmış bu haber dili, mesajın içerdiği anlam itibarıyla baskın ideolojiyi okura aktarmıştır.

Haber metninde inandırıcılığı sağlamak için kullanılan retoriksel stratejilerden olan rakam kullanımını Hürriyet gazetesinde aşağıdaki örneklerde görüldüğü şekilde gerçekleştirmiştir.

- “Kanlı Nevruz’un bilançosu 31 ölü Bayram mı isyan mı?” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 1992).
- “Dün de Nusaybin ve Yüksekova’da...2 günlük bilanço: 49 ölü Bu böyle gitmez!..” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1992).
- “Başbakan’ın Nevruz’da ‘kimsenin canı yanmasın uyarılarında bulunduğu günün akşamı Gerçüş’te toplanan 200 kişilik topluluk, güvenlik güçlerine taş ve sopalarla saldırdı” (Hürriyet Gazetesi, 21 Mart 1992).
- “Nevruz nedeniyle eylemler yapmak üzere İstanbul’a geldikleri belirtilen 16 PKK militanı, Terörle mücadele şubesinin operasyonları sonucu yakalandı.” (Hürriyet Gazetesi, 21 Mart 1992).
- “Cizre ve Şırnak kana boyandı; biri polis 31 kişi öldü.” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 1992)

- “Şırnak’ın ilçesinde, Nevruz nedeniyle, 4 sayfalık imzalı bildirimleri dağıtılan PKK lideri Abdullah Öcalan, bu yıl ulusal meclislerini toplayacaklarının ileri sürerek..”(Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 1992).

- “SHP Grup Başkanvekili HEP kökenli Mahmut Alınak İçişleri Bakanı İsmet Sezgin’in Cizre’de 23, Şırnak’ta ise 24 kişinin öldüğünü söylediğini belirterek ölü sayısının 47 olduğunu ileri sürdü.” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 1992).

- “İstanbul’da biri Suriyeli 18 militan, İzmir’de 6’sı kadın 30 kişi yakalandı.” (Hürriyet Gazetesi 24 Mart 1992).

Hürriyet Gazetesinin Nevruz/Newroz olayları üzerine verdiği haberlerde sayı kullanımı, genel olarak çatışma sonrası yaralı ve ölü sayıları ve eylem yapmak üzere yakalan militanların sayısı üzerine yapmış olduğu açıklamalardan oluşmaktadır. Eylemi ve etkileşimi toplumsal aktörlerin nesnelere ve toplumsal olaylara verdikleri tepkiler üzerinden değerlendirilerek rakamlar üzerinden simgesel etkileşim yapılmak istenmiştir. Rakamlar üzerinden çatışmanın şiddetini okuyucuya sunulmuştur.

3.1992 YILI YENİ ÜLKE GAZETESİNDE YER ALAN HABERLERİN ANALİZİ

Yeni Ülke Gazetesi; 20-27 Ekim 1990’da kurulan Yeni Ülke Gazetesi imtiyaz sahibi Yusuf Serhat Bucak’tır. Haftalık olarak basılan Yeni Ülke Gazetesi yayın hayatının Nisan 1993 yılına kadar sürdürmüştür. Yeni Ülke Gazetesi, “Türkiye işçi sınıfı ve emekçilerinin ve Kürt halkının sorunlarını dile getirmede ve dünya kamuyonu bilgilendirmede büyük rol oynamıştır. Gazete 4. sayfaya geldiğinde çıkarılan “Sansür ve Sürgün Karanamesi” yle Yeni Ülkeyi matbaalar basmıyor yada matbaa gazetede yayınlanacak bir çok yazıyı sansürlüyordu ” (Yücel, 1998:141).

Nisan 1993 tarihine kadar yayımlanan gazete 131 sayı çıkarmıştır. “Gazetenin 58 sayısı “devletin ve milletin bölünmez bütünlüğünü parçalayama

çalışmak ve bölücük propagandası yapmak” gerekçesiyle Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından toplatılmıştır. Çeşitli baskılara maruz kalan gazetenin yazarları hakkında pek çok dava açıldı, gazetenin sahibi Bucak yurt dışına çıkmak zorunda kaldı ve bir çok gazete emekçisi cezaevlerine gönderildi. Haftalık gazete olan Yeni Ülke Mayıs 1992 yılında yerini günlük çıkarılacak Özgür Gündem gazetesine bırakmıştır” (Yücel, 1998:142). Özgür Gündem Gazetesi Yeni Ülke gazetesinin öncülü olarak bilinmektedir.

3.1. Makro Yapılarına Yönelik Tematik Analiz

3.1.1. Başlıklar

Yeni Ülke gazetesi 1992 yılında haftalık olarak yayınlanan bir gazeteydi. Bu nedenden dolayı Nevruz/ Newroz kutlamalarını ve sonrasında yaşanan olayları bir hafta sonra gazetesine taşıyabilmiştir. Haftalık olan Yeni Ülke'nin 29 Mart- 4 Nisan 1992 sayısında Nevruz/Newroz ile ilgili yer alan haber başlıkları aşağıdaki gibidir:

1. “Devletin baskı senaryosu” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.1).
2. “Bölgede’ki katliama Avrupa’da protesto” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.1).
3. “Newroz’un ardından yoğun gözaltılar” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.1).
4. “Yeni Ülke Hedef Tahtasında” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.1).
5. “Gazeteci Kezer nasıl öldürüldü” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.1).
6. “Basın Konseyine siyah çelenk” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.1).

7. “Kızılhaç ya da Kızılay çağrılmadı. Yaralılar tedavi edilmiyor” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.1).
8. “Güneydoğu’da Amerikan planı İkinci mecburi iskan” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.1).
9. “Almanya’dan TC’ye silah ambargosu” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.1).
10. “Botanla dayanışma” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.3).
11. “Devlet güçleri katliam yaptı” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.3).
12. “Türk ve Kürt aydınları açlık grevinde” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.3).
13. “Bölge’de ulusal yas” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.4).
14. “Devletin Cizre paniği” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.4).
15. “Nusaybin, Siirt, Van ve Yüksekova’da baskılar sürüyor” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.4).
16. “Sünnetsiz Ermeni yalanı” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.5).
17. “Sanki cephe hastanesi” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.5).
18. “Dış basında Newroz” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.6).

19. “Panzer hedefi şaşırmiş” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.7).
20. “Canlı tank kalmış...” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.7).
21. “Halka düşmanca saldırıldı” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.9).
22. “Devletin Newroz Paniği” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992 s.9).

Yeni Ülke Gazetesi, Cizre Nevruz/ Newroz’unda yaşanan olayı “Türkiye devletinin Kürt halkına yönelik yaptığı bir katliam” olarak değerlendirmiş ve haber başlıklarına o şekilde aktarmıştır. Yeni Ülke Gazetesi Nevruz/ Newroz olaylarını ilk olarak sayfasına “Devletin Baskın Senaryosu” başlığıyla taşımış ve gece boyunca süren çatışmada bir devlet görevlisinin burnunun bile kanamadığını, olayları devletin Nevruz/ Newroz kutlamalarını bahane ederek giriştiği bir katliam olarak değerlendirmiştir.

Yeni Ülke Gazetesi 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli, “Kızılhaç ya da Kızılay çağrılmadı. Yaralılar tedavi edilmiyor”, “Güneydoğu’da Amerikan planı, İkinci mecburi iskan”, “Devlet güçleri katliam yaptı”, “Nusaybin, Siirt, Van ve Yüksekova’da baskılar sürüyor”, “Halka düşmanca saldırıldı” gibi başlıklarla Nevruz/ Newroz kutlamalarında bulunan halkın üzerine ateş açılması ve mahallelerin bombalanmasıyla doğrudan Türk devletinin kasıtlı olarak Kürt halkına zulüm yaptığı ve bunun bir “katliam” olarak nitelendirildiği üzerinde bir katliam gerçekleştirmek olduğunu vurgulamıştır.

Yeni Ülke Gazetesi 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli, “Bölgede’ki katliama Avrupa’da protesto”, “Almanya’dan TC’ye silah ambargosu” gibi başlıklarla Avrupa’daki bir çok ülkede katliama karşı kınama eylemleri yapıldığını ifade

etmiştir. Almanya'nın Kürt halkına karşı yapılan katliamı kınaması ve tepki olarak Türkiye'ye silah ambargosu uygulamasını haber başlıklarına taşımış ve Türk devletinin yapmış olduğu müdahalenin yanlış olduğunu, diğer ülkelerin desteğiyle kanıtlamak istemiştir.

3.1.2. Haber Girişleri

Yeni Ülke Gazetesi'nin Nevruz/Newroz kutlamaları esnasında ve sonrasında yaşanan olaylar ile ilgili haber girişlerinde aktardığı bilgiler aşağıda gösterilmektedir.

1. “Devletin Newroz kutlamalarını bahane ederek giriştiği katliama ülke ve uluslararası tepkiler geliştirirken, Şırnak'ta gerçekleştiği öne sürülen gerilla baskınının bir tertip olduğu anlaşıldı” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan).

2. “1992 Newroz'unda Cizre, Şırnak, Van ve Bölge'deki diğer kentlerde kutlamalarda bulunan halkın üzerine ateş açılması ve mahallelerin bombalanmasıyla yaşanan katliam, Bölgenin değişik yerlerinde gösterilerle, açlık grevleriyle, Türkiye'de de üniversitede forumlar, korsan gösteriler, sessiz yürüyüşlerle, cezaevinde açlık grevleriyle protesto edildi” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

3. “Cizre'de meydana gelen olaylara tanıklık yapan İsveçli gazeteci Hans Dubber, ‘Özel tim katliam uyguladı’, Alman gazeteci Gesine Jager, ‘Tv ve basın gerçeği gizliyor’, Bremenli parlamenter Uwe Helmke ‘Almanya'nın TC'ye verdiği panzerler sivillerin üstüne ateş ediyordu’ diyor” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

4. “On beş Kürt ve Türk aydını devletin Kürt halkının mücadelesini kanla, terörle boğma girişimlerini ve en son gerçekleşen Newroz katliamlarını

protesto etmek amacıyla açlık grevi eylemi başlattılar” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

5. “Newroz sonrası aramalar ve gözaltılar sürerken, Şırnak’ta çatışma olarak yansıtılan olayın bir devlet tertibi olduğu ortaya çıktı. Sabaha kadar sürdüğü ileri sürülen gerilla baskınında bir tek devlet görevlisinin burnu kanamadı” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

6. “Newroz bayramı kutlamalarının halka yarattığı coşkunun üzerine silahla kan sıçratan devlet güçlerinin Cizre paniği sürüyor” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

7. “Nusaybin Devlet Hastanesi’ne ait ambulans yaralıları Mardin’e taşırken, özel tim tarafından durdurularak ters istikamete doğru gitmesi istendi” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

8. “Aradan bir iki dakika geçmedi ki bizi tarama başladılar... Hasteneye getirilirken timler bize saldırdı. Bir yaralının kafasına dipçiklerler vurmaya başladılar.. Ben oynamak için gitmişim, çok ateş ettiler, her yer kan içindeydi..” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

9. “Cizre’de Newroz günü olayları yerinde izleyen insan hakları heyeti yaptıkları açıklamalarda, kamuoyuna yansıtılan bilgilerin çarpıtıldığını, hükümetin yalnız bilgilerle açıklamalarda bulunduğunu söylediler” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

10. “İzmir’de Newroz katliamlarını protesto için kendini yakan Rahşan Demirel’in cenaze töreninden sonra polislin çok sayıda insanı gözaltına aldığı bildirildi” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

11. “Avrupa’nın bir çok ülkesinde Kürdistan’da yapılan katliamları kınama eylemleri yapıldı” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

12. “Demirel hükümeti Bölge’deki olayları önlemek için yeni bir yönetim modeli arayışında. Hükümete yakın kaynaklar, Bölge’deki yerleşim

birimlerinin Amerikan sistemine benzer bir şekilde düzenleneceğini ve çatışmaların yoğun olduğu tüm köy, kasaba ve mezralarını boşaltılacağını belirtiyorlar” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

13. “Newroz kutlamalarından sonra evlerde ya da gözaltında bulunan yaralıları tıbbi müdahalede bulunulamıyor” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

14. “Newroz kutlamalarını izleyen bölge muhabirimiz yoğun saldırılarla karşı karşıya” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

15. “Sabah gazetesi muhabiri İzzet Kezer, görevli olduğu Cizre ilçesinde, 23 Mart günü devlet güçlerinin açtığı ateş sonucu yaşamını yitirdi” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

Yeni Ülke Gazetesi haber girişlerinde, Nevruz/ Newroz kutlamaları nedeniyle bir araya gelen gruba yönelik Türkiye Devleti'nin katliama kalkıştığını ve sonrasında baskıların giderek ve farklı şehirlere yayılarak arttığını ifade etmiştir. Yeni Ülke Gazetesi, Nevruz/ Newroz'da yaşanan olayları protesto etmek için bir araya gelen gruplara karşı müdahaleler yapıldığını ve gözaltı işlemlerinin olduğu ifade ederek, devletin konuyla ilgili hiç bir tahammülünün olmadığını okuyucuya aktarmak istemiştir. Gazetede devletin kötü, (Kürt) halkın ise iyi olarak karşıt biçimde kurulduğu görülmektedir. Bu karşıtlık ekseninde halka yaptıkları nedeniyle Türk hükümetini eleştiren başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkeleri de iyinin yanında olarak tanımlanmıştır.

Yeni Ülke Gazetesinin 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli “On beş Kürt ve Türk aydını devletin Kürt halkının mücadelesini kanla, terörle boğma girişimlerini ve en son gerçekleşen Newroz katliamlarını protesto etmek amacıyla açlık grevi eylemi başlattılar” haber içeriğinde yaşanan olaylara ilişkin Türk ve Kürtlerin ortak protesto haberlerine yer vererek “Türk- Kürt kardeşliğini” dile getirmiş ve Türk halkının desteğini istemiştir. Gazete bu haber inşasında, sorunun iki halk arasında

olmadığı, tam tersine devletin yanlış politikalarından kaynaklandığı söylemini üretmiştir.

3.1.3. Fotoğraflar

Şekil.15: Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992

Yeni Ülke Gazetesi 29 Mart- 4 Nisan tarihli “Devletin baskı senaryosu” başlıklı haberde büyük bir topluluğun önünde “zafer işareti” yapan yaşlı bir adam ve çocuk resmedilmiştir. Fotoğraf alt başlığı olarak “Cizre’de halk Newroz’a bir bayram gününün coşkusuyla başladı. Newroz’a 7’den 70’e insan katıldı” ifadesi, fotoğrafta yaşlı ve çocuk resminin bir arada verilmesiyle desteklenmiştir. Aynı zamanda haberin ana başlığı olan “Devletin baskın senaryosu” başlığı ve kullanılan fotoğrafta halkın olması, devletin sivil halka yönelik bir müdahalesinin olduğunun kanıtı olarak sunulmuştur. Halkın, baskılara rağmen mücadele ettiği ve bayramı kutladığını vurgulayan Yeni Ülke Gazetesi, Nevruz/ Newroz’un sıradan bir bayram olmadığını ima etmekte ve devlet/ halk ekseninde halkın yanında konumlandığını göstermektedir.

Şekil.16: Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 199

Yeni Ülke Gazetesi 29 Mart- 4 Nisan tarihli “Halk tepkisini açlık grevleri ve yürüyüşlerle sürdürüyor. Botanla dayanışma” başlıklı haberde toplu bir grubun ellerinde siyah bayraklar ve “Biz halkız. Yeniden doğarız ölümlerde Hep” yazılı pankartlarla yürüyüş yaptıkları bir fotoğraf kullanılmıştır. Devletin müdahalesine karşı siyah bayraklarla yürümeleri, öldürülen insanları protesto etmek amacıyla kullanılmıştır. Fotoğrafta kadın, erkek ve gençlerin bulunduğu bir topluluk görülmektedir. Burada da halkın yaşlı, genç kadın çocuk demeden olayları protesto ettiği, dayanışma içinde olduğu vurgulanmaktadır.

Şekil.17: Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992

Yeni Ülke Gazetesi 29 Mart- 4 Nisan tarihli “Türk ve Kürt Aydınlar açlık grevinde” başlıklı haberde yaşanan olayları açlık grevi ile protesto etmek için bir araya gelmiş kadın ve erkeklerden oluşan topluluğun fotoğrafının paylaşmıştır. 21 Mart günü yaşanan olaylara ilişkin devletin şiddetini destekleyen ve bu durumdan endişe duyan aydınların bir arada Kürt halkına destek fotoğrafı, iddia edilen olayları desteklemek ve okuyucuyu ikna etmek amaçlı kullanılmıştır.

Şekil.18-19: Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992

Yeni Ülke Gazetesi 29 Mart- 4 Nisan tarihli “Bölge’de ulusal yas” başlıklı haberde yaşlı, kadın, genç ve çocukların battaniyeye sarılı ceset fotoğrafları kullanılmıştır. Fotoğraf altı metinlerde, “1992 Newroz’unda yaşlı, genç, kadın, erkek ayrımı yapılmaksızın katliamdan geçirildiler” ifadesini bu fotoğraflarla desteklemiş ve okuyucuya baskın okuma önerilmiştir. İkinci fotoğrafta ölü bir kadın fotoğrafı sunululan haberde “Köleliği kabul etmediği için öldürüldü” alt metni, Türkiye’nin 1992 döneminin siyasi politikası hakkında ardalın bilgisi sunmaktadır. Okura, bayram kutalamak isteyenlere şiddet uygulandığı; bunun ise, devletin baskın gücünü, egemen söylemini kabul etmeyenlerin ölümle, kölelikle cezalandırılmak anlamına geldiği vurgulanmıştır.

Şekil.20: Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992

Yeni Ülke Gazetesi 29 Mart- 4 Nisan tarihli “Devletin Cizre paniği” başlıklı haberinde etrafa koşuşan çoğunluğunu çocukların oluşturduğu bir fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğraf alt metninde, “Devletin paniği, çocukları etkilememiş. Güle oynaya Newroz’u kutluyorlar” açıklaması, bir kez daha Nevruz/ Newroz kutlamalarının halk tarafından gerçekleştirildiğini, Devletin PKK’yı bahane ederek Kürt halkına yönelik bir katliam girişiminde bulunduğu altını çizmektedir. Bu fotoğrafta çocukların kullanılmasıyla halkın masumiyeti vurgulanmıştır. Aynı zamanda fotoğraf, devletin bu müdahalesinin onları korkutmadığını ve kültürlerine ait olan Nevruz/ Newroz bayramını güle oynaya kutlamaya devam edeceklerini okuyucuya aktarmıştır. Fotoğraf ve alt yazısı, Nevruz/ Newroz’u devletinkine karşı halkın bayramı olarak öne çıkarır ve bu bayramın, resmi törenlerle/ emirle değil, çocuklar tarafından özgürce, coşkuyla kutlandığının altını çizer.

Şekil.21: Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992

Yeni Ülke Gazetesi 29 Mart- 4 Nisan tarihli “Sünnetsiz Ermeni yalanı” başlıklı haberinde, sivil ve üniformalı güvenlik güçlerinin, kadın ve erkek ayrımı yapmaksızın insanlara müdahale ettiğini gösteren fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğraf alt metninde “İnsan hayatı ucuz, yerlerde sürüklenecek kadar” ifadesi, fotoğrafı geçersizleştiremeyecek biçimde kesinler. Yeni Ülke Gazetesinin “Sünnetsiz Ermeni yalanı” başlığında sunmuş olduğu haberde öldürülen kişinin sünnetsiz ve Ermeni şeklinde tanımlanması kişinin ölümünü meşrulaştırmak amacıyla kullanılmıştır. Burada devletin “biz”den olmayan “onları” nasıl ötekileştirdiği ve “yaşam hakkı tanımadığı”na yönelik bir mesaj içermektedir. Dahası haber, Müslüman olan/ Müslüman olmayan (Hristiyan) olarak karşılaştırılan biz/ öteki ayrılığında, Kürtleri Ermenilerle aynı kategoriye yerleştirerek ötekileştirmekte ve her iki topluluğa ilişkin olarak ayrımcı bir söylem üretmektedir.

Şekil.22: Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992

Yeni Ülke Gazetesi 29 Mart- 4 Nisan tarihli "Sanki cephe hastanesi" başlıklı haberinde, ellerine oyuncak bebeklerin bulunduğu hastanede yatan küçük bir kız çocuğunun fotoğrafı kullanılmıştır. Fotoğrafın alt metninde "Bebekleriyle oynayan Fehime Zeybek de mi "terörist?" ifadesiyle devletin "teröristlerle çatışıyoruz" adı altında masum insanları öldürdüğü/ onlara şiddet uyguladığı baskın okuma yoluyla okura aktarılmıştır. Haberde, devletin terörist olarak kodladığı insanların yaşlılar, çocuklar ve kadınlardan oluşan sivil halk olduğu bir kez daha vurgulanmıştır.

Şekil.23-24: Yeni Ülke Gazetesi,29 Mart- 4 Nisan 1992

Yeni Ülke Gazetesi 29 Mart- 4 Nisan tarihli “Dış basında Newroz” ve “Halka düşmanca saldırıldı” başlıklı haberinde, Nevruz/ Newroz kutlamaları için bir araya gelen halkın fotoğrafları paylaşılmıştır. Fotoğraf alt metinlerde “Nevruz/ Newroz kutlamaları son derece sakin başlamıştı” ifadesiyle devletin iddia ettiği gibi bir ayaklanma olmadığı ve sebepsiz yere güvenlik güçlerinin silahlı müdahalede bulunduğu mesajı verilmektedir. Yeni Ülke Gazetesinin “Dış basında Newroz” haberinde kullandığı fotoğrafta, Abdullah Öcalan posterleri ve Kürt bayrakları görülmektedir. Buradan da Kürtlerin ulusal kimlik mücadelesi içinde oldukları anlaşılmaktadır.

Şekil.25: Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992

Yeni Ülke Gazetesi 29 Mart- 4 Nisan tarihli “Devletin Newroz paniği” başlıklı haberinde çoğunluğu küçük çocuklardan oluşan bir topluluğun fotoğrafı kullanılmıştır. “İzmir’de Newroz gözaltıları” alt metninde verilen çocuk fotoğrafları, gözaltıların haksız yere ve masum insanlara karşı olduğu mesajını vermektedir.

3.2 MakroYapılarına Yönelik Şematik Analiz

3.2.1. Ana Olay ve Sunuş Biçimi

Yeni Ülke Gazetesi'nin 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli haberlerinde yer alan ana olay, Şırnak'ın Cizre ilçesinde 21 Mart günü Nevruz/ Newroz kutlamaları için bir araya gelen halkın, “devletin silahlı müdahalesi sonucu katledilmek istenmesi” biçiminde kurulmuştur. Gazetede ana olay, olayları izleyen İnsan Hakları Heyeti üyelerinin yaptıkları açıklamalar ile haberlere taşınmıştır. İnsan Hakları Derneği Genel Sekreteri Akın Birdal ve İstanbul Şube Başkanı Ercan Kanar yaptıkları basın açıklamasında, “Newroz günü olayların devlet güçlerinin saldırısı sonucu başladı. Özel tim yetkillilerine yönelttiğimiz “Halk birşey yapmadı, pankart açmadı, neden ateş ettiniz?” sorusuna “Pankart açacaklardı, onun için müdahale ettik” cevabını aldık, halk bir şey yapmasa da potansiyel suçlu olarak görülüyor” şeklinde ki ifadelere yer vererek ana olayı birinci ağızdan aktarmışlardır.

Yeni Ülke Gazetesi yaşanan olaylarla ilgili genel olarak yabancı basın kaynaklarından alıntılar yapmıştır. “Cizre’de meydana gelen olaylara tanıklık yapan İsveçli gazeteci Hans Dubber, ‘Özel tim katliam uyguladı’, Alman gazeteci Gesine Jager, ‘Tv ve basın gerçeği gizliyor’, Bremenli parlamenter Uwe Helmke ‘Almanya’nın TC’ye verdiği panzerler sivillerin üstüne ateş ediyordu’ diyor” şeklindeki ifadeleri aktararak, “tarafsız/ objektif” bir göz olarak etiketlendiği anlaşılan yabancı basın ve siyasetçilerin tanıklıklarına yer verilmiştir. Ayrıca Türk devleti ve Türk yayın organları tarafından olayların eksik aktarıldığı ve sansür uygulandığı da dile getirilerek, yabancı basın organları ve siyasetçilerden yapılan alıntılarla, Yeni Ülke gzetesinin daha gerçekçi bir aktarım yaptığı vurgulanmıştır. Böylece gazete, haberlerine güvenilir bir kaynak da yaratmaya çalışmıştır. Ana akım haber söyleminden farklı olan bu sunum biçimi için Aktan’ın şu saptamasını anımsamak yararlı olur: “Türk medyası kimlik çoğulculuğu yönünden bakıldığında ‘tek’çi Cumhuriyetin bir tür aynası oldu. Ülkenin en hassas ve milliyetçilikleri bileyen konusunda medyanın devletten yana yayını kendi içinde bir tür tek

tipleşmeye yol açtı. Farklı fikirlere yer olmadığı, birbirinin benzeri görüşlerin tekrar tekrar kullanıldığı bir yayıncılık dünyası oluştu” (Aktan, 2012:111).

3.2.2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Yeni Ülke Gazetesinin 29 Mart - 4 Nisan 1992 tarihli haberlerinde ardalan ve bağlam bilgisi incelenmiştir. Haberlerde ardalan bilgisi veren bazı haberler aşağıda örneklendirilmiştir.

“Basın Konseyine silah çelenk” başlıklı haberinde Nevruz/ Newroz kutlamalarına karşı saldırıyı protesto etmek amacıyla İstanbul’da açlık grevi yapan aydınların, Basın Konseyi önüne siyah çelenk bıraktıkları aktarılmıştır. Haberin ardalan bilgisinde, Nevruz/ Newroz kutlamalarında meydana gelen olaylara karşı basının tüm müdahalelere gösterdiği ilgisizliğin protesto edildiği ifade edilmiştir. Bu haberde Türk medyasının, devletin egemen söylemini sahiplenerek yeniden ürettiği, haberlerinde sadece devletin söylemini kullandığı anlaşılmaktadır. Haberde, bu durumdan bazı aydınların rahatsız olduğu mesajı da verilmektedir.

Yeni Ülke Gazetesinin “Türk ve Kürt Aydınlar açlık grevinde” başlıklı haberin ardalan bilgisinde, Kürt halkının özgürlük ve bağımsızlık mücadelesine karşı yönelttiği baskı ve katliam politikalarını protesto etmek amacıyla açlık grevinde oldukları bildirildi. Bu haber de Kürt halkının 1992 yılı bağımsızlık mücadelesi verdiğini ve bunun Türkiye tarafından engellendiği bilgisi verilmektedir.

Yeni Ülke Gazetesinin “Sünnetsiz Ermeni Yalanı” başlıklı haberinde Türk medyasında Ermeni terörist olarak kamuoyuna duyurulmuş ve öldürülen vatandaş “sünnetsiz Ermeni” olarak etiketlenmiştir. Bu haberde Ermenilerin İslami bir gözle değerlendirilerek nefret söylemine maruz kaldığı, ötekileştirildiği, olumsuz etiklendiği açıkça görülmektedir. İlginç olan, ele geçirilen terörist üzerinden, etnik ve dinsel açıdan katmerli bir nefret söyleminin üretilmediğidir. Ana akım medyada teröristin sünnetsiz olduğu bilgisiyle, PKK ile Ermeniler arasında bir bağ

kurulduğu görülür. Bu ilişkilendirme, “Ermenilerin zaten kötü olduğuna ilişkin resmi tarih söylemiyle harmanlandığında, etnik ve dinsel bir nefret söylemini meşrulaştırmaktadır. Yeni Ülke gazetesi ise, bu habere konu olan şeyin gerçek olmadığını iddia etmiştir.

Yeni Ülke gazetesinin “Kutlamalara katılanlara baskılar artıyor, Devletin Newroz paniği” başlıklı haberinde gözaltına alınan insanların dövüldüğü ve “ulusal/ etnik kimlik”lerine yönelik hakaretlerde buldukları ifade edilmiştir. Bu haberin ardalan bilgisinde Türkiye’de Kürt kimliğinin ifadesinde sorun yaşandığı, bu kimliğin “tanınmadığı”, “görmezen gelindiği”, “yok sayıldığı” ve “hakaret ve baskı” gördüğü anlamları çıkarılabilmektedir.

3.2.3. Haber Kaynakları

Yeni Ülke Gazetesinde incelenen haberlerde kullanılan haber kaynakları, genel olarak olay yerinden görgü tanıkları ve yabancı medya kaynakları olmuştur.

Yeni Ülke Gazetesinin 29 Mart- 4 Nisan tarihli haberinde “Aradan bir iki dakika geçmedi ki bizi tarama başladılar... hasteneye getirilirken timler bize saldırdı. Bir yaralının kafasına dipçiklerler vurmaya başladılar..Ben oynamak için gitmişim, çok ateş ettiler, her yer kan içindeydi..” şeklinde görgü tanıklarının görüşlerine ver verdiği haberlerde birinci ağızdan yaşanan olayların şiddeti aktarılmak istenmiştir. Gazetede haber, birincil tanıklıkların anlatılarıyla inandırıcı kılınmaya çalışılmıştır.

Haberlerde çoğunlukla yabancı medya mensuplarının haberlerine ve görüşlerine yer verilmiştir. “Cizre’de meydana gelen olaylara tanıklık yapan İsveçli gazeteci Hans Dubber, ‘Özel tim katliam uyguladı’”, “Alman gazeteci Gesine Jager, ‘Tv ve basın gerçeği gizliyor’”, “Bremenli parlamenter Uwe Helmke ‘Almanya’nın TC’ye verdiği panzerler sivillerin üstüne ateş ediyordu” şeklindeki haberlerinde Türkiyede ana akım basınının resmi devlet söylemin güdümünde olduğu ve gerçekleri gizlediği ifade edilmektedir. Aynı şekilde olayları yerinde takip eden İnsan Hakları İzleme Komitesi üyeleri izlenimlerini yaptıkları basın

toplantılarıyla kamuoyuna duyururken, “Orası tam bir savaş alanı ve devlet bi soykırım gerçekleştiriyor” şeklinde ifadelerine haberde yer verilmiştir.

3.3. Mikro Yapılarına Yönelik Analiz Çalışması

3.3.1 Sentaktik Analiz

Yeni Ülke gazetesinde incelenen haberlerde genellikle etken cümle yapıları kullanılmıştır. Gazete haberlerinde edilgen yapılı cümlelere çok az rastlanılmaktadır. Yeni Ülke gazetesinin kullandığı etken ve edilgen yapılı cümlelerden bazı örnekler aşağıda değerlendirilmiştir:

Etken cümle yapısına göre oluşturulan başlıklar;

1. “Devletin baskı senaryosu” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).
2. “Newroz’un ardından yoğun gözaltılar” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart-4 Nisan 1992).
3. “Yeni Ülke Hedef Tahtasında” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).
4. “Devlet güçleri katliam yaptı” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).
5. “Türk ve Kürt aydınları açlık grevinde” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).
6. “Devletin Cizre paniği” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).
7. “Nusaybin, Siirt, Van ve Yüksekova’da baskılar sürüyor (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).
8. “Panzer hedefi şaşırmış” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

9. “Devletin Newroz Paniği” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

Yeni Ülke Gazetesi'nin etken cümle yapısında yukarıda örneklerini verdiğimiz başlıklarda “Devlet” sözcüğü, etken cümlenin öznesi olarak ön plana çıkarılmış ve olumsuzlaştırılarak sunulmuştur. Bu etken yapı, habere konu olan baskı ve katliam yapan, olumsuz özneyi “Devlet” üzerinden okura aktarmıştır. Haberler, olayların faili olarak devleti işaret etmekte/ hedef göstermektedir.

Edilgen cümle yapısına göre oluşturulan başlıklar;

1. “Kızılhaç yada Kızılay çağrılmadı. Yaralılar tedavi edilmiyor” (Yeni Ülke Gazetesi,29 Mart- 4 Nisan 1992).
2. “Halka düşmanca saldırıldı” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

Yeni Ülke Gazetesi'nin edilgen cümle yapısında yukarıda örneklerini verdiğimiz “Halka düşmanca saldırıldı” başlığında Kürt halkını “düşman” olarak, Türk Devleti'ni de “saldırgan” olarak kodlayan bir dil kullanımı söz konusudur. “Kızılhaç ya da Kızılay çağrılmadı. Yaralılar tedavi edilmiyor” cümlesinde özneler belirtilmemiştir, ama okura öznenin kim olduğu çağrıştırılmaktadır. Yaralıların tedavisine engel olan güvenlik güçleri olarak haberde sunulmakta, devlet “öteleyen”, “bastıran” ve “dışlayan” konumunda okuyucuya aktarılmaktadır.

3.3.2. Sözcük Seçimleri

Yeni Ülke Gazetesinde haber metinlerin çoğunda olayları başlatanlar “Devlet güçlerinin katliama yönelik müdahalesi” olarak tanımlanmış ve böylece “vahşi devlet gücü” olarak kodlanmıştır. Yeni Ülke Gazetesinde 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli habelerinin genelinde ön plana çıkan, Devletin Kürt halkına karşı “soykırım” ve “katliam” girişiminde bulunması haberleri olmuştur. Burada okuyucuya “kimliği tanınmayan”, “yok edilmeye çalışılan” ve “tehdit olarak”

görülen bir halkın devlet eliyle zulme uğratılması aktarılmıştır. Gazetede olaylar “zulüm”, “işkence”, “kötülük” olarak açıkça tanımlanmakta ve bu eylemlerin faili “devlet” olarak gösterilmektedir.

3.3.3. Haberlerin Retoriği

Yeni Ülke Gazetesinde 29 Mart- 4 Nisan 1992 tarihli haberlerinde haber kaynağının güvenilirliğini ortaya koyan retorik stratejilerinden fotoğraf kullanma, doğrudan alıntı yapma, sayısal verileri sunma gibi retoriksel stratejiler kullanıldığı görülmektedir. Yeni Ülke Gazetesi Nevruz/ Newroz kutlamalarına yönelik haberlerinde toplam 10 fotoğraf kullanmıştır. Kullanılan fotoğraflar başlıklar ile birbirini tamamlayan niteliktedir. Haberlerde genellikle olay anında çekilmiş fotoğraflara yer verilmiştir. Bu da okuyucuya haberin inandırıcılığını arttırmaktadır.

Haber retoriği olarak görgü tanıklarının görüşlerine, birincil kaynak olan muhabir izlenimlerine, yabancı medya mensuplarının izlenimlerine, olayları yerinde izlemeye gelen İnsan Hakları Derneği üyelerinin açıklamalarına ve HEP’li milletvekillerin açıklamalarına yer verilmiştir. Haberlerde Hükümet sözcülerinin açıklamalarından ziyade, olay yerinden görgü tanıklarının görüşlerine daha fazla rastlanmaktadır.

- “200 kişilik grup ‘Katliamlarla halklar yok edilmez’ şeklinde sloganlar attı.” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).
- “Yaklaşık 300 kişinin katıldığı bir korsan gösteri” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).
- “Muğla’da 48 saatlik açlık grevi başladı.” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992)
- “15 Türk ve Kürt aydın açlık grevine başladı” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

- “Özel tim katliam yaptı. 200 civarında kadın ve çocuk yere oturmaya zorlandı” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).
- “2 bin kişilik bir kitle tank ve panzerlerle çevrildi.” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).
- “Devlet güçlerinin ateşleri sonucu 4 kişinin öldüğü, 20 kişinin yaralandığı öğrenildi.” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).
- “Gözaltına alınan yaklaşık 100 kişiden bir çoğu serbest bırakıldı.” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).
- “Yaklaşık 200 yaralının giriş yaptığını belirten hastane yetkilileri.” (Yeni Ülke Gazetesi, 29 Mart- 4 Nisan 1992).

Yeni Ülke Gazetesinin Nevruz/Newroz olayları üzerine verdiği haberlerde sayı kullanımı, genel olarak çatışma sonrası yaralı ve ölü sayıları, eylem yapmak üzere bir araya gelen kişilerin sayıları, açlık grevi eylemine başlayan kişilerin sayıları, gözaltına alınanların sayıları, üzerinden aktarılmıştır.

4. 1992 YILI İNCELENEN GAZETELERDE (TÜRKİYE GAZETESİ, HÜRRİYET GAZETESİ, ÖZGÜR GÜNDEM (YENİ ÜLKE) KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Gazetenin Sayfalarında Yer Alan Konu ile İlgili Haber Sayıları

21-21 Mart 1992	HABER SAYISI
TÜRKİYE	16
HÜRRİYET	43
ÖZGÜR GÜNDEM (YENİ ÜLKE)	22

Tablo1 : 1992 yılı İncelenen gazetelerde yer alan haber sayıları

21-24 Mart 1992 tarihinde Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik yayınlanan haberler incelediğinde, olayı 43 haber ile gazetesine en fazla taşıyanın Hürriyet Gazetesi olduğu görülmektedir. Daha sonra 22 haberle Özgür Gündem ve 16 haberle en az haberleştiren Türkiye Gazetesi olmuştur.

Hürriyet Gazetesi 1992 yılı haber başlıklarında PKK'yı "terörist" kimliği ve "şiddet" yönüyle tanımlamıştır. Genel olarak haber başlıklarında, PKK terör örgütünün Türkiye Cumhuriyeti'ne savaş açtığına yönelik ifadeler yer vermiştir. Aynı şekilde Türkiye Gazetesi 1992 yılı yayınlarında Cizre'de kutlanan Nevruz/Newroz bayramına yönelik "PKK terörü ile mücadele" başlıklarını kullanmıştır. Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi ise, Hürriyet Gazetesi ve Türkiye Gazetesinin aksine, Cizre Nevruz/ Newroz'unda yaşanan olayı "Türkiye devletinin Kürt halkına yönelik yaptığı bir katliam" olarak değerlendirmiş ve Kürtlerin yaşadığı "haksız muameleleri" haberleştirmiştir. Gazete, olayları,

devletin Nevruz/ Newroz kutlamalarını bahane ederek giriştiği bir “katliam” olarak değerlendirmiştir.

Hürriyet Gazetesi ve Türkiye Gazetesi 1992 yılı haberlerinde Türk kimliği, ulus- devlet anlayışı ve resmi devlet söylemini sık sık haberlerinde dile getirerek, milliyetçi bir söylem üretmiştir. Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi ise, karşı hegemonya oluşturarak haberlerinde il ve ilçe isimlerinin Kürtçelerini kullanarak, “Kürt dili (Kürtçe)” vurgusu yapmış ve “Kürt kimliği”nin inşasında Kürtçe’nin, yerleşim birimlerinin isimlerinin Kürtçeleştirilmesinin önemine işaret etmiştir. Böylece gazete, kendi okurları için, anadilde eğitim, yer isimlerinin tekrar eski halde düzenlenmesi gibi bir dizi kültürel ve siyasi talebi doğallaştırmaya çalışmıştır.

Gazetenin Sayfalarında Yer Alan Konu ile İlgili Fotoğraf Sayıları

21-21 Mart 1992	FOTOĞRAF SAYISI
TÜRKİYE	3
HÜRRİYET	14
ÖZGÜR GÜNDEM (YENİ ÜLKE)	10

Tablo2: 1992 yılı lincelenen gazetelerde yer alan fotoğraf sayıları

Hürriyet Gazetesi ve Türkiye Gazetesi 1992 yılında Nevruz/Newroz kutlamaları için bir araya gelen grupların fotoğraflarını “isyan eden”, “elleri silahlı teröristler”, “ayaklanma”, “silahla şiddet kullanma” ve “terör faaliyeti” gibi sözcüklerle etiketlerken/demirlerken, Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi 1992 yılında kullandığı fotoğrafları, Nevruz/Newroz olaylarında “devletin sivil halka yönelik bir müdahalesinin bir kanıtı” olarak sunmuş, baskılara karşın halkın mücadele ettiği, bayramını kutladığı söylemini üretmiştir.

1992 yılında gazetelerin Nevruz/Newroz'una yönelik haberleri incelendiğinde Hürriyet ve Türkiye gazetesinin benzer bir yayın politikası güttüğü görülmektedir. Genel olarak her iki gazetenin haberlerinin de resmi devlet söylemini meşrulaştırdığı, bir kez daha bu söylemi yeniden ürettiği söylenebilir. İki gazetenin de hem kutlamaları hem de bu kutlamalara katılanları kriminalize eden bir söylem ürettiği, bu yönüyle de kutlamaların devletin güvenlik güçlerince bastırılmasını meşrulaştırdığı anlaşılmaktadır. Hürriyet ve Türkiye'de olaylarla ilgili çoğunlukla hükümet sözcülerinin açıklamalarına yer verilmiş ve devletin verdiği tepkiler çerçevesinde haber üretimi yapılmıştır. Özgür Gündem (Yeni Ülke), kuruluş amacını doğrular nitelikte ana akım medyanın vermediği haberlere değinmiş, olayları Kürt halkının bakış açısından/ tanımlaması üzerinden dile getirmiştir. Haberlerinde yabancı kaynakların ve İnsan Hakları Derneği üyelerinin açıklamalarına yer vermiş ve sık sık görgü tanıklarının ifadelerini yayınlamıştır.

5. 2013 YILI TÜRKİYE GAZETESİNDE YER ALAN HABERLERİN ANALİZİ

5.1. Makro Yapılarına Yönelik Tematik Analiz

5.1.1. Başlıklar

Türkiye gazetesinde 21 Mart 2013 Nevruz/Newroz bayramında yaşanan olaydan sonra dört gün boyunca gazete haberleri incelenmiş ve hemen hemen her gün konu ile ilgili haber yapıldığı görülmüştür. Haber başlıkları incelendiğinde, gazetenin Diyarbakır'da yaşanan Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik “Barış Umudu” ve “Çözüm Süreci” bağlamında haber sunduğu tespit edilmiştir. Diyarbakır'da yaşanan Nevruz/ Newroz kutlamalarına yönelik Türkiye Gazetesi'nde yapılan haber başlıkları aşağıda gösterilmektedir.

1. “Bu Nevruz başka Nevruz” (21 Mart 2013 s.1).
2. “Silahlar Sussun Sınır Dışına Çıkın” (22 Mart 2013 s.1).
3. “30 yıl sonra çatışmalar sona eriyor” (22 Mart 2013 s.1).

4. “Diyarbakır’da halay ve horon kardeşliği” (22 Mart 2013 s.1).
5. “Kandil söz verdi: Sürece uyacağız” (22 Mart 2013 s.1).
6. “Muhatap Hükümet” (22 Mart 2013 s.12).
7. “Türkçe ve Lazca şarkılar meydanı çoşturdu” (22 Mart 2013 s.14).
8. “Türk bayrağının olmaması mesaja ters” (22 Mart 2013 s.15).
9. “Süreci iktidar başlattı ve taşıdı” (22 Mart 2013 s.15).
10. “Artık geri dönüş yok” (23 Mart 2013 s.1).
11. “Bu bayrak hepimizin” (23 Mart 2013 s.1).
12. “Silahlı mücadelenin yüzde 99’u bitti” (23 Mart 2013 s.12).
13. “Özal Genelkurmay’a sözünü dinlemedi” (23 Mart 2013 s.12).
14. “Barış Sürecinde görünmez aktör” (23 Mart 2013 s.1).
15. “Çözüm sadece bölgeyi değil dünyayı etkiler” (23 Mart 2013 s.11).
16. “Hiç kimse hayale kapılmasın” (24 Mart 2013 s.13).

Türkiye Gazetesi, 21 Mart 2013 Diyarbakır Nevruz/ Newroz’unda yaşanan olayı “Barış Umudu” olarak değerlendirmiş ve haber başlıklarına o şekilde taşımıştır. Nevruz/ Newroz kutlamalarından bir gün önce Nevruz/Newroz bayramını “Bu Nevruz başka Nevruz “ başlığıyla duyurmuş, Türkiye’nin baharın gelişini simgeleyen Nevruz/ Newroz’un bu yıl yeni umutlarla karşılandığını ifade etmiştir. Türkiye Gazetesi 21 Mart 2013 Nevruz/ Newroz’unu “Çözüm Süreci”nin kritik eşiği olarak tanımlamıştır. Türkiye Gazetesinin 22 Mart 2013 tarihli “30 yıl sonra çatışmalar sona eriyor” başlıklı haberinde Türkiye’nin 30 yıldır silahlı örgüt ile çatışmada olduğu ardalan bilgisi verilmiştir.

Türkiye Gazetesinin 22 Mart 2013 tarihli “Muhatap Hükümet”, “Süreci iktidar başlattı ve taşıdı”, “Türk bayrağının olmaması mesaja ters”, “Türkçe ve Lazca şarkılar meydanı çoşturdu” haber başlıklarında sürecin asıl kahramanının iktidar olduğu vurgusu yapılarak diğer aktörler geri planda bırakılmak istenmektedir. Burada da ulus-devlet sınırları içerisinde ‘toplum/halk/ulus/millet çıkarları’ndan bahsedildiği ve bu çıkarlar bağlamında bir ‘birlik’ tahayyülünün inşa edildiği, ‘öteki’ ve ‘biz’in birbiri üzerinden kurulduğu (Durur, 2012:40), resmi milliyetçi söylemin değişen koşullar çerçevesinde karşımıza çıkmaya devam ettiğini görmekteyiz.

Türkiye gazetesi 21-24 Mart 2013 Diyarbakır Nevruz/Newroz’u haberlerinde genel olarak “silahların susması”, “barış ve kardeşliğin” oluşmasıyla ifadeleriyle yaşanan süreci “yeni bir dönem” olarak okuyucuya kodlanmıştır.

5.1.2. Haber Girişleri

Türkiye Gazetesinin Nevruz/ Newroz kutlamaları ile ilgili haber girişlerinde aktardığı bilgiler aşağıda gösterilmektedir.

1. “Türkiye baharın gelişini simgeleyen Nevruz bu yıl yeni umutlarla karşılıyor” (Türkiye Gazetesi, 21 Mart 2013).
2. “Öcalan, ‘Silahlar sussun, fikirler konuşsun. Akan kan dursun’ diyerek örgüte sınır dışına çekilme talimatı verdi” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).
3. “Çözüm süreci için en kritik eşik aşıldı. Nevruz’un ateşi kardeşlik için yandı” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).
4. “İmralı’nın yaptığı çağrıya dünya ajansları acil koduyla geçti. PKK 30 yıllık çatışmayı sona erdiriyor” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).
5. “Öcalan’ın Nevruz mesajına Kandil’den cevap geçikmedi. Kararılan, ‘Hassas bir sürece aşamaya gelindi. Başlatılan sürece uyacağız’ dedi” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).

6. “Öcalan’ın mesajını olumlu karşılayan Erdoğan, Öcalan ve BDP’nin ‘parlamento da görev alsın’ çağrısına karşılık, şu anda meclis’in yapacağı bir şey yok. Muhattap hükümettir dedi”(Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).

7. “Diyarbakır emniyeti Nevruz dolayısıyla olağanüstü tedbirler aldı. Deyim yerindeyse kuş uçurtmadı” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).

8. “Türk bayrağının orada olmayışı, aslında hala bu süreci olumsuz etkilemek gayreti içerisinde olanların provokatif yaklaşımıdır” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).

9. “Diyarbakır’da yüzler gülüyor. Genel görüş, Öcalan’ın çağrısının ardından bu işten geri dönülmeyeceği yönünde” (Türkiye Gazetesi, 23 Mart 2013).

10. “Gül, ‘Şüphesiz ki çok büyük bir noksanlık. Hiç bir Kürt vatandaşımızın bayrağa tavırlı olduğunu düşünmüyorum. Bu bayrak hepimizin” (Türkiye Gazetesi, 23 Mart 2013).

11. “Demirtaş, ‘Kürt sorunundan kaynaklı silahlı mücadelenin yüzde 99 u bitti” (Türkiye Gazetesi, 23 Mart 2013).

12. “Turgut Özal Kürt sorununun çözümü için elinden geleni yaptı, ama Genelkurmay Başkanına lafını dinletemedi” (Türkiye Gazetesi, 23 Mart 2013).

Türkiye Gazetesi 21 Mart 2013 Nevruz/ Newroz kutlamalarına dair haberlerde genellikle hükümet sözcülerinin açıklamalarına ve Abdullah Öcalan’ın Diyarbakır’a gönderdiği mektuptaki açıklamalara yer vermiştir. Türkiye Gazetesi, süreç ile alakalı silahlı güçlerin sınır dışına çekilmesi kararıyla ilgili Kandil’den Murat Karayılan’ın açıklamalarına da yer vererek sürecin her iki taraftan da olumlu karşılandığını okuyucuya iletilmiştir.

Türkiye Gazetesi, Diyarbakır’da gerçekleşen Nevruz/ Newroz kutlamalarında meydanlarda Türk bayraklarının olmamasını “büyük noksanlık”

olarak haberlere taşımış ve egemen milliyetçi ideolojiyi bayrak üzerinden kurmuştur. Türkiye Gazetesi 22 Mart 2013 tarihli “Diyarbakır emniyeti Nevruz dolayısıyla olağanüstü tedbirler aldı. Deyim yerindeyse kuş uçurtmadı” başlıklı haberinde, kutlamalara katılacaklara karşı bir güvensizlik olduğunu ifade etmiştir. “Diyarbakır emniyeti olağanüstü önlemler aldı” ifadesinde “devletin gücü” simgelenmiştir.

5.1.3. Fotoğraflar

Şekil.26: Türkiye Gazetesi, 21 Mart 2013

Türkiye Gazetesi 21 Mart 2013 tarihli “Bu Nevruz başka Nevruz” başlıklı haberde, Diyarbakır’da Nevruz/ Newroz bayramının kutlanacağı meydandaki hazırlıklardan bir fotoğraf paylaşılmıştır. Fotoğraftaki sarı, kırmızı ve yeşil renkler dikkat çekmektedir. Türkiye Gazetesi fotoğrafın, “Diyarbakır’da Nevruz kutlamasının gerçekleştirileceği alan rengarenk boyandı” şeklinde verilen alt metninde sarı, kırmızı ve yeşil renklerin Kürtlerin kendilerini temsil ettikleri ulusal renkler olarak bilinmesine rağmen, bu enformasyonu vermekten kaçınmaktadır.

gazete, dönemin egemen iktidar kavrayışına uygun biçimde kendisini iktidarın yanında konumlandırmış, böylece egemen söylemi yeniden üretmiştir.

Şekil.27-28: Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013

Türkiye Gazetesi 22 Mart 2013 tarihli “Silahlar Sussun Sınır Dışına Çıkın” başlıklı haberde, Diyarbakır’da kutlamalar için bir araya gelen topluluğun fotoğrafı kullanılmıştır. Kutlama alanının bulunan insanların hemen hepsinin ellerinde Öcalan posterler, sarı, kırmızı ve yeşil renklerde bayraklarla sunulan fotoğrafta bir zamanlar yasaklı olan “Kürt bayrakları” ve “yasaklı posterler” “normalleştirilerek” bir şölen havasında okuyucuya aktarılmıştır. Burada Emel Baştürk Akça, “milliyetçiliğin popülerleşmesi” olarak tanımladığı, saldırgan ya da yıkıcı boyutundan arındırılan milliyetçiliğin, bayraklar, marşlar, geçit törenleriyle ritüelleştirilen ‘iyi huylu’ bir milliyetçiliğe dönüştüğünden” (Akça, 2007: 54) bahsetmiştir. Bu da 1992 yılında Kürtlerin Kürtçe ve Kürt kimliğini öne çıkarmasından kaynaklanan çatışmaların aynı şartlarda 2013 yılında görülmemesi Türk milliyetçiliğinin “iyi huylu bir milliyetçiliğe” dönüştüğünün kanıtıdır.

Şekil.29: Türkiye Gazetesi, 23 Mart 2013

Türkiye Gazetesi 23 Mart 2013 tarihli “Artık geri dönüş yok!” başlıklı haberinde, haberin taşıdığı anlam ile alaksız bir fotoğraf kullanılmıştır. Nevruz/ Newroz kutlamaları sonrasında meydana yapılan temizliğe ilişkin bir fotoğraf paylaşılmış ve 300 belediye işçisi tarafından toparlandığına dair bilgi aktarılmıştır. Bu haberin alt okuması, kutlamaya katılanların sayıca fazla olduğu bilgisidir. Ayrıca fotoğraf, okuru, kutlama sonrası alanda yığılan çöplerin süpürülüşünü göstererek, onca yıl çözilemeyen bir sorunu çöp yığınlarına benzetmekte ve artık “barış sürecinde” bu sorunun çözümleneceği biçiminde bir okumaya çağrı yapmaktadır.

Şekil.30: Türkiye Gazetesi, 23 Mart 2013

Türkiye Gazetesi, 23 Mart 2013 tarihli “Türk bayrağı olmaması büyük bir eksiklik” başlıklı haberinde Türksoy üyesi ülkelerinden kültürel kıyafetleri ile Cumhurbaşkanını ziyarete gelen bir topluluğun fotoğrafını paylaşmıştır. Haber başlığı ile fotoğraf seçimi uyumsuzdur. Burada Nevruz/ Newroz bayramının, aslında Türklere ait bir bayram olduğu mesajı verilmektedir. Bu haberde Nevruz/ Newroz kutlamalarında Türk bayrağı olmamasına karşın Türk soylarının çeşitliği ve çokluğunu ifade eden fotoğraf kullanılarak okuyucuya Türk gücü gösterilmek istenmiştir. Böylece haberde Nevruz, “Türk bayramı” olarak etiketlenirken, hükümetin çözüm ya da barış olarak adlandırılan sürecinin de müzakereli biçimde değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

5.2 MakroYapılarına Yönelik Şematik Analiz

5.2.1. Ana Olay ve Sunuş Biçimi

İnceleme kapsamında ele alınan Türkiye Gazetesi’nin 21 Mart- 24 Mart 2013 tarihleri arasındaki haberlerinde yer alan ana olay, Abdullah Öcalan’ın tarihi çağrı yapacağı beklentisiyle özel bir anlam yüklenen Nevruz/Newroz bayramının Çözüm Süreci’nin kritik eşiği olarak değerlendirilişidir. Türkiye Gazetesi haberlerin merkezine, Öcalan’ın mektubunda “Artık silahlar sussun, fikirler ve siyaset konuşsun, silah değil siyaset öne çıksın” diyerek silahlı güçlerin “sınır dışına çekilme” çağrısını koymuştur.

21 Mart 2013 Nevruz/ Newroz kutlamalarını kritik eşik olarak değerlendiren Türkiye Gazetesi “Çözüm süreci için en kritik eşik aşıldı. Nevruz’un ateşi kardeşlik için yandı” başlıklı haberinde Türk-Kürt kardeşliğine vurgu yapmıştır. Ancak bu kardeşliği başlatan aktör olarak hükümeti göstererek “Süreci iktidar başlattı ve taşıdı”, “Muhatap hükümet” başlıklı söylemleriyle sürecin aktörlerinden olan Türkiye devletini “kahraman” olarak etiketlemiş, gerçekleştirilen sürecin bir ulusun gösterisi olarak algılayarak, biz- onlar ayrımını sürekli olarak üretmeye devam etmiştir. Haberde çözüm sürecinin ana aktörünün

hükümet olarak tanımlanması, bu sorunun yasal politik bir alanda çözümlenmesi için çalışan Kürt siyasi hareketini görmezden gelmek, enformasyonda eksiltme yapmak anlamına da gelmektedir.

5.2.2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Türkiye Gazetesinin 21 - 24 Mart 2013 tarihli haberlerinde ardalan ve bağlam bilgisi incelenmiştir. Haberlerde ardalan bilgisi veren bazı haberler aşağıda örneklendirilmiştir.

Türkiye Gazetesinin 22 Mart 2013 tarihli “30 yıl sonra çatışmalar sona eriyor” başlıklı haberinde dünya ajanslarının İmralı’dan gelen çağrısı “acil” koduyla geçtiklerini ifade ederek “PKK 30 yıllık çatışmayı sona erdiriyor, dünyanın en kanlı çatışmalarından biri bitiyor” açıklamalarına yer vermiştir. Bu haberin ardalan bilgisinde Türkiye’de 30 yıldır PKK ve Türkiye devleti arasında süregelen bir savaşın olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye’nin iç siyasetini ilgilendirdiği gibi dış siyasetini de etkileyen bir durum olduğu görülmektedir.

Türkiye Gazetesinin 23 Mart 2013 tarihli “Artık geri dönüş yok” başlıklı haberinde yapılan çağrının bölgede ki insanlarda umutları arttırdığını ve barış rüzgarı estirdiğini ifade etmişlerdir. Haberde, siyasiler ve STK temsilcilerinin “bu işten geri dönüş olmaz, artık siyaset vakti” açıklamalarına yer verilmiştir. Bu haberin ardalan bilgisinde, 30 yıldır devam eden çatışmalarda, barış için adımların atıldığı, fakat bir türlü başarı sağlanamadığı anlaşılmaktadır. Aynı zamanda silahların susup artık siyasetin başlayacak olması, daha önceki dönemlerde Kürt hareketinin siyasette yeterince yer bulamadığı bilgisini iletmektedir.

Türkiye Gazetesinin 23 Mart 2013 tarihli “Özal Genelkurmay’a sözünü dinlemedi” başlıklı haberin ardalan bilgisinde, 20 yıl önce Cumhurbaşkanı Turgut Özal’ın döneminde de silahların sustuğu ve Diyarbakırdaki Nevruz/ Newroz etkinliğinin barış havasında yapıldığı ve gazetelerin yine “barış” manşetleri attığı tarihsel bilgisi verilmektedir. Bu haberde Özal’ın da çözüm süreci için elinden geleni yaptığı bilgisi aktarılmaktadır.

5.2.3. Haber Kaynakları

Türkiye Gazetesinde incelenen haberlerde, haber kaynağı olarak çoğunlukla muhabirin gözlemleri aktarılmış, yani birinci el kaynak kullanılmıştır. Türkiye Gazetesi, haber başlıklarının bir üst başlığı olarak “Türkiye ekibi Diyarbakır’da”, “Arkadaşlarımız Diyarbakır’da halkın nabzını tuttu” gibi ifadeler kullanarak olayları yerinden ve birinci kaynaktan aktardıklarını iletmiştir.

Türkiye Gazetesi haberlerinde sürecin iki aktörü olan hükümet sözcüleri, Abdullah Öcalan, Kandil yetkilileri ve BDP milletvekillerinin açıklamalarına yer vermiş, zaman zaman doğrudan alıntılar yapmışlardır. Türkiye Gazetesi 23 Mart 2013 tarihli “Çözüm sadece bölgeyi değil dünyayı etkiler” başlıklı haberinde, Newyork Times, Washington Post, Los Angeles Times, Wall Street Journal, BBC, Financial Times, Independent gibi yabancı basın kaynaklarından da Nevruz/Newroz mesajına ilişkin değerlendirmeleri aktarmıştır.

5.3. Mikro Yapılara Yönelik Analiz Çalışması

5.3.1 Sentaktik Analiz

Türkiye Gazetesinde incelenen haberlerde genellikle etken cümle yapıları kullanılmıştır. Gazete haberlerinde edilgen yapı cümlelere yer verilmemiştir. Türkiye Gazetesinin kullandığı etken yapı cümlelerden bazı örnekler aşağıda değerlendirilmiştir:

Etken cümle yapısına göre oluşturulan başlıklar;

1. “Bu Nevruz başka Nevruz” (Türkiye Gazetesi, 21 Mart 2013).
2. “Silahlar Sussun Sınır Dışına Çıkın” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).
3. “Diyarbakır’da halay ve horon kardeşliği” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).

4. “Kandil söz verdi: Sürece uyacağız” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).
5. “Muhatap Hükümet” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).
6. “Türkçe ve Lazca şarkılar meydanı çoşturdu” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).
7. “Çağrının direk adresi Kandil’di” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).
8. “Türk bayrağının olmaması mesaja ters” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).
9. “Süreci iktidar başlattı ve taşıdı” (Türkiye Gazetesi, 22 Mart 2013).
10. “Bu bayrak hepimizin” (Türkiye Gazetesi, 23 Mart 2013).
11. “Çözüm sadece bölgeyi değil dünyayı etkiler” (Türkiye Gazetesi, 23 Mart 2013).

Türkiye Gazetesi’nin etken cümle yapısında yukarıda örneklerini verdiğimiz başlıklarda “devlet”, “çözüm süreci”, “Nevruz”, “bayrak” etken cümlenin öznesi olarak ön plana çıkarılmış ve olumlu olarak işlenmiştir. Etkenleştirilen özneler, haberlere konu olan “barış ve çözüm süreci”nde etkili aktörler olarak sunulmuştur.

5.3.2. Sözcük Seçimleri

Türkiye Gazetesi 21-24 Mart 2013 tarihlerinde Nevruz/ Newroz kutlamalarıyla adım atılan “çözüm süreci”ni önemli bir “barış umudu” olarak görmüştür. Türkiye gazetesinde haberlerinde sürekli olarak “birlik-beraberlik” ve “kardeşlik” vurgusu yapılmıştır. Burada biz ve siz karşıtlığı ortadan kaldırılarak biz olmaya yönelik söylemler vurgulanmıştır. Haber dilinde “terör örgütü” ifadesiden ziyade, PKK, Abdullah Öcalan, İmralı, Kandil gibi ifadeler kullanılmış okuyucunun süreci kabulünü kolaylaştırıcı söylemler tercih edilmiştir.

5.3.3. Haberlerin Retoriği

Türkiye Gazetesi 21-24 Mart 2013 tarihli haberlerinde haber kaynağının güvenilirliğini ortaya koyan retorik stratejilerinden; fotoğraf kullanma, doğrudan alıntı yapma, olay yerinden aktaran muhabirlerin izlenimlerine yer verme gibi retoriksel stratejiler kullanıldığı görülmektedir. Türkiye Gazetesi Nevruz/ Newroz kutlamalarına yönelik haberlerinde toplam 8 fotoğraf kullanmıştır.

Türkiye Gazetesi sürecin baş aktörlerinden Abdullah Öcalan'ın mektubuna geniş yer vermiş, haber başlık ve içeriklerinde doğrudan alıntılar kullanmıştır. Türkiye Gazetesi haber ekibinin Diyarbakır'a, özellikle bu süreci takip etmek için gittiklerini ve bizzat "olay yerinden aktaran", "Diyarbakır'ın nabızın tutan ekiplerimiz" şeklinde haberlerde vurgulanmıştır. Bu enformasyon, okuyucuya haberin güvenilirliğini sağlamak amacıyla sunulmuştur.

6. 2013 YILI HÜRRİYET GAZETESİNDE YER ALAN HABERLERİN ANALİZİ

6.1. Makro Yapılarına Yönelik Tematik Analiz

6.1.1. Başlıklar

Hürriyet gazetesinde 21 Mart 2013 Nevruz/Newroz bayramı ile ilgili haber başlıkları incelendiğinde, gazetenin Diyarbakır'da yaşanan Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik "silah devri bitti" ve "yeni bir dönem" ana başlıklarında haber sunduğu tespit edilmiştir. Diyarbakır'da yaşanan Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik Hürriyet Gazetesi'nde yapılan haber başlıkları aşağıda gösterilmektedir.

1. "Silah devri bitti" (22 Mart 2013 s.1).
2. "Çağrı olumlu" (22 Mart 2013 s.1).

3. “30 yıllık çatışma maliyeti en az 400 milyar \$” (22 Mart 2013 s.1).
4. “Silahlar Susarsa herkes kazanacak” (22 Mart 2013 s.11).
5. “4650. yıl mesajı” (22 Mart 2013 s.26).
6. “Son değil yeni başlangıç” ((22 Mart 2013 s.28).
7. “Dehak kavgası” (22 Mart 2013 s.29).
8. “Nefretle kınıyorum” (22 Mart 2013 s.29).
9. “Öcalan örgütün ezberini bozdu” (22 Mart 2013 s.29).
10. “Katkıya hazırız” (22 Mart 2013 s.29).
11. “Yeni bir şova göz yummayız” (22 Mart 2013 s.31).
12. “Artık yarınımız var” (23 Mart 2013 s.1).
13. “20 yıl önce, ertesi gün” (23 Mart 2013 s.1).
14. “Dönülmez” (23 Mart 2013 s.26).
15. “Türk bayrağı hepimizin” (23 Mart 2013 s.26).
16. “Türk bayrağının olmaması yalnız” (23 Mart 2013 s.28).
17. “Gün muhabbet günü” (23 Mart 2013 s.29).
18. “PKK ateşkes ilan etti” (24 Mart 2013 s.1).
19. “Süreç nasıl işleyecek” (24 Mart 2013 Hürriyet Pazar).

Hürriyet gazetesi haber başlıklarına Diyarbakır’da açıklanan, “silahların susup sınır dışına çekilme” mesajını olumlu olarak taşımış ve yeni bir döneme girildiğini ifade edilmiştir. Hürriyet Gazetesinin 22 Mart 2013 tarihli “Silahlar

susarsa herkes kazanacak”, “Silah devri bitti”, “Çağrı olumlu”, “Son değil yeni başlangıç” şeklindeki haber başlıkları sürecin her iki tarafının da kazancına olacağı ve umut dolu yeni bir başlangıca adım atıldığı bilgisi verilmiştir. Diyarbakır’da Nevruz/Newroz kutlamalarında okunan Abdullah Öcalan’ın mektubuna geniş yer veren ve olumlulaştıran Hürriyet gazetesi, “çözüm süreci” adı altında başlayan süreç hakkında okuyucuyu olumlu yönde hazırlanmaktadır. Süreç ile ilgili başlıklarla silah bırakma dışında bilgi verilmemiş, zaman ve yaşanan yer hakkında enformasyon eksiltimi kullanılmıştır.

Hürriyet Gazetesi 22 Mart 2013 tarihli “30 yıllık çatışma maliyeti en az 400 milyar \$” başlıklı haberinde çatışma durumunun Türkiye ekonomisine büyük zarar verdiği bilgisini aktarmakta ve barışın ekonomi açısından da önemli olduğu vurgusunu yapmaktadır. Gazete, haberlerde ilgi ve inandırıcılığı arttırmak adına kullanılan retorik stratejilerinden rakam kullanımını çatışma maliyetini “400 milyar \$” olarak belirterek okuyucuyu çözüm sürecine ikna etmeye odaklanmıştır.

Hürriyet Gazetesinin “Yeni bir şova göz yummayız”, “Türk bayrağı hepimizin”, “Türk bayrağının olmaması yalınış”, “Nefretle kınıyorum” başlıklı haberlerinde Nevruz/Newroz kutlamasının yaşandığı alanda Türk bayraklarının olmamasına tepki gösterilmiştir. Hükümet sözcülerinin konu ile ilgili açıklamalarından doğrudan alıntılarla başlığa taşınan söylemler ulusal kimliğin üstünlüğünü, ülkenin kutsal değerleri olarak atfedilen “bayrak” üzerinden kodlanmıştır. Aynı zamanda okuyucuya PKK ile oturlan çözüm sürecinde Türk kimliğinin ulusal üstünlüğünden ödün verilmeyeceği mesajı verilmektedir.

6.1.2. Haber Girişleri

Hürriyet Gazetesinin Nevruz/Newroz kutlamaları ile ilgili haber girişlerinde aktardığı bilgiler aşağıda gösterilmektedir.

1. “Öcalan’ın çağrısı Diyarbakır’da okundu: ‘Artık silahlar sussun, Artık silahlı unsurlarımızın sınır ötesine çekilmesi aşamasına gelinmiştir.’” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013).

2. “Başbakan, ‘Tek vatan, tek devlet anlayışı Öcalan’ın mesajında da var. Ama Diyarbakır’daki mitingte Türk bayrağının olmayışı da provokasyondur.’” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013).

3. “Elbette hiçbir şey 30 yılda kaybettiğimiz insanlardan önemli değil.” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013).

4. “Edirne’de Nevruz kutlamaları Trakya Üniversitesi’nin organizasyonu ile Balkan Yerleşkesi’nde yapıldı.” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013).

5. “Abdullah Öcalan, MİT’in 16 Ekim 2012’de resmen ziyaretiyle başlayan ‘Çözüm süreci’nin 5. ayında PKK’ya ve Türkiye kamuoyununa “Silahlı direniş sürecinden , demokratik siyaset sürecine kapı açılıyor.”” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013).

6. “MHP’li milletvekilleri, Diyarbakır’daki Nevruz kutlamaları ve Öcalan’ın mesajına tepki gösterdiler.” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013).

7. “ABD yönetimi ve AB’den, PKK’nın attığı adımı olumlu bulduğunu belirten açıklamalar geldi.” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013).

8. “Hollanda gezisinde Nevruz öncesi çözüm sürecine ilişkin değerlendirmeler yapan Başbakan Erdoğan, BDp ve İmralı’nın Meclise dönük çağrılarına, ‘Muhatap hükümet’ yanıtı verdi.” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013).

9. “Diyarbakır’da kentin önde gelen yöneticileri, kanaat önderleri ve siyasetçiler barış sürecinden umutlu.” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 2013).

10. “BDP Muş milletvekili Sırrı Sakık, ‘umuda doğru bir yolculuğa çıktık. İnanıyorum ki bundan sonraki Nevruzlarda Türk bayrağı da olacak.” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 2013).

11. “Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, insanlara ‘Yeni bir umut mutluluk’ veren Nevruz’un toplumun bütün kesimlerini birbirine daha da yakınlaştırdığını söyledi.” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 2013).

12. “Başbakan Erdoğan, Türkiye’yi hep birlikte inşa etmek istediklerini belirterek, ‘Gün kucaklaşma günüdür, gün muhabbet günüdür, Gün silahları gömme, kanı durdurma, gözyaşını dindirme günüdür.’ (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 2013).

13. “PKK’nın Kandilde’ki elebaşlarından Murat Karayılan, terörist başı Abdullah Öcalan’ın mektubuna Almanya’nın Bonn şehrinde düzenlenen Nevruz kutlamalarında yanıt verdi.” (Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 2013).

14. “Türkiye yeni bir döneme girdi. 21 Mart’ta Öcalan, Diyarbakır’da okunan mektubuyla PKK’ya ‘çekilin’ dedi.” (Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 2013).

Hürriyet Gazetesi haber girişlerinde genellikle hükümet sözcülerinin açıklamalarına ve Abdullah Öcalan’ın Diyarbakır’a gönderdiği mektupta ki açıklamalara yer vermiştir. Hürriyet Gazetesinin 22 Mart 2013 tarihli “Başbakan, ‘Tek vatan, tek devlet anlayışı Öcalan’ın mesajında da var. Ama Diyarbakır’daki mitingte Türk bayrağının olmayışı da provokasyondur.” haber içeriğinde Nevruz/Newroz kutlamalarında Türk bayrağının olmayışını provokasyon olarak değerlendirmek “uluslar için değişen konjoktüre göre kimi zaman ‘ötekiler’ yada onların temsil edilme biçimleri değişse de , ulusun devamı ve ulusun kendini daha iyi daha üstün kurmasında bir tehdit olarak algılandıkları” (Akça, 2007: 85) mesajını içermektedir. Toplumsal çıkarları bütünleştirmek için bazı görüş ve

değerleri kabul ettikleri mesajı verilirken aynı zamanda Türk bayrağının görmezden gelinmesi “sapkınlık” olarak kodlanmıştır.

Hürriyet Gazetesinin 23 Mart 2013 tarihli “Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, insanlara “Yeni bir umut mutluluk veren” Nevruz’un toplumun bütün kesimlerini birbirine daha da yakınlaştırdığını söyledi.” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 2013) ve “Başbakan Erdoğan, Türkiye’yi hep birlikte inşa etmek istediklerini belirterek, ‘Gün kucaklaşma günüdür, gün muhabbet günüdür, Gün silahları gömme, kanı durdurma, gözyaşını dindirme günüdür.” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 2013) içerikli haber girişlerinde hükümetin üst kademesinden Cumhurbaşkanı ve Başbakan’ın açıklamalarına yer verilmiştir. Burada Smith’in “küresel çağda milliyetçiliğin aldığı yeni biçimlerden söz ederken, bu süreçte eski düşmanlıkların unutulması gerektiği” düşüncesine yer vermek faydalı olacaktır (Akça, 2007:85). Haberlerde, ulus içindeki farklı etnik, dini, kültürel farklılıkların tanınması ve bu farklılıklarla yaşanması gerektiği düşüncesi, Kürt kimliğinin ve kültürünün kabulü ve tanınmasına yönelik açıklamalarla desteklenmiştir.

6.1.3. Fotoğraflar

Şekil.31. Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013

Hürriyet Gazetesi 22 Mart 2013 tarihli, “Silah devri bitti” başlıklı haberinde, Nevruz/Newroz alanından paylaştığı fotoğrafın üzerine Abdullah Öcalan ve BDP milletvekillerinin Öcalan’ın mektubunu okuduğu andaki fotoğrafını yerleştirmiştir. Bu fotoğrafta ‘silah devri’nin bitmesi ve çözüm süreci için önemli bir adımın atılmasında Öcalan ve BDP heyetinin önemli aktörler olduğu vurgusu yapılmıştır. Abdullah Öcalan’ın toplumun nezdinde “normalleştirilmiştir”. Daha önce yaygın ana akım medyada daima “bölücü”, “çocuk katili” gibi olumsuz sıfatlarla tanımlanan Abdullah Öcalan’ın, gömlek ve ceket içinde çekilmiş “presentable” fotoğrafı da onun “normalleştirilmesine” hizmet etmiştir. Haberde kutlamalara katılan kalabalığın fotoğrafı kullanılarak, toplumun Diyarbakır Nevruz/Newroz’una göstermiş olduğu ilgi gösterilmiştir. Buradan Türk ve Kürt halklarının Diyarbakır Nevruz/Newroz’una büyük bir önem atfettiği ve siyasi bir anlam yüklediği görülmektedir.

Şekil.32-33. Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013

Hürriyet Gazetesi 22 Mart 2013 tarihli, “4650. yıl mesajı” başlıklı haberinde, Dönemin İstanbul Valisi Hüseyin Avni Mutlu ile bir grup katılımcının ateşin üzerinden atladığı fotoğraf kullanılmıştır. Diğer yandan Konya, Eskişehir ve Kocaeli’deki Nevruz/Newroz kutlamalarından kareler kullanılmıştır. Burada

yöresel kıyafetleri ile Türk boylarının gösterileri gerçekleştirilmiştir. Haberde metinlerle ve fotoğraflarla “Türklük” vurgusu yapılmıştır. Nevruz/Newroz bayramının Türk kültür ve geleneklerine ait bir bayram olduğu ve 4650 yıllık bir tarihe dayandığı bilgisi verilmiştir. Bu haber ve fotoğraf, Kürt sorununun çözümünde yeni sürece gelinse de, Nevruzun bir Türk bayramı olduğunu reflektif biçimde okura anımsatmakta ve gazeteyi, egemen ulusal söylemin “bekçisi” olarak konumlandırmaktadır. Böylece 2013 Nevruz/ Newroz kutamalarına ait haberlerin müzakereli biçimde yazıldığı söylenebilir.

Şekil.34-35. Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013

Hürriyet Gazetesi 22 Mart 2013 tarihli, “Son değil yeni başlangıç” başlıklı haberinde, Abdullah Öcalan resimli bayraklar, yöresel kıyafetli yüzleri örtülü zafer işareti yapan insanlar ve kalabalığın içinde “Başkanım, Barışa da Savaşa da Hazırız” yazılı bir pankartın resmi kullanılmıştır. Fotoğrafın paylaşıldığı haberde Türk bayrağının olmaması eleştirilirken, genel anlamda kutlama olumlulaştırılarak sunulmuştur. Haberde PKK’nın silah bırakmış askerleri/ gerillaları ile coşkulu kalabalığın, hapiste de olsa, “Başkanım” diye hitap ettiği kişinin, Abdullah Öcalan olduğu anlaşılıyor.

Şekil.36. Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013

Hürriyet Gazetesi 22 Mart 2013 tarihli, “DEHAK kavgası ve MHP tepkisi” başlıklı haberinde, Meclis’te MHP milletvekillerinin Diyarbakır Nevruz/Newroz’unu ve Öcalan’ın çağrısını protesto amacıyla masalarına koydukları Türk bayraklarının resimleri kullanılmıştır. Burada Türk milliyetçiliği bayrak üzerinden tekrardan inşa edilmiştir. Gazete haberi sunarken fotoğrafların üzerine “MHP Tepkisi” şeklinde bir başlık kullanmış ve Türk milliyetçiliğini benimseyen partinin protestosunu ‘yorumsuz’ bir şekilde aktarmıştır. Burada “çözüm süreci” adı altında başlatılan süreçten memnun olmayan ve “ülkenin bölünmez bütünlüğüne” zarar geleceğini düşünen milliyetçi kesimin/MHP’nin tepkisi aktarılmıştır. Moles’in saptamış olduğu bir takım karşılaştırma analizlerinden “mesajdan itibaren çağrışım zincirleri yerleştirme- kurma” (Establishment of probable associations) teorisi (Bilgin, 2006:150) bu haber ile birlikte PKK’nın bir terör örgütü olduğu hatırlatılmaktadır. PKK’nın terör örgütü olduğu mesajı verildikten sonra bir zamanlar ülkeyi bölmeye çalışan, asker ölümlerine ve bebek ölümlerine neden olan bir örgüt olduğuna dair çağrışım zincirleri kurgulanmaktadır.

Şekil.37. Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 2013

Hürriyet Gazetesi 22 Mart 2013 tarihli, “Artık yarınımız var” başlıklı haberinde, Diyarbakır’da bir masa etrafında toplanan Hürriyet yazı işleri ekibinin fotoğrafı kullanılmıştır. Bu fotoğraf, Hürriyet gazetesinin süreçle ilgili gelişmeleri tüm ekibiyle yerinde inceleyerek/ gözleyerek konuya habercilik açısından önem verdiği, hem de konuyu siyasi olarak da desteklediği mesajını vermektedir. Fotoğraf çerçevesinin sol ve sağ üst köşesinde çiçek açmış dallar, yazı işleri ekibinin tüm üyelerinin fotoğrafları üzerindeki isimlerle onların ardında görülen taze çam fidanları, yeşillenmiş çayırılık alan anlamlı birer gösterge olarak hükümetin yani açılımının ülkeye tazelik, yenilik, ferahlık, esenlik getirdiği yan anlamını üretmektedir. Nehir üzerindeki tarihi köprü ise geçmişi geleceğe, doğuyu batıya, “biz”i “onlar”a bağlayan bir eşik olarak son derece anlam yüklüdür. Yazı işleri ekibini İstanbul’dan Diyarbakır’a ulaştıran köprü, gazetenin bölgedeki gelişmelere kayıtsız kalmayacağını net biçimde anlatmaktadır.

Şekil.38-39. Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 2013

Hürriyet Gazetesi 23 Mart 2013 tarihli, “Çankaya Nevruz’u” başlıklı haberinde, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün Türksoy üyesi ülkelerden ziyaretçilerini ağırladığı fotoğraf kullanılmıştır. Sağdaki fotoğrafta, Çankaya’da Türk bayrağının önünde geleneksel çalgısı ile gösteri yapan yöresel kıyafetler içinde bir kadın yer almaktadır. Arka fonda görülen Türk bayrağı, Diyarbakır Nevruz/Newroz’una karşılık Çankaya Nevruz’u başlığında “Türklük” ve “Türk milliyetçiliği” vurgulanmıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi Hürriyet gazetesi, Nevruz/ Newroz kutlamasını, bir yanda yeni sürecin Diyarbakır’da yarattığı coşkuyu manşete taşıyarak, diğer yandan da Nevruz’un Türk bayramı olduğuna ilişkin resmi söylem” içinde ayrı ayrı inşa ederek haberleştirmiştir. Dikkat çekici olan şey, bu iki kesime ilişkin söylemin, onları tek bir haber içinde karşılaştırmadan ayrı ayrı haberleştirilmesidir.

Şekil.40. Hürriyet Gazetesi, 24 Mart 2013

Hürriyet Gazetesi 24 Mart 2013 tarihli haberinde, “Komisyon kurulursa çekiliriz” başlıklı haberinde, bir grup gerillayı arkasına alarak konuşma yapan Murat Karayılan’ın fotoğrafa yer vermiştir. Ateşkes ilan edildiği açıklanan haberde Murat Karayılan, “PKK’nın Kandil’deki elebaşı”, Abdullah Öcalan ise, “terörist başı” olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda fotoğrafta Karayılan ve gerillalar gösterilerek, sürecin asıl aktörlerinin kimler olduğu hatırlatılmıştır. PKK’nın şartlı çekileceği bilgisinin verildiği “Komisyon kurulursa çekiliriz” başlığının, okurda bir “güvensizlik” hissi yaratma işlevini yerine getirdiği söylenebilir.

6.2 MakroYapılarına Yönelik Şematik Analiz

6.2.1. Ana Olay ve Sunuş Biçimi

İnceleme kapsamında ele alınan Hürriyet Gazetesi’nin 21 Mart- 24 Mart 2013 tarihleri arasındaki haberlerinde yer alan ana olay, “çözüm süreci kapsamında silah döneminin kapanması ve yeni bir siyasal sürece geçilmesi” şeklinde sunulmuştur. Haberler, PKK’nın silahlı güçlerini sınır dışına çekmesiyle oluşacak barış ortamına odaklanmaktadır. Haberlerde ana olaydan bahsederken çözüm süreci ile ilgili enformasyon eksiltimi söz konusudur. Silahlı güçlerin sınır

dışına çekilmesi çağrısı ön plana çıkarılırken, bunun “nasıl”, “ne zaman”, “ne şartla” gerçekleşeceği yönünde bilgi verilmemektedir.

Hürriyet Gazetesi, haber başlık ve içerikleriyle Türkiye kamuoyununa “Silahlı direniş sürecinden, demoktatik siyaset sürecine kapı açıldığı” bilgisini sunmakta, “bütün halkların kazancına olacak umut dolu bir sürece adım” atıldığını ifade etmektedir. Aynı zamanda sık sık siyasilerin görüşlerine de yer vererek “bir arada yaşabilmenin” önemine vurgu yapmıştır.

6.2.2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Hürriyet Gazetesinin 21 - 24 Mart 2013 tarihli haberlerinde ardalan ve bağlam bilgisi incelenmiştir. Haberlerde ardalan bilgisi veren bazı haberler aşağıda örneklendirilmiştir.

Hürriyet Gazetesinin 21-24 Mart 2013 tarihli,

- “Öcalan’ın çağrısı Diyarbakır’da okundu: ‘Artık silahlar sussun, Artık silahlı unsurlarımızın sınır ötesine çekilmesi aşamasına gelinmiştir’” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013).

- “Elbette hiçbir şey 30 yılda kaybettiğimiz insanlardan önemli değil” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013).

- “Abdullah Öcalan, MİT’in 16 Ekim 2012’de resmen ziyaretiyle başlayan ‘Çözüm süreci’nin 5. ayında PKK’ya ve Türkiye kamuoyununa Silahlı direniş sürecinden , demoktatik siyaset sürecine kapı açılıyor” (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013).

- “Başbakan Erdoğan, Türkiye’yi hep birlikte inşa etmek istediklerini belirterek, ‘Gün kucaklaşma günüdür, gün muhabbet günüdür, Gün silahları gömme, kanı durdurma, gözyaşını dindirme günüdür.’ mesajı verdi.(Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 2013)

- “Türkiye yeni bir döneme girdi. 21 Mart’ta Öcalan, Diyarbakır’da okunan mektubuyla PKK’ya ‘çekilin’ dedi.” (Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 2013)

Yukarıda örnekleri verilen haberlerin ardaan bilgisinde, Türk devletinin PKK ile çatışma halinde olduğu ve bu durumun 30 yıllık bir geçmişe dayandığı ifade edilmektedir. 30 yıldır büyük maddi ve manevi kayıpların olduğu ekonomik verilerle ifade edilmiştir. Türkiye siyasetinin yeni bir inşaya ihtiyacı olduğu ve bu inşa sürecine girdiği bilgisi verilmektedir.

Burada en önemli nokta, bütün haber başlıklarında kurgulanan silahların çekilmesiyle gelecek bir siyasi süreçten söz edilmesidir. Haberlerde “Kürt sorunu” ve “PKK sorunu” birlikte değerlendirilerek genelleştirici bir söylem içinde kullanılmıştır. Türkiye ve Kürtler arasında tek sorunun şiddet olduğu vurgusu ön plana çıkarılarak, diğer talepler ve haklar gözardı edilmiştir. Okuyucuya 30 yıldır devam eden çatışmanın sorumlu aktörü “şiddet”, “terör”, “kan akıtmak” olarak PKK üzerinden kodlanmış, silahların çekilmesiyle bütün sorunun çözüleceği vurgulanmıştır. Bu vurgu, sorunun egemen ulus söylemi içerisinde kavrandığına işaret etmekte ve yukarıda vurgulandığı gibi, sorunun nedenlerini, Kürt siyasi hareketinin taleplerini gözardı ederek anlamlı yokluk pratiğinin işbaşında olduğunu anımsatmaktadır.

Hürriyet Gazetesinin 22 Mart 2013 tarihli “4650. yıl mesajı” başlıklı Trakya Üniversitesi’ndeki Nevruz/Newroz kutlamalarından bahseden haberin ardaan bilgisinde, Nevruz/Newroz bayramlarının 4650 yıl öncesine dayanan bir tarihinin olduğu anlaşılmaktadır. “Türklerin tarihinin en önemli günü olarak belirtilen Ergenekon’dan çıkışı anlatan Nevruz geleneksel olarak öğrenciler ve öğretim görevlilere tarafından demir döverek kutlandı.” Bu haberde Nevruz/Newroz bayramının Türklere ait bir bayram olduğu vurgulanmış ve bu kez, Türkiye’de yaşayan diğer etnik gruplar dışlanmıştır.

Hürriyet Gazetesinin 24 Mart 2013 tarihli “PKK’nın Kandilde’ki elebaşlarından Murat Karayılan, terörist başı Abdullah Öcalan’ın mektubuna Almanya’nın Bonn şehrinde düzenlenen Nevruz kutlamalarında yanıt verdi.”

içerikli haberinin ardalan bilgisinde, müzakere yapılacak tarafın aslında “bir terörist grubu” olduğu bilgisi verilmektedir. Haber, sürecin en önemli iki aktöründen biri olan Öcalan’ı “terörist başı” olarak etiketlemiştir.

6.2.3. Haber Kaynakları

Hürriyet Gazetesinde incelenen haberlerde, haber kaynağı olarak çoğunlukla muhabirin gözlemleri aktarılmış, yani birinci el kaynak kullanılmıştır. Hürriyet Gazetesi, haber başlıklarının bir üst başlığı olarak “Hürriyet Dünyası Diyarbakır’ın nabzını tuttu”, “Hürriyet yazı işleri toplantısını Diyarbakır’da gerçekleştirdi” gibi ifadeler kullanarak olayları yerinden ve birinci kaynaktan aktardıklarını iletmiştir.

Hürriyet Gazetesi, habelerinde sürecin iki aktörü olan hükümet sözcüleri, Abdullah Öcalan, Kandil yetkilileri ve BDP milletvekillerinin açıklamalarına yer vermiş, zaman zaman doğrudan alıntılar yapmışlardır. Hürriyet Gazetesi 22 Mart 2013 tarihli “Katkıya hazırız” başlıklı haberinde, ABD ve AB, Newyork Times, Reuters, Daliy Telegraph gibi yabancı basın kaynaklarından da Nevruz mesajına ilişkin değerlendirmeleri aktarmıştır. “Katkıya hazırız” başlığı, Hürriyet gazetesinin, çözüm sürecinde “teröristlerin” muhatap alınmış olmasından rahatsızlık duysa da,, nihayetinde devletin yanında ve hizmetinde olduğunu açıkça ifade etmektedir.

6.3 Mikro Yapılarına Yönelik Analiz Çalışması

Hürriyet Gazetesi 21-24 Mart 2013 tarihli haberlerinde genellikle etken yapılı cümleler kullanılmıştır. Edilgen yapılı cümlelere pek rastlanmazken, özneler, çoğunlukla açık bir şekilde belirtilmiştir. İncelenen başlıklarda “Hükümet”, “Öcalan” ve “PKK” etken cümlenin öznesi olarak ön plana çıkarılmış ve olumlu olarak işlenmiştir.

6.3.1 Sentaktik Analiz

Hürriyet Gazetesi 21-24 Mart 2013 tarihli haberlerinde genellikle etken yapılı cümleler kullanılmıştır. Edilgen yapılı cümlelere pek rastlanmazken öznelere çoğunlukla açık bir şekilde belirtilmiştir.

6.3.2. Sözcük Seçimleri

Hürriyet Gazetesi 21-24 Mart 2013 tarihlerinde “silah devri bitti”, “tek vatan - tek devlet” şeklindeki ifadeleriyle ülkenin bölünmez bütünlüğünün sağlanacağına yönelik mesaj vermiştir. Bu mesaj, gazetenin sürece yönelik kaygı ve coşku ekseninde salınan ikili tutumunda, süreçten kaygı duyan kesimin bu kaygısını yatıştırma işlevini de açık etmektedir. Haberlerde birlik- beraberlik, barış vurgusu yapılırken, aynı zamanda “Türk bayrağı”, bir “Türk bayramı olarak Nevruz/Newroz”, gibi ifadeler öne çıkarılmış ve “vatanseverlik” vurgusuyla resmi devlet söylemi yeniden üretilmiştir.

İçişleri Bakanı Muammer Güler’in Nevruz/Newroz kutlamalarında Türk bayrağının olmamasına yönelik açıklamalarına yer verirken “Nefretle kınıyorum” cümlesi başlığa çekilmiş ve kutlamalarda Türk bayrağının olmaması, kutsal değer atfedilen Türk bayrağına karşı bir hakaret olarak algılanmıştır.

Hürriyet gazetesi Nevruz/Newroz ile ilgili haberlerinin çoğunda çözüm sürecinin bir aktörü olan PKK ve Öcalan’dan bahsederken, önceki yılların aksine terör örgütü ifadelerinden sakınmış ve “Öcalan, İmralı, Örgüt, PKK, Kandil” gibi ifadeleri kullanarak okurda olumlu bir izlenim uyandırmaya çalışmıştır. Althusser’in de bashettiği Devletin İdeolojik Aygıt olarak gördüğü medyanın ülkemizde etki gücüne işaret edersek, medyanın; siyasi tercihler başta olmak üzere, kültür, algılama, yaşam biçimleri, ekonomik tavırlar noktasında ciddi anlamda belirleyici nitelikler taşımaktadır. Bu haberde de hükümetin silahlı örgüt ile giriştikleri çözüm süreci için okuyucunun zihninde olumlu bir alt yapı oluşturduğu görülmektedir.

6.3.3. Haberlerin Retoriği

Hürriyet Gazetesi 21-24 Mart 2013 tarihli haberlerinde haber kaynağının güvenilirliğini ortaya koyan retorik stratejilerinden fotoğraf kullanma, doğrudan alıntı yapma, olay yerinden aktaran muhabirlerin izlenimlerine yer verme stratejilerine yer vermiştir. Hürriyet Gazetesi Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik haberlerinde toplam on fotoğraf kullanmıştır.

Gazete sürecin baş aktörlerinden Abdullah Öcalan'ın mektubuna geniş vermiş, haber başlık ve içeriklerinde doğrudan alıntılar kullanmıştır. Hürriyet gazetesi haber ekibinin Diyarbakır'a özellikle bu süreci takip etmek için gittiklerini ve bizzat "Hürriyet Dünyası Diyarbakır'ın nabzını tuttu", "Hürriyet yazı işleri toplantısını Diyarbakır'da gerçekleştirdi" şeklindeki haberleriyle vurgulamıştır. Bu enformasyon, okuyucuya haberin güvenilirliğini sağlamak amacıyla sunulmuştur.

7. 2013 YILI ÖZGÜR GÜNDEM GAZETESİNDE YER ALAN HABERLERİN ANALİZİ

7.1. Makro Yapılarına Yönelik Tematik Analiz

7.1.1. Başlıklar

Özgür Gündem gazetesinde 21 Mart 2013 Nevruz/Newroz bayramı ile ilgili haber başlıkları incelendiğinde, gazetenin Diyarbakır'da yaşanan Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik "Tarihi Gün", "Çözüm Newroz'u" ve "Kürtlerin Özgürlük Günü" ana başlıklarında haber sunduğu tespit edilmiştir. Diyarbakır'da yaşanan Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik Özgür Gündem Gazetesi'nde yapılan haber başlıkları aşağıda gösterilmektedir.

1. "Bugün tarih yapılıyor" (21 Mart 2013 s.1).
2. "Bu Newroz çözüm Newroz'u" (21 Mart 2013 s.2).
3. "Kadınların da özgürlük Newroz'u" (21 Mart 2013 s.2).

4. “Kürtlerin özgürlük günü” (21 Mart 2013 s.8).
5. “Newroz ateşi Ege’yi de sardı” (21 Mart 2013 s.8).
6. “Newroz’da renk cümbüşü” (21 Mart 2013 s.8).
7. “Balıkesir barışı haykırdı” (21 Mart 2013 s.8).
8. “Newroz alanında özgürlük halayı” (21 Mart 2013 s.8).
9. “On binler Öcalan’a özgürlük istedi” (21 Mart 2013 s.9).
10. “Milyonların şahitliğinde Öcalan Amed’den seslendi: Yeni Bir Dönem Başladı” (22 Mart 2013 s.1).
11. “Ankara’da şaşkınlık alametleri” (22 Mart 2013 s.5).
12. “Dünya Öcalan’a odaklandı” (22 Mart 2013 s.5).
13. “Hayde Bre Osmanlı!” (22 Mart 2013 s.5).
14. “İşte meydan, işte önderi, işte milyonlar” (22 Mart 2013 s.6).
15. “Newroz ateşiyle çöşku doruğa çıktı” (22 Mart 2013 s.6).
16. “Dünya tarihi çağrışı alanda dinledi” (22 Mart 2013 s.6).
17. “Sayın Öcalan’ın yolu yolumuzdur” (22 Mart 2013 s.7).
18. “Yeni bir Türkiye, Ortadoğu ve Geleceğe Uyanıyoruz” (22 Mart 2013 s.7).
19. “Dünya Öcalan’ı konuşuyor” (23 Mart 2013 s.1).
20. “Çağrışı bırakıp bayrağa taktılar” (23 Mart 2013 s.7).
21. “Kürtlerin bayrakla sıkıntısı yok” (23 Mart 2013 s.7).
22. “Halk sürecin arkasında devlet de karşılık vermeli” (23 Mart 2013 s.8-9).

23. “Tüm kesimler üzerine düşeni yapmalı” (23 Mart 2013 s.10).
24. “Çok şükür çok şükür bugünü de gördük” (23 Mart 2013 s.8-9).
25. “KCK’dan ateşkes” (24 Mart 2013 s.1).
26. “Ortadoğu’ya umut oldu” (24 Mart 2013 s.7).

Özgür Gündem Gazetesi 21 Mart 2013 tarihli “Bugün tarih yapılıyor”, “Bu Newroz çözüm Newroz’u”, “Kürtlerin özgürlük günü”, “Newroz alanında özgürlük halayı”, “Onbinler Öcalan’a özgürlük istedi” şeklinde ki haber başlıklarıyla Nevruz/Newroz gününe büyük bir siyasi önem yükledikleri anlaşılmaktadır. Özgür Gündem Gazetesi Nevruz /Newroz kutlamalarına yönelik haberinde “Demokratik çözüm” için “tarihi çağrı” olarak olarak kodlamış ve okuyucuya aktarmıştır. Özgür Gündem Gazetesi 21 Mart 2013 tarihli “Newroz ateşi Ege’yi de sardı”, “Balıkesir barışı haykırdı” şeklindeki haber başlıklarında Nevruz/Newroz bayramlarının Türkiye’nin her bölgesinde coşkuyla kutlandığı bilgisi verilmekte ve olumlulaştırılacak sunulmaktadır.

Özgür Gündem Gazetesi 22 Mart 2013 tarihli “Milyonların şahitliğinde Öcalan Amed’den seslendi: Yeni Bir Dönem Başladı” başlıklı haberinde, PKK lideri Abdullah Öcalan’ın çözüm sürecine yönelik açıklamalarına yer verilmiş ve milyonların şahitliği vurgusu yapılarak Öcalan’a “güvenilirlik” ve “inandırıcılık” sağlamak istemiştir. Gazete Öcalan’ın meşruiyetini, kutlamaya katılan milyonların şahitliği aracılığı ile kurmaya çalışmıştır.

Özgür Gündem Gazetesi 23 Mart 2013 tarihli “Halk sürecin arkasında devlet de karşılık vermeli”, “Tüm kesimler üzerine düşeni yapmalı” haber başlıkları ile, sürece devletin ve Türkiye’de bulunan tüm toplumların destek vermesi gerektiğini belirtmiştir. “Halk sürecin arkasında devlet de karşılık vermeli” şeklindeki haber başlığında sürecin tek taraflı başlatıldığı ve devletin karşılık vermesi gerektiği ifade edilerek Öcalan aktörü öne çıkarılmış ve

“kahraman”laştırılmıştır. Halkın sürecin arkasında olduğu vurgusu yapılarak, halk ve devlet karşı karşıya getirilmiştir. Ancak bu karşılaştırma, bir zıtlık yaratmak için değil, devletin de bu konuda adım atması halinde halkın desteğe hazır olduğunu belirtmek için yapılmıştır.

Özgür Gündem Gazetesi 21-24 Mart 2013 tarihli haber başlıklarında genellikle Öcalan ve BDP yetkililerinin açıklamalarına yer vermiş, sürecin diğer aktörü olan Türk devletine süreç için destek çağrısında bulunulmuştur. Aynı zamanda sürecin Kürtler için daha fazla önem taşıdığı vurgusu yapılmıştır.

7.1.2. Haber Girişleri

Özgür Gündem Gazetesinin Nevruz/Newroz kutlamaları ile ilgili haber girişlerinde aktardığı bilgiler aşağıda gösterilmektedir.

1. “Günlerdir Öcalan’ın ‘Demokratik Kurtuluş’ önerisini sahiplenen milyonlar, tüm zamanların en büyük Newroz’u için bugün Amed’de olacak” (Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013).

2. “YJA Koordinasyonu (Yekîneyên Jinên Azad- Özgür Kadınlar Birliği) yayınladığı Newroz mesajında, 2013 Newroz’nun gerçek çözüm iradesi anlamı taşıdığına dikkat çekti” (Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013).

3. “Kadınlar Amed Newroz’unda, büyük katılım yaparak özgürlüğü bir kez daha en gür sesleriyle Newroz alanında haykıracak” (Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013).

4. “Öcalan’a Özgürlük, Kürtlere Statü şiarıyla kutlanan Newroz için Wan’ın Ebex, Miks,Şax, Qelgeli, Payizava, Erzerom’un Qareyzi ve Qers’in Qaxizman ile Bedlis’in Tetwan ilçelerinde yüz binler alanlara akın etti” (Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013).

5. “Aydın’ın Söke ilçesi Savucu Beldesi Newroz alanında Newroz kutlaması yapıldı” (Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013).

6. “Turgutlu’da Atatürk Mahallesinde kutlanan Newroz’a binlerce kişi katıldı” (Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013).
7. “Erzerom’un (Erzurum) Qereyzi (Karayazı) ilçesinde Bayraktar Mahallesinde miting yapıldı” (Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013).
8. “Riha’nın Gire Sor ve Xelfeti ilçelerinde onbinlerce kişi ‘Öcalan’a özgürlük sloganlarıyla Newroz’u kutladı” (Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013).
9. “Ben, çağrıma kulak veren milyonların şahitliğinde diyorum ki; artık yeni bir dönem başlıyor, silah değil siyaset öne çıkıyor” (Özgür Gündem Gazetesi, 22 Mart 2013).
10. “PKK lideri Abdullah Öcalan’ın yeni bir dönem başlatan Newroz mesajı, Ankara’da yoğun tartışmalara konu olurken Amed’de toplanan milyonların iradesine karşın özellikle Meclis’teki tartışmaların ciddiyetsizliği dikkat çekti!” (Özgür Gündem Gazetesi, 22 Mart 2013).
11. “PKK lideri Öcalan’ın Diyarbakır Newroz’unda yaptığı çağrı dünya basınında flaş haber olarak geniş yer buldu” (Özgür Gündem Gazetesi, 22 Mart 2013).
12. “Yani tamam, Kürtlere inat ‘Nevruz’ diye bir bayramı yoktan var ettiniz, yumurta tokuşturma falan, anladık. Anladık ama bitti işte artık! Bir devir kapandı gitti” (Özgür Gündem Gazetesi, 22 Mart 2013).
13. “PKK lideri Öcalan’ın mesajının okunduğu tarihi Ahmed Newroz’una milyonlar akın etti” (Özgür Gündem Gazetesi, 22 Mart 2013).
14. “Newroz ateşini BDP ve DTK’lilerin de aralarında bulunduğu heyet yaktı” (Özgür Gündem Gazetesi, 22 Mart 2013).
15. “Dünyanın birçok yerinden tarihi Newroz’u izlemek için yüzlerce konuk geldi” (Özgür Gündem Gazetesi, 22 Mart 2013).

16. “Öcalan’ın mesajının ardından BDP ve DTK temsilcileri Öcalan’ın mesajının arkasında olduklarını belirten konuşmalar yaptı” (Özgür Gündem Gazetesi, 22 Mart 2013).

17. “PKK Lideri Öcalan’ın Amed’de yaptığı tarihi çağrı, tüm toplumu derinden etkiledi” (Özgür Gündem Gazetesi, 23 Mart 2013).

18. “Dünya, PKK Lideri Abdullah Öcalan’ın Newroz’da yaptığı tarihi çağrıyı tartışırken, hükümetin ve muhalefetin tartışmayı “bayrak” krizine indirgemesi tepkiyle karşılandı” (Özgür Gündem Gazetesi, 23 Mart 2013).

19. “Amed’in tarihi Newroz’u gerçekten de tam söylendiği gibi yeni bir baharın başladığı gün oldu” (Özgür Gündem Gazetesi, 23 Mart 2013).

20. “KCK Yürütme Konseyi Başkanı Murat Karayılan, Bonn kentinde on binlerin katıldığı Newroz kutlamasına gönderdiği mesajda, resmi olarak ateşkes ilan ettiklerini duyurdu” (Özgür Gündem Gazetesi, 24 Mart 2013).

21. “Öcalan’ın halk ve inanç topluluklarına yaptığı ‘demokratik yaşamı inşa’ çağrısına aydınlardan destek geldi” (Özgür Gündem Gazetesi, 24 Mart 2013).

Özgür Gündem Gazetesi 21-24 Mart tarihli haber girişlerinde Nevruz/Newroz kutlamalarından bahsederken çoğunlukla milyonlar, “on binler”, “yüzbinler”, “binlerce kişi”, “yüzlerce”, “akın etti” gibi rakamsal ifadeler kullanılarak kutlamalara gösterilen ilgi vurgulanmak istenmiştir. Özgür Gündem, bu rakamları hem kutlamaları hem de Öcalan’ın çağrısını meşrulaştırmak/doğallaştırmak için kullanmaktadır.

Özgür Gündem Gazetesinin 21 Mart 2013 tarihli “Öcalan’a Özgürlük, Kürtlere Statü şiarıyla kutlanan Newroz için Wan’ın Ebex, Miks, Şax, Qelgeli, Payizava, Erzerom’un Qareyzi ve Qers’in Qaxizman ile Bedlis’in Tetwan ilçelerinde yüz binler alanlara akın etti” haber içeriğinde il ve ilçelerin isimleri Kürtçe ifade edilerek “Kürt dili (Kürtçe)” vurgusu yapılmış ve “Kürt kimliği”nin inşasında, Kürtçe’nin, yerleşim birimlerinin isimlerinin Kürtçeleştirilmesinin

önemine işaret edilmiştir. Özgür Gündem gazetesinin isimlendirmesi, Gramsci'nin karşı-hegemonya kavrayışını da akla getirmektedir. Başlangıçta ulusal bir kimlik inşa etmek için Türkçeleştirilen yer isimlerinin, henüz resmi bir düzenleme olmadan tekrar Kürtçeleştirilmesi, egemen ideolojinin stratejilerine karşılık bir taktik olarak değerlendirilebilir. Böylece gazete, kendi okurları için, anadilde eğitim, yer isimlerinin tekrar eski halde düzenlenmesi gibi bir dizi kültürel ve siyasi talebi doğallaştırmaya çalışmaktadır. Kürtlerin Türkiye içindeki statü talepleri ve tutuklu bulunan PKK lideri Abdullah Öcalan'ın özgürlüğüne yönelik talepler, haber başlık ve içeriklerinde sık sık dile getirilmiştir.

Özgür Gündem Gazetesinin 23 Mart 2013 tarihli "Amed'in tarihi Newroz'u gerçekten de tam söylendiği gibi yeni bir baharın başladığı gün oldu" haberinde, Kürtler için kültürel kimlik oluşmasında Nevruz/Newroz'un önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Kürt mitolojisi olan Dehak destanını anımsatan haber, "Kürtler için yeni bir baharın başladığı gün" ifadesiyle 2013 Nevruz/Newroz'unu, Kürtlerin statülerinin, Türk siyasetinde varlıklarının, kimlik, dil ve kültürlerinin tanınması ve benimsenmesi için bir milat olarak nitelemekte ve Dehak destanıyla ilişki kurarak Kürtlerin yeniden özgürlüğüne kavuştuğunu anlatmaktadır. Dehak destanıyla ilişkilendirme, "yeniden bahar" gibi tanımlamalar, bu kutlamaların tarihselleştirilmesine ve ona atfedilen önemin dramatikleştirilmesine hizmet etmektedir.

7.1.3. Fotoğraflar

Şekil.41. Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013.

Özgür Gündem Gazetesi 21 Mart 2013 tarihli “Bugün tarih yapılıyor” başlıklı haberinde Nevruz/Newroz kutlamaları için bir araya gelmiş kalabalığın fotoğrafı kullanılmıştır. Fotoğrafta sarı, kırmızı, yeşil renkler dikkat çekmektedir. Alanın her yerinde sarı, kırmızı, yeşil renkte balonlar ve bayraklar bulunan fotoğrafta Kürt kimliğinin renkler üzerinden temsili yapılmıştır. Kutlamalara katılanların çokluğunu gösteren fotoğraf kimlik ve kültürlere sahip çıkan insanlar hakkında bilgi vermektedir.

Şekil.42. Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013.

Özgür Gündem Gazetesi 21 Mart 2013 tarihli “Bu Newroz çözüm Newroz’u” başlıklı haberinde yöresel kıyafetleri olan kadınların fotoğrafı kullanılmıştır. Bu fotoğraf Kürtlerin ulusal kimliklerinin oluşmasında kadının yerinin önemine işaret etmektedir. Kadınların üzerindeki beyaz tülentler “saflığı, temizliği ve masumiyeti” simgelemektedir.

Şekil.43. Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013.

Özgür Gündem Gazetesi 21 Mart 2013 tarihli “Newroz alanında özgürlük halayı” başlıklı haberinde ellerinde pankartlar bulunan bir grubun yürüyüşü

gösterilmektedir. Ellerinde “Demokratik Çözüm Öcalan’a Özgürlük” yazılı pankartta, topluluğun özgürlük talepleri arasında Kürt siyasi hareketinin lideri olarak gördükleri Abdullah Öcalan’ın tutsaklığının sona ermesi talebi de bulunmaktadır. Yürüyüş esnasında ön saflarda çocukların bulunması “umut ve gelecek” mesajı içermektedir. Fotoğrafta görülen davul ve zurna, kutlamanın şenlik atmosferini güçlendirmektedir.

Şekil.44. Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013.

Özgür Gündem Gazetesi 21 Mart 2013 tarihli “On binler Öcalan’a özgürlük istedi” başlıklı haberinde ellerinde Kürt bayrakları ve Öcalan posterleri olan kalabalık bir gurubun fotoğrafı kullanılmıştır. Haberin “On binler Öcalan’a özgürlük istedi” başlığı kullanılan fotoğrafla desteklenmiştir. Çoşkulu ve neşeli oldukları görülen insanların başlatılan süreçten umutlu oldukları anlaşılmaktadır. Fotoğrafta Öcalan’ın posterini, dikkatleri kolayca çekebilecek bir noktaya yerleştirilerek, odak yapılmıştır.

Şekil.45. Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013.

Özgür Gündem Gazetesi 21 Mart 2013 tarihli “Yeni bir dönem başladı” başlıklı haberinde kutlama alanına gelen on binlerce insanın fotoğrafı kullanılmıştır. Kalabalıkların açmış olduğu Abdullah Öcalan ve Mahsun Korkmaz posterleri fotoğrafın ön cephesinde yer almaktadır. Alanda sarı, kırmızı ve yeşil bayraklar, Abdullah Öcalan posterleri ve PKK’nın ilk komutanı olan Mahsun Korkmazın fotoğrafının bulunması, PKK’nın tanınmasına yönelik bir talep olduğu izlenimini oluşturmaktadır. Fotoğraftaki iki poster, örgütün başından o güne dek gelen süreçteki sürekliliğini vurgulamaktadır. Yeni bir dönem başlıklı haberde çok kısa bir zamana kadar yasaklı olan bayraklar, posterler “normalleştirilmiş” ve “olumlulaştırılarak” sunulmuştur. Fotoğrafta halkın desteği ve Öcalan’ın önderliğinde yeni bir dönemin başladığı mesajı verilmektedir.

Şekil.46. Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013

Özgür Gündem Gazetesi 21 Mart 2013 tarihli “Newroz ateşiyle çoşku doruğa çıktı” başlıklı haberinde BDP Milletvekillerinin büyük Nevruz/Newroz ateşini yakarken çekilmiş fotoğrafı kullanılmıştır. Fotoğrafta BDP yetkililerinin süreçte önemli bir aktör olacakları mesajı vurgulanmıştır. Nevruz/Newroz ateşi “umut, yenilik, bahar, barış, özgürlük” anlamları barındırmaktadır. Bu olumluluklar BDP’nin yer aldığı bir fotoğrafta iletilmiş ve siyasi arenada büyük öneme sahip oldukları vurgulanmıştır.

Şekil.47. Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013

Özgür Gündem Gazetesi 21 Mart 2013 tarihli “Sayın Öcalan’ın yolu yolumuzdur” başlıklı haberinde BDP milletvekillerinin Abdullah Öcalan’ın mesajını okurken çekilmiş fotoğrafı kullanılmıştır. Fotoğrafta kürsünün önünde ve sahnenin arkasında büyük bir Öcalan fotoğrafı yer almaktadır. Burada mesajın kim tarafından verildiği öne çıkarılmış, mesajı Öcalan okuyormuş gibi bir hava oluşturulmak istenmiştir. Mektubun inandırıcılığını ve güvenini sağlamak amacıyla fotoğraf kullanımı yapılmıştır. Öcalan’ın fotoğrafı, özgür olduğu dönemlere ait açık alanda çekilmiş bir fotoğraftır. Bu da kitlenin Öcalan’ı özgür görmek istediklerine dair bir mesajdır.

Şekil.48. Özgür Gündem Gazetesi, 21 Mart 2013

Özgür Gündem Gazetesi 21 Mart 2013 tarihli “Yeni bir Türkiye, Ortadoğu ve Geleceğe Uyanıyoruz” başlıklı haberinde Nevruz/Newroz alanına gelen kabalıkların fotoğrafı ile halkı selamlayan Abdullah Öcalan fotoğrafı birlikte verilmiştir. Fotoğrafta sürecin önemli bir aktörü olarak öne çıkarılan Öcalan’ın büyük bir kitleye hitap ettiği ve onların lideri konumunda olduğu mesajı verilmektedir. Fotoğraflar sanki birbirlerini selamlıyormuş gibi aktarılmış, halk ve Öcalan arasındaki bağlılık vurgulanmak istenmiştir. Dolayısıyla fotoğraf, geçmişte ve orada olan Öcalan’ı, “şimdi ve buraya” görsel olarak taşımıştır.

7.2 MakroYapılarına Yönelik Şematik Analiz

7.2.1. Ana Olay ve Sunuş Biçimi

İnceleme kapsamında ele alınan Özgür Gündem Gazetesi'nin 21 Mart- 24 Mart 2013 tarihleri arasındaki haberlerinde yer alan ana olay, PKK Lideri Abdullah Öcalan'ın silahların değil siyasetin öne çıktığı Yeni bir dönemin başladığı şeklindeki açıklamasıyla sunulmuştur.

YJA (Yekîneyên Jinên Azad- Özgür Kadınlar Birliği) koordinasyonunun yayınlandığı mesaja ver yeren gazete Nevroz/Newroz'u "direniş ve varoluş sembolü" olarak görmüş ve 2013 Newroz'unun "demokratik kurtuluş ve özgürlük" anlamı taşıdığını ifade etmiştir.

7.2.2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Özgür Gündem Gazetesinin 21 - 24 Mart 2013 tarihli haberlerinde ardalan ve bağlam bilgisi incelenmiştir. Haberlerin ardalan bilgisinde çoğunlukla Türkiye'de yaşayan Kürtlerin bir statüsünün olmadığı, Türk siyasetinde var olmadıkları ve kendi dil, kimlik ve kültürlerinde tanınmadıkları anlamı çıkarılmaktadır. Özgür Gündem Gazetesi'nin 22 Mart 2013 tarihli "Ben, çağırma kulak veren milyonların şahitliğinde diyorum ki; artık yeni bir dönem başlıyor, silah değil siyaset öne çıkıyor" şeklindeki Öcalan'ın açıklamalarının kullanıldığı haberin ardalan bilgisinde, Türkiye devleti ve PKK'nın silahlı bir mücadele içinde oldukları ve siyaset önünde mücadele etme kararı aldıkları anlaşılmaktadır.

Özgür Gündem Gazetesinin 22 Mart 2013 tarihli "Hayda Bre Osmanlı" başlıklı haberinde Nevruz/Newroz ateşinden atlayan devlet erkânına yönelik "Yani tamam, Kürtlere inat 'Nevruz' diye bir bayramı yoktan var ettiniz, yumurta tokuşturma falan, anladık. Anladık ama bitti işte artık! Bir devir kapandı gitti" şeklindeki ifadeleri ile Türklerin Nevruz bayramına ait bir tarihlerinin olmadığını Osmanlı'ya atıfta bulunarak dile getirmiştir. Haber başlığında "Osmanlı" sözcüğünün, Türk devletini tanımlamak için kullanıldığı görülür ki, gazete Osmanlı ve Türkiye arasında bağ kurar. Nevruz/Newroz kutlamalarına Osmanlı

Devleti'nin son dönemlerinden itibaren farklı anlamlar yüklenmeye çalışılmıştır. Özellikle II. Meşrutiyet'in ilanı sonrasında Nevruz geleneği milli bir özellik haline almaya başlamıştır. Bu haberde kutlamaların “Türk-Kürt” mücadelesinden kaynaklandığını ve bir “güç yarışı haline geldiğini vurgulamıştır. “Bir devir kapandı gitti” ifadeleri ile “savaş bitti barış zamanı” kodlaması yapılmıştır. Aynı haberin içerisinde “koca bir vali ve devlet erkânına yakışıyor mu?” ifadesiyle devlet erkânına yönelik “küçültme” ve “alaycı” bir ifade kullanılmıştır.

7.2.3. Haber Kaynakları

Özgür Gündem Gazetesinde incelenen haberlerde, haber kaynağı olarak çoğunlukla muhabirin gözlemleri aktarılmış, yani birinci el kaynak kullanılmıştır. Özgür Gündem Gazetesi, haberlerinde çoğunlukla çözüm süreci ile ilgili Abdullah Öcalan, Kandil yetkilileri ve BDP milletvekillerinin açıklamalarına yer vermiş, genellikle doğrudan alıntılar yapmıştır. Türk siyaseti ve medyasından birçok isimden Öcalan'ın açıklamalarına karşı görüşler gazetede yayınlanmıştır. Özgür Gündem 23 Mart 2013 tarihli “Dünya Öcalan'ı konuşuyor” başlıklı haberinde, Financial Times, Guardian, Times, Le Monde gibi yabancı basın kaynaklarından da Nevruz mesajına ilişkin değerlendirmeleri aktarmıştır. Gazete Öcalan'ın açıklamalarını kaynak alarak, onu siyasi bir aktör olarak yeniden inşa etmiştir.

Aynı sayfada Dünya gazeteleri mesajı nasıl gördü başlıklı haberinde, CNN (ABD), UPI Ajansı (ABD), Amerika'nın Sesi, TIME (ABD), Huffington Post (ABD), Newyork Times (ABD), ABC (ABD), Swissinfo (İsviçre), Euronews, Deutsche Welle (Almanya), Jerusalem Post (İsrail), Daily Telegraph (İngiltere), BBC (İngiltere), İtalyan Haber Ajansı (ANSA), Bulgar Haber Ajansı (Novinite), Press TV (İran), Saudi Gazette (S.Arabistan), Al Bawava (S. Arabistan), Kuveyt Haber Ajansı (KUNA), Gulf Times (Katar), Japan Times (Japonya), The Australian (Avustralya) gibi tüm dünyadan haber kanalları ve ajansların haberlerine yer vermiş, olayın önemini bir kez daha vurgulamıştır.

7.3. Mikro Yapılarına Yönelik Analiz Çalışması

7.3.1 Sentaktik Analiz

Özgür Gündem Gazetesi 21-24 Mart 2013 tarihli haberlerinde genellikle etken yapılı cümleler kullanılmıştır. Edilgen yapılı cümlelere pek rastlanmazken özneler çoğunlukla açık bir şekilde belirtilmiştir. İncelenen başlıklarda “Newroz”, “Öcalan” ve “Kürtler” etken cümlenin öznesi olarak ön plana çıkarılmış ve olumlu olarak işlenmiştir.

7.3.2. Sözcük Seçimleri

Özgür Gündem Gazetesi 21-24 Mart tarihli haberlerinde Nevruz/Newroz kutlamalarından bahsederken çoğunlukla milyonlar, “on binler”, “yüzbinler”, “binlerce kişi”, “yüzlerce”, “akın etti” gibi rakamsal ifadeler kullanılarak kutlamalara gösterilen ilgi vurgulanmak istenmiştir.

Özgür Gündem Gazetesinin 21 Mart 2013 tarihli “Öcalan’a Özgürlük, Kürtlere Statü şiarıyla kutlanan Newroz için Wan’ın Ebex, Miks, Şax, Qelgeli, Payizava, Erzerom’un Qareyzi ve Qers’in Qaxizman ile Bedlis’in Tetwan ilçelerinde yüz binler alanlara akın etti” haber içeriğinde il ve ilçelerin isimleri Kürtçe ifade edilmek tercih edilmiş ve Kürt kimliğine, bu kimliğin bileşeni olan Kürtçeye ve coğrafyaya vurgu yapılmıştır. Büyük Amed Newroz’u başlıklı haberlerinde Diyarbakır’ın eski adı olan Amed kullanılmıştır. Amed isminin, haberde “Kürt ulusal kimliğinin bir sembolü olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Özgür Gündem Gazetesinin 21-24 Mart 2013 tarihli haberlerinde çoğunlukla “özgürlük” kelimesi kullanılmaktadır. Buradan Türkiye’de yaşayan Kürtlerin özgürlük talepleri olduğu ve Nevruz/Newroz gününü bir “özgürlük çıkışı” olarak anlamlandırdıkları görülmektedir.

7.3.3. Haberlerin Retoriği

Özgür Gündem Gazetesi 21-24 Mart 2013 tarihli haberlerinde haber kaynağının güvenilirliğini ortaya koyan retorik stratejilerinden fotoğraf kullanma, doğrudan alıntı yapma, olay yerinden aktaran muhabirlerin izlenimlerine yer verme gibi retoriksel stratejiler kullanıldığı görölmektedir. Hürriyet Gazetesi Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik haberlerinde toplam 20 fotoğraf kullanmıştır.

Özgür Gündem Gazetesi sürecin baş aktörlerinden Abdullah Öcalan'ın mektubuna geniş yer vermiş haber başlık ve içeriklerinde doğrudan alıntılar yapmıştır. Haberlerde kullanılan fotoğrafların çoğu kutlama alanında çekilmiş ve olayı yerinde incelendiğine dair bilgi veren fotoğraflardır. Dünya'nın farklı yerlerinden medya kanalları ve ajanlarının Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik değerlendirmelerine yer vermiş ve haberler desteklenmiştir.

Bunlara ek olarak haberlerde, bu konuda egemen ideolojinin kutlamalar ve kutlamaların gerçekleştiği coğrafyayı tanımlama biçimlerini tersine çeviren taktiklerin de kullanıldığı görölmektedir. Bunlardan en yaygın olanı, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki yerleşim birimlerinin Kürtçe isimleri ile haber kaynağı olarak çoğunlukla Kürt siyasi hareketinin yasal ya da illegal aktörlerini kullanmaktır.

8. 2013 YILI İNCELENEN GAZETELERDE (TÜRKİYE GAZETESİ, HÜRRİYET GAZETESİ, ÖZGÜR GÜNDEM (YENİ ÜLKE) KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Gazetenin Sayfalarında Yer Alan Konu ile İlgili Haber Sayıları

21-21 Mart 2013	HABER SAYISI
TÜRKİYE	16
HÜRRİYET	19
ÖZGÜR GÜNDEM (YENİ ÜLKE)	26

Tablo3 : 2013 yılı İncelenen gazetelerde yer alan haber sayıları

21-24 Mart 2013 tarihinde Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik yayınlanan haberler incelediğinde olayı 26 haber ile en fazla gazetesine taşıyan Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi olarak görülmektedir. Daha sonra 19 haberle Hürriyet Gazetesi ve en az haberleştiren 16 haberle Türkiye Gazetesi olmuştur.

Türkiye Gazetesi 2013 yılı Diyarbakır Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik “Barış Umudu” ve “Çözüm Süreci” ana başlıklarında eksininde haber yapmıştır. Hürriyet Gazetesi 2013 Diyarbakır Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik “Silah devri bitti”, “Çağrı olumlu”, “Son değil yeni başlangıç” şeklindeki söylemlere süreç olumlulaştırılarak sunulmuştur. Özgür Gündem (Yeni Ülke Gazetesi) ise Diyarbakır’da yaşanan Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik “Tarihi Gün”, “Çözüm Newroz’u” ve “Kürtlerin Özgürlük Günü” ana başlıklarında haber sunduğu tespit edilmiştir. 2013 yılı haberlerine baktığımızda her üç gazete de Nevruz/Newroz günü yaşanan olayı olumlulştırarak gazetelerine taşımıştır.

Hürriyet Gazetesi ve Türkiye Gazetesi 2013 yılı haberlerinde Türk bayrağı üzerinden “Türklük” ve “Türk Milliyetçiliği” vurgulanmıştır. Gazeteler de Nevruz/Newroz’un Türk bayramı olduğuna ilişkin resmi söylemi tekrardan inşa etmiştir. Haberlerde “birlik-beraberlik”, “barış” vurgusu yapılırken, aynı zamanda “Türk bayrağı”, bir “Türk bayramı olarak Nevruz/Newroz”, gibi ifadeler öne çıkarılmış ve “vatanseverlik” vurgusuyla resmi devlet söylemi yeniden üretilmiştir. Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesinde ise benzer şekilde Kürt Milliyetçiliği üzerinden bir haber söylemi hakimdir. Kürt bayrakları, Öcalan posterleri ve Newroz’un Kürt mitolojisine ait olan bir bayram olduğu iddiası Kürt milliyetçiliğini öne çıkarmaktadır. Özgür Gündem (Yeni Ülke) haberlerinde Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik il ve ilçe isimleri Kürtçe yazılmış ve anadile vurgu yapılmıştır.

Hürriyet Gazetesi ve Türkiye Gazetesi 21-24 Mart 2013 tarihli haberlerinde haber kaynağı olarak Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik haberlerinde; hükümet sözcüleri, BDP Milletvekilleri, Abdullah Öcalan ve Kandil’den yapılan açıklamalara yer verirken, Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi hükümet sözcülerinin açıklamalarına yer vermeyip sadece DP milletvekilleri, Abdullah Öcalan ve Kandil’den yapılan açıklamalara yer vermiştir. Gazete gerçekleşen olayı okuyucuya tek taraflı sunmuştur.

Gazetenin Sayfalarında Yer Alan Konu ile İlgili Fotoğraf Sayıları

21-21 Mart 2013	FOTOĞRAF SAYISI
TÜRKİYE	8
HÜRRİYET	10
ÖZGÜR GÜNDEM (YENİ ÜLKE)	20

Tablo4: 2013 İncelenen gazetelerde yer alan fotoğraf sayıları

Hürriyet Gazetesi, Türkiye Gazetesi ve Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi, 2013 yılında Nevruz/Newroz kutlamaları için bir araya gelen grupların fotoğraflarını “çözüm sürecini” destekleyen coşkulu kalabalık göstergeleri olarak tanımlamıştır.

Hürriyet ve Türkiye Gazetelerinde 2013 yılı Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik kutlama alanında bulunan kalabalıkların fotoğrafı kullanılmaktadır. Fotoğrafların üzerine Abdullah Öcalan ve BDP milletvekillerinin Öcalan’ın mektubunu okuduğu andaki fotoğrafını yerleştirilerek ‘silah devri’nin bitmesi ve çözüm süreci için önemli bir adımın atılmasında Öcalan ve BDP heyetinin önemli aktörler olduğu vurgusu yapılmıştır. Abdullah Öcalan toplumun nezdinde “normalleştirilmiştir”. Devletin Kürt sorununu tanınması ve bu noktada adım atması Hürriyet ve Türkiye Gazeteleri haber söylemlerinde etkili olmuş ve “düşman” olarak gösterilen halk “dost” statüsünde kodlanmıştır. Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi ise, 2013 yılı Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik haberlerinde sarı, kırmızı ve yeşil renkte balonlar ve bayraklar bulunan fotoğraflar sık sık kullanılmakta Kürt kimliğinin renkler üzerinden temsili yeniden inşa edilmektedir. Genellikle kutlamalara katılanların çokluğunu gösteren fotoğraflarda kimlik ve kültürlere sahip çıkan insanlar hakkında bilgi verilmektedir. Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi Nevruz/Newroz kutlamalarına ilişkin fotoğraflarda kadın, erkek ve gençlerin bulunduğu bir topluluk gösterilmekte ve Kürt halkının yaşlı, genç kadın çocuk demeden dayanışma içinde olduğu vurgulanmaktadır

9. 1992 VE 2013 YILLARI GAZETELERİNDE YER ALAN HABERLERİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

9.1. Olaya ilişkin Türkiye Gazetesi 1992-2013 Yılları Karşılaştırmalı Analiz

Türkiye Gazetesinin 21-24 Mart tarihleri arasında 1992 yılı ve 2013 yılında kutlanan Nevruz/Newroz bayramlarına yönelik haberleri incelenmiştir.

Gazetenin Sayfalarında Yer Alan Konu ile İlgili Haber Sayıları

TÜRKİYE GAZETESİ	HABER SAYISI
1992 YILI	16
2013 YILI	16

Tablo5 :Türkiye Gazetesi incelenen gazetelerde yer alan haber sayıları

Türkiye Gazetesi 1992 ve 2013 yıllarına baktığımızda her iki yılda da 16 haber başlığını gazeteğe taşımıştır. Burada 1992 ve 2013 yılında gerçekleştirilen Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik olayları aynı değeri ve önemde gördüğü anlaşılmaktadır.

Gazetede Yer Alan Konu ile İlgili Fotoğraflar

TÜRKİYE GAZETESİ	FOTOĞRAF SAYISI
1992 YILI	3
2013 YILI	8

Tablo6 : Türkiye Gazetesi İncelenen gazetelerde yer alan fotoğraf sayıları

Türkiye Gazetesi 1992 ve 2013 yıllarına baktığımızda haberlerde fotoğraf kullanımında 1992 yılında 3 fotoğrafa yer verirken 2013 yılında 8 fotoğrafa yer vermiştir. 1992 yılında fotoğraflarda sarı, kırmızı ve yeşil renkte bayrakların ve Öcalan posterlerinin gösterilmesi “bölücü eylem”lerin göstergeleri olarak tanımlanırken, 2013 yılında Nevruz/Newroz bayramını kutlayan kalabalıkların ellerindeki sarı, kırmızı ve yeşil bayraklar ve Öcalan posterleri, kutlamalara katılan “çoşkulu kalabalığı” ve “sürece halkın desteği” şeklinde gösterilmiştir.

1992 yılı haberlerinde kullanılan fotoğraflar, eylem yapan “bölücü grup” ve onlara müdahale eden güvenlik güçlerinin görüntülerinden oluşmakta ve devletin gücüne vurgu yapılmaktayken, 2013 yılında kullanılan fotoğraflar, kutlama alanına gelen kalabalıklardan oluşmakta ve Kürt halkının gücünü göstermektedir. Devletin Kürt sorununu tanıması ve bu noktada adım atması Türkiye gazetesi haber söylemlerinde de etkili olmuş ve “düşman” olarak gösterilen halk “dost” statüsünde kodlanmıştır.

Türkiye Gazetesi 21 Mart 1992 tarihinde Cizre’de kutlanan Nevruz/Newroz bayramına yönelik “PKK terörü ile mücadele” başlıkları verirken 21 Mart 2013 Diyarbakır Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik “Barış Umudu” ve “Çözüm Süreci” ana başlıklarında eksininde haber yapmıştır.

Türkiye Gazetesi 21 Mart 1992 tarihinde ‘Bugünkü Sohbet Köşesi’ adlı İslami bilgilerin paylaşıldığı bölümde ‘Nevruz Kimin Bayramı?’ başlığında bölüm yayınlayarak, Nevruz/Newroz Bayramının İslami bir bayram olmadığını ve Müslümanların Nevruz bayramını kutlamaması gerektiğini ifade etmiştir. Nevruz/Newroz bayramını Gayri İslami bir kutlama olarak tanımlamıştır. Türkiye Gazetesi 21 Mart 2013 tarihinde yine Nevruz/Newroz kutlamalarından bir gün önce Nevruz/Newroz bayramını “Bu Nevruz başka Nevruz” başlığıyla duyurmuş, Türkiye’nin baharın gelişini simgeleyen Nevruz/ Newroz’un bu yıl yeni umutlarla karşılandığını ifade etmiştir. 1992 yılında Nevruz/Newroz bayramını kabul etmezden 2013 yılında baharın gelişinin müjdeleyicisi olarak okuyucuya iletmiştir.

Türkiye Gazetesi 1992 Cizre Nevruz/Newroz'una yönelik haber girişlerinde, “yıktilar, yaktılar, bayrak indirdiler” biçiminde manşete taşınarak “biz ve onlar” karşıtlığında “onlar”a karşılık gelen eylemcileri etiketlemeye, onların eylemlerini “yasadışı, bölücü” olarak göstermeye çalışmıştır. Türkiye Gazetesi 2013 yılında Diyarbakır Nevruz/Newroz'una yönelik haber girişlerinde hükümet sözcüleri ve Abdullah Öcalan'ın açıklamalarına yer vererek çözüm süreci için kritik bir eşiğin aşıldığı mesajları iletilmiştir. 1992 yılında “terörist, bölücü ve yıkıcı faaliyetler gösteren örgüt”, 2013 yılında “barış ve umut” adına önemli bir aktör olmuştur. 1992 yılında Türkiye topraklarını parçalamak için fırsat kollayan Öcalan, 2013 yılında “birlik ve bütünlük” için önemli bir aktör olarak görülmüştür.

Türkiye Gazetesinin 1992 yılında ‘Bayrağımızı indirdiler’ başlığıyla bayrak, kutsal değerlerin bir parçası olarak haberlerde kullanılmakta ve bayrak üzerinden ulusal birliğe ve mücadeleye seslenilmektedir. Türkiye Gazetesinin 2013 yılında “Türk bayrağının olmaması mesaja ters”, başlıklı haberinde, dönemler ve siyasi durumlar değişse de, gazetenin resmi devlet söyleminden kopmadığı ve bayrak üzerinden ulus-devlet söylemini tekrar inşa ettiği görülmektedir. Türkiye gazetesinde karşımıza çıkan söylem, Türk ulusçu söylemdeki kırılmanın Türk bayrağı üzerinden yeniden yapılandığı ve Türk milliyetçiliğin Türk- Kürt kardeşliğinde büyük ağabey rolünü Türk tarafında gördüğü anlaşılmaktadır.

21 Mart tarihinde gerçekleşen Nevruz/Newroz kutlamalarını “Kanlı Nevruz” olarak adlandıran Türkiye Gazetesi, eylemlere katılanları “izinsiz yürüyüş yapanlar” olarak nitelendirmiştir. Nevruz/Newroz öncesinde yaşanan olayları “tahrik ve provakasyon” olarak haberlere taşımıştır. 21 Mart tarihinden sonra yaşanan olayları “kanlı olaylar”, “kanlı bölücü eylemler” olarak tanımlamıştır.

Türkiye Gazetesi 21-24 Mart 2013 tarihlerinde Nevruz/Newroz kutlamalarıyla adım atılan “çözüm süreci”ni önemli bir “barış umudu” olarak görmüştür. Türkiye gazetesinde haberlerinde sürekli olarak “birlik-beraberlik” ve “kardeşlik” vurgusu yapılmıştır. Burada “biz ve siz” karşıtlığı ortadan kaldırılarak,

“biz” olmaya yönelik söylemler vurgulanmıştır. Haber dilinde “terör örgütü” ifadesinden ziyade, PKK, Abdullah Öcalan, İmralı, Kandil gibi nötr ifadeler kullanılmış, okuyucunun süreci kabulünü kolaylaştırıcı söylemler tercih edilmiştir.

Haber içinde sözcük seçimleri belirli bir ideolojik seçimi ve tavrı yansıtmıştır. Kress, tüm işaretlerin metaforik özellikler taşıdığını belirterek, hiç bir işaretin masum olmadığını vurgular. Tüm metinler, tüm işaretler belirli çıkarları temsil eder (İnal 1996’tan akt. Akça, 2007:83). Türkiye gazetesinin incelediğimiz süre boyunca durum tanımlarını siyasal iktidarın temsilcilerinin tanımları ve açıklamaları üzerine kurmuş olduğunu görmekteyiz. Gazete, haber anlatıcısının sözcük seçimleri yoluyla iktidarın söylemini yeniden üretmiştir.

9.2 Olaya ilişkin Hürriyet Gazetesi 1992-2013 Yılları Karşılaştırmalı Analiz

Hürriyet Gazetesinin 21-24 Mart tarihleri arasında 1992 yılı ve 2013 yılında kutlanan Nevruz/Newroz bayramlarına yönelik haberleri incelenmiştir.

Gazetenin Sayfalarında Yer Alan Konu ile İlgili Haber Sayıları

HÜRRİYET GAZETESİ	HABER SAYISI
1992 YILI	43
2013 YILI	19

Tablo7 : Hürriyet Gazetesi incelenen gazetelerde yer alan haber sayıları

Hürriyet Gazetesi Nevruz/Newroz olaylarını, yönelik 21-24 Mart tarihleri Gazetede Yer Alan Konu ile İlgili Fotoğraflar arasında 1992 yılında 43, 2013 yılında 19 haber başlığıyla gazeteye taşımıştır. Burada Hürriyet gazetesinin 2013 yılına oranla 1992 yılında gerçekleşen Cizre Nevruz/Newroz’una yönelik çok daha fazla habere yer verdiği görülmektedir.

Gazetenin Sayfalarında Yer Alan Konu ile İlgili Haber Sayıları

HÜRRİYET GAZETESİ	FOTOĞRAF SAYISI
1992 YILI	14
2013 YILI	10

Tablo8 : Hürriyet Gazetesi İncelenen gazetelerde yer alan fotoğraf sayıları

Hürriyet Gazetesi 1992 ve 2013 yıllarına baktığımızda haberlerde fotoğraf kullanımında 1992 yılında 14 fotoğrafa yer verirken 2013 yılında 10 fotoğrafa yer vermiştir. Hürriyet Gazetesinin 1992 yılındaki haberlerin çokluğu ile fotoğraf kullanımı doğru orantılıdır. Gazete, 1992 yılında Nevruz/Newroz kutlamaları için bir araya gelen grupların fotoğraflarını “isyan” eden elleri silahlı teröristler”, “ayaklanma”, “silahla şiddet kullanma” ve “terör faaliyeti” gibi sözcüklerle tanımlarken, 2013 yılında kutlamalara katılan kesimi, “süreci destekleyen coşkulu kalabalık” olarak nitelemiştir.

Hürriyet Gazetesi, 1992 yılında “Nevruz kutlamalarında Kürt bayraklarının her cinsi açıldı.” ifadeleriyle birlikte “PKK’nın siyasal kolu ARGK bayrağı”, “PKK bayrağı” gibi tanımlayıcı, hedef gösterici açıklamalara yer vermiştir. Bu ifadelerle PKK ve Kürt halkının bir haber öyküsü çerçevesinde bir araya getirildiği görülmektedir. Burada bir daha “biz ve onlar” karşıtlığı oluşturulmuş ve Kürtler ve PKK, ayrıştırılmaksızın “düşman” olarak ifade edilmiş, genelleştirici bir söylem kullanılmıştır. Aynı zamanda kutlamalarda bulunan topluluğun ellerinde sarı, kırmızı ve yeşil renkte bayrakların ve Öcalan posterleri görüntüleri, “bölücü eylem”in göstergeleri olarak tanımlanmıştır. Gazete, 2013 yılında kutlama alanında bulunan kalabalıkların kullanıldığı fotoğrafın üzerine ise, Abdullah Öcalan ve BDP milletvekillerinin Öcalan’ın mektubunu okuduğu andaki fotoğrafını yerleştirmiştir. Bu fotoğrafta ‘silah devri’nin bitmesi ve çözüm süreci için önemli bir adımın atılmasında Öcalan ve BDP heyetinin önemli aktörler

olduğu vurgusu yapılmıştır. Abdullah Öcalan bu haberlerde toplumun gözünde “normalleştirilmiştir”. 1992 yılında daima “bölücü”, “terörist” gibi olumsuz sıfatlarla tanımlanan Abdullah Öcalan’ın, gömlek ve ceket içinde çekilmiş “presentable” fotoğrafı da onun “normalleştirilmesine” hizmet etmiştir.

Hürriyet Gazetesinin 2013 yılı “4650. yıl mesajı” başlıklı haberinde, dönemin İstanbul Valisi Hüseyin Avni Mutlu ile bir grup katılımcının ateşin üzerinden atladığı fotoğraf kullanılmıştır. Diğer yandan Konya, Eskişehir ve Kocaeli’deki Nevruz/Newroz kutlamalarından karelere yer verilmiştir. Haber fotoğrafında yöresel kıyafetleri ile Türk boylarının gösterileri yer almıştır. Haberde metinlerle ve fotoğraflarla “Türklük” vurgusu yapılmış, Nevruz/Newroz bayramının Türk kültür ve geleneklerine ait bir bayram olduğu ve 4650 yıllık bir tarihe dayandığı bilgisi verilmiştir. Bu haber ve fotoğraf, Kürt sorununun çözümünde yeni sürece gelirse de, Nevruzun bir “Türk bayramı” olduğunu refleksif biçimde okura anımsatmakta ve gazeteyi, egemen ulusal söylemin “bekçisi” olarak konumlandırmaktadır.

Hürriyet Gazetesi 1992 yılı haber başlıklarında PKK’yı “terörist” kimliği ve “şiddet” yönüyle tanımlayarak, okur için olumsuz olarak etiketler. Genel olarak haber başlıklarında, PKK terör örgütünün Türkiye Cumhuriyeti’ne savaş açtığına yönelik ifadelere yer verirken 2013 Diyarbakır Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik “Silah devri bitti”, “Çağrı olumlu”, “Son değil yeni başlangıç” şeklindeki başlıklarla, süreç olumlulaştırılarak sunulmuştur.

Hürriyet Gazetesi 22 Mart 1992 tarihli “Nevruz, Türklerin Ergenekon’dan çıkışıdır” başlıklı haberiyle, Nevruz/Newroz bayramını Türk mitolojisi içinde konumlandırarak, milliyetçi bir bakış açısı sergilemiştir. Kürtlerin kutladığı ve kutlamalar sırasında güvenlik güçleri ile çatışmaların yaşandığı bir olaydan sonra Nevruz/Newroz’un bir Türk bayramı olduğu vurgulanmıştır. Burada “biz” ve “onlar” karşıtlığı oluşturarak gazete, Nevruz’u “biz” Türklerin bayramı olarak sabitlemiştir. Hürriyet Gazetesi aynı şekilde 23 Mart 2013 tarihli, “Çankaya Nevruz’u” başlıklı haberinde, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün Türksoy üyesi

lkelerden ziyaretçilerini ağırladığı fotoğrafa yer vermiştir. Fotoğrafta, ankaya’da Türk bayrağının önünde geleneksel algısı ile gösteri yapan yöresel kıyafetler içinde bir kadın yer almaktadır. Arka fonda görülen Türk bayrağı, Diyarbakır Nevruz/Newroz’una karşılık ankaya Nevruz’u başlığında “Türklük” ve “Türk milliyetçiliği”ni ne çıkarmaktadır. Gazete Nevruz’un Türk bayramı olduğuna ilişikin resmi söylemi tekrar inşa etmiştir.

1992 yılı Hürriyet Gazetesinde haber metinlerinin çoğunda olayları başlatanlar “PKK militanı, silahlı militanlar, gerilla” olarak tanımlanmış ve böylece “düşman” olarak kodlanmıştır. 21 Mart 1992 tarihinde meydana gelen olaylar “ayaklanma” olarak nitelendirilmif ve okur, “biz ve onlar” şeklinde bir kutuplaşmaya yönlendirilmiştir. Onlar ayaklanma yapan “düşman” olarak okuyucuya aktarılmıştır. Hürriyet Gazetesi 2013 yılında ise “silah devri bitti”, “tek vatan-tek devlet” şeklindeki ifadeleriyle ülkenin bölünmez bütünlüğünün sağlanacağına yönelik mesaj vermiştir. Haberlerde “birlik-beraberlik”, “barış” vurgusu yapılırken, aynı zamanda “Türk bayrağı”, bir “Türk bayramı olarak Nevruz/Newroz” gibi ifadeler ne çıkarılmış ve “vatanseverlik” vurgusuyla resmi devlet söylemi yeniden üretilmiştir.

Hürriyet gazetesi 2013 yılında Nevruz/Newroz ile ilgili haberlerinin çoğunda çözüm sürecinin bir aktörü olan PKK ve calan’dan bahsederken, 1992 yılının aksine “terör rgt” nitelemelerinden sakınmış ve “calan, İmralı, rgt, PKK, Kandil” gibi ifadeleri kullanarak okurda olumlu bir izlenim uyandırmaya çalışmıştır. Althusser’in kavramsallaştırdığı üzere, devletin ideolojik aygıt olarak gördüğü medya, siyasi tercihler başta olmak üzere, kültür, yaşam biçimleri, ekonomik tavır gibi pek çok alanda kitleleri egemen ideoloji doğrultusunda yönlendirmektedir. Bu bağlamda Hürriyet Gazetesine baktığımızda 1992 ve 2013 yıllarındaki Nevruz/ Newroz kutlamalarını, devletin egemen söylemini yeniden üretecek biçimde haberleştirdiği görülmektedir.

9.3. Olaya ilişkin Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi 1992-2013 Yılları Karşılaştırmalı Analiz

Özgür Gündem Gazetesinin 21-24 Mart tarihleri arasında 1992 yılı ve 2013 yılında kutlanan Nevruz/Newroz bayramlarına yönelik haberleri incelenmiştir.

Gazetenin Sayfalarında Yer Alan Konu ile İlgili Haber Sayıları

ÖZGÜR GÜNDEM (YENİ ÜLKE) GAZETESİ	HABER SAYISI
1992 YILI	22
2013 YILI	26

Tablo9 : Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetelerinde İncelenen gazetelerde yer alan haber sayıları

Özgür Gündem Gazetesi Nevruz/Newroz olaylarına yönelik 21-24 Mart tarihleri arasında 1992 yılında 22, 2013 yılında 26 haber başlığını gazeteye taşımıştır. Burada Özgür Gündem gazetesi 1992 yılında gerçekleşen Cizre Nevruz/Newroz'una oranla 2013 yılındaki Diyarbakır kutlamalarına yönelik çok daha fazla habere yer verdiği görülmektedir.

Gazetede Yer Alan Konu ile İlgili Fotoğraflar

ÖZGÜR GÜNDEM (YENİ ÜLKE) GAZETESİ	FOTOĞRAF SAYISI
1992 YILI	10
2013 YILI	20

Tablo10 : Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetelerinde İncelenen gazetelerde yer alan fotoğraf sayıları

Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi 1992 ve 2013 yıllarına baktığımızda haberlerde fotoğraf kullanımında 1992 yılında 10 fotoğrafa yer verirken 2013 yılında 20 fotoğrafa yer vermiştir. Özgür Gündem Gazetesinin 2013 yılındaki haberlerin çokluğu ile fotoğraf kullanımını doğru orantılıdır. 1992 yılında kullanılan fotoğraflar, Nevruz/Newroz olaylarında “devletin sivil halka yönelik bir müdahalesinin olduğuna” ilişkin kanıt olarak sunulmuş ve halkın baskılara rağmen mücadele ettiği ve bayramı kutladığı söylemini üretmiştir. 2013 yılında ise haberlerde çoğunlukla Nevruz/Newroz kutlamaları için bir araya gelmiş kalabalığın fotoğrafı kullanılmıştır. Haberlerde sarı, kırmızı ve yeşil renkte balonlar ve bayraklar bulunan fotoğraflar sık sık kullanılmış, birer gösterge (sembol) olan bu renkler üzerinden Kürt kimliği vurgulanmıştır. Kutlamalara katılanların çokluğunu gösteren fotoğraflar, katılımcıları, kimliğine ve kültürüne sahip çıkan insanlar olarak kurmaktadır. 1992 ve 2013 yıllarında meydana gelen Nevruz/Newroz kutlamalarına ilişkin fotoğraflarda kadın, erkek ve gençlerin bulunduğu bir topluluk gösterilmekte ve Kürt halkının yaşlı, genç kadın çocuk demeden dayanışma içinde olduğu vurgulanmaktadır.

Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi, Cizre Nevruz/Newroz’unda yaşanan olayları, “Türk devletinin Kürt halkına yönelik yaptığı bir katliam” olarak değerlendirmiş ve haber başlıklarına o şekilde aktarmıştır. Gazete olayları, devletin Nevruz/ Newroz kutlamalarını bahane ederek giriştiği bir “katliam” olarak tanımlamıştır. Özgür Gündem (Yeni Ülke) 21 Mart 2013 Nevruz/Newroz bayramı ile ilgili haber başlıkları incelendiğinde ise, gazetenin Diyarbakır’da yaşanan Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik “Tarihi Gün”, “Çözüm Newroz’u” ve “Kürtlerin Özgürlük Günü” ana başlıklarında haber sunduğu tespit edilmiştir. Gazete, Kürt halkının her iki dönemde de “mağdur” taraf olduğu ve Türk devleti ile bir çatışma içinde olduğu söylemini üretmiştir. Özgür olmayan Kürt halkı, 1992 Cizre Nevruz/Newroz’unda “katledilmek istenen”, 2013 Diyarbakır Nevruz’unda ise “silahsız süreç” ve “barış ve özgürlük” talep eden taraf olarak sunulmuştur.

Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesinin, 1992 ve 2013 yıllarında haber retorik stratejilerinden rakamsal kullanıma sık başvurduğu görülmüştür. 1992

yılında eylemlere katılanları ifade etmek için “200 kişilik grup”, “Yaklaşık 300 kişi”, ”200 civarında kadın ve çocuk”, “2 bin kişilik bir kitle” gibi ifadeleri kullanırken, 2013 yılında kutlamalara katılanları ifade etmek için “on binler”, “yüzbinler”, “binlerce kişi”, “yüzlerce”, “akın etti” ifadelerini kullanılmıştır. Bu nitelemelerle gazetenin, Kürtler için Nevruz/Newroz günün önemini vurgulamak istediği anlaşılmaktadır.

Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi, 1992 ve 2013 yılı haberlerinde il ve ilçe isimlerinin Kürtçelerini kullanılarak, anadil (Kürtçe)” vurgusu yapmış ve “Kürt kimliği”nin inşasında, Kürt dilini kullanmanın, yerleşim birimlerinin isimlerinin Kürtçeleştirilmesinin önemine dikkat çekmiştir. Böylece gazete, kendi okurları için, anadilde eğitim, yer isimlerinin tekrar eski halde düzenlenmesi gibi bir dizi kültürel ve siyasi talebi doğallaştırmaya çalışmıştır.

Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi, 1992 ve 2013 yıllarındaki haberlerinde Kürt halkının ulusal kimlik oluşturma mücadelesini, Nevruz/Newroz kutlamaları yoluyla aktarmış ve her iki dönemi de siyasi mücadele olarak görmüştür. Çalışmada incelenen Hürriyet ve Türkiye Gazelerinin aksine Kürt halkının durum tanımlarına yer veren Özgür Gündem (Yeni Ülke) Gazetesi, bir tür alternatif medya görevini üstlenmiştir. Alternatif medya; Medya ortamının gittikçe ticarileştiği, ana akım medyanın hiç olmadığı kadar güçlülerin ve zenginlerin olduğu bir dönemde sesleri duyulamayan toplum kesimlerinin oluşturdukları bir medya kanalıdır. Bu kesim ana akım medyada temsil edilebildiklerinde kendi dilleri ve kendi gerçeklikleriyle değil, güçlüler ve zenginler anlamlandırma haritasına göre temsil edilmektedirler. Dolayısıyla güçlülerin medyasında emekçiler, köylüler, eşcinseller, kadınlar, Kürtler, savaş karşıtları, çevreciler mitolojik bir kötülüğün ve yaşadığımız sorunların nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. (Durna, 2010:124) Kendi dilleri ve kendi gerçekleriyle sesleri duyulmayan kesimin (Kürtlerin) sesi olan alternatif medyanın ana akım medyadan farklı olan katılımcı ve anti- otoriter organizasyon yapısı ve ana akım medyada görmeye alışık olmadığımız aktörler ile onların olaylara ilişkin

görüşlerine yer verme pratiği, Özgür Gündem (Yeni Ülke) gazetesinde gözlenmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada Teun van Dijk'ın söylem analizi yöntemi kullanılarak ideolojik tutumları itibariyle farklı yerlerde konumlandıkları varsayılan üç gazete Hürriyet (merkez sağ), Türkiye (milliyetçi - muhafazakar) ve Özgür Gündem/ Yeni Ülke (sol muhalif) incelenmiştir.

Tezin birinci bölümünde ideoloji kavramı ve ideolojinin söylem oluşturmadaki etkisi incelenmiştir. Çalışma kapsamında ele alınan gazetelerin dili nasıl kullandıkları, dile nasıl anlam yükledikleri ve bu anlam doğrultusunda var olan “gerçek” üzerinden kendi gerçeklerini nasıl inşa ettikleri ortaya çıkmıştır. Staurt Hall'un inşacı temsil yaklaşımı, temsilde kullanılan dilin bir yansıma olmadığını ve özellikle haber içeriği üretim esnasında ideolojilerin yeniden üretildiği belirtilmiştir. Çalışmada medya iktidar ilişkileri üzerine Althusser'in ideolojik devlet aygıtları yaklaşımı çerçevesinde, medyanın ideolojik bir aygıt işlevi gördüğü, bu işlevin gerek medyanın kurumsal örgütlenişinde gerekse medya metinlerinde saptanabileceği belirtilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde Nevruz/ Newroz bayramlarının tarihsel sürecinden söz edilmiş ve özellikle Kürtler için Nevruz/ Newroz'un yalnızca basit, sıradan bir kutlama olmadığı, bundan daha fazla biçimde bir ulus, kimlik inşa etme aracı olarak işleve dönüştüğü belirtilmiştir.

Üçüncü bölümde ise gazetelerden elde edilen bulgular incelenmiş ve gazetelerin karşılaştırılmalı analizlere yer verilmiştir.

Dil kullanımındaki ideolojik çeşitlilik “biz” ve “onlar” ayrımını oluşturmakta ve “öteki”nin oluşumunda etkili olmaktadır. Çalışmada Hürriyet ve Türkiye

gazeteleri tarafından Nevruz/Newroz bayramı kutlamaları kapsamında Kürt kimliğine yönelik “onlar” karşıtlığının oluşturulduğu ve Kürt kimliğinin “ötekileştirildiği” saptanmıştır. Ötekileştirilen kesimlere yönelik medyanın kullanmış olduğu söylem, zaman zaman nefret söylemine dönüştürülmüş ve toplumun diğer kesimlerine karşı hedef gösterilmiştir. 1992 yılında meydana gelen Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik Türkiye ve Hürriyet gazetesi haber içeriklerinde haber kutlamalarına katılanlara yönelik “ayaklama”, “isyan”, “bölücü eylemler” gibi ifadelerle sapkınlaştırarak Kürt kimliğini ötekileştirmiş, düşmanlaştırmış ve yok saymıştır. Bu haber söylemi, o dönemde iktidarın Kürtlere, Kürt sorununa bakışı ve terörle mücadele politikalarıyla doğru orantılı ilerlemekte ve resmi devlet söylemini yeniden inşa etmektedir. İktidarlar, ideoloji ve politikalarını halka benimsetmek için medyaya ihtiyaç duymaktadırlar. Aynı zamanda medya da kendine güç devşirebilmek ve varlığını sürdürebilmek için iktidara ihtiyaç duymaktadır. 1992 yılında Hürriyet ve Türkiye gazetelerinin ideolojik duruşları, devletin egemen ideolojisi ile örtüşmektedir. Nevruz/Newroz kutlamalarına ilişkin haberlerde Nevruz/Newroz’un aslında bir Türk bayramı olduğuna ilişkin Türk milliyetçisi söylemlerin her iki gazetede ortak olduğu görülmüştür.

1992 yılında incelenen bir başka gazete ise, Kürt kimliğine ve Kürt sorununa resmi devlet söyleminden farklı yaklaşan Yeni Ülke gazetesidir. Çalışmamızda ideolojik yelpazenin solunda, muhalif olarak değerlendirilen Yeni Ülke, merkez ideolojik eksenindeki/ ana akım medyaya karşı Kürt halkının sorunlarına dile getirmiştir. 1992 Nevruz/ Newroz kutlamalarında meydana gelen olayları “devletin Kürt halkına yönelik bir katliam girişimi” olarak haberlerine taşımış ve çoğunlukla görgü tanıklarının ifadelerine yer vererek, olaylarda devletin değil, Kürt halkının tarafında olduğunu açıkça göstermiştir. Yeni Ülke/ Özgür Gündem Gazetesi, Kürt kimliğinin temsili konusunda 1992 ve 2013 yıllarında önemli bir rol oynamıştır.

Söylem analizinin ortaya koyduğu en temel bulgulardan biri, resmi devlet söylemi çerçevesinde haberlerini üreten gazetelerin (Hürriyet ve Türkiye), kutlamayı “Nevruz” olarak tanımlamaları ve devlet ve yönetici erkânın katıldığı etkinlikleri “normal”, “resmi”, “yasal”, “kutlama” olarak nitelemeleri; resmi devlet görevlilerinin katılmadığı yerlerdeki her etkinliği ise kriminalize ederek “sapkın”, “gayrı resmi”, “yasa dışı”, “bölücü” olarak nitelemeleridir. Böylelikle analiz, Nevruz haberlerinde devlet/ halk, olay/ kutlama biçiminde karşıtlıkların üretildiğini ortaya koymuştur. Bu karşıtlığın coğrafi olarak da pekiştirildiği saptanmıştır. Ankara’daki etkinlikler, resmi kutlama; Diyarbakır, Cizre, Şırnak gibi Güneydoğu illerindeki etkinlikler ise, “yasa dışı gösteriler”, “bölücü olaylar” olarak tanımlanmıştır. Muhalif medya olarak konumlanan Yeni Ülke/ Özgür Gündem gazetesi için ise, bu karşıtlık tersinden kurularak, “devletin baskısına karşı halkın bayramı” çerçevesinde karşıtlıklar saptanmıştır.

Çalışmada medya iktidar ve güç ilişkileri bağlamında 1992 ve 2013 Nevruz/ Newroz olayları/ kutlamaları karşılaştırıldığında her iki dönemde iktidarda olan hükümetlerin siyaset biçimlerine göre medyanın taraflara yaklaşımının değişiklik gösterdiği ortaya konmuştur. Hürriyet ve Türkiye Gazetesi 2013 yılında Nevruz/Newroz kutlamalarına yönelik haberlerinde 1992 yılına oranla daha yapıcı ve olumludur. 1992 yılında Türkiye ile çatışan ve “düşman” olarak gösterilen halk, 2013 yılında yerini “dost”, “birlik-beraberlik” ve “kardeşlik” söylemlerine bırakmıştır. Her iki dönemde de resmi devlet söyleminin haber üretiminde etkili olduğu görülmüştür.

Türkiye’de kutlanan Nevruz/Newroz bayramları özellikle 1990’lı yıllardan sonra Türkiye’de yaşayan Türkler ve Kürtler için önemli ve siyasi bir gün haline gelmiştir. Bu tez çalışmasının Nevruz/Newroz kutlamalarının medyada temsili konusunda literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Atılğan, G. (2001). Marx'ta İdeoloji: Kapitalizmin Devrimci Doktrininin Bir Olanacağı. *Praksis Sosyal Bilimler Dergisi*. Güz. sayı: 4.
- Atthusser, L. (2003). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. (Çev. Tümertekin. A) İthaki yayınları. İstanbul.
- Akça, E. B. (2007). *Kimlik, Medya ve Temsil Kimlik kurgusu ve Temsilleri Üzerine Medya Analizleri*. Nobel Yayın Evi. Ankara.
- Adaklı, G. (2006). *Türkiye'de Medya Endüstrisi: Neoliberalizm Çağında Mülkiyet ve Kontrol İlişkileri*. Ütopya Yayınları, Ankara
- Akdağ, M.(2014). Medya ve Siyaset Üzerine. *Erciyes Üniversitesi Akademik Veri Sistemi*. Diğer. pp.1-24.
- Aksoy, G. (1998). *Bir Söylence Bir Tarih Newroz*. Yurt Kitap Yayın. Ankara.
- Artun, E. (2007). Türk Halk Kültüründe Nevruz. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi Halk Bilimi Dergisi*. Çukurova Üniversitesi Yayınları.
- Aktan, H. (2012). *Kürt Vatandaş*. İletişim Yayınları. İstanbul
- Anderson, B. (2014). *Hayali Cemaatler, Milliyetçiliğin Kökeni ve Yayılması*, (çev. Savaşır, İ.). Metis Yayınları. Ocak. İstanbul
- Akbulut, H. (2007). "Ulus-Aşırı Türk sinemasında Kimlik Arayışları: Fatih Akın ve Yüksel Yavuz Sineması". *Kimlik, Medya ve Temsil*. (der. Akça,B.E.) Nobel Yayınları. Eylül. Ankara.
- Bal, H. (2012). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Fakülte Kitabevi. Isparta.
- Baş, T., Akturan, U. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara. Seçkin Yayınları.
- Bektaş, A. (1996). *Kamuoyu İletişim ve Demokrasi*. Bağlam Yayınları. İstanbul.
- Bender, C. (2007). *Kürt Mitolojisi*. Berfin basın yayın. Mayıs. İstanbul.
- Bender, C. (1995). *Kürt Tarihi ve Uygarlığı*. Kaynak Yayınları. İstanbul.
- Berger, J. (2002). *Görme Biçimleri*, Salaman, Y. (çev). Metis Yayınları. İstanbul.
- Bilgiç, E. E. (2008). *Vatan Millet Reyting*. Evrensel Basım Yayın. Ekim. İstanbul

- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Siyasal Kitapevi. Ankara.
- Bozarlan, H. (2002). “Kürd Milliyetçiliği ve Kürd Harekeri (1898-2000)”. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Milliyetçilik*. Bora,T, Gültengil, M. (Ed.). Cilt 4. İletişim Yayınları. 1.baskı. İstanbul.
- Çandar, T. (1996). *Türkiye’nin Demokrasi Tarihi*. İmge Kitapevi. Ankara.
- Çay, M. A. (1999). *Nevruz; Türk Ergenekon Bayramı*. Tamga Yayıncılık. Ankara.
- Çelenk, S. (2005). *Televizyon, Temsil, Kültür*. Ütopya Yayınevi. Ankara
- Çelik, H., Ekşi, H. (2008). Söylem Analizi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. Sayı 27.
- Çetin, E. (2009). Türk Dünyasında Ortak Kültür Mirası: Nevruz. *International Journal of Social Science*. Volume 2 Issue 1
- Cevizci, A. (2002). *Felsefe Ansiklopedisi*. Paradigma Yayınları. İstanbul.
- Çoban, B., Özarlan, Z. (2003). *Söylem ve İdeoloji*. Su yayınları. İstanbul.
- Dağlı, N. (1995). *Gazete Yayınlama Teknikleri*. İmaj Yayıncılık. Ankara.
- Dijk, T. V. (2003). “Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım”. Ateş.N (çev.). *Söylem ve İdeoloji*. Çoban, B, Özarlan, Z. (hızl). Su Yayınevi. 1.Basım. İstanbul
- Durna, T. (2010). *Medyadan Söylemler*. Libra Kitapçılık ve Yayıncılık. 1.Baskı. İstanbul.
- Durur, K. E (2011). Milliyetçilik Söylemi ve Medya. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 15 (2): 35-50.
- Doltaş, D. (2003). *Postmodernizm ve eleştirisi: tartışmalar/uygulamalar*. İnkılap Yayınları. 2. Baskı. İstanbul.
- Erdoğan, İ., Alemdar,K. (2010). *Öteki Kuram*. Erk Yayınları. Ankara.
- Foucault, M. (2006). *Sonsuza Giden Dil*, Ergüden.I. (çev.). İstanbul. Ayrıntı Yayınları. (1954-1988).
- Gürkan, N. (1998). *Türkiye’de Demokrasiye Geçişte Basın (1945-1950)*. İletişim Yayınları, İstanbul.

Gönüllü, A.R. (1998). *Türk Halk İnançlarında Nevruz Motifi*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Gölcü, A. (2009). Haber Söyleminde Medya Siyaset İlişkisi: 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. Ankara.

Güngör, S. (2001). Althusser'de İdeolojik Kavramı. *Süleyman Demirel Üniversitesi. İktidadi ve İdari Bilimle Fakültesi Dergisi*. Isparta.

Hürriyet Gazetesi, "192 Nevruz Olayı", 21 Mart 1992, s.1.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 21 Mart 1992, s.24.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 22 Mart 1992, s.1.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 22 Mart 1992, s.24.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 22 Mart 1992, s.25.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 23 Mart 1992, s.1.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 23 Mart 1992, s.21.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 23 Mart 1992, s.24.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 23 Mart 1992, s. 25.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 24 Mart 1992, s.1.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 24 Mart 1992, s.23.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 24 Mart 1992, s.24.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 22 Mart 2013, s.1.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 22 Mart 2013, s.11.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 22 Mart 2013, s.26.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 22 Mart 2013, s.28.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 22 Mart 2013, s.29.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 22 Mart 2013, s.31.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 23 Mart 2013, s.1.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 23 Mart 2013, s.26.

Hürriyet Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 23 Mart 2013, s.28.

- Hürriyet Gazetesi, “2013 Nevruz Olayı”, (23 Mart 2013 s.29).
- Hürriyet Gazetesi, “2013 Nevruz Olayı”, (24 Mart 2013 s.1).
- Hürriyet Gazetesi, “2013 Nevruz Olayı”, 24 Mart 2013, Hürriyet Pazar Eki.
- İrvan, S. (1997). *Medya Kültür Siyaset*. Bilim Sanat Yayınları Ark. Ankara.
- İnal, A. (2003). *Roland Barthes: Bir Avant-Garde Yazarı*, İletişim Araştırmaları.
- İnuğur, N. (1993). *Basın Yayın Tarihi*, Der Yayınları. İstanbul.
- İşkar, E.(2014). İspanya ile ETA arasında Yürütülen Terör Müzakerelerinin Yazıl Basında Ele Alınış Biçiminin Söylem Analizi. *Yüksek Lisans Tezi*. Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü. Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı. Ankara.
- Karaman, R. (2014). *Türk Dünyasını Bayramı Yenigün (Nevruz)*, Bilge Kültür Sanat Yayın. İstanbul.
- Kaya, A. R. (2009). *İktidar Yumağı*. İmge Kitabevi Yayınları. Ankara.
- Kaya, A. (2004). İdeolojiden ideolojiye yolculuk: Düşüncebilimden Kimlikbilim. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*. Sayı : 28.
- Kaygı, A. (2003). *Kimlik ve Ulus, Egemenlik ve İnsan Hakları. Felsefelogos Dergisi*, sayı:21.
- Keyman, F.(2007). Türkiye’de Kimlik Sorunları ve Demokratikleşme. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, Sayı 4, Mayıs- Temmuz.
- Kirişçi, K., Winrow, M.G.(1997). *Kürt Sorunu Kökeni ve Gelişimi*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları. Eylül İstanbul.
- Koyuncu, A. (2011). Levi-Stratuss Yapısalcılığı. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. C. 26.
- Köse, F. (2007). *Osmanlı Devleti’nde Nevruz*. IQ Kültür Sanat Yayıncılık. İstanbul.
- Küçük, M. (1999). *Medya, İktidar, İdeoloji*. Ark Yayınları. Ankara.
- Laçiner, Ö. (2009). “Kürt Sorunu ve PKK”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Dönemler ve Zihniyetler*. Bora,T, Gültengil, M. (Ed.). Cilt 9, 1. Baskı. İstanbul. İletişim Yayınları.

Milas, H. (2002). "Türk Kimliği ve Öteki (Yunan)", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Milliyetçilik*, Bora,T, Gültengil, M. (Ed.). Cilt 4, 1.baskı, İstanbul. İletişim Yayınları.

Mutlu, E. (2012). *İletişim Sözlüğü*, Sofos Yayınları. 6. Baskı, Ankara

Oskay, Ü. (1980). Popüler Kültür Açısından İdeoloji Kavramına İlişkin Yeni Yaklaşımlar. *SBF Dergisi*. 1.cilt.

Oskay, Ü. (1992). *Kitle Haberleşmesi Teorilerine Giriş*. Der Yay. İstanbul.

Oran, B. (2002). "Kürt Milliyetçiliğinin Dyalektiği". *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Milliyetçilik*, Bora,T, Gültengil, M. (Ed.). Cilt 4, 1.baskı, İstanbul. İletişim Yayınları.

Orkunoğlu. Y. (2007). *Nietzsche ve postmodernizmin gerçek yüzü*. Ceylan Yayınları. İstanbul.

Özerkan, Ş. (2001). *Medya, Dil ve İletişim*. Martı Yayınları. İstanbul.

Özer, Ö. (2011). *Haber Söylem İdeoloji*. Literatür Yayınları. Konya.

Özgen, M. (2002). Gazetecinin Etik Kimliği, *İ.Ü.İletişim Fakültesi Yay. Üni. Yay. No.4322*, İstanbul.

Özgür Gündem Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 21 Mart 2013, s.1.

Özgür Gündem Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 21 Mart 2013, s.2.

Özgür Gündem Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 21 Mart 2013, s.8 .

Özgür Gündem Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 21 Mart 2013, s.9.

Özgür Gündem Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 22 Mart 2013, s.1.

Özgür Gündem Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 22 Mart 2013, s.5.

Özgür Gündem Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 22 Mart 2013, s.6.

Özgür Gündem Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 22 Mart 2013, s.7 .

Özgür Gündem Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 23 Mart 2013, s.1.

Özgür Gündem Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 23 Mart 2013, s.7.

Özgür Gündem Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 23 Mart 2013, s.8-9 .

Özgür Gündem Gazetesi, "2013 Nevruz Olayı", 23 Mart 2013, s.10.

- Özgür Gündem Gazetesi, “2013 Nevruz Olayı”, 24 Mart 2013, s.1.
- Özgür Gündem Gazetesi, “2013 Nevruz Olayı”, 24 Mart 2013, s.7.
- Seyidoğlu, B. (1998). Nevruz. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları*. Erzurum
- Saygın, T. (2010), “Yapısalcılıktan Postyapısalcılığa”, *Postyapısalcılık*, Öztürk, A. (drl.), Phoenix Yayınları, Ankara, ss. 7-34
- Sezal, İ. (2010). *Sosyolojiye Giriş*. Beta Basım Yayım, Ankara.
- Sözeri, C.(2015). *Medya-İktidar İlişkileri Sorunlar ve Öneriler*. İstanbul Enstitüsü Yayınları. Mayıs. İstanbul.
- Sözen, E. (1999). *Söylem*. Paradigma Yayınları, Ankara.
- Sözen E. (2014). *Söylem, Belirsizlik, Mücadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite*. Birleşik Kitapevi. İstanbul
- Şeker, T., Şimşek, F. (2012). Kodlama- Kodaçımı Bağlamında Muhteşem Yüzyıl Dizisinin Lise Öğrencileri Üzerindeki Etkilerine Yönelik Alımlama Analizi, *Selçuk İleşim Dergisi*. 7.2.
- Tayanç. M. (2015). Kimlik Oluşturma aracı olarak “Nevruz Şenlikleri”. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı.3 72-78.
- Tokgöz, O. (2008). *Siyasal İletişimi Anlamak*. İmge Kitabevi Yayınları. Ankara.
- Toprakkaya, A. (2007). İdeoloji Kavramının Tarihsel Gelişim Sürecine Kısa Bir Bakış. *Erzincan Üniversitesi Akademik very yönetim Sistemi*, Hukuk Fakültesi.
- Topuz, H. (2003). *II. Mahmut'tan Holflinglere Türk Basın Tarihi*. Remzi Kitapevi. 1. Basım. Kasım. İstanbul
- Türkiye Sosyal Ekonomi Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES) (1996). *Türkiye'de Siyasi Parti Seçmenlerinin Nitelikleri, Kimlikleri ve Eğilimler*, Erder,E.(kor.) Ankara.
- Türkiye Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 21 Mart 1992, Manşet s.1.
- Türkiye Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 21 Mart 1992 ara başlıklar s.1.
- Türkiye Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 21 Mart 1992, s. 11.
- Türkiye Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 21 Mart 1992, s.13.

- Türkiye Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 22 Mart 1992, Manşet s.1.
- Türkiye Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 22 Mart 1992 ara başlıklar s.1.
- Türkiye Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 22 Mart 199, s.13.
- Türkiye Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 24 Mart 1992, Manşet s.1.
- Türkiye Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 24 Mart 1992, ara başlıklar s.1.
- Türkiye Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 24 Mart 1992, s.1.
- Türkiye Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 24 Mart 1992, s.4.
- Türkiye Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 24 Mart 1992, s.13.
- Türkiye Gazetesi, “2013 Nevruz Olayı”, 21 Mart 2013, s.1.
- Türkiye Gazetesi, “2013 Nevruz Olayı”, 22 Mart 2013, s.1.
- Türkiye Gazetesi, “2013 Nevruz Olayı”, 22 Mart 2013, s.12.
- Türkiye Gazetesi, “2013 Nevruz Olayı”, 22 Mart 2013, s.14.
- Türkiye Gazetesi, “2013 Nevruz Olayı”, 22 Mart 2013, s.15.
- Türkiye Gazetesi, “2013 Nevruz Olayı”, 23 Mart 2013 s.1.
- Türkiye Gazetesi, “2013 Nevruz Olayı”, 23 Mart 2013, s. 12.
- Türkiye Gazetesi, “2013 Nevruz Olayı”, 23 Mart 2013, s.11.
- Türkiye Gazetesi, “2013 Nevruz Olayı”, 24 Mart 2013, s.13.
- Ünlüer, O. A. (2006). Medyada Etik Söylem ve Medya Etiğini Biçimleyen Temel Belirleyiciler Üzerine Bir Değerlendirme. *Küresel İletişim Dergisi*. Sayı 2. Güz.
- Varol, F.S (2014). Medyada Yer Alan Temsillerin Kimlik Edinme Sürecinde Rolü, *İnternatıaol Journal of Social Science*. Number:26. p. 301-313. Summer II.
- Yeni Ülke Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 29 Mart- 4 Nisan 1992, s.1.
- Yeni Ülke Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 29 Mart- 4 Nisan 1992, s.3.
- Yeni Ülke Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 29 Mart- 4 Nisan 1992, s.4.
- Yeni Ülke Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 29 Mart- 4 Nisan 1992,s.5.
- Yeni Ülke Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 29 Mart- 4 Nisan 1992, s.6.
- Yeni Ülke Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 29 Mart- 4 Nisan 1992, s.7.

Yeni Ülke Gazetesi, “1992 Nevruz Olayı”, 29 Mart- 4 Nisan 1992, s.9.

Yıldız, A. (2009). “Kürt ulusal Hareketinin Üç Tarz-ı Siyaseti: Kemalizm, İslamcılık ve Sol”. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Dönemler ve Zihniyetler*. Bora,T, Gültengil, M.(Ed.) Cilt 9 1. Baskı. İstanbul. İletişim Yayınları.

Yücel, M. (1998). *Kürt Basın Tarihi*. Aram Yayınları. 1. Basım. Nisan. İstanbul.

Yücel, T. (1999). *Yapısalcılık*. YapıKredi Yayınları. İstanbul.

Yüksel, A. (1995). *Yapısalcılık ve Bir Uygulama*. Gündoğan Yayınları. Ankara.

İNTERNET KAYNAĞI

Adaklı, G. (2012). *Gazetecilik Etiğini Belirleyen Yapısal Unsurlar: Mülkiyet ve Kontrol Sorunu, Televizyon Haberciliğinde Etik*. 20 Kasım. 2012. <http://iletisimakedemi.blogspot.com.tr/>

Can, G. (2011). *Yapısalcılık:Ferdinand Saussure ve Claude Levi Strauss*. Felsefe ve psikanaliz arşivi, 2011. <http://www.cangungen.com/2011/03/01/yapısalcılık-saussure-veclaude-levi-strauss/>

Gazeteler.org. (2016). Türkiye Gazetesi hakkında, <http://www.gazeteler.org/turkiye-gazetesi-hakkinda>. (23 Şubat 2016).

İnceoğlu, Y. (2006). *Medya İktidar İlişkilerinin Tarihsel Gelişimi*. Bağımsız İletişim Ağı. (Bianet) <http://bianet.org/bianet/medya/86980-medya-iktidar-iliskilerinin-tarihsel-gelisimi>. 28 Ekim 2006.

Uysal, M. (2012). *Dilbilimde Saussure Devrimi*, Anafikir.gen, <http://www.anafikir.gen.tr/dilbilimde-saussure-devrimi-mehmet-uysal/>. 16 Ekim 2012.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ADI VE SOYADI: Esra AYDIN

DOĞUM YERİ VE TARİHİ: TOKAT/1990

E-MAIL ADRES: esra.aydin90@hotmail.com

EĞİTİM DURUMU

2013-2016 Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Medya ve Kültürel Çalışmalar Anabilim Dalı, (Tezli) Yüksek Lisans

2010-2012 Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi - İşletme

2008-2010 Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Ön Lisans Muhasebe

2004-2007 Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi

YABANCI DİL: İngilizce (İyi), Kürtçe (Başlangıç)